Marci Anto. Zimare. de primo cognito.

Marci Antonij Zimare Philoſophi ac Medici Famigeratiſſimi Queſtio de primo cognito.

Eiuſdẽq; Solutiones cõtradictionum in dictis Auerrois. In quibus eam ſolertiã internoſces: vt eas ne parua quidem labes contaminet.

¶ Venundantur Lugduni apud Scipionem de Gabiano in vico mercuriali.

¶ Cum gratia ⁊ priuilegio.

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶ Marcus Antonius Zimara Sanctipetrinas ⁊ hydruntin⁹: magniſico Marco Antonio Contareno: magnifici domini Caroli filio: felicitatem.

CUm multumq; dubitaui Contarene iuuenis
optime: ⁊ in ſtudijs noſtris eminentiſſime: an
libellum hunc: quem ſucceſſiuis horis ac tu-
multuarie ſane collegeram: ederem: quaſi ſa-
tis ſuperq; laboratum a nobis eſſet in Auerr.
emēdādo: nec in his quoq; periclitādū nobis
eēt: quum non parū adhuc ex editione illa ſol
licit⁹ ſim. Sed qm̄ boni q̄dā iuuenes ⁊ nimiu
amantes mei: quos inter tu vel p̄cipuus: cui quippiam a me ne-
gari nefas ſit. Cū me tibi tm̄ debere profitear: quātū apud dome
ſticos Petro Bonuſio ꝓpreſuli auūculo: qui me ſemꝑ eque ac fi
lium charum habuit fouitq;: cuiq; non minus quā parentib; mee
animam hanc debere me libens profitear: editionem ſollicita-
bant: decreui votis veſtris ſatiſfacere: et huic me pelago com-
mittere. Eſt autem in hoc opuſculo nobis elaboratum: vt diſcor
des Auerrois ſententias: quo ad eius fieri potuit: concordes eē
oſtenderemus: non tamen omnia ſunt a nobis comprehenſa: mł
taq; ſunt aliene induſtrie vel conſulto a nobis derelicta: vt ſi q̇
fuerint qui hoc exiſtiment facilius fuiſſe quam fuerit: periclitarē
tur ⁊ ipſi. Cognoſcerentq; difficultatem operis: quod omnibus
qui equa lance rem perpendere voluerint: apertiſſimum fore nō
dubito. Ceterum ſtultus ego qui mihi obtrectatores defuturos
quauis rōne credam: in ſumma ſi non his acquieuerint tuū erit:
ſi tibi quoq; ita videbitur: defendere: ſin minus reprehendamur.
Vale ſemper literatorum memor.

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶ Marci Antonij Zimare ſanctipetrinatis ⁊ hydrontini Queſtio de primo cognito. in gymnaſio. Patauino publice examinata.

QUerebatur in lectionibus noſtris ſuper prologo phyſice auſcultationis: vtrum magis
vniuerſalia eſſent intellectui noſtro notiora: in ſua prīa A
naturali cognitione: quam cōiter cōfuſam appellare ſole
mus. ⁊ videbatur ꝙ non. Nam neq; hoc eſt in prima ope
ratione intellectus que eſt formatio: nec in ſecūda que
eſt fides ſeu diſcurſus. igitur nullo modo vniuerſale ma
gis eſt notius minus vniuerſali in tali cognitione. conſe
quentia nota. quia iſti duo actus ſufficienter videntur diuidere omnem
actum intellectus. ſicut patet tertio de anima. tex. comm̄n. 26. Antecedēs
quantum ad primam ſui partem probatur: nam in cognitione incomple-
xa que eſt in prima intellectus operatione nomina diffinitorum ſunt no-
tiora nobis in cognitione confuſa. talia autem ſm Auer. ibi in commento:
ſunt ſpecies nominate. igitur ſpēs in cognitione prima ē notior alijs ma
gis vniuerſalibus qualia ſunt gn̄a ⁊ drie. ¶ Nec valet ſi dicat̄: vt. d. beatꝰ
doc. ibi ꝙ diffiniens ad diffinitum dupl'r cōparari pōt. vno mō abſolute.
Et iſto modo magis vl'ia ſunt notiora in cognitione confuſa minus vl'ibꝰ
que ſic abſolute cōſiderant̄. alio mō vl'ia magis pn̄t cōparari minꝰ vl'ibꝰ ⁊
vt ſunt diffinientia ea. Et iſto modo minꝰ vl'ia ſunt notiora nobis magis B
vniuerſalibus. ¶ Contra. magis vl'ia vt diffinientia ſunt prius nota mi-
nus vl'ibus: q2 diffinitio minus vl'is haberi nō pōt ignorata diffinitione
magis vl'is: cum diffinitio detur per priora ⁊ notiora. ex. 6. topi. Secunda
pars antecedentis oſtenditur: nam in ſcd̄o actu intellectus qui eſt cū ꝯpo
ſitione ⁊ diſcurſu confuſa magis ſunt nobis notiora per Philoſophū prio
phy. t. cō. ſcd̄i ⁊ tertij: vbi dr̄. ꝙ prima nr̄a cognitio nāl'is ꝓcedit a notiorıbꝰ
nobis que ſunt confuſa magis. illa aūt q̄ ſunt ꝯfuſa magis ſunt ipſa ꝯpoſi
ta cauſata ex elementis: ſicut exponit Commentator ibi in ꝯ. 3. ꝑ talia aūt
intellexit ipſas ſpecies: ⁊ non ſingularia: q2 talia nō ingrediunt̄ formal'r
ſyl'm demonſtratiuum: ergo ēt in cognitione prima habita ꝑ diſcurſuz mi
nus vl'ia ſunt notiora magis vl'ibus. igitur. Abſolute ꝯcedēdū eſt minus
vl'ia in prima cognitiōe nr̄a nāli eē notiora: cū prima nr̄a nāl'is cognitio
aut complexa: aut incomplexa ſit: ⁊ in vtraq; probatū fuit ꝓpoſitum no-
ſtrum. ¶ Ad oppoſitum dicitur eſſe ariſto. ⁊ Cōmēta. primo phy. tex. com-
menti. 4. Et in infinitis alijs locis.

¶ In iſta queſtione difficillima ita procedam: primo exponā titulum que
ſtionis. ſcd̄o ponam opiniones famoſas in hac mā: ⁊ poſtremo ponam
opinionem quam credo veram eſſe. C

DEbes ſcire ꝙ vniuerſale dupliciter ſumi poteſt. vel formaliter vel
fundamentaliter. formaliter. d. vniuerſalitatem ipſam que eſt
ſecunda intentio et eſt accidens a ratione cauſarum. fundamentaliter au-
tem eſt prima intentio: ⁊ prima rei notio. Iſta diſtinctio colligitur de in
tentione auerrois. ſeptimo metaphyſi. commento. 46. vbi habet ꝙ vniuer
ſalia habent aliquam diſpoſitionem diſpoſitionum ſubſtātialiū: ⁊ qualita
tem accidentem eis. Uniuerſale autem pro prima intentione ſumptum D
adhuc dupliciter conſueuit ſumi. vno modo pro vniuerſali in cauſando:

UVA. BHSC. IyR_120_3

⁊ ſic conſueuimus deū ⁊ intelligentias vl'ia nuncupare:⁊ ipſo modo ſumpſit philoſophus vniuerſale ī p̄hemio ſue metaphyſice dum dixit .vniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendū cū ſint a ſenſibus remotiſſima. Alio modo ſumitur vniuerſale in predicādo:⁊ eſt illud qđ aptum natum eſt de pluribus predicari. Et ſic ſumpſit vniuerſale Philoſophus in primo peri her.⁊ in.7.me.tex.cō.45.⁊.57. in hac igitur queſtione nō loquimur de vniuerſali primo ſecūda intētione ſed de vniuerſali primo p̄ma intētione.et adhuc de iſto nō loquimur:vt ſupponit pro vniuerſali in cauſando : quia de hoc conuenerunt oēs peripathetici:ꝙ eſt poſterius cognitū a nobis.loquimur igitur de vniuerſali primo prima intentione:vt ſupponit pro vni- E uerſali in predicādo:ſicut eſt animal ⁊ homo ⁊ huiuſmodi. ¶Scđo debes intelligere ꝙ cognitio in nobis duplex eſt.quedā eſt que procedit a nobis magis notis qualia ſunt effectus vt in pluribus:⁊ ipſa accidentia:⁊ iſta cognitio appellatur ab Auer.prima cognitio naturalis:nam cum intellect⁹ noſter naturaliter intelligat concurrentibus phantaſmatibus.3.de aīa.t.cō.39. Illa igitur appellatur prima hominis naturalis cognitio que ortū habet immediate a rebus magis phantaſiatis:qualia ſunt effectus et ipſa accidentia : ⁊ iſta a latinis dicitur cognitio confuſa ⁊ indiſtincta.⁊ talis ſi fuerit complexa habetur demonſtratione ſigni vel aliqua via conſimili.ſi incōplexa habetur per diffinitionem quid nominis vel per aliquid illi ſimile.et eſt quando homo cognoſcit aliquid ſolum quo ad quid nominis. Alia vero eſt cognitio diſtincta . ⁊ iſta procedit a cauſis ⁊ a rebus nature prioribus ⁊ notioribus:⁊ iſta habetur per diffinitionem quid rei:ſi incomplexa fuerit:vel per demonſtrationem a priori ſi fuerit complexa:precipue autem mouetur queſtio de cognitione confuſa incomplexa. Licet etiā de complexa dicemus illud quod nobis apparet:hec de primo.

F Quantum ad ſcđm principale inuenio Burleū ⁊ Gregoriū ariminenſem:quē nominales precipuū habent qui in primo ſententiarū diſtinctione tertia.queſtione tertia.articu.ſcđo tenet.ꝙ ſingulare eſt primo cognitū in cognitione confuſa ſiue cōplexa : ſiue incōplexa fuerit:motus varijs argumētis ⁊ rationib⁹:ſupponit autē in primis vnū de intentione Cōmenta.ꝙ vniuerſale nō eſt aliquid extra aīam exiſtēs:ſed eſt conceptus fictus ſeu formatus per aīam cōmunis pluribus de quibus predicatur:quo ſuppoſito ſtante probat propoſitū ſuum ſic:anteꝗ̄ vniuerſale formetur ſeu fingatur ab intellectu aliquod ſingulare eſt cognitū.igitur ſingulare eſt primo cognitū ab intellectu cōſequentia eſt manifeſta:et antecedens probatur ab ipſo:qꝛ impoſſibile eſt vt dicit abſtrahere ⁊ fingegere aliquē cōceptū ab aliquibus rebus : niſi ille res vel alique earū ſint apprehenſe:qm̄ de rebus oīno ignotis nullus conceptus oīo formari poteſt:nec valet ſi dicatur ad hoc ꝙ tale a quo fit abſtractio ſit prius notum quo ad ſenſum:nō autē quo ad intellectū:nam hoc directe cōtradicit Ariſto.⁊ ſuo Cōmenta.in.12.meta.cōmento.4.vbi habet vl'ia apud Ariſtote. ſunt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea conſimilitudinem:⁊ facit ea vnam intentionē. Nec eſt imaginabile:vt.d.ꝙ vna virtus comprehendat ſingularia ⁊ conuenientiā eorum . ⁊ alia formet ipſum vniuerſale.nam hoc eſſet ſimile ac ſi vnus homo apprehendat ſingularia: ⁊ alter homo apprehendat vniuerſale quod eſt abſurdum:⁊ pro hoc vide- G tur facere ſententia Philoſophi in ſcđo de anima.in tex.cōmenti.146.vbi conſimili medio arguit de ſenſu communi.habet enim ꝙ virtus apprehendens conuenientiā ⁊ differentiam inter aliqua eadem cōprehendit illa ſub rationibus proprijs que adinuicem conueniunt ⁊ differunt . ⁊ cōfirmatur

UVA. BHSC. IyR_120_3

adhuc iſta poſitio auctoritate auer. primo phyſi. commento.5. vbi hꝫ. ꝙ
⁊ ſi ſingulare non ſit principium in ſcientia demonſtratiua: eſt tñ princi-
pium acquiſitionis vniuerſalis: quod eſt principium doctrine demõſtra-
tiue. Sicut dicit etiam phũs in calce ſcdi poſteriorum. ¶ Preterea ad pri-
cipale arguitur ſic. primo cognitum ab intellectu non eſt aliquid ab intel-
lectu fabricatum. vniuerſale eſt huiuſmodi. ꝑ ſuppoſitũ: ergo vniuerſale nõ
eſt primo cognitum ab intellectu: relinquitur ergo ꝙ ſingulare ſit primo
cognitum: diſcurſus notus cum minori: ⁊ maior probatur: nam intelligi-
bile intellectionem natura ꝓcedit: ſicut cã ꝓcedit effectũ: minor ptꝫ ex ſup-
poſito: vt diximus: ⁊ eſt etiam ipſius auer. in primo de aĩa. cõ.8. vbi hꝫ. ꝙ h
intellectus eſt qui facit vniuerſalitatem in rebus. ¶ Tertio principaliter
et iſtud argumentum etiam eſt Burlei in prologo primi phy. ſi vniuerſale
eſſet primo cognitum ab intellectu tale non poſſet conferre ad intellectõeꝫ
ſingulariũ: qꝛ cum illud abſtractum ſit a ſingularibus mediante illo non
deuenimus ad cognitionem vnius ſingularis potius ꝙ̃ ad cognitionẽ al-
terius: aut ergo per illud deueniemus ad cognitionem omnium: aut ad co-
gnitionem nullius: quorum vtrũqꝫ abſurdum eſt. ¶ Amplius nullus im- i
ponit nomen rei quam ignorat per philoſophum.4. meta. tex. cõ.x. Et per
Auer.7. meta. tex. cõmẽ.54. Sed intellectus imponit noĩa primo ſingu-
laribus: ergo illa ſunt ſibi primo nota. Nec valet ſi dicatur quod ſingula-
re non cognoſcitur ab intellectu: qꝛ vt dicunt: intellectus ponit cõuenien-
tiam ⁊ differentiam inter ſingulare ⁊ vniuerſale: intellectus in inductione
procedit a ſingularibus ad vniuerſalia: ⁊ cum procedat ex ꝑexiſtente co-
gnitione ſequitᷣ ipſum ſingulare cognoſcere: ſitᷣr intellect⁹ format iſtã pro-
poſitionẽ: ſortes eſt homo: ſortes eſt aĩal: ergo opꝫ ipſum extrema ꝑcogno-
ſcere. hec ⁊ alia cõſimilia dicunt in hac materia inſtinẽtes ſingulare eẽ pri-
mo cognitum ab intellectu in prima cognitione que confuſa dicitur.

Quicquid ſit ex parte rei de iſta opinione: mihi tamen videtur ſal- k
ua reuerentia taliter ſentientium. ꝙ iſta opinio nõ eſt ex
intentione ariſto. ⁊ ſui Commen. auer. Nã ſicut ſcribit Cõmẽta.3. de aĩa.
commen.36. ex ſententia Auẽpace: quiditas in intellectu nõ hꝫ formã cor-
poralem neqꝫ ſpiritualẽ: cui ſuſtentatᷣ: cũ intellectũ (vt declaratũ eſt) nõ ſit
indiuiduum. (Unde ſicut mea fert opinio.) ſententia peripateticoꝝ fuit
ꝙ intellectio ſingularis materialis repugnat intellectui: vt intellectus eſt
non quatenus ſingulare: ſed quaten⁹ mãle eſt: vñ Cõmẽ. in cõ. ſup li. de di-
uinatione inquit. ꝙ declaratũ eſt in prima phĩa. ꝙ intelligẽtie non intelli-
gunt: niſi naturas vl'es: ⁊ non dant niſi ſimile eius quod hñt. ¶ Impoſſi-
le eſt: vt dent intentionem indiuidualem omnino cum non habeant nãm
comprehendentem: particularem intentionem: ⁊ ille forẽ non indiuiduãtᷣ
niſi per materiam. Et ſi intelligentie abſtracte cõprehẽderẽt indiuiduum:
tũc neceſſario eẽnt mãles. hec Cõmẽtator. vñ ſi alicui intellecui cõpetit co-
gnoſcere ſingulare: hoc non eſt inquantum intellectus eſt: qꝛ vt ſic vl'r hꝫ
cognoſcere. ſic. n. ponitur dñia inter receptionẽ mãe: ⁊ inter receptionem in-
tellectus. ſicut patet.3. de anima. cõ.5. ⁊.2º. nã materia eſt cã receptionis
ſignate: intellectus autem eſt cã receptionis abſtracte: ſi ergo hoc alicui in-
tellectui competet: hoc erit inquantum materialis. i. inquãtũ a mã ī operã-
do aliquo modo dependet. Et ſic eſt de intellectu noſtro poſſibili: qui cum
ſit infimus in genere abſtractorum.3. de aĩa. cõ.19. accidit ſibi inquantum
intellectus eſt ipſum talem habere habitudinem ad hominẽ: ꝙ vt ſic ſine
phantaſmate non poſſit intelligere: aut hõ per ipſum. Niſi igitur intelle-
ctus noſter coniunctus eſſet phantaſie ⁊ continuo ⁊ tempori: nullo pacto

UVA. BHSC. IyR_120_3

poſſet ſingulare cognoſcere. Et iõ fuit maxia diſcholia inter antiquos q̃lr
⁊ q̃uo itell's iſte ſingulare cognoſcat. nullꝰ aũt ex antiq̃s .d. ſingulare eẽ pri
mo cognitũ: cũ dubiũ ſit apõ ipſos an cognoſci q̃at ab itellu: ⁊ de mõ cogni
tiõis eiꝰ. et iõ opinio iſta nõ vr̃ Ariſtotelica nec rões iſtiꝰ opiniõis cogũt.
M ¶ Ad primũ dico admittẽdo ſuppoſitũ ad iſtũ intellectũ. vz. ꝙ vl'e non eſt
Solo rõ- aliq̃d extra aiam diſtinctũ a ſingulari: ſed eſt aliq̃d cauſatum ab intellectu
num Gre- agẽte vna cũ phãtaſmate. et tũc dico ꝙ cũ intell's agẽs ſit q̇ faciat vl'itatẽ
gorij ari- in rebꝰ. primo de aĩa. cõ. 3. vbi dr̃ ꝙ intell's eſt q̇ facit vl'itatẽ in rebus. iſte
minẽſis. aũt intell's faciẽs apud ipſum agẽs intell's eſt: nam ſi licet nobis Auer ex
ponere ꝑ auer. inueniemꝰ hoc qð diximꝰ. ipſe em̃. 3. de aĩa cõ. 18. hꝫ ꝙ intel
lectus agẽs eſt q̇ transfert res de ordine in ordinẽ. ⁊ facit de potẽtia intelli
gentis actu intelligẽtia: ſed iſte intellectꝰ in abſtrahẽdo nõ cognoſcit ſin-
gularia a quibꝰ abſtrahit. ſicut em̃ ſcribit Cõmẽ. 3. de aĩa. cõ. 19. et ſm̃ ipm
Themi. 3. de anima. ſuper expoſitione tex. cõmẽ. 35. Talis intellectꝰ non co
gnoſcit aliquid eorũ que ſunt hic: tale aũt vl'e abſtractũ ab intellectu agen
te eſt illud qð immediate mouet itellectũ poſſibilẽ: q2 materiale immedia-
te agere nõ poteſt in immateriale. vnde Cõmẽta. 3. de aĩa. cõ. 5. ⁊. 18. hꝫ ꝙ in-
tẽtiones imaginate nõ poſſunt mouere actu intellectũ: niſi poſtꝙ̃ fuerint
actu intellecte. nõ fiunt aũt actu intellecte: niſi per intellectũ agentẽ: q̇ ope
ratur in hoc: ſicut agens naturale. Abſtrahit em̃ vl'e a ſingulari: ⁊ non co-
gnoſcit ſingulare materiale a quo abſtrahit: ſicut ignis cõburit lignum: et
neſcit ſe cõburrere illud. Et quia Gregorius credidit tale vl'e fieri ab intel-
N lectu poſſibili: hinc eſt: qð grauiter decipitur ni fallor. ¶ Et ſic formaliter
ad argumentũ dico: qð ſtat intellectũ poſſibilẽ primo cognoſcere vl'e: quod
vl'e eſt ab intellectu agente abſtrahente naturã a ſingularitate ſine cogni-
tione: ſed mere naturaliter. Et ideo ſi argumentũ aliquid probaret maxi-
me probaret ſingulare eſſe primo cognitũ ab intellectu agente: q2 ille eſt
qui abſtrahit. nullus autẽ dixit hoc: nam iudiciũ eſt in capitulo perfectio-
nis iudicis ſm̃ Auer. 3. de anima cõmẽto. 19. Talis autẽ iudex cognoſcens
⁊ diſcernens eſt intellectus poſſibilis. et nõ intellectus agens in cognitiõe
O iſta que cõmuniter nobis ſolet cõtingere. ¶ Ad auctoritatẽ Cõmẽta. in. ii.
meta. com. 4. Reſpondet̃ ꝙ ibi loquit̃ de vniuerſali pro formali: qð eſt ſe-
cunda intẽtio: ⁊ ideo nõ eſt ad propoſitũ. pro quo debes ſcire ꝙ vniuerſa-
le duo importat: materiale ⁊ formale: materiale eſt eſſe in multis: formale
autẽ eſt dici de multis: ⁊ quo ad iſtud ſicut mihi videtur cauſatur ab intel
lectu poſſibili taliter cõparante vnũ obiectũ cognitũ ad aliud obiectũ co-
gnitũ: vnde ex ſimilitudine quã accipit intellectus inter ſingularia: cauſat
vniuerſale: qð eſt ſecũda intẽtio. Et eſt quo ad id qð eſt dici de pluribꝰ: di-
cat Joã. de gandauo: ⁊ alij moderni quicquid velint: dico vniuerſale pro
formali ſuo ab intellectu poſſibili cauſari: ⁊ nõ ab intellectu agẽte: quia in
tellectus agens nõ cognoſcit ſingularia: que ſunt hic ſm̃ Commen. modo
vniuerſale pro ſecũda intẽtione cauſatur ex ſingularium cognitione: ideo
P nõ poteſt ab intellectu agente cognoſci: ⁊ per ꝯñs neq3 cauſari. Nota ta-
men ꝙ lz intellectus poſſibilis prius cognoſcat ſingularia: ex quorũ ſimi-
litudine cauſat vniuerſale pro ſecũda intẽtione: nõ tamẽ ea cognoſcat: niſi
mediante ſenſu: ⁊ vt eſt phantaſie coniunctus. ſicut patet tertio de anima.
cõmẽ. 9. Sed loquẽdo de vl'i primo prima intentione bene pono illud ab
intellectu agẽte cauſari. ⁊ illud primo innoteſcit intellectui poſſibili ꝙ̃ ſin
gulare. et q̃n dicebatur ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſingulare cognoſcatur ab vna
potentia. ⁊ vniuerſale ſit cauſatũ ab alia ſicut ꝙ vnus faciat antecedens:
⁊ alius ꝯñs. Reſpondetur ꝙ ſi loquamur de vl'i pro ſecũda intẽtione cau-

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſatur ab intellectu poſſibili cognoſcere ſingularia: ex quorũ ſimilitudine
cõparata cauſat tale vl'e ⁊ ſingularia illa innoteſcunt ſibi mediante ſenſu.
In cognitione aũt vl'is pro prima intentione ſi loquamur de vl'i incõple-
xo tale cauſatur ab intellectu agente: qꝛ ille eſt qui transfert res de ordine
in ordinẽ. Et facit de potẽtia intelligẽtis actu intellecta: ⁊ ille in cauſan-
do nõ cognoſcit ſingularia: a quibus abſtrahit. talis em̃ actio procedit ab Q
ipſo per modũ nature. De vl'i autẽ complexo videtur The. ⁊ multi magne
auctoritatis viri: ꝙ nõ incõuenit qđ in inductione premiſſe ſint cognite a
virtute cogitatiua. et cõcluſio fiat ab intellectu poſſibili ꝑꝑ eſſentialẽ ordi-
nem exiſtentẽ inter iſtas virtutes: que ita ſe habent: qđ qñ vna ipſarũ erit
ad actũ: alia etiã per cõcomitantiã eſt etiã in actu. vnde Philoſophus in li
bro de memoria ⁊ reminiſcẽtia dixit: qđ qñ intellectus intelligit quantum
in vl'i potentia ſenſitiua aliquod quantũ in particulari contẽplatur. vnde
hic ſunt verba The. ſuper ſcđo poſte. c. 36. Porro huius inductiõis: in qua
ſenſus vicẽ obtinet ſumptorũ: vl'e cõcluſionis: nõ ſtatim a ſumptis ſequit̃
cõcluſio. Nec paruo tẽpore abſoluit̃: ſed inter ſumpta: ⁊ cõcluſionẽ aliquã
ta vis incidit tẽporis. Nam ſumpta illico incipit affoꝛmare ſenſus: ſed cũ R
proceſſit admodũ ac diu exercitus eſt. Tamẽ ea vis animi que intellectus
nominat̃ cõclõnem ipſam ſubiungit. In hoc aũt opus eſt etate ⁊ viſu mul-
to: qꝛ qđ effuſum ſparſumq; eſt: niſi ſpacio tẽporis cogi: ⁊ in vnũ conferri
nõ poteſt. Hoc etiã videtur ſentire Auer. in cõmẽ. ſuo. ſuper lib. de diuina-
tione: vbi volens declarare modũ quo ſomnia vera cauſentur in nobis ab
intelligentia dixit: qđ intelligẽtia dat intentiones vl'es ⁊ imaginatiua reci
pit eas particulares: quẽadmodũ medicus enunciat qđ accidit corpi for-
tis: ⁊ eius anime in aliquo tẽpore terminato per duas propoſitiões: qua-
rum vna eſt vl'is intelligibilis. Et alia particularis ſenſibilis. ⁊ hec videt̃
eſſe intentio eius in illo loco: ſi cõſiderentur bene verba eius. Hoc idẽ vi-
detur fuiſſe de intentione philoſophi in primo poſte. in tex. com. 33. vbi oñ
dit qđ deficiente aliquo ſenſu a natiuitate impoſſibile eſt ſcientiã illi⁹ ſen-
ſibilis in intellectu gigni. Siquidem addiſcimus: aut per demonſtratio-
nem: aut per inductionem. inductio autẽ eſt de his: que particularia ſunt:
demõſtratio autẽ de vniuerſalibus: impoſſibile eſt autẽ vl'ia ſpeculari: niſi
per inductionẽ. Inducere autẽ non habẽtes ſenſum impoſſibile eſt. ſingu-
larium em̃ ſenſus eſt: non em̃ cõtingit accipere ipſorũ ſcientiã. neq; em̃ ex Senſus.
vniuerſalib⁹ eſt ſine inductione. Neq; per inductionẽ ſine ſenſu. Et ꝑpter
hoc dixit ipſe in ſcđo phy. tex. cõ. 6. ꝙ cecus de coloꝛibus diſputans de no
minibus ſolis rationẽ habebit nihil tamẽ intelliget. Et ideo caueant q̃ te-
nent de intẽtione philoſophi: cecum a natiuitate poſſe habere ſcientiã: nõ
per inuentionẽ: ſed per doctrinã. Immo ſententia ſua fuit: nullomodo ſciẽ
tiam in eo cauſari poſſe. Et ſi tu queras quomodo eſt hoc poſſibile qđ in
vno diſcurſu premiſſe fiant ab vna virtute: et concluſio ab alia virtute. di S
ceretur ꝙ hoc nõ debet videri alicui mirabile: nam ſicut eſt in magno mũ
do: videmus qđ ex omnibus corporibus celeſtibus: ⁊ ex omnib⁹ ſuis mo-
toribus fit vnum animal magnũ: ita qđ ex eis fit vnus actus ſicut ſcribit
Commẽ. ſcđo celi commẽ. 42. ⁊ ſcđo cap. de ſubſtãtia orbis. ⁊. 12. meta. 44.
cõ. ⁊ in libro deſtructio deſtructionũ. in diſputatione. 3. in ſolutione. 18. du Homo.
bij. Sic dicimus in homine qui eſt microcoſmos. i. paruus mundus: cõtin
gere poſſe ꝙ propter eſſentialem ordinem: ⁊ colligationem intellect⁹ cum
cogitatiua virtute fuit hoc qđ ad vnam operationẽ concurrant ambe ẽm T
diuerſas rationes. Et cum illud quod adducitur a Gregorio arimineñſi
tanq̃ impoſſibile videtur eſſe neceſſariũ. ⁊ quãdo dicebat ꝙ hoc eſſet ac ſi

UVA. BHSC. IyR_120_3

vnus homo faceret añs ⁊ alter ꝯñs. Rñdet negãdo ſimilitudinē: q2 nõ eſt ordo eſſentialis in intelligẽdo vnius hoīs reſpectu alterius: ſicut eſt de ſenſu interiori reſpectu intellectus. Et lꝫ iſta opinio videatur noua: tñ videt eſſe antiqua ſatis ſicut vides. Aut al'r põt dici ꝙ. in cognitione cõplexa vniuerſalis que per inductionē habet eadē virtus. ſ. intellect⁹ poſſibilis eſt q̃ format premiſſas ⁊ concluſiones: q2 ſm phm ſcdo de aīa. tex. cõ. 146. videt velle eãdem virtutē eſſe que cognoſcit extrema ⁊ medium in quo ꝯueniũt. Et tunc diceret ſm illam viam nõ eſſe incõuenientens incomplexa cognitione ſingularia prius intellectui innoteſcere ꝙ vl'ia. tamē iſta ſingularia cognoſcunt ab intellectu poſſibili: vt reflectitur ⁊ vnitur phãtaſie virtuti: nõ
u vt intellectus preciſe ⁊ in ſe cõſideratur. Et ſi iſta via teneret poſſent gloſari oēs auctoritates: ⁊ Themiſtij: ⁊ Auer. ⁊ Ar[illegible]e. que ſonare vident premiſſas in inductione cauſari a virtute ſenſitiua interiori. ⁊ concluſionem ab intellectu iſto modo. nã pro qñato vniuerſalis ꝯcluſio non põt ſequi ex vna ſingulari precipue in materia ꝓbabili ⁊ in materia q̃ eſt in his q̃ vt in pluribus contingũt: neceſſariũ eſt virtutē experimẽtatiuam: que eſt cogitatiua maxime verſatam eſſe in cognitione ſingulariũ: ex quib⁹ tandē intellectus vniuerſalē cõcluſionē deducit. Jſtud igitur experimentũ ſenſitiue partis eſt: quo habito intellectus ipſe ſingulares illas premiſſas iam diu per cogitatiuam virtutē notas adinuicē cõponit: quibus ſic compoſitis ipſe cõcluſionē etiã infert. Diſcurſus iſte igitur a premiſſis ad concluſionē vniuerſalē per inductionē oſtenſam ab intellectu poſſibili fit tam quo ad premiſſas ꝙ quo ad concluſionē: ſed q2 ad diſcurrẽdum: iſto modo intellect⁹ poſſibilis motus fuit a cogitatiua virtute: in qua iſta cognitio ſingulariũ precexiſtebat: pro quãto igitur cogitatiua virtus occaſio fuit intellectui ad diſcurrendũ a talibus premiſſis precognitis diu ante ab ipſa ꝙ ab ipſo intellectu. pro tãto dixit The. ⁊ Cõmen. inductionis antecedẽs formari a virtute ſenſitiua interiori: cõcluſionē ꝯũt ab intellectu. Et iſta via eſt magis vera vt mihi videt: ſicut etiã infra dicã: quicq̃d tñ ſit de hoc. dico ꝙ nos loq̈
x mur de cognitione incõplexa qñ querimus: q̃d ſit primo cognitũ in tali cognitione cõfuſa. ¶ Ad tertiũ argumẽtum Gregorij reſpondet diſtinguendo illam dum. d. illud qꝺ primo cognoſcitur ab intellectu non cauſatur ab intellectu: q2 ſi hoc referatur ad vnum: ⁊ eũdem intellectum: puta poſſibilē tantum vera eſt: quia quelibet potentia receptiua preſupponit obiectũ ſuũ a quo mouetur primo. Et ſic cum ego teneam vniuerſale pro prima intentione eſſe primo cognitum ab intellectu poſſibili: dico illud non eſſe cauſatum: vt ſic ab intellectu poſſibili: ſed ab intellectu agente: intentiones enim imaginate ſicut ſcribit Commentator. 3. de anima. commen. 5. ⁊ cõmen. 18. non poſſunt mouere intellectum poſſibilem: niſi poſtꝙ fuerint actu intellecte. non ſunt autem neqꝫ fiunt actu intellecte ſm ipſum: niſi per intellectũ agentem transferentem eas de ordine in ordinem pro quanto de eſſe materiali ⁊ ſignato transfert eas ad ordinem immaterialium et vniuerſalium. ¶ Alio modo hoc poteſt referri ad diuerſos intellectus. ſ. ꝙ illud qꝺ primo cognoſcitur ab intellectu non cauſatur ab intellectu: ſiue ille ſit poſſibilis ſiue ille ſit agens: ⁊ ſic negatur. Jmmo dico ꝙ iſta duo ſtant ſimul: ꝙ intellectus poſſibilis cognoſcat ⁊ iudicet illud qꝺ ab intellectu agente productũ eſt. iudicium em̃ ſicut ſcribit Auer. 3. de aīa. cõ. 19. eſt in cap. perfectionis iudicis. Actio autē non eſt ſm illum modũ in cap. perfectionis agẽtis. Et hoc non dixiſſet Commē. niſi tenuiſſet alium eſſe intellectum diſtinguentem ⁊ cognoſcentem: ⁊ alium intellectum vniuerſale producentē. Jllud igit qꝺ fecit iſtum hominē errare (ſi ita licet loqui de tanto viro) fuit: quia cre

UVA. BHSC. IyR_120_3

aidit quodlibet vniuerſale cauſari ab intellectu poſſibili:ſed non eſt verũ.
Licet enim vniuerſale:vt eſt ſecunda intentio: cauſetur ex actu collatiuo
intellectus poſſibilis cõparantis vnũ obiectum cognitũ ad aliud obiectũ
cognitum:non tamen vniuerſale prout eſt prima intentio ab intellectu
poſſibili cauſatur:ſed ab intellectu agente vna cum phantaſmate.
¶Ad tertium principale qđ eſt Burlei rñdetur.ꝙ vniuerſale primo cogno
ſcitur ⁊ directe ab intellectu:ſed ſingulare nõ cognoſcitur:niſi reflexe ⁊ me-
diãte ſenſu.ſicut ſcribit Cõmen.tertio de aĩa.commẽ.9.vbi.d.ꝙ ſi vniuerſa
le ⁊ ſingulare ita ſe habeant:ꝙ vtrũq; per ſe ⁊ ſolitarie conſideretur. Tunc
vniuerſale per ſe ab intellectu cognoſcitur:ſingulare autẽ a ſenſu:ſʒ ſi iſta
adinuicem comparẽtur cognoſcuntur ab vna ⁊ eadem virtute ſm diuerſas
habitudines ſe habente.puta quãdo comparãtur quo ad cõuenientiam et
differẽtiam:vnde intellectus eſt ille qui cognoſcit conueniẽtiam ⁊ differen-
tiam inter ſingulare ⁊ vniuerſale:ſed diuerſis modis:quia vniuerſale per
ſe cognoſcit ſub ratione.ſ.qua intellectus eſt:⁊ ſingulare cognoſcit mediã
te ſenſu:hoc eſt inquãtum conſideratur:vt eſt phantaſie et tempori colliga
tus:nam vt ipſe dicit ibidem:illud quod cognoſcit alietatem inter duo:ne
ceſſe eſt vt ſit vnum vno modo:⁊ multa alio modo. Unde hec ſunt verba
Auerro.ibi.cum fuerit declaratum ꝙ ſenſibilia diuidũtur in duplex eſſe.ſ.
in hoc ſingulare ⁊ in ſuam formam:neceſſe eſt vt virtꝰ experimentatiua.i.
comprehenſiua comprehendat eam:aut per duas virtutes: aut per vnam⁊
ſed duabus diſpoſitionibus diuerſis.Cum duabus autem virtutibus erit
quando vtrumq; comprehenderit per ſe:ſcilicet indiuiduum ſingulariter
⁊ formam ſingulariter.Per vnam vero virtutẽ ⁊ diſpoſitionẽ diuerſam erit
qñ cõprehenderit alietatẽ q̃ eſt inter has duas intẽtiones.qđ eñ cõprehen
dit alietatem inter duo neceſſe eſt:vt declaratum eſt.ſ.in ſcđo de aĩa.tex. cõ
mẽ.146.vt ſit vnum vno modo:⁊ multa alio modo.Et iſta eſt diſpoſitio in
tellectus in intelligendo alietatẽ que eſt inter formam ⁊ indiuiduum.Cõ-
prehẽdit enim formam per ſe:⁊ indiuiduum mediante ſenſu.hoc eſt dictu.
intellectus quatenus intellectus vniuerſalis eſt comprehenſiuus:ſed qua
tenus ſenſui colligatus eſt etiam ſingularis comprehenſiuus.pro quanto
igitur intellectus cõuertit ſe ad phãtaſma ſingulare cognoſcit.Et ſi quera
tur quõ intellectus deuenit ad cognitionẽ talis ſingularis per tale phan-
taſma:aut tãq; per aliq̃d notum:aut tãq; per ignotum.ſi primũ cum phan-
taſma ſit quid ſingulare:ergo ſequitur ꝙ prius ſingulare cognoſcatur q̃
vniuerſale.ſi ſm hoc eſt incõueniens:q2 per ignotũ nihil ſcitur.primũ ar-
gumentum ſtat adhuc in ſuo vigore.ꝙ ſi intellectus primo cognoſcit vni-
uerſale q̃ ſingulare:tunc ergo nõ magis deueniet in cognitionẽ vnius ſin
gularis q̃ alterius:aut igitur oĩa ſingularia ſimul cognoſcet: aut nullum:
qđ videtur abſurdum ſatis ⁊ incõueniens.¶Ad hoc reſpõdetur ꝙ ⁊ ſi in-
tellectus cognoſcit ſingulare mediãte phãtaſmate:nõ eſt neceſſarium phã
taſma illud intellectui prius notũ eſſe.Et ſi arguatur ꝯtra.propter qđ vnũ
quodq; tale:⁊ illud magis.i.poſte.⁊.ij.met.tex.cõ.4.Cũ igit̃ ſingulare co-
gnoſcat̃ ab intellectu mediãte phãtaſmate.ergo phãtaſma magis intelli-
getur.Soluit̃.propoſitio illa famoſa ſic limitat̃ a nobis in limitationibus
noſtris:qñ eſt aliqua diſpõ q̃ denominat cãm ⁊ cãtũ:⁊ in cãto reperit̃ ꝑpter
cãm:magis tũc cauſe q̃ cãto attribuit̃ denoĩatio illius diſpõnis.Et hoc eſt
verũ in oĩ genere cauſe:quicq̃d dicãt latini ſup hoc:mõ ſi argumẽtũ tuum
debet valere:deberes ſic argumẽtari.ſingulare intelligit̃:⁊ phãtaſma intel-
ligitur:⁊ ſingulare intelligit̃ ꝑpter phãtaſma:ergo phãtaſma magis intel-
ligitur.Tamen illa negatur ꝙ phantaſma intelligatur. In hoc caſu ⁊ pro

UVA. BHSC. IyR_120_3

illo inſtāti.ideo nō valet.vnde ſicut in viſu obiectū videt̄ mediāte ſpecie
B viſibili:non tñ ſequit̄ ſpeciē illam magis videri:ſic dico in iſto caſu.¶Ad
aliud dicūt aliqui ꝙ intellect⁹ magis deuenit ad cognitionē vnius ſingu
laris ꝙ̄ ad cognitionē alteri⁹:ꝓ quāto forti⁹ mouet̄ a phantaſmate vni⁹
ꝙ̄ a phantaſmate alteri⁹:mihi tñ videt̄ ſaluo ſemꝑ meliori iudicio.ꝙ dña
illa quā intellectus facit inter vniuerſale ⁊ ſingulare:ꝙ tale ſingulare non
ſit ſingulare aliqđ ſignatū:ſed eſt ſingulare aliqđ vagū ſtans ſub vniuer
C ſalitate particularizatū.vñ ego video ꝑhm in lib.prioꝝ.vbi docet ſyllo
gizare ex pmiſſis vl'r ⁊ abſolute:⁊ diffinit vniuerſalē:particularē:⁊ in
definitā ꝓpoſitiones nullā de ſingulari mentionē faciens.video ipſum in
predicamētis vbi de pma ſubſtātia loquit̄ ſemꝑ exemplificare de indiui
duo vago:vt de aliquo hoīe:⁊ aliquo boue.Et hoc nō fuiſſet:niſi vidiſſet
ꝙ cū ſyllogizare ſit actus intellect⁹.Et q2 intellect⁹ noſter ſingulare iſtud
ſignatū:vt ſignatum eſt:non pōt cognoſcere:cū modus ſibi ꝓprius cogno
ſcēdi ſit huic ex toto oppoſitus.videt̄ mihi ꝙ ſi intellect⁹ noſter intelligit
ſingulare ꝙ hoc eſt in ordine ad vniuerſale quo ad cōueniētiam ⁊ differē
tiam:⁊ quo ad vniuerſalitatē:cui ſupponitur tanꝙ̄ pars.Et hoc ſicut vi
detur mihi:eſt de intētione Commē.tertio de aīa cōmē.10.Si bene cōſide
rentur verba eius:⁊ ſtante hoc fundamento ſoluit̄ argumentū Burlei:q2
ipſe imaginatur intellectum deduci ad cognitionē ſingularis ſignati:vt
ſignatū eſt:⁊ hoc fuit negatū.¶Ad alia que adducebant̄ ad probandum
ſingulare ꝑ ſe cognoſci ab intellectu:q2 imponit ſibi nomen.⁊ q2 format ꝓ
poſitionem iſtam ſortes eſt homo:⁊ hmōi vnica reſpōſione dicit̄ ꝙ ſortes
vt eſt ſuppoſitum hominis:cognoſcit̄ ab intellectu:⁊ vt habitudinē hȝ ad
ipſum vniuerſale:ſub quo cognoſcitur:nō autem inquantum ſortes dicit
mihi indiuiduum ſignatū loco ⁊ tempore.q2 vt ſic a ſenſu cognoſcitur.Et
ideo dixit Commē.3.de aīa.cōmē.9.ꝙ ſingulare per ſe.i.ſolitarie:⁊ vt ſigna
tum a ſenſu cognoſcitur:ſed quando conſideratur in ordine:⁊ in habitu
D dine ad vniuerſale quo ad alietatē ⁊ ꝯuenientiam:ſic ab intellectu cogno
ſcitur:⁊ iſta non viderūt moderni ſicut poteris videre.¶Subtilis doctor
primo ſentētiarum diſt.3.q̄ōne.2.hȝ ꝙ loquēdo de prioritate originis pri
mo videndū eſt in cognitione actuali quid ſit primo cognitum ab intelle
ctu noſtro:pmittit aūt aliqua ſuppoſita.primū ꝙ alius eſt cōceptus ſim
pliciter ſimplex:⁊ alius eſt cōceptus ſimplex nō ſimpliciter ſimplex.Sim
pliciter ſimplicē ꝯceptum dicit illū qui nō eſt reſolubilis in quid ⁊ in qua
le:ſicut eſt cōceptus entis ⁊ paſſionū ſuarum ⁊ ꝯceptus vltimarū differen
tiarum.Conceptus ſimplex nō ſimpl'r ſimplex:eſt cōceptus qui actu ſim
plicis intelligētie cognoſci pōt.Et eſt reſolubilis in quid ⁊ in quale.¶Se
cundo ſupponit ꝙ aliud eſt ꝯfuſum intelligere.⁊ aliud eſt confuſe intelli
gere.Confuſum em̄ idem eſt qđ indiſtinctuȝ.⁊ ſicut duplex eſt indiſtingui
bilitas.ſ.totius vniuerſalis in ſuas partes:⁊ totius eſſentialis in ſuas par
tes:ita eſt duplex totum confuſum.igitur intelligitur:quando intelligitur
aliquod iſtorum duorū indiſtinctoꝝ.ſ.totum eſſentiale:aut totum vniuer
ſale.Confuſe autem aliquid ꝯcipi dicit̄:qñ cōcipit̄ aliquid ſicut exprimit̄
E per nomen:ſed diſtincte aliquid ꝯcipit̄ quādo cōcipit̄:ſicut exprimitur per
diffinitionem.¶His ſtantibus ponit duas concluſiones:prima concluſio
talis eſt:in cognitione actuali via originis ⁊ generationis eorum que con
cipiuntur cōfuſe primū actualiter cognitū cōfuſe eſt ſpecies ſpecialiſſima
cui⁹ ſingulare forti⁹ mouet ſenſuȝ ſiue ſit audibile ſiue viſibile ſiue aliqđ
aliud:et hoc ſuppoſito ꝙ ſingulare non poſſit ab intellectu intelligibili.
iſta concluſio probatur tribus rationibus:et primo ſic.cauſa naturalis

UVA. BHSC. IyR_120_3

agit ad effectū ſuū ſm vltimum potētie ſue qñ nō eſt impedita: igitur ad
effectū perfectiſſimū quē primo pōt ꝓducere primo agit. Sed oīa cōcurrē
tia ad iſtum primū actū intell'ꝰ ſunt cauſe mere naturales: qꝛ p̄cedūt oēm
actum voluntatis: ꝛ nō ſunt impedite: vt ptꝫ. ergo ꝓducūt perfectiſſimum
effectum quem poſſunt. Ille aūt nō eſt: niſi cōceptus ſpecie ſpecialiſſime. ſi
eñ aliqs alius eſſet ꝯceptus: puta cōceptus cōmunioris alicuius: vl'e eſſet
perfectiſſimus in quē iſta pñt. Et cū ꝯceptus illius cōioris ſit imperfectior
conceptu ſpeciei ſpecialiſſime: ſicut pars eſt imperfectior toto: ſequeretur
ꝙ illa nō poſſent in cōceptum illius ſpeciei: ꝛ ita nunꝙ̄ cauſaret̄ cōceptum F
iſtum: qđ eſt abſurdū. ¶ Scđo principal'r: ſm Auic. metaphyſica. eſt vltima
via doctrine. ergo principia oīum aliarū ſciētiarū poſſunt cōcipi: ꝛ etiam
termini illarum ante principia metaphyſice. Sed hoc nō eſſet ſi oporteret
primo ꝯcipere actualiter cōceptus cōiores ꝙ̄ cōceptus ſpērum ſpāliſſima
rum: tūc eñ primo oporteret ꝯcipiens ꝛ hmōi: ꝛ ita metaphyſica eſt prior
via doctrine quod eſt abſurdū. Tertio principal'r: ſi vl'e magis cognitione
actuali primo cognoſceret̄ ꝙ̄ minus vl'e ꝯfuſe. ſequeret̄ ꝙ intellectꝰ magnū
tpꝫ apponeret anteꝙ̄ deducat̄ in cognitionem ſpeciei: cuiꝰ ſingulare erit
primo ſenſatū: qꝛ prius oporteret intelligere oīa predicata quiditatiua ad G
ipſam anteꝙ̄ ipſam cognoſcat: quod eſt contra experimentū. ¶ Scđa con
cluſio principalis eſt iſta ꝙ in cognitione diſtincta magis vl'ia ſunt primo
cognita cognitione actuali: ꝛ illis ꝓpinqora ſunt p̄ora: ꝛ q̄ ſunt remotiora
ꝑfectiora ſunt. iſta ꝯcl'o ſic ꝓbat̄ ab ipſo. Nil intelligit̄ diſtincte: niſi qñ in
telligunt̄ ea q̄ ſunt in intima rōne eiꝰ ꝛ eſſentiali. Ens aūt includit̄ in rōne
eſſentiali cuiuſlibet inferioris ad entis cōceptū quiditatiuū: ergo nullus
cōceptus inferior diſtincte cōcipi pōt nō concepto ente. Ens aūt nō poteſt
concipi: niſi diſtincte: qꝛ nō hꝫ ꝯceptū niſi ſimpl'r ſimplicē: ergo ens eſt pri
mus conceptus q̄ diſtincte concipi pōt: cognitione actuali: qꝛ aliꝗ ꝯceptus
nō pñt diſtincte cōcipi ſine eo: ipſum aūt bene ſine aliꝗs concipi pōt. Et ex
hoc infert vnū pulchrū ꝙ principia aliarū ſciarum ſunt per ſe nota ex con
fuſa ratione terminoꝝ. Et ex metaphꝭca ſunt ſcita: ponit inſup duas alias
cōcl'ones: quaꝝ vna ꝑtinet ad cognitionē habitualē ſeu eſſentialē. ꝛ de pri
mo cognito prioritate ꝑfectionis de quibꝰ nihil ad pñs. Sed in duabꝰ pri H
mis ꝯcluſionibꝰ iam poſitis debes ſcire ꝙ in ſcđa ꝯcl'one: q̄ eſt de cognitio
ne diſtincta oēs vnanimiter cōuenerūt. ꝙ magis vl'ia ſunt primo cognita:
niſi quidā qui de nouo incipit pħari qui oppoſitū opinat̄ de quo non ſit
nobis cure: nā vt ſcribit phs in primo topi. capite. 9. quolibet ꝓferēte cōtra
ria opinionibꝰ ſapientū de quolibet ſollicitū eſſe ſtultū eſt. Sed in prima
ꝯcl'one principes noſtre militie. vꝫ. beatus doctor ꝛ Scotus vident̄ eſſe
diſcordes. Nam ſanctus doctor in prima parte ſumme. q. 85. arti. 3. tenet
magis vl'ia in cognitione confuſa notiora eſſe minus vniuerſalibus. Et
ideo poſteriores huic opinioni fauētes cōſueuerūt reflectere argumenta
Scoti que adduxit ꝓ prima cōcluſione cōtra ipſum: prima ratio reflectit̄
ſic: qꝛ data illa ratione ſequitur ꝙ intellectus prius habebit cognitionem
diſtinctam de ipſa re ꝙ̄ confuſam: qꝛ illa perfectior eſt cognitione confu
ſa. cum igitur cauſe ꝓductiue vtriuſqꝫ cognitiōis naturales ſint: ꝛ natura
liter agant: ꝛ non ſint impedite: videtur ꝙ prius producēt diſtinctā cogni I
tionem ꝙ̄ confuſam. Quod ſi Scotus dicat ꝙ ante diſtinctam cognitionē
neceſſe eſt intellectum prius diſponi per cognitionem confuſam: a pari di
cam ſibi ꝙ intellectus anteꝙ̄ habeat cognitionem confuſam ſpecie ſpecia
liſſime: oportet ipſum prius diſponi per confuſum conceptum generis et
aliorum vniuerſalium. Et ſic ſoluunt pro vtroqꝫ: ꝛ magis pro Thoma di

UVA. BHSC. IyR_120_3

centes aliquid eſſe diſpoſitũ ad receptionẽ alicuiꝰ forme cõtingit dupliciter poſitiue ⁊ priuatiue. ¶ Priuatiue aliqđ ſubiectũ eſſe diſpoſitũ: qñ non hꝫ cõtrariũ reſpectu forme inducẽde: ⁊ ſic diaphanũ dr̃ eſſe ſumme diſpoſita ꝓ receptione luminis. Et ſic intellectꝰ noſter etiã eſt diſpoſitus ad oĩa intelligibilia: cũ ſit oĩa fieri. 3. de aĩa. tex. cõ. 5. ⁊. 14. ⁊. 17. ¶ Alio modo aliquid dicit̃ eſſe diſpoſitũ poſitiue ꝓ inductione alicuiꝰ forme. Et hoc eſt in caſu quo vna forma nõ põt induci in aliquo ſubiecto: niſi prius inducta aliqua priore: ſicut dicimꝰ ꝙ aer anteq̃ recipiat coloris ſpecies: neceſſe eſt ipſum diſpoſitũ eſſe ꝑ lumẽ. ſicut patet ſcđo de aĩa. com. 67. Et ſic materia prima anteq̃ recipiat formã minus vniuerſalẽ: opꝫ eam prediſponi ꝑ vni-
L uerſalẽ. primo meta. 17. cõ. Sic etiã dicũt de intellectu ꝙ anteq̃ recipiat minus vl'e: opꝫ cũ prius recipere magis vl'e. Et tunc ad formã argumenti dicũt: ꝙ maior illa ſic dꝫ gloſari. agens naturale debite applicatũ paſſo: et nõ impeditũ ꝓducit effectum perfectiſſimũ quẽ põt. verum eſt ſi illud paſſum fuerit priuatiue ⁊ poſitiue diſpoſitum ꝓ recipienda illa forma. Et tũc minor negat̃ in hoc ſenſu: lꝫ eñ intellectus poſſibilis priuatiue diſpoſitus ſit ꝓ receptione cõceptus ſpecifici nõ tñ poſitiue diſpoſitus eſt anteq̃ vniuerſaliores conceptus recipiat. ⁊ ſi querat̃ ab eis. vnde ſit hoc. dicunt iſtud prouenire ex eſſentiali ordine exiſtente inter iſtos conceptus qui ita
M ſe habẽt ꝙ poſterior non poteſt induci nõ inducto priori ⁊ vniuerſaliori. ¶ Secundum argumentũ Scoti reflectum: q2 a pari ego dicam ſibi librũ de celo precedere via doctrine librũ philoſophoꝝ. ſi ipſe teneat conceptũ ſpeciei ſpecialiſſime notiorẽ eſſe conceptu generico. Et ideo ad argumentum Scoti dicentis: ſi magis vniuerſalia eſſent primo cognita in cognitione confuſa actuali: tunc metaphῡica via doctrine precederet alias ſciẽtias. dicunt concedendo totum. vnde diſtinguũt de metaphῡica. quedã eñ pars ſui conſiderat de ſenſibilibus: ⁊ quedã de abſtractis: ⁊ tunc dicũt metaphyſicam quo ad illam ſui partem: que de ſenſibilibus tractat precedere oẽs alias ſcientias via doctrine. Et quo ad illam partem in qua pertractat de abſtractis ſubſtantijs: dicunt illam via doctrine vltimam eſſe: ⁊ ſic conſue-
N uerunt gloſare auctoritatem Auicẽ. ⁊ Auer. 6. meta. cõ. 3. dicẽtium diuinã
Scientia diuina. ſcientiam eſſe vltimã via doctrine. Iſta reſponſio non eſt vera: nec eſt de intentione ſancti Thome: nam cum denominatio fiat a ſuperabundanti: cũ maxima pars metaphyſice de ſenſibilibus pertractet. minima autem particula eius de abſtractis. nam ſolum in. 12. metaphῡice incipit de eis pertractare. a tex. cõmenti. 29. vſq; in finem: ſed totum precedẽs: ⁊ omnes alij precedentes libri de ſenſibilibus ⁊ tranſcendentibus per indifferentiam ſe habentibus ad materialia ⁊ immaterialia pertractat̃. Ergo ſequitur ꝙ abſolute concedendum eſſet diuinam eſſe priorẽ via doctrine: ⁊ ſm̃ quid poſte-
O riorem: qđ eſt abſurdum. ¶ Amplius falſum eſt quod dicunt ꝙ metaphyſica quo ad illam partem que de ſenſibilibus agit ſit via doctrine prior. naꝫ Ariſto. in ſcđo metaphy. in tex. commen. 6. vbi probat non eſſe proceſſum in infinitum in cauſis mouentibus facit rationem: que motui innititur: et que naturalem cognitionem preſupponit: ſicut ſcribit ibi Commenta. ſi-
Plato. militer. 7. metaphyſice. vbi impugnat ideas Platonis quando probat: ꝙ non ſunt ponende propter eſſe generationis. dicit ꝙ hoc eſt: q2 nõ poſſunt materiam tranſmutare. nam tranſmutatio omnis fit per contactum. talis autem fit ratione q̃titatis. contingentia enim. 5. phyſi. 22. ſunt quorũ vltima ſimul ſunt. vnde patet inſpicienti. commen. 28. ⁊. 31. illius ſeptimi: ꝙ tales rationes preſupponunt ſcientiam materialem. Similiter illud non eſt
Thomas de intentione ſancti Thome. Nam in prohemio metaphyſice in lectione

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſecunda ſuper illo paſſu phi.vniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendū dubitat cōtra philoſophum:qꝛ vt inquit videt̄ cōtradicere ſibi phs in pri phyſicorum tex.cō.3.ꝛ.4.vbi oppoſitū videt̄ tenere.vꝫ.ꝙ vniuerſalia ſunt nobis primo nota.Et ſoluendo dicit.ꝙ vniuerſalia in cognitione incom=pleta ſunt notiora nobis minus vniuerſalibus.vnde cum vniuerſaliſſimū omnium ſit ens et res:ideo iſta prima cognitione concipiuntur iuxta il=lud Auicen.Ens ꝛ res prima impreſſione imprimunt̄ in anima noſtra.vnde ſicut in eſſe nature prius eſt animal q̄ homo: cum natura de imperfe=cto ad perfectum procedat:ſic etiam eſt apud intellectum noſtrum in co=gnitione prima prius concipitur animal q̄ homo:ſed in cognitione completa:ꝛ in inueſtigatione naturaliū proprietatum ꝛ cauſarum.prius ſunt nota minus communia:eo ꝙ per cauſas particulares que ſunt vnius ge=neris ꝛ ſpeciei:peruenimus in cauſas vniuerſales.Et ſic patet ſm̄ viaꝫ ſan P
cti doctoris ſolutio ad ſecundum argumentum Scoti probantis metaphy Scotus.
ſicam via doctrine precedere reliquas ſcientias.¶Dico ꝙ licet Thomas incognitione quo ad ſimplicem apprehenſionem terminorū tenuerit ma=gis vniuerſalia eſſe notiora minus vniuerſalibus. Tamen hoc non tenet in cognitione p̄ diſcurſum habita:qualis eſt cognitio metaphyſica:ꝛ alia=rum ſcientiarum.Et hoc patet in inductione in qua a ſingularibus tanq̄ ex precognitis deuenimus ad vniuerſalia.ſicut patet in primo poſterioꝝ. ad principium.et hoc videtur eſſe de intentione Auer.primo phyſicorum in commen.5.vbi verbum illud in textu.3.Sunt autem nobis prius nota confuſa magis.dupliciter exponit:et in ſecunda expoſitione dicit:ꝙ p con fuſa magis exponi poteſt ipſum ſingulare:quod licet non ſit principium ſcientie:eſt tamen principium inquiſitionis vniuerſalis:quod eſt princi=pium artis et ſcientie.Et ſecundum primam expoſitionem per cōfuſa ma=gis exponit ſpecies:ꝛ quomodocūq̄ ſit:patet ꝙ ibi loquitur de via doctri ne:que eſt cognitio habita per demonſtrationem ſigni:ſicut ipſe habet in expoſitione tex.commenti.21.Et ita ſm̄ Auer.videtur ꝙ in cognitione ha=bita per diſcurſum non eſt neceſſarium a magis vniuerſalibus ſemper inci Q
pere quo ad viam doctrine.Sic igitur ad ſecundum Scoti dictū ſit. ¶Ad tertium argumentuꝫ Scoti dicentis ſi magis vniuerſale eſſet primo notū. tunc intellectus magnum tempus apponeret anteq̄ deueniret in cognitionem ſpeciei ſpecialiſſime:dicunt retorquendo argumentum contra Auctorem:quia a pari ſequeretur ꝙ ſi ſpecies ſpecialiſſima eſſet primo nota:tūc intellectus magnum tempus apponeret anteq̄ deueniret in cognitionem generis generaliſſimi vel ipſius entis.patet cōſequentia.nam eadē eſt via ab Athenis Thebas:ꝛ a Thebis ad Athenas.Et ideo ſoluentes dicunt.ꝙ intellectus aliquando magnum tempus apponit anteq̄ deueniat in co=gnitionem ſpeciei ſpecialiſſime.Et hoc in caſu quo non eſt informatus p̄ ſuperiores ꝛ vltiores conceptus : ſed q̄ primum tales conceptus habuerit ſtatim deducitur in cognitionem ſpeciei:hec communiter et paſſim dicun=tur contra Scotum.Et ad argumenta ſua he ſolutiones ſunt famoſe.

¶Alia opinio famoſa ſatis eſt opinio cui ſuſtentatur ſanctus Thomas Opinio.
in prima parte ſumme.queſtione.85.arti.3.vbi habet.ꝙ in cognitione no=ſtri intellectus duo oportet conſiderare:vnum ꝙ noſtra cognitio intellecti ua aliquo modo a ſenſitiua primordium ſumit.Et quia ſenſus eſt ſingula R
rium:intellectus vero vniuerſalium.Neceſſe eſt quod cognitio ſingulariū quo ad nos prior ſit quam cognitio vniuerſalium.ſecundo oportet conſi=derare ꝙ intellectus noſter de potentia ad actum procedit:omne autē qđ procedit de potentia ad actum prius peruenit ad actum incompletuꝫ quā

UVA. BHSC. IyR_120_3

eſt medius inter potentiam ⁊ actum:ꝗ ad actum perfectū. Actus aūt per-
fectus ad quē peruenit intellectus eſt ſciētia cōpleta per quā diſtincte ⁊ de
terminate cognoſcunt̃ res. Et iō anteꝗ intellectus ad talē cognitionē deue
niat ex pura negationis ignorantia neceſſe eſt ipſum deuenire prius in co-
gnitionē aliquā in qua res ſub cōfuſione quadā ⁊ in vniuerſali cognoſcū
S tur. Et iō cōcludit:ꝙ cognitio alicuius vniuerſalis cōfuſa mediat inter pu-
rā potētiam ⁊ actū purū ⁊ diſtinctū. ⁊ vult ꝙ primū cognitum cognitione
cōfuſa ſit magis vniuerſale loquēdo de actuali cognitione. ⁊ qꝛ ſenſus etiā
exit de potētia ad actum ꝯſimilē ordinē etiā in ſenſu ponit. vñ ſm ſenſum
prius iudicamus:⁊ ſm tēpus ⁊ ſm locū aliquid magis cōmune ꝗ aliquid
minus cōmune. ſm tēpus quidē:nam pueri vt inquit phs.1.phyſi.tex.com
mē.5. prius appellant oēs viros patres:⁊ omnes feminas matres: ꝗ poſte-
rius autem determināt vnūquodqꝫ. ſm locum autem:quia prius cōprehē-
dimus aliquem venientem a remotis eſſe corpus ꝗ animal:⁊ prius qd ſit
Instātia. animal ꝗ homo:⁊ prius ꝙ ſit homo ꝗ hic homo:puta Callias vel Plato.
¶ Cōtra iſtam opinionē que cōmuniter teneri ſolet etiā ab Auer. inſtatur
ſic. primo quātum ad primam rationem in qua dr̃ ꝙ intellectus prius de-
uenit ad actum mediū ꝗ vniuerſalis eſt:⁊ imperfectus ꝗ ad actum cōple-
T tum:quero aut iſte trāſitus ſit per oīa media:aut per aliqua ſic:⁊ per ali-
qua non:nō poteſt dici primū:qꝛ hoc eſt impoſſibile. nam teſte pho.7.me-
ta.tex.cōmē.28. plura genera rerum ſunt innominata ⁊ incognita nobis:
nec poteſt dici ſcd̃m: qꝛ nō eſt maior ratio de vno ꝗ de alio:cū vnūquodqꝫ
iſtorum eque bene habeat rationem medij inter extrema ſicut aliud. Ratio
igitur iſta innixa rationi medij inter extrema nō videtur efficax:⁊ cōfirma
tur:quia iſte ordo:aut eſt eſſentialis:aut accidentalis. ſi accidētalis: cum
omne accidentale remouibile ſit ⁊ ſine contradictione ſeparari queat. ſequi
tur ergo ꝙ intellectus poſſet habere indiſtinctum ſpeciei conceptum non
habitis alijs cōceptibus ſuperioribus:qd ipſe hʒ pro inconuenienti. ⁊ ſi eſt
eſſentialis:tunc ſequitur ꝙ intellectus per omnia iſta media tranſibit an-
teꝗ deueniat in extremum:quia in eſſentialiter ordinatis quicquid per ſe
competit vni per ſe competit alteri. Et ideo ſi vni mediorum eſſentialiter
competit ꝙ intellectus prius deueniat ad illud ꝗ ad extremum:ſi ordo in
Actus. omnibus medijs eſſentialis eſt:ſequitur ꝙ ita erit in omnibus reliquis:
qd tamen falſum eſt:⁊ contra phm. ¶ Amplius. actus eſt ratio cognoſcēdi:
ſed minus vniuerſale:⁊ precipue conceptus ſpeciei ſpecialiſſime plus ha-
V bet de actu ꝗ conceptus generis. Ergo ſequitur conceptum ſpecificū eſſe
primo notum. Maior eſt phi.9.meta.tex.commen.20. Et minor eſt Porphy
rij in cap. de differētia:dicentis. Differentia eſt quo ſpecies abundat a ge-
nere:et per conſequens plus actualitatis includit ſpecies ꝗ genus. ¶ Am-
plius ſi intellectus prius cognoſcit magis vniuerſale ꝗ minus vniuerſa-
le:aut hoc eſt merito intellectus:aut hoc eſt merito obiecti:aut hoc eſt meri
to ordinis exiſtentis inter conceptus obiectales ipſius intellectus: non po
teſt dici ꝙ hoc ſit merito intellectus: quia aut hoc eſt reſpectu intellectus
poſſibilis:aut hoc eſt merito intellectus agentis. non poteſt dari primum:
quia intellectus poſſibilis eſt omnia fieri. ⁊ eſt pura potentia intelligibi-
lium omnium in qua nihil eſt diſtinctum:nō etiam eſt ex parte intellectus
agentis:quia ipſe eſt oīa facere per indifferētiam ſe habēs. ſicut patet.3.de
anima.tex.commen.17. Nec eſt merito obiecti in ſe:quia obiectum ſi immu
tat intellectum:hoc eſt inquātum eſt actus vel actu participans:modo ſtat
minus commune plus actualitatis habere ꝗ magis commune:ſicut in ſe-
quentibus oſtendetur. non etiā eſt hoc merito ordinis:quia ordo iſte aut

UVA. BHSC. IyR_120_3

eſſet eſſentialis aut accidentalis:⁊ quodcunqꝫ datuz fuerit deducatur vt ſu
pra.¶Amplius.⁊ eſt argumentum quod elicitur ex dictis Scoti in queſtio x
ne propria de hac materia ſuper primo ſententia.diſtinctio.3. queſtione.2.
Si magis vniuerſale eſſet primo cognitum cognitione confuſa ⁊ actuali:
ſequitur ꝙ conceptus entis eſſet primo cognitus cognitione cõfuſa. conſe-
quens eſt falſum:quia conceptus entis non poteſt confuſe concipi: ſed ſo-
lum diſtincte.nõ enĩ habet aliquid per quod poſſit ſciri : ⁊ aliquid ꝑ quod
poſſit ignorari:cum ſit ſimpliciter ſimplex.cõſequẽtia clara eſt de ſe:nã in-
ter omnes cõceptus:conceptus entis vniuerſaliſſimus eſt.¶Amplius.⁊ eſt
argumẽtum eiuſdem:illud qđ eſt difficilioris abſtrationis eſt difficilioris
cognitionis.Sed conceptus genericus eſt difficilioris abſtractionis con-
ceptu ſpecifico:ergo. Tunc vltra que ſunt difficilioris cognitionis poſte-
rius cognoſcuntur.Conceptus generici ſunt difficilioris cognitionis con
ceptibus ſpecificis:ergo poſterius cognoſcuntur.Minor prioris ſibi pro-
batur auctorite Boetij dicentis.ꝙ ſpecies eſt tenuis ſimilitudo indiuiduo y
rum.et genus magis tenuis ſpecierum.Et per conſequens difficilior eſt ab Boetius.
ſtratio generis q̃ ſpeciei.¶Amplius.quod habet ratione totius eſt prius
notum:eo ꝙ habet rationem partis.ſicut colligitur ex intentione philoſo-
phi in primo phyſico.tex.commẽ.4..Sed ſpecies ſpecialiſſima reſpectu ge
neris ⁊ differentie habet rationem totius:cum ſpecies ſit quoddam totum
compoſitum ex genere ⁊ differentia ſicut dicit Commentator primo phyſi
co.commen.5.Ergo ſpecies videtur habere rationem prius cogniti confu-
ſe.hec ſunt que contra hanc viam obijci ſolent.

¶Dico ꝙ iſta queſtio eſt multũ difficilis:quia vbi ſubtilis doctor diſcre- 3
pat a beato doctore difficile eſt videre veritatem: conabor tamen oſtende- Opinio
re veritatem in hac materia q̃tum mihi poſſibile fuerit.Et propter hoc de propria.
bes ſcire aliqua que ſunt tanq̃ radices: et ſuppoſitiones in diſſolutione
iſtius queſtionis.Prima radix eſt iſta.ꝙ intellectio noſtra que communi-
ter contingit nobis:ortum habet a ſenſu:hoc eſt de intentione philoſophi
tertio de anima.text.commen.20.et.39.vbi habetur quod ſine intellectu
paſſiuo:qui:vt exponit ibi Commentator: cogitatiua virtus eſt: nihil in-
telligit anima.Et ideo dixit.39.tex.primi quidem intellectus quid differẽt:
vt non phantaſmata ſint?Et ſoluendo reſpondit:aut neqꝫ hi phantaſma-
ta:ſed non ſine phantaſmatibus.Secunda radix eſt iſta.quod cum intelle-
tus duplex ſit pro nunc agens.ſ.⁊ poſſibilis alter eſt omnia fieri: alter eſt
omnia facere.3.de anima.text.commen.17.Et quia intellectus poſſibilis
nullam aliam habet naturam:niſi hanc ꝙ poſſibilis ſit qui vocatur anime
intellectus.ibidem tex.commen.5. Inde ſequitur ꝙ cum ens in potentia
non deducatur ad actum:niſi ab aliquo ente in actu.9.metaphy.tex.com.
13.inde ſequitur ꝙ illud quod intelligitur ab intellectu noſtro:intelligi-
tur ſm ꝙ eſt in actu.Et iſta eſt clara ſententia Ariſt.9.meta.tex.cõ.20.vn-
de debes ſcire ꝙ intelligibilitas ſm doctrinam Ariſt.⁊ Auer.eſt paſſio pri-
mo per ſe competens enti in actu quatenus ens actu:non autem eſt paſſio
primo cõpetens enti inquantum ens eſt.Et hoc demonſtraui aľs ſic. illa ẽ
paſſio primo competens alicui que competit illi ratione illius.itaqꝫ ꝙ poſito
illo donatur immediate talis paſſio:⁊ illo primo remoto primo remouea-
tur illa paſſio ſm doctrinam Ariſto.primo poſterio.in.c.de vniuerſali. Sꝫ
actualitas eſt hmõi reſpectu intelligibilitatis.quia poſita illa mediate po-
nitur intelligibilitas.nõ enĩ eſt dare ens actu qđ non ſit intelligibile. ſilr
remota actualitate ab aliquo remanente qualibet alia rõne priori illud nõ
eſt intelligibile: ſicut eſt de materia prima ſm ſe. et ſolitarie conſiderata;

UVA. BHSC. IyR_120_3

que licet vt ſic ens ſit: non tamē intelligibilis eſt ſm v iam ariſto.7.meta.
tex.cōmē.35.vbi habet ꝙ materia ſm ſe eſt ignota. Et tñ mã eſt ens: nec
valet ſi dicatur: vt quidam dicere conſueuerunt. ꝙ hoc intelligitur quan-
tum ab actum non quantum ad potentiam. Nã philoſophꝰ prio phyſico.
tex.commēti.69.habet ſubiecta quidē nã ſcibilis eſt per analogiã ad for-
mam. vbi loquitur philoſophus quo ad potētiam ⁊ aptitudinē nedū quã-
tum ad actum. ⁊ Cōmētator ibi in cōmē.d. Et iſta natura ſubiecta per ſe nō
A poteſt intelligi per ſe: cum non ſit aliquid in actu habens quiditatem. Ec-
ce quomodo Cōmētator nedum negat actum verum ēt potētiam ad hoc
ꝙ materia intelligibilis ſit per ſe ⁊ ſolitarie conſiderata. ⁊ hoc non ꝓꝑ aliã
cãm: niſi qꝛ non habet quiditatem in actu: ergo actualitas eſt prima ratio
intelligibilitatis tam ſm actum ꝙ̃ ſm potentiam. ¶ Amplius Commenta-
tor.4.phyſi.commen.16.dicit ꝙ materia non poteſt intelligi ſine forma.
¶ Amplius Commentator.12.meta.cōmen.14: dicit loquendo de prima
materia. Iſta natura qꝛ nō hꝫ formã. ideo nō hꝫ intentionē intellectã ab
ea: ecce igitur ꝙ remota actualitate ab aliquo remanente in illo entitate:
remouetur intelligibilitas nedum actu verum etiam potētia: quod etiam
ratione demonſtratur. Nam eiuſdem eſt potentia: cuius eſt actus ſubiecti-
ue loquendo ſicut colligitur de intentione philoſophi in lib. de ſomno ⁊ vi-
gilia. per hoc enim probat ibi. ꝙ cum actus ſentiendi ſit cōpoſiti: ſic etiã et
potentia erit in compoſito tanꝗ̃ in ſubiecto. ſi igit̃ mã vt ens preciſe ⁊ ſoli-
tarie cōſiderata pōt intelligi ſm potētiã: non erit inconueniēs ꝙ ēt hꝫ actū
intelligat̃. ¶ Amplıꝰ Cōmētator.3.ph.cō.15.ex intētione philoſophi. dicit
B motum eſſe diſſimilis cognitiōis ꝓꝑ imꝑfectionē ſue nature ꝓꝑ ipſm habe-
Argumē- re cōicationē cū potētia. Et ꝯſilr̃ dicit de tpe ⁊ numero.4 ph.cō.131. argu-
tum. tur ergo ſic, oppoſitoꝝ primi: ⁊ per ſe effectus ⁊ ꝓprietates ſunt oppoſite.
ſed ꝓprietas ꝑmo ⁊ per ſe inſeqnēs potētiã eſt occultatio. ergo ꝓprietas
ꝑmo ⁊ per ſe inſequēs actū eſt manifeſtatio: ⁊ cōfirmat̃ p auer. imo p ari. in
2.meta.tex.com.2.qui duplicem difficultatis cãm in itellectione aſſignat.
vnam ex parte obiecti: aliam ex parte potētie. Et Cōmētator ibi. in cō. di-
cit. ꝙ difficultas in cognitione rerum materialiū eſt ex parte ipſaꝝ: qꝛ nō
ſunt actu intellecta: ſed potētia intellecta: cū includãt mãm que radix ē po-
tentialitatis: que eſt ratio oppoſita agendi tam in actione reali quã ſpi-
rituali: cum forme ſit agere. ex.2.de generatione.53.⁊.3.phy.17.⁊.12.met.
30.⁊.9.meta.20. ꝙ ſi quis inſtare voluerit ens eē primū intelligibilitatis
ſubiectum auctoritate philoſophi.4.meta.tex.cō.4. vbi hꝫ. ꝙ res ſicut ſe
habet ad eſſe: ita ſe hꝫ ad veritatem: dicemꝰ ſibi hoc verū eſſe:. ſed aduertãt
iſti ꝙ ens dicitur de ente in actu ⁊ de ente in potentia analogice, ⁊ tunc ſen-
ſus eſt iſte: ꝙ ſi aliquod fuerit ens actu illud eſt primo intelligibile. ſi aũt
aliquid eſt ens in potentia illud potentia eſt intelligibile rōne qua actu ꝑ-
ticipat. nunꝗ̃ enim intelligibilitas enti in potentia tribuit̃. niſi ratione en-
tis in actu tanꝗ̃ ratione illius ad quod primo ⁊ per ſe cōſequit̃ intelligibi-
litas. vnde Commentator.9.meta.cō.20.ſcribit ꝙ intelligere quod eſt in
potentia non venit ad actū: niſi per aliud intelligere quod eſt in actu. Et
hoc non eſt dubium, immorari enim ſuper hoc eſt ſuperfluum. dicat Scotꝰ
et moderni quicquid velint: iudicio meo iſta fuit indubitata auer. ſenten-
tia ꝙ intelligibilitas eſt prima paſſio entis in actu non entis: niſi eo mo-
do quo riſibilitas diceretur paſſio animalis. Stantibus ergo iſtis radici-
bus tanꝗ̃ veris manuducam intellectum tuum ſtatim in cognitionem ve-
C ritatis. Dico ꝙ ſi volumus videre quod ſit primum cognitum in cognitio-
ne confuſa: opꝫ recurrere ad ſenſum. Nam iſtud ſicut mihi videtur eſt pre-
cipuum

UVA. BHSC. IyR_120_3

cipuum fundamentū ſuper quo fundatꝰ Auer. in hoc prologo primi phyſi.
inqt em. 4. ⁊ 5. comentis. ꝙ cā pp quam via doctrine ſunt nobis nota cōfu= Lector.
ſa magis: ⁊ cā ꝓpter quā magis vlia ſunt notiora ſuis ſpeciebus ex quibꝰ
cōponuntur: ⁊ cā pp quā nomina ſpecierꝫ ſunt notiora ſuis ptibus diffinie
tibꝰ apud intellectū: eſt: qꝛ ſingulare qđ eſt quodđā totū eſt cognitū apud D
ſenſum priꝰ ſuis ptibus. Si igitur inſpiciamus ad iſtā radicē: videbimꝰ in Totum.
de pullulare iſtā veritatem: ⁊ eſt: ꝙ ſenſui: vt in pluribus accidentia vniuer
ſaliora ſunt notiora ſibi: ⁊ ſm tempus ⁊ ſm locū accidentibus minus vni=
uerſalibus. ſm locum quidē: nam vt ait Themiſtius ſup expoſitione tex.
commen. 4. primi phy. in ſenſibilibus videre licet accedentis procul aialis
celerius totum corpus: ꝙ̄ caput: aut manum: aut partem aliquā cōprehen=
di. eodem modo promptius eſt dicere id qđ patet eminus animal eſſe ꝙ̄ ho
minem: ita ⁊ in his quorum rationes querimus vniuerſalia atqꝫ cōmunia
manifeſtiora ſunt nobis ꝙ̄ proxima ⁊ particularia. ſm tempus vero: qꝛ vt E
hꝫ phus in tex. pueri prius appellant omnes viros patres: ⁊ omnes femi=
nas matres: tanqꝫ: vt inquit ibi Themiſtius: qui matrem ⁊ feminam perin
de ac communia quedam vocabula prius cognoſcant. Sed vbi vegetioři=
bus ſenſibus fuerint diſpoſiti ad minus communia accedunt. Recte igitur
dixit Auer. ꝙ ex hoc ꝙ indiuiduum demonſtratum notius eſt apud ſenſuꝫ
ꝙ̄ ſue partes: eſt cauſa in hoc: ꝙ illa duo tota ſunt notiora apud intellectū.
Et confirmatur hoc. vꝫ. ꝙ accidentia vniuerſaliora: vt in pluribus notio=
ra ſunt nobis: nam vt ſcribit Commentator. 8. phy. ⁊ primo celi vtrobiqꝫ.
commen. 22. Experimentum ſermonum verorum eſt: vt concordent ſenſa=
tis: videmus ꝙ ſi aliqua planta vel aliquis lapis precioſus alicui oſtenda
tur. primo iudicabit illud vel plantam vel lapideꝫ eſſe in genere: quale au
tem ſit vnumquodqꝫ iſtorum in ſpecie dignoſcere non poteſt: ⁊ hoc nō eſt
propter aliam cauſam: ſicut mihi videtur: niſi quia accidentia generis no F
tiora ſunt ſenſui accidentibus ſpeciei. Et ideo cum intellectus noſter in in=
telligendo imitetur ſenſum a pari videtur ꝙ conceptus generans illius la
pidis vel plante prius percipiatur ab intellectu ꝙ̄ conceptus ſpecificus: ꝗ
adhuc ſenſui ignotus eſt. quid enim prohibet in illo priori conceptuꝫ illū
intellectui innoteſcere non video. Quod ſi in aliquo caſu contingeret acci
dentia inſequentia ſpeciem ⁊ naturā minus communem notiora eſſe acci=
dentibus inſequentibus naturam magis communem. dico ꝙ loquendo de
cognitione confuſa actuali quicquid ſit de habituali prius intellectus per
cipiet conceptū ſpecificum ꝙ̄ conceptum genericuꝫ. Et hoc ſicut mihi vide
tur: nullus ſani capitis negare poteſt. Nam ſm phm. 7. meta. tex. commen.
2. Sunt aliqua genera intermedia innominata. aliquod enim eſt genus
proximum equo ⁊ aſino quod innominatum eſt. Et non eſt dubium ꝙ acci
dentia inſequentia naturas ſpecificas iſtoruꝫ ſcꝫ equi ⁊ aſini notiora ſunt
accidentibus inſequentibus tale innominatum genus: ſtante igitur cogni
tione illorū in ſenſu talia poſſunt agere in intellectu mere naturaliter quo
ad primam immutationem. Et in illo inſtanti accidentia magis vlia non
agunt in intellectum: cum per caſum ſint ſenſui ignota: ergo in illo priori
in quo iſta ſunt nota ⁊ illa ignota ſtat iſta immutare intellectum qui de ſe
eſt omia fieri anteqꝫ accidentia vliora ſint ſenſui nota. non emꝰ eſt ibi actio
aliqua ſubiacens imperio voluntatis que retinere poſſit obiectum minus
commune non agere: niſi prius obiectum magis cōmune agat. Nam obie
ctum relucens in phantaſmate naturaliter agit in intellectuꝫ. Et aptū natū
eſt ad immutationem intellectus quo ad cognitionem ſui: ⁊ non alterius. G
ſicut quilibet ſani capitis ſcire pōt. Quis ex philoſophantibus antiqs ne=

UVA. BHSC. IyR_120_3

garet mihi equi ⁊ aſini cōceptū prius intellectui inoteſcere conceptu gn̄is innoīati in quo iſta ↄueniūt: Rō igit̄ ꝙ prius aliquid inoteſcat intellectui non eſt: qꝛ illud alio ſit magis cōe abſolute: ſed requirit̄ ꝙ ſit magis ſenſa
Intellꝰ. tū: qꝛ intellectꝰ noſter in intelligēdo depēdet a ſenſu: ſi igitur qn̄qꝫ ↄtigerit minꝰ cōe eſſe magis ſenſatū magis cōi: nō video quo ad actualē cognitionē quicq̄d ſit de habituali quin minꝰ cōe in hoc caſu prius intelligat̄ ab intellectu q̄ꝫ magis cōe. Et iſta eſt ſnīa phi ſine dubio. vnde in ſexto topi. c. 4. dicit ꝙ corpꝰ eſt magis notū quo ad nos q̄ꝫ ſuperficies: ⁊ ſupficies magis q̄ꝫ linea: qꝛ magis ſub ſenſu cadunt. Secus aūt eſt quo ad nām. Et ſi Subtilis doctor habuerit iſtū ſenſum: ſicut ꝑtendūt verba eiꝰ: credo opinē illam verā eſſe. Nec ſancto doctori repugnabit quātū ad hoc. Nā ipſe dicit ꝙ conceptꝰ ſpēi cuius ſingulare fortiꝰ mouet ſenſum eſt primo cognitus ab intellectu. ſed moderni ſequaces volunt ſuſtinere iſtam viā vl'r ſicut ſequaces ſancti Thome vl'r volūt tenere ꝙ magis vl'ia ſunt notiora. Sed nos mediādo inter iſtas duas vias dicimꝰ. ꝙ qn̄qꝫ vl'ia ſunt notiora minus vl'ibus. ⁊ hoc qn̄ eis fuerint magis ſenſata: ⁊ qn̄qꝫ ↄtingit oppoſitum vꝫ. ꝙ minꝰ vl'ia ſunt primo cognita. ⁊ hoc qn̄ illa fuerint magis ſenſata magis vniuerſalibꝰ. ¶ Sed pp quid eſt ꝙ cōiter dicit̄ magis vl'ia notiora eſſe
Alia. b minus vl'ibus. Dico ꝙ quia in pluribus contingit accidentia ſingulariū ipſorum magis vniuerſalium eſſe magis ſenſata accidentibus ſingulariū minus vniuerſaliū: ⁊ qꝛ denominatio fit a ſuperabūdanti: ideo hoc contingit: tamen iſtud non eſt vl'r verum. ſicut quidam ꝑterui ſuſtinere volunt: ſciant iſti propoſitiones naturales non ſemper verificari vniuerſal'r: ſufficit quandoqꝫ eas verificari. vt in pluribꝰ. Eorū enim que nā fiunt: quedaꝫ ſūt ſemper: ⁊ quedam frequenter. Radix igitur iſtius veritatis fuit ſenſus ſicut vidiſti. Et hoc erat ꝙ Commentator in hoc prologo plerūqꝫ ad hanc radicem aſpiciens dicebat ꝙ rō ꝑpter quā vl'e qđ eſt quoddā totū notius eſt apud intellecum: eſt: qꝛ particulare quod eſt quoddam totum eſt notiꝰ
Rn̄ſio. apud ſenſum. ¶ Ad queſtionem ergo querentē vtrum magis vl'e notiꝰ ſit minus vl'i cognitione confuſa ⁊ actuali: non eſt ſimpl'r rn̄dendum: qꝛ queſtio multiplex eſt: ſed debemus diſtinguere: qꝛ aut cōparat̄ magis vl'e ad minus vniuerſale: vt eſt quoddā totum: ⁊ minus vl'e eſt pars magis vl'is: aut cōparatio talium eſt cōuerſo modo: ita. ſ. ꝙ magis vl'e conſideretur: vt eſt pars minus vl'is: qđ accidit vniuerſaliter qn̄ minus vl'e conſideratur: vt eſt diffinitum quoddam ⁊ confuſum ⁊ totius rationem habens: ⁊ minꝰ vl'e: vt eſt diffiniens: ⁊ eſt pars diffinitionis eius: ſi primo fiat comparatio diſtinguendum eſt adhuc: nam aut ſingulare magis vniuerſalis eſt magis ſenſatum q̄ꝫ ſingulare minus vniuerſalis: aut econtra. ſi p̄mum ſic magis vl'e eſt notius prius intellectu q̄ꝫ minus vl'e. Si detur autem oppoſitum. dico tunc ꝙ minus vl'e eſt notius magis vniuerſali: ſi aūt cōpatio fuerit inter magis vl'e et minus vl'e: vt vnum eſt diffiniens: ⁊ aliud diffinitum dico ꝙ in prima cognitione actuali ⁊ confuſa prius occurrit intellectui minus vl'e: quod eſt quoddam totum q̄ꝫ magis vl'e: quod eſt pars eius: vt ſic. et ratio iſtius eſt. qꝛ particulare quod eſt quoddā totum priꝰ inoteſcit ſenſui q̄ꝫ ſue partes: vnde ſiquis ingrediatur in aliquā domum prius occurrit ſibi tota compoſitio q̄ꝫ partes eius. ſic nomina ſpecierum diffinitarū que confundunt in ſe pates ex quibus componuntur notiora ſunt nominibus partium diffinientium: ⁊ hoc voluit Ariſto. p̄mo phyſi. tex. cōmen. 5. et Themiſtius ibi in commento. ⁊ hoc ſentit ēt ſanctus Doctor in p̄ma
3 parte ſumme. q. 85. ar. 3. Et in expoſitione iſtius prologi: vbi ipſe ſoluit cōtradictionem philoſophi in tex. 3. ⁊. 4. ex vna parte: ⁊ in tex. 5. ex alia parte:

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſicut igitur ſenſus prius fertur in totum q̃ in partes: et prius in confuſam
cognitionē q̃ in diſtinctā. ſic prime cognitiōis nālis noſtri intellectꝰ ordo
eſt: vt prius in nomē diffiniti ſe transferat q̃ in noīa diffinientiū: ⁊ priꝰ co
gnitionē q̄d noīs que cōfuſa eſt attingit q̃ attingat diffōnē q̄d rei q̄ diſtin
cta eſt. Recte igit̄ diximꝰ ꝙ radix ducens nos ad veritatē iſtiꝰ qōnis ſēſus
eſt: ⁊ iſta radix cōicat cū illa alia q̄ eſt ꝙ rō cognoſcēdi eſt ab actu. Et ideo
res magis ſenſate magis ⁊ prius inoteſcūt intellectui: q̄ꝛ tales magis ſunt
in actu ad mouēdum intellectum q̃ ſint res minus ſenſate. vnde Cōmēta-
toꝛ. 2. de aīa. cō. 92. ꝙ compꝛehēſio d̄rīarū ſenſibiliū a ſenſu cā eſt ꝯphen-
ſionis eaꝝ ab intellecu: ⁊ ideo dixit ph̄s ibidē. ꝙ nō eſt manifeſtū quale q̄d
ſit odoꝛ. Et reddens cām huius. inquit. cā aūt hꝰiꝰ eſt: q̄ꝛ ſenſum hūc non
habemꝰ certū: ſed peioꝛē multis aīalibꝰ: ſed ſi quis arguat ꝯ ſm̄ dcm̄ ꝓbā
do magis vniuerſalia notioꝛa eſſe minus vniuerſalibꝰ inquātū diffiniētia
ſunt: q̄ꝛ ſexto topico. diffinitio datur per notioꝛa. Rn̄r. ꝙ diffiniētia ad dif
finitum dupl'r comparari poſſunt. Uno mō in cognitione cōfuſa que ē per
diffinitionem quid noīs. Alio modo quo ad diffinitionē quid rei diſtin-
ctam. Et iſto modo habet per verum genus ⁊ veram differētiam. Et pꝛimo
quidem modo: dico ꝙ magis vl'e eſt minus notum. q̄ꝛ hꝫ rōnem partis: et
minus vniuerſale eſt magis notum: q̄ꝛ hꝫ rationem totius ⁊ ꝯfuſi. Sed in L
cognitione diſtincta. dico ꝙ eſt econtra. q̄ꝛ cauſe notioꝛes ſunt: ⁊ pꝛioꝛes
nature q̃ ſint effectus: diſtincta autem cognitio procedit ex notioꝛibus ⁊
pꝛioꝛibus quo ad naturam: non quo ad nos: per iſtum modum igitur ſol
uendi tolluntur omnes difficultates. ⁊ contra diuiſiones. Unde ratio ſan.
Tho. in pꝛima parte ſumme. q. 85. ar. 3. in qua. d. quod tranſiens de extre-
mo ad extremum ⁊ de potentia pura in actum pꝛius debet tranſire per me
dium ⁊c. Dico quod verum eſt: ſed non eſt neceſſarius iſte trāſitus quo ad
cognitionem actualem: ita ꝙ fiat per omnia media non eſt neceſſariuꝫ: nā
ſi taliaꝫ media non fuerint ſenſata: aut male ſenſata non eſt neceſſarium
intellectum prius in cognitionem iſtoꝛum deuenire q̃ in cognitioneꝫ ſpe
cierum: vnde ſicut dicit Commentatoꝛ. 2. de anima. commen. 105. Albedo
quando tranſfertur ad nigredinem: quandoqꝫ tranſit mediante kiano. et
in aliquo tranſit mediante karoppo: ſic intellectus noſter quo ad actua-
lem cognitionem tranſit a magis vniuerſali ad minus vniuerſale: vbi tale
fuerit magis ſenſatum: et ſi fuerint aliqua minus vniuerſalia que mediēt
que non fuerint ſenſata: non opus eſt intellectum per ea actualiter tranſi
re: quia tunc magnum tempus apponeret anteq̃ ad actualem cognitionē
ſpeciei ſenſate deuenire poſſet: qđ eſt contra experientiā: lꝫ igitur intelle-
ctus quo ad habitualē vel virtualem cognitionē priꝰ aptus natus ſit pro
cedere a magis vl'ibus ⁊ a cōioꝛibus ad minus cōia: ſicut bene dixit i hoc
Subtilis doctoꝛ. 3. diſtin. pꝛimi. q̄ꝛ foꝛme que apte ſunt perficere aliquid ꝑ
fectibile oꝛdine quodam perficere nate ſunt perficere mediatius et minus M
mediate: ita ſi eadē foꝛma virtualiter plures foꝛmas ꝯtineat illaꝝ foꝛma
rū oꝛdinataꝝ quaſi ꝯſili oꝛdine ꝑficiet illđ ꝑfectibile: ſicut ſi foꝛa ſbē ⁊ foꝛ
ma coꝛpoꝛis eſſent alie foꝛme in aliquo pꝛius infoꝛmaret foꝛma ſubſtātie
q̃ foꝛma coꝛpoꝛis: ita ſi vna foꝛma virtualiter in aliquo cōtineret vtriuſ
qꝫ foꝛme perfectionem pꝛius infoꝛmaret natura ſub gradu cōioꝛi quā ſub
gradu minus communi cum nā procedat de potentia ad actū: vnde Com
mentatoꝛ pꝛimo meta. cō. 17. dicit ꝙ materia pꝛius recipit foꝛmas magis
vniuerſales q̃ minus vl'es: ⁊ mediantibus eis recipit particulares foꝛas
(non ꝙ ipſe velit foꝛmam vl'em realiter diſtinctam eſſe a foꝛma minus vli ⁊

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſicut quidam tenuerunt ex intentione eius)ſed vna ⁊ eadem forma pri⁹ nã perficit materiã ſm abſtractiorẽ gradũ ꝙ ſm gradum minus abſtractum. Et hoc eſt qđ in intellectu noſtro quantũ ad habitualẽ cognitionẽ poſſu mus tenere:ſed quãtum ad cognitionẽ actualẽ ineuitabiliter credo illud prius intelligi ab intellectu cuius ſingulare fortius mouet ſenſum.et hoc

R ſiue illud viſibile ſit ſiue audibile ſiue aliquo alio ſenſu perceptibile.Et iđ

Herue⁹. opio illa Heruei Thomiſtarũ acutiſſimi tenẽtis accñs ↄcretiue ſumptũ eẽ primũ cognitũ ab intellectu noſtro in cognitione cõfuſa eſt opio vera lo quendo.ſ.de accñtib⁹ magis ſenſatis:vnde ſi accñtia inſeqñtia nãs vni uerſaliores fuerit magis ſenſata talia concretiue ſumpta ſunt in cognitio ne ↄfuſa notiora nobis in cognitione actuali:ſi vero accidẽtia inſeqñtia nãs minus cões fuerint magis ſenſata accñtib⁹ inſeqñtibus nãs magis vl'es talia notiora ſunt:ita ꝙ in hoc ſp recurrẽdũ eſt ad ſenſum:ſed quia vt in pluribus cõtingit accñtia magis vniuerſaliũ notiora eẽ accñtib⁹ min⁹ vniuerſalium:inde accidit ꝙ magis vniuerſalia dicũtur cõmuniter notio ra eſſe minus vniuerſalibus in cognitione cõfuſa:tñ hoc eſt vt in plurib⁹ verum.Sed quãdoꝗ oppoſitum poteſt contingere:ſicut ratione ⁊ aucto ritate ꝓbauimus.Iſta igitur opinio mediat inter duas opiniones extre mas:et eſt tollens omnes ambiguitates et difficultates:⁊ eſt opinio ſenſa ta.Et per conſequens mihi videtur ſalua omnium reuerentia ꝙ ſit opio vera.Experimentum enim ſermonum verorum eſt:vt concordent ſenſatis 8.phyſi.⁊ primo celi vtrobiꝗ.com.22.¶ Per hoc patet etiam ad rationes ſcotiſtarum probantium ſemper conceptum ſpeciei notiorem eſſe:q2 ſpẽs eſt magis in actu:⁊ actus eſt ratio cognoſcendi.Reſpondetur ꝙ hoc eſt ve rum:tamen tunc obiectum dicit eſſe magis in actu ad inuitandum intelle ctum:quando eſt magis ſenſatum:vnde phus in prohemio meta.d.ꝙ vni

O uerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendum:eo q2 ſunt a ſenſibus remotiſ ſima:n loquitur de vniuerſalibus in cauſando ſecundum cõmunem expo ſitionem:ſic dico ſi ſingulare ſpeciei magis ſenſatum fuerit ſingulare ge neris:tunc ſpecies erit prius actualiter cognita cognitione confuſa:ꝙ ge nus.Si vero fuerit oppoſita modo oppoſitum continget.Et ſi queras vn de hoc eſt.dico ꝙ non eſt alia ratio niſi propter modum naturalem intelli gendi intellectus noſtri:qui in intelligendo dependet a ſenſu:⁊ precipue in prima noſtra naturali cognitione ſecundum phi ſententiam.3.de ani ma.te.cõ.39.⁊.20.¶ Ad aliđ Scoti dicentis magis vniuerſalia eſſe diffici lioris abſtractionis:et per conſequens poſterius cognoſci.Reſpondet ꝙ abſtractio primi obiecti motiui intellectus poſſibilis fit ab intellectu agẽ te qui non cognoſcit ea a quibus abſtrahit.3.de anima.cõ.19.Et ſi illa vni uerſaliora ſint magis ſenſata prius intelligentur ab intellectu ꝙ min⁹ vni uerſalia.Si vero oppoſitum.oppoſitum etiam continget.cõprehẽſio enĩ differentiarum a ſenſu eſt cauſa cõprehẽſionis eaꝝ ab intellectu.3.de aĩa cõ.92.¶ Ad aliud qñ dr ſpẽs hʒ rationem totius:⁊ genus rõnẽ partis:er

P go notior erit ſpecies genere.Rñdetur.totum ↄcedẽdo:nam taliter conſi derata ſpecie ꝙ habeat rõnem totius ⁊ indiſtincti:⁊ confuſi ſic notior erit genere:vt habet rationem partis:⁊ hoc eſt:quia ſicut ſenſus prius fert in totum ꝙ in partes:ſic intellectus imitans ſenſum prius deuenit in cogni tione confuſa in cõceptu ſpẽi diffinite qui habet rationem totius:ꝙ i ↄce ptum generis:aut differentie.Sed qñ ſpẽs cõparatur generi in ratione pͣ tis:tunc illa eſt ignotior propter eandem cauſam:⁊ omnia iſta veritatem habent concurrente atteſtatione ſenſus:quia ſine ſenſu nihil fieri poteſt in tali caſu:quia ipſe eſt radix vniuerſe cognitionis humane.¶ Ad argumẽ

UVA. BHSC. IyR_120_3

tum principale. Reſpondetur negando aſſumptum: ꝙ. vz. in nulla cogni=
tione magis vniuerſale poſſit eſſe notius minus vniuerſali: vnde dico qđ
in cognitione incomplexa vbi ſingulare eius fuerit magis ſenſatum quā
ſingulare minus vl'is: tale magis vniuerſale prius cognoſcitur ab intelle=
ctu ꝗ̄ min⁹ vl'e: ⁊ precipue qñ comparatur ſibi: ſicut totum ad partes. Si ve
ro contingat oppoſitum: oppoſito modo dicendum eſt: quia non inconue
nit idem reſpectu eiuſdem poſſe notius ⁊ ignotius eſſe ſm oppoſitas cau=
ſas et rationes. Iſta pauca ſunt que mihi viſa ſunt dicta in tam perardua
materia ⁊ antiqua queſtione: in qua: rogo vt ſi veritatem ipſam aſſecutus
ſum (vt credo) illud deo attribuatur: ſi vero illam non ſim aſſecutus aſcri=
batur hoc ruditati intellectus mei: ſaltem dedi modum perſcrutandi veri
tatem fratribus meis.

Deo laus ſempiterna ⁊ honor immortalis.

Solutiones contradictionum in dictis Auerrois: collecte per ſolertiſſimum philoſophū Marcū antoniū Zimaram ſanctipetrinatem et hydrontinum.

Et primo ſuper libro phyſicorum.

Auerrois in ſuo prologo ſuper primo phyſi. in ſecū=do cap. vbi ponit vtilitatem ſcientie ſpecu A hō pfect⁹
latiue: dicit quod hominem eſſe perfectum per ſcientias
ſpeculatiuas: eſt hominem habere ſuam vltimam perfe=
ctionem: ⁊ talis diſpoſitio eſt ſibi felicitas vltima et ſem=
piterna vita et eandem ſententiam ponit in ſuo prologo
ſuper. 8. phyſi. Nos autem inuenimus oppoſitum ab ip
ſo. 3. de anima. commen. 36. ⁊ nono metha. commen. vlti.
vbi hȝ iſta verba. Et declarauim⁹. ſuper. 3. de aīa. cō. allegato: ꝙ fortunitas
maxima que eſt inſpicere intellectum ſeparatum: eſt per potentiam: que
fit in intellectu ſpeculatiuo apud ſuam vltimam perfectionem ſimilem po
ſitione que fuit in viſu apud aſpectum ad colores: non per potentiam de
modo potentiarum cogitatiuarum que acquiruntur per cognitionē: quo=
niam non eſt ſicut exiſtimauit Auēpace. quod hoc acquiritur per cognitio
nem. Et in hoc etiam ipſe accuſat Alpharabium. 3. de anima. vbi ſupra. ſi=
cut patet intuenti. Contradictio igitur conſiſtit in hoc: quia hic in prolo=
go dicit felicitatem hominis conſiſtere in acquiſitione ſcientiarum ſpecu= B
latiuarum: in alijs vero locis allegatis dicit felicitatem hominis non con Felicitas
ſiſtere in huiuſmodi ſcientijs: que per diſcurſum acquiruntur: ſed in intui hominis
tiua cognitione dei que habet per intellectum adeptum: ⁊ hoc etiam vide
tur velle Themiſtius: ſicut ipſe allegat. 3. de anima. Ad hoc ſoluentes dici
mus quod tertio de anima. vbi erāt locus proprius diſcutiendi iſtam diffi
cultatem: locutus eſt ex propria ſententia: hic vero locutus eſt ſecundum
mentem aliorum. ¶ Et iſtam ſolutionem mihi confirmat ipſemet Commē
tator ſuper prologo octaui phyſi. vbi ponens conſimilem ſententiam. in=
quit. et declaratum eſt in ſcientia morali quod eſſe hominis in ſua vltima
perfectione eſt ipſum eſſe perfectum per ſcientias ſpeculatiuas. Et quod C
iſta diſpoſitio eſt fortunitas vltima: ſm fatuos vita eterna: ecce ꝙ dicit ſȝ
fatuos: aut aliter: ⁊ ſubtilius pōt illa cōtrouerſia conſiliari vt dicamus fe=
licitatem hoīs cōſiſtere in acquiſitiōe ſcientiarū ſpeculatiuaꝝ dupl'r poſſe
intelligi vel diſpoſitiue: vel cōplectiue. Et tūc dicimus ꝙ pmo mō eſt veruȝ

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſecundum viam Auer. Scđo vero modo eſt falſum: primo modo loquitur
hic. ſecūdo modo loquit. iij. de anima. ⁊ ix. meta. vbi negat felicitatem con
D ſiſtere in ſciētijs ſpeculatiuis: completiue. ſ. nam cognitio ſcientiarū ſpecu
latiuarum nō eſt felicitas: ſed eſt via ad illam. Et q̄ quādoq̨ via ad termi
num cōſueuit ſumere denominationē a termino: iuxta illud phi ſcđo phy.
Gnatio. tex. cōmen. xiiij. generatio eſt natura: q̄ eſt via in naturā: ita etiā ſcia ſpe
culatiua eſt felicitas: q̄ eſt via ad felicitatē: que felicitas eſt primū princi
piū a quo celū depēdet ⁊ natura: ſicut ptȝ expreſſe. xij. met. cō. xxxviij. ⁊ tex.
2 ¶ Secunda contradictio ibidem eſt iſta: q̄ declarans quomodo ad ſcien
E tiarū ſpeculatiuarū acquiſitionē cōſequant oēs virtutes morales oſtēdit
Sibi repugnat. quomodo cōſequat magnanimitas: inquit ꝙ ſapiēs cum cognouerit par
uitatem vite ſue: ⁊ perpetuitatē ſempiternam ⁊ motum continuū. Et ꝙ pro
portio ſue vite ad tēpus ſempiternum eſt: ſicut pūcti ad lineam: vel ſicut fi
Uita. niti ad infinitum: non procurabit propriam vitam. Et parum infra ſubdit
ꝙ eligit mortem pre vita: Sed huius oppoſitum nos inuenimus ab Ariſ.
in. 3. ethi. cap. 11. vbi habet ꝙ q̄to aliquis magis omni virtute pollet: q̄to
q̨ felicior eſt: tanto magis illi mors moleſta eſt. Nam huiuſmodi vir ma
xime dignus eſt vita: ⁊ maximis bonis priuatur idipſum ſciens. Sed ad
Solutio. hoc ſoluentes dicimus ꝙ phyloſophus in alio caſu loquitur: ⁊ in alio caſu
loquitur Auerro. hic. Nam ſi comparentur felix ⁊ miſer id eſt non habens
ſcientiam: tunc ſine dubio felix magis timebit mortem q̄ miſer. Et ratio ē:
quia plus perdit quando moritur q̄ miſer. Auerro. autem hic loquitur in
caſu quo ſapiens dubitat ne felicitatem amittat: tunc in illo caſu debet pre
eligere mortem pre vita. Et hoc expreſſe ſonant verba eius: inquit enim ⁊
proprie cum habet perfectionem humanam. Et dubitat qđ a perfectione
expolietur: tunc non eſt mirum ſi aliquando eligit mortem pre vita: ⁊ ſic
ſedatur contradictio. ¶ Sed hic eſt locus dubitationis contra Auerro.
perarduus. Tum quia malum non habet rationem appetibilis: ſicut patȝ
F ex primo ethicorum cap. primo Bonum eſt quod omnia appetunt. ⁊ quin
Bonū. to ethico. malum a nullo appetitur: mors autem malum: ergo ⁊c. Amplius
eſt contradictio in dictis eius: q̄ ipſe dicit quod ſapiens debet eligere mor
tem/ ne expolietur felicitate: ſed hoc nihil eſt ſecundum fatuam opinionē
eius de vnitate intellectus. Et videt eſſe etiā contra phyloſophū. 3. ethico.
capitu. 6. vbi reddēs cauſam quare mors omnium terribiliſſimum: inquit.
Mors. Terribiliſſimū vero omniū mors: hic eniȝ finis: neq̨ q̄cq̄ p̄terea bonū vel
malum mortalibus videtur eſſe. Et pri. ethicoꝝ. cap. decimoquarto. mor
tuū felicem non dicimus: iſta ſunt que faciunt difficultatē in hac mate
ria. Et nos ſoluimus prolixe in ſuperiori anno in expoſitione noſtra ſu
per quatuor primos de phyſica auſcultatione. Pro nunc tamen breuiter
dicendum puto qđ ſentētia Auerro. non contradicit pħo ad intellectuȝ da
Solutio. tum: immo ipſemet Ari. 9. ethi. cap. 9. expreſſe tenet ꝙ ſapiēs appetitu cō
G formi rationi recte debet vitam ꝓpriam morti exponere: inquit em̄ omnis
mens eligit optimuȝ ſibi: bonus autem menti paret: verū eſt autem id de
ſtudioſo ⁊ amicoꝝ gratia ipſuȝ multa facere: ⁊ ſi opus ſit ꝓ patria morteȝ
ſubire. Abijciet. eniȝ ⁊ pecunias ⁊ honores: ⁊ omnino oīa quibus hoīes in
ter ſe concertāt: vt honeſtatē conſequantur: magiſq̨ volet breui tpe letari
vehementer q̄ longo leuiter. Et honeſte vitaȝ agere per vnū annū: q̄ mul
tis annis vtrunq̨ contingat: ac rem vnam honeſtaȝ ⁊ magnaȝ q̄ multas ⁊
paruas. Obeuntibus autem mortem id forte euenit: eligunt profecto reȝ
magnam et preclaram ſibi ⁊c. Et ex iſtis verbis clare patet ſolutio ad ob
iecta: mors eniȝ non eſt illud quod primo appetitur: ſed bonitas et hone

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſtas actus quẽ exercet ſapiens in tali caſu: nam ſicut patuit in verbis phi maximũ bonũ ſapiens ſibi tribuit in exercendo illum actum virtutis. Et hoc bono priuaret ſe: imo vitioſe viueret ſi illo actu tunc pretermiſſo ſaluaret ſuũ eſſe: per quantũcunq; eſſe. ¶ Unde melius eſt ſimpliciter maximũ bonum ⁊ momentaneum: q̃ remiſſum bonum virtutis: vel vita vitioſa per magnũ tps. Et ex iſto loco colligit̃ de intẽtione phi euidẽter q; bonũ cõe ƀʒ rõnẽ rectã: eſt magis eligẽdũ q̃ bonũ ꝓpriũ: q2 totũ bonũ ꝓpriũ dʒ hõ exponere et deſtructioni ſimpl'r ſi neſciat aiam imortalẽ pp ſaluationẽ boni cõis. Sapiens igitur in caſu iſto agit, ſicut agit agẽs naturale: qđ prio intẽdit inductionẽ forme generande: ſed q2 forma illa nõ põt induci niſi ad deſtructionẽ preexiſtentis in materia ſecundario: ⁊ per accidẽs intendit corruptionẽ. ſic ſapiens: q2 non põt in caſu in quo loquitur Auerrois conſeq felicitatẽ et euitare miſeriam: niſi exponat morti mortẽ per accñs: ⁊ ſecundaria intentione preeligit. ¶ Ad obiecta aũt ex dictis patet iã ſolutio: ¶ Tertia cõtradictio eſt ſuper pmo cõ. pmi phy. ibi em̃ exponit per pncipiũ: cauſas agentes ⁊ mouentes: per cauſas aũt exponit fines: ⁊ per elñta cãs q̃ ſunt partes rei. ſ. mãm ⁊ formã. hui9 tñ oppoſitũ inuenim9 in dictis eius. 12. me. cõ. 23. vbi hʒ q; cã dr̃ de oĩbns: principiũ aũt dr̃ de extrinſecis: elñtũ vero de extrinſecis: ⁊ ſubdit. Et ideo dixit in phy. q; diſpõ ſcie in omnibus artibus habẽtibus pncipia cauſa ⁊ elemẽta: q2 intẽdebat per pricipia cauſa mouẽtes: et per cauſas: illud quod eſt commune illis quatuor ⁊ per elementa ea que ſunt in re. Contradictio igitur eſt ſuper expoſitiõe illius verbi: cauſa: q2 hic exponit cauſam pro fine: ibi vero cãm pro communi ad omnia gña cauſarũ: ſed ſoluitur q; hoc nomen cauſa ſumit̃ dupl'r cõmuniter ⁊ proprie: Et primo quidẽ modo dr̃ de oĩbus: ⁊ ſic ſumpſit phs et Commen. cauſam. 2. phy. tex. com. 28. ⁊ 29. ⁊ etiã. 12. me. 23. ⁊ ſic eſt ſynonymum cum principio: ſicut etiam ipſemet Commen. dicit primo phy. cõ. primo inquit em̃ q; cum hoc nomen principium ⁊ cauſa vſitant̃ cõiter ſũt nomina ſynonyma. Et ſic ſumpſit etiam cauſam phs. 5. met. ad pncipium. ¶ Alio modo ſumitur cauſa ꝓprie: ⁊ ſic diſtinguitur contra pncipiũ: ⁊ ẽt contra elementum: cauſa em̃ proprie ſumpta verificatur ſolũ de fine ⁊ hui9 ratio eſt: q2 cauſalitas finis eſt ſimpl'r incauſata: iuxta illud phi. 2. phyſi. finis eſt cauſa cauſarum. ¶ Principium aũt ꝓprie ſumptum dicit̃ de cauſa agente et mouente. Et huius ratio eſt: q2. 5. meta. tex. com. primi. de ratione principij eſt primum eſſe. Et q2 cauſa agens ſecundum eſſe p̃cedit alias cauſas: licet cauſa finalis precedat quantum ad cauſalitatẽ: ideo hoc nomen principium appropriatur cauſe efficienti. Alia enim eſt ratio cãrum quantum ad eſſe. Et alia quantum ad cauſalitatẽ: ſicut late diſputauimus ſuperiori anno ſuper. 2. phyſi. ¶ Elementum vero proprie ſumptum dicitur de cauſis intrinſecis. ſ. de materia ⁊ forma: ⁊ rõ eſt q2 vt dicitur. 5. meta. tex. commen. 4. elementũ eſt ex quo fit aliqđ primũ inexiſtente indiuiſibili ƀm ſpeciẽ: ⁊ comparando adhuc materiã ad formã magis proprie elemẽtum dicitur de materia q̃ de forma: ſicut ſcribit Commen. cõmen. 4. quinti meta. ⁊ ratio eſt iſta: q2 magis proprie diffinitio elementi competit materie q̃ competat forme. Materia em̃ ſic deſcribitur. 2. phyſi. 28. materia eſt ex quo fit aliquid cum inſit. Forma vero ibi deſcribit̃ per hoc q; eſt ratio ipſius quod quid erat eſſe. Et ſic ſolutio iſta quantum ad rem ſatiſfacit: ſicut vides. tamen quantum ad verba non dicitur ſatiſfacere Auer. q2 eandem propoſitionem hic expoſitam aliter expõit hic. ⁊ aliter ibi: ſed ad hoc dicimus quod forte peccauit per obliuionem dum dicit quod in phyſicis per cauſas intellexit illud quod eſt cõmune omnibus. Aut aliter q; primo

Marginal notes: h; I; 5 cõ. primo; L Cauſa.; Solo:; M Finis.; N Elñtum.; O Materia

UVA. BHSC. IyR_120_3

phyſi.quādo ipſe expoſuit ꝑ cauſas fines locutus fuit ẜm ſententiā Alexā
ſicut dicit ipſemet hic:inquit eñ:⁊ ſic expoſuit ipſe Alexander: vt mihi vi-
detur in.12.meta.2? .cōmen.lꝫ exponat iſtā eandem ꝓpoſitionē q̄ ponitur
in tex.primo.primi phyſico.dum exponit cauſaꝫ ꝓ cōmuni. ad oēs cauſas.
dico ꝙ locutus eſt ẜm ꝓpriā ſententiā.Aut tertio ⁊ magis iuxta realem ſo-
lutionē prius datum inſiſtendo:ideo Auerro.idem verbum aliter exponit
hic:⁊ aliter in metaphyſicis:vt oſtenderet nobis diſtinctionem huius ver-
bi cauſa:ꝙ.vꝫ.quandoqꝫ poteſt ſumi cōmuniter:⁊ quandoqꝫ ꝓprie.⁊ dum
cōmuniter accipitur pōt ſumi pro omni cauſa.quando vero ſumitur pro-
prie:dicit̃ ſolum de fine.Et tunc dico ꝙ cauſam hic ſumpſit ꝓprie: cauſam
P vero.17.met.23.ſumpſit cōmuniter.
4 ¶ Quarta cōtradictio ſuꝑ cōmento p̄mo eſt:qꝛ hic dicit ꝙ metaphyſica cō-
ſiderat tria genera cauſarū.ſ.mouentē formalem:⁊ finalē.huius tamen op-
poſitum inuenimus ab ipſo.2.meta.cōmen.6.vbi.d.metaphyſicum conſi-
derare omnia genera cauſarum.Similiter tertio meta.cōmen.3.⁊.12.me-
Solutio. ta.cōmen.6.dicit.metaphyſicum duo genera cauſarum conſiderare.ſ.for-
mam ⁊ finem.Sed ad hoc ſoluentes dicimus ꝙ refert apud me plurimuꝫ
dicere aliquem artificem conſiderare quatuor genera cauſarum:⁊ ipſuꝫ cō-
ſiderare quatuor prima genera cauſarum.Similiter refert aliquem artifi-
cem conſiderare omnes cauſas ſub rationibus vniuerſalibus: ⁊ eundeꝫ cō-
ſiderare eaſdem ſub rationibus proprijs.Et tunc dico ꝙ cum in omni ge-
Q nere cauſe ſit deuenire ad vnum primum in illo genere: ſicut probat Philo
ſophus.2.meta.dico ꝙ duo prima genera cauſarum conſiderat metaphyſi
cus:⁊ duo prima conſiderat naturalis.Prima enim forma: ⁊ primus finis
a metaphyſico conſiderantur:ſicut ſcribit Commentator.3. meta.commē.
3.⁊.12.meta.commen.6.Et huius ratio eſt:qꝛ ratio prime forme quatenus
prima forma eſt.⁊ ratio primi finis quatenus primus finis eſt abſtrahit a
R motu:⁊ tranſmutatione:ſicut colligitur ex intentione Auerro.7.met.com
men.5.⁊.9.Prima autem materia ⁊ primum mouens cōſiderantur a natu
rali:quia ratio prime materie:⁊ primi mouentis eſt ratio concernens:vt ſic
motum ⁊ tranſmutationem.Diuiſerunt igitur ſibi hereditateꝫ iſte due ſciē
tie:naturalis.ſ.⁊ diuina : ⁊ ex quatuor primis cauſis duas primas cauſas
vendicauit ſibi naturalis:⁊ duas primas appropriauit ſibi diuina. Ulte-
rius dico ꝙ diuina omnes cauſas conſiderat ſub rationibus vniuerſalibꝯ
S ⁊ tranſcendentibus:nam materia prima de quamminus videtur ſub ratione
qua ſubſtantia:⁊ ſub ratione qua ens ſeu potentia a diuino conſideratur:
ſicut patet.7.meta.commen.9.⁊.2.phyſico.21.⁊.12.meta. commento.14.
⁊ alibi frequenter.Materia tamen ſub ratione propria conſideratur a natu
rali:vt.ſ.eſt principium tranſmutationis.ex quo aliquid fit vt in exiſtente:
ſicut patet.7.meta.commen.9.Ita etiaꝫ dicas de primo mouente ꝙ ſub ra
tione qua ens ⁊ ſubſtantia ſeu actus a metaphyſico conſideratur ſub ra-
tione qua mouēs a naturali.Et breuiter quodlibetgenus cauſe ſub ratio
nibus vl̄ibus a diuino conſideratur.Et hoc ſonat auctoritas Auer.2.me-
ta.com.6.vbi ſcribit:⁊ conſideratio vl̄is in eo:ꝙ ſunt cauſe eſt huius ſcien
tie ſcꝫ diuine recte,dixit vl̄is:quia ſub rationibus vl̄ibus.vꝫ. ſicut eſt ratio
cauſe ratio actus ⁊ potentie:ratio entis:ratio ſubſtantie ⁊ hmōi : ſub iſtis
rationibus omnes cauſe a diuino conſiderantur:omnes etiam cauſe conſi
T derantur a naturali:vt quelibet dat eſſe per motum:non vt dat eſſe abſolu
te:ſicut etiam ſubtilis Scotus declarat in primo ſue meta.q.prima. Et Al-
bertus magnus ſuper.2.phyſi.ſuper tex.2ᵐ.¶ Sed qūo diuinus tria gene
ra cauſarum conſiderat.Ad hoc.d.Burleus in preſenti loco ꝙ hoc eſt quā-

UVA. BHSC. IyR_120_3

tum ad illam partem que conſiderat de abſtractis ſubſtantijs in quib⁹ nō
eſt materia: ſed iſta ſolutio conſueuit a modernis moleſtari: qꝛ a pari natu
ralis in.8.phyſi.vbi agit de pꝛimo motoꝛe: qui eſt a materia ſeparatus: di
ceretur abſtrahere a materia. Et propter hoc aliter ipſi reſpondent ⁊ dicūt
ꝙ metaphyſicus ſolum tres cauſas conſiderat: vt cauſe ſunt ſcʒ foꝛmam: fi
nem: ⁊ efficiens: nam he communes ſunt abſtractis ⁊ materialibus ſub ra-
tione qua cauſe: ſed qꝛ materia vt materia non eſt communis abſtractis ⁊
materialibus: ideo ſolum illam conſiderat ſub ratione potentie que eſt vna
de differentijs entis. Diuinus em̄ conſiderat abſtracta a materia ⁊ a motu:
vel per eſſentiam: vel ſaltem per indifferentiam: ſicut eſt ſententia Auic. in
pꝛimo ſue meta. cap.2. ſed iſta opinio non poteſt ſtare. pꝛimo quantum ad
inſtantiam contra Burleum dico ꝙ non cogit: qꝛ diuinus quiditatiue con
ſiderat abſtracta a materia: ⁊ ideo in illa parte in qua diuinus agit de ab-
ſtractis ſubſtantijs recte pōt dici ꝙ in illa parte abſtrahit a materia. Na-
turalis aūt in illa parte in qua agit de abſtractis non dicitur agere de eis:
niſi quantum ad ſi eſt: non quantum ad quid eſt: vnde quantuʒ ad ea que
quiditatiue a naturali conſiderantur. dico ꝙ in eis reperitur ratio mate-
rie vel habitudo eſſentialis ad materiam: ſumo aūt materiam hic analogi
ce: ſicut noſti ex via Auer. Et propter hoc dixit Commen. in.2. phyſi. com-
men.7 . ꝙ opʒ naturalem dare in reſponſione omnes cauſas: qm̄ in ſcien-
tia naturali apparet materia. ⁊ in quo eſt materia ſunt omnes cauſe. Arti-
fex ergo aliquis dicitur pꝛopꝛie a materia abſtrahere quantum ad conſide
rata quiditatiue ab eo: non quantum ad ea que ſolum quantum ad ſi eſt
conſiderat. ¶ Scientiarum em̄ ſpeculatiuarum diſtinctio eſt penes quidi- a
tatiuam conſiderationem: ⁊ non penes ſimplicem inuentionem conſide-
ratoꝛum: ſicut patet ex ſententia ph̄i. 6. meta. text. commento.2.⁊.2. phyſi.
tex. commen. 26. vbi ponitur terminus phyſice conſiderationis: quicquid
igitur ſit de reſponſione Burlei: in ſe: dico ꝙ inſtantia modernoꝛum non
cognoſcit contra illam. Peccat iterum reſponſio modernoꝛum in eo quod
dicunt ꝙ diuinus conſiderat ſolum tres cauſas: vt cauſe ſunt: non autem
materiam diuinus cōſiderat: vt cauſa eſt: ſed ſolum vt potentia: ſed iſta rn̄-
ſio eſt purus erroꝛ. Nam Commentatoꝛ.2. metaphy. commen.6. dicit. ꝙ cō
ſideratio vniuerſalis in omnibus cauſis in eo ꝙ cauſe ſunt: eſt huius. ſcien
tie ſcʒ diuine. Ecce ꝙ dicit in omnibus cauſis: ⁊ non in tribus. Nec obſtat
dictum ipſoꝛum: ꝙ qꝛ materia non eſt communis mālibus ⁊ abſtractis: nō
non conſideratur a diuino ſub ratione qua cauſa: quia tunc cum ratio lapi
dis non ſit ratio communis abſtractis ⁊ mālibus: ſequeretur ꝙ lapis non
poſſet a diuino conſiderari ſub ratione qua ens: vel ſub ratione qua cauſa-
tum eſt abſolute: quod eſt contra ph̄m in pꝛohemio meta. ⁊.4. meta. tex. cō.
pꝛimi. ⁊.6. meta. ad pꝛincipium qui vult ꝙ diuinus conſiderat ens inquan
tum ens: ⁊ omnia inquantum entia: ⁊ vt contingit. Licet igitur ratio mate
rie conſiderate nō ſit communis abſtractis ⁊ mālibus: qꝛ tamen ratio cauſe
que eſt ratio ſub qua materia conſideratur eſt ratio indifferens ad mate-
ralia ⁊ abſtracta. iuxta illud Aduer. 12. meta. com. 29. in ſubſtantia eterna
inueniuntur cauſe que per ſimilitudinem dicuntur cauſe cum cauſis gene
rabilib⁹ ⁊ coꝛruptibilibus. ⁊ eandem ſententiam habet ibidem com. 44. ⁊
4. celi. com. pꝛimo. ⁊ ſcd̄o de genera. com. 51. propter hoc dico ꝙ materia a
diuino etiam conſideratur: vt cauſa. vnde propoſitio iſta. materia eſt cau-
ſa eſt diuine cōſiderationis: ſicut iſta materia eſt ens in potentia. ſicut em̄
potentia ⁊ actus ſunt de differentijs entis: ita cauſa ⁊ cauſatum. Et lʒ mate
ria in ſuo genere non niſi per tranſlationem cauſalitateʒ habeat ſupꝛa cō-

UVA. BHSC. IyR_120_3

poſitum:prior tñ eſt ratio cauſandi ſm naturam ꝙ̃ ratio motus ⁊ tranſla-
tionis. Et ideo in illo priori ad diuinum ſpectat. ¶ Abiectis igitur aliorum
x ſolutionibus. dico ꝙ diuinus dꝫ tria genera cauſarum conſiderare ꝓprie
pro q̃nto forma ⁊ finis ⁊ efficiens idem ſunt ſubiecto: ⁊ ſola ratione diſtin-
guuntur. 12. meta. cõ. 7. Et qr materia prima non coincidit cum aliquo iſto
rum: nõ materiã diuinus nõ conſiderat: niſi ſub rõnibus trãſcendentibus:
⁊ breuiter concordia in omnibus dictis Auer. conſiſtit in hoc puncto: vt di
camus diuinum ſub rõnibus cõibus oẽs cauſas conſiderare ſub rõnibus
tranſcendentibus tres tñ pro q̃nto in vnum ſubiecto coincidũt: vt vero cõ-
paratur naturali diuinus quo ad quatuor prima gñã cauſarum ſic appro
priate naturalis duo prima conſiderat. ſ. materiam primã: ⁊ primum mo-
uens: ſicut patet. 17. meta. com. 6. ex ſnia Alexan. primus aũt finis ⁊ prima
forma a diuino appropriate conſiderantur. Et hoc eſt qđ eleganter dixit
Auer. in. 7. meta. com. 5. vbi dicit ꝙ prima diuiſo ſm quam diuiditur ens
eſt in ſubſtantiam ⁊ accidens. Et iſta qõ differt ab illa que eſt in ſciẽtia na
turali: qm̃ iſta qõ inducit ad ſciendum primã formam omnium entium ⁊
vltimum finẽ. Et prima qõ quã incepit in ſcia naturali inducit ad ſciendũ
primam materiã ⁊ formas naturales ⁊ primuꝫ motorem. Et hanc eandem
ſniam ſcribit Cõmen. primo phy. in ſuo prologo. vbi dicit ꝙ naturalis hꝫ
cognoſcere cauſas primas ſm ꝙ poſſe eſt cognoſcere in hac ſcientia: ſicut
y materiam primã ⁊ mouens primũ. Forma aũt prima ⁊ primus finis a me-
taphyſico conſideratur. Ita eñ iacet vera litera in antiq̃ſſimo codice ma-
nu ſcripto: ⁊ ſic caſtigaui. Et concordat hoc Auer. 3. meta. com. 3. vbi dicit.
ſcientia naturalis conſiderat de duabus primis cauſis. ſ. motore ⁊ materia
Iſta autem de duabus vltimis. ſ. forma ⁊ fine. Nota igitur bene iſtã ſolu-
tionem: qr nullus ante nos vidit veritatẽ in hac mã: ſicut videre potes.
5 ¶ Quinta contradictio eſt in eodẽ cõmento primo. ibi eñ in expõne ꝓba-
tionis maioris ꝑ prima principia exponit primũ agens ⁊ vltimum finem
oĩum rerũ ex quo vr̃ ꝙ vltimus finis omnium rerũ a naturali conſideretur
Nos aũt inuenimꝰ oppoſitũ huiꝰ. 7. met. cõ. 5. Et. 3. met. cõ. 3. Et. 12. met. cõ.
6. vbi. d. vltimum finem oĩum rerũ a diuino conſiderari. Sed ad hoc ſoluẽ-
tes dicimus ꝙ naturalis conſiderat vltimum finẽ omnium rerũ naturaliũ.
Dicimus aũt: conſiderat vltimũ finem omnium rerum ſimpliciter ⁊ abſolu
te: ſicut in ſimili. d. Cõmen. ꝙ de principiis ſubſtantie quatenus ſubſtãtia
3 eſt conſiderat diuinus: de principiis aũt ſubſtãtie ſenſibilis quatenus ſen-
ſibilis eſt conſiderat nãlis. 12. meta. ꝓmo. 5. ⁊. 6. cõmentis.
¶ Sexta contradictio eſt in tex. cõ. 4. qr ibi phs ⁊ Cõmen. vult ꝙ ab vlibꝰ
6 ad particularia ſit in ſcia ꝓcedendũ. Huius tamen oppoſitũ inuenimꝰ ab
A ipſis in. 2. poſterio. tex. cõ. 21. vbi dicit: ꝙ facilius eſt ſingulare diffinire ꝙ̃
vle: vnde opꝫ ex ſingularibus in vlia aſcendere: namqꝫ equiuocationes la
tent magis in vlibus ꝙ̃ in differentibus ſpecie. Reſpõdetur ꝙ nulla eſt cõ
tradictio. Nam phs hic loquit̃ de ordine doctrine qui ordo non eſt aliqđ
genus demonſtrationis: ſicut dixerunt vulgares: ſed eſt reſpectus quidam
ſm prius ⁊ poſterius: qui fandantur in ſcibilibus ſcientie. Et de iſto reſpe
ctu loquutꝰ eſt phs ibi. ⁊ Cõmen. qñ dixit. ꝙ ex vniuerſalibus ordine do-
ctrine ad ꝑticularia. i. ad minꝰ vlia ſcibilia dꝫ ordo ſcie naturalis attẽdi: ſꝫ
in poſterioribꝰ loquutꝰ fuit de diffõne q̃ inueſtigari hꝫ ꝑ viã diuiſinã ⁊ cõ-
poſitiuã ⁊ reſolutiuã ſicut dicit Linconienſis i illo loco. Et dixit ꝙ facilꝰ eſt
diffinire ſpeciẽ q̃ ſingularibꝰ eſt cõis ⁊ prima ꝙ̃ genꝰ qđ eſt cõe ſpeciebꝰ ꝓꝑ
latentiam equiuocationum exiſtentem in ipo genere: ſicut etiam patet. 7.
phyſi. tex. com. 31.

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶Septima cõtradictio eſt in cõ. 17. vbi hʒ ꝙ totū nihil aliud eſt ꝙ̄ ſue par B
tes. huiꝰ tñ oppoſitū inuenimꝰ. 7. meta. tex. cõ. vltimi ꝛ alibi frequēter: iſta
ↄtradictio eſt ſatis difficilis: oẽs tñ Auerroiſte currunt eodē curſu dicētes Totum.
de intētione eiꝰ fuiſſe totū nihil aliđ eſſe ꝙ̄ ſuas ptes ſimul ſumptas. ¶Et
ꝓ hoc facit auctoritas Auer. 7. meta. cõ. 20. vbi hʒ ꝙ ſortes nihil aliud eſt
ꝙ̄ aialitas ꝛ rationalitas. Et infra ibidē cõ. 44. dicit ꝙ in indiuiduo non
eſt niſi materia ꝛ forma ex quibꝰ cõponiť. Et phs. 2. de aia. tex. com. 10. ꝙ vt
pupilla viſuſq; oculus eſt: ſic aia ꝛ corpꝰ aial. dicunt inſuper ꝙ totū eſt aliđ Anima ꝛ
a ſuis ptibus diuiſim ſumptis. Et primo mõ dicunt Auerr. loquutū fuiſſe corpꝰ aial
hic. ſcđo vero mõ loquutus eſt. 7. meta. cõ. vlti. Et in alijs locis: vbi videtur inſtātis.
oppoſitū ſentire. ꝛ iſtā ſententiā etiā impoſuit Auer. Subtilis doctor in. 3.
ſentētiaꝝ. diſtinc. 2. q. 2. Nobis autē videť ꝙ nõ ſit vniuerſaliter verū de in
tentione. Auer. hoc. manifeſtū eſt eñ ſi totū qđlibet nil aliud eſſet ꝙ̄ ſue pꝫ
tes ſimul ſumpte: tūc mixtū ex quatuor elemētis nil aliđ eſſet ꝙ̄ quatuor
elemēta ſimul ſumpta: ꝛ ſic nõ haberet aliquā formā ſupadditā formis ele
mentoꝝ per quā eſſet hoc aliqđ: ꝛ vnū ens: qđ eſt cõtra Ariſt. in fine primi
de generatione. ꝛ cõtra Auer. 3. celi. cõ. 67. Et. 7. meta. cõmen. 60. dicit ꝙ ca C
ro nõ eſt terra ꝛ ignis. ex qbꝰ cõponitur: ſʒ eſt aliqđ aliud additū. ꝛ eandem Mixtio.
ſniam hʒ pmo de aia. cõ. 77. ꝛ primo de generatione. 84. ꝛ primo meta. cõ.
12. Nec valet dicere ad hoc: ſicut qdā dicunt ꝙ elemēta nõ ſunt ptes mixti:
q̄ q̄libet pars mixti mixta eſt. Nā elemēta ſm Auer. formaliter ſunt in mi
xto: ꝛ ſunt partes materiales eius amplius Cõmē. 3. de aia. cõ. 5. in ſolutio
ne ſcđe. q. principalis. d. ꝙ ex intellectu ꝛ intelligibili fit verius vnum ꝙ̄ ex
materia ꝛ forma. Et reddens cauſam ſui dicti ſubdit. quod enim componi
tur ex eis non eſt aliquod tertium aliud ab eis: ſicut eſt de alijs compoſitis
ex materia ꝛ forma. Ecce ꝙ vult expreſſe compoſitum dicere tertiam entita
tem diſtinctam a partibus etiam ſimul ſumptis: nam ſi ſic non intelligere
tur dictum ſuum non eſſet ad propoſitum. Amplius Commen. 5. meta. cõ.
6. in fine commen. d. ꝙ in compoſitis eſt natura addita nature componen
tium ſcʒ illud quod fit ex compoſitione quid clarius: Amplius Commen.
7. meta. com. 26. habet ꝙ generatum componitur ex materia ꝛ forma: ꝛ eſt
aliud ab eis: ecce quod dicit ꝙ eſt aliud: ꝛ hoc non dixiſſet: ſi tenuiſſet com
poſitum non ſuperaddere aliquam naturam partibus cõponentibus. Am
plius ibidem. com. 27. dicit. in natura hac. ſ. ſingulari ſunt tria materia: for
ma: ꝛ aliquid quaſi medium. i. mixtum inter materiam ꝛ formam: ecce quo
ponit tertiam entitatem. Amplius Phus. 2. de anima. ꝛ Commen. diuidūt
ſubſtantiam: tex. com. 2. ꝛ. 8. meta. tex. com. 3. ꝛ. 12. meta. tex. com. 14. in tres
ſcʒ in materiam: formam ꝛ compoſitum. Et dicunt ꝙ ſubſtantiarum quedā
eſt materia que non eſt per ſe hoc. Et quedam eſt forma per quam res eſt
hoc. Eſt autem tertia ꝛ eſt illud qđ fit ex ambobus: ecce ꝙ volūt ſubſtantiā
compoſitam eſſe vnā tertiā ſubſtantiam: aliā ab ambobus: ſi aūt ſubſtātia
compoſita non eſſet niſi materia ꝛ forma ſimul: tunc ꝓprie non diceretur ſub
ſtantia tertia: ſed eſſent due ſubſtantie ſimul: qđ eſt contra omnem phiam.
Amplius cõmē. 2. phy. cõ. 4. cõparās materiā formā ꝛ cõpoſitū adinuiceʒ
dicit: cõpoſitū igitur eſt dignꝰ habere hoc nomē ſbā ꝙ̄ mā: q̄ eſt in actu:
ꝛ materia eſt in potētia. Et forma eſt dignior habere hoc nomē ſubſtantia
ꝙ̄ cõpoſitum: qm̄ per illam compoſitū eſt in actu. Et cā rei eſt dignior cau
ſato. pʒ aūt ꝙ inter cām ꝛ cauſatū cadit realis diſtinctio ſm principia om
nium phoꝝ ꝛ theologorum: nullus eñ intellectus capere põt: ꝙ aliqđ ſeipꝫ
cauſet: ſicut colligitur ex intētione phi. 2. de aia. tex. com. 47. ꝛ ex intentio
ne diui Aug. in primo de trinitate. Unde ſi ſubſtātia ↄpoſita nil aliud eſ-

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſet q̃ materia ⁊ forma ſimus ſumpte: accideret formā eſſe ſuimet cām: ⁊ ita
D etiā de materia. ¶ Et cōfirmat̄. certū eſt ꝙ materia ⁊ forma ſunt due cāe rea
les intrinſece ipſius cōpoſiti. vel igitur cauſant aliquid reale vel nihil. ſi ni
hil: pro nihilo habeat̄. ſi aliquid: illud vel eſt aliqđ abſolutum vel aliquod
reſpectiuū. Et ſi abſolutū: vel erit ſubſtātia: vel accidens. nō poteſt dici ꝙ
ſit accidens: q̄ tūc generatio ſubſtātialis nō diſtingueretur ab accidētali.
Si igitur ſit ſubſtātia: tūc vel eſt ſubſtātia forme: ⁊ hoc nō: q̄ forma nō eſt
cauſa intrinſeca forme: nec etiā materia eſt cauſa eſſentialis intrinſeca for=
me: vel eſt materia. Et hoc nō ꝓpter eandē rōnem. ergo opȝ ꝙ iſta ſubſtan=
tia ſit quedā ſubſtātia tertia: alia a ſubſtātia forme ⁊ materie. Nec valet re
ſponſio chimerica que conſueuit dari ꝙ cauſalitas materie ⁊ forme termi=
natur non ad formā abſolute: nec ad materiā abſolute. ſed ad materiam et
E formam ſimul. ¶ Sed cōtra. ſimultas iſta eſt relatio: modo relatio non po=
teſt eſſe primus ⁊ per ſe terminus generationis ſubſtātialis: lȝ ſit conditio
neceſſaria ad illam. Amplius ſequitur aliq̄d cauſare ſeipſum: q̄ forma cuȝ
materia erit cā forme cū materia: ſi eñ ꝯpoſitū nō. d. niſi formā cū materia
cū ſit verū dicere formā cū mā cauſare cōpoſitū ineuitabilr̄: ſequit̄ ſicut vi
des idē cauſare ſeipſum. Amplius oīs motus ⁊ omnis mutatio per ſe vna
dȝ habere per ſe vnū terminū. Si generatio igitur ē per ſe vna. mutatio er
go hȝ per ſe vnū terminū. Si autem cōpoſitum qđ eſt terminus per ſe gene
rationis. 7. meta. 26. ⁊. 27. ⁊. 31. cō. nil aliud eſſet niſi ſue partes ſimul ſum=
pte: tunc ibi nō eſſet aliquid per ſe vnum: ſȝ duo: materia eñ ⁊ forma ſimul
ſumpta nō ſunt vna ſubſtātia: ſed ſunt due ſubſtātie. Et confirmatur. omne
qđ per accidēs dicitur generari eſt rōne alicuius qđ per ſe generatur. ſȝ taȝ
materia q̃ forma ꝑ accidēs dicūtur generari. 7. meta. cōmē. allegatis. ergo
vltra materiā ⁊ formā eſt aliqua ſubſtātia que per ſe generat̄. Et iſta nō eſt
F niſi ſubſtātia cōpoſita. ¶ Nec valet ſi dicas ꝙ materia ⁊ forma ſimul eſt il
lud quod per ſe generatur: q̄; vt ſupra dictū fuit: tūc contingeret reſpectuȝ
aliquē eſſe primū ⁊ per ſe terminū gn̄atiōis ſubſtātialis: qđ nullus ſani ca=
pitis cōcedit. Nec valet ſi dicatur: vt quidā imperiti dicūt: ꝙ partes diuiſi=
ue cauſant ſuū totū: ⁊ vt ſic nō ſunt ſuū totū. partes vero collectiue non cau
ſant ſuū totū: ⁊ he ſunt ſuū totū. Sed illud dictū eſt adeo fatuū: quod forte
eſſet magis fatuum ipſum improbare. Ariſt. 8. metaphy. in tex. cō. 15. oſten
dit ideo ex forma ⁊ materia fieri vnū per ſe: quia illud potentia: illud vero
actus: nunq̃ eniȝ reperitur ab Ari. nec ab aliquo peripathetico ꝙ materia
ſit cauſa compoſiti ſine forma: vl' forma ſine materia: ſed ſemper inuenim⁹
materiam ⁊ formā ſimul cauſas eſſe compoſiti: vnde Albertus cognomen=
to magnus ſuper. 27. tex. 2. phy. dicit expreſſe materiā eſſe cauſam compo=
G ſiti: vt eſt forme ſubiecta: ſicut etiam eſt cognitionis principium: vt ſtat ſub
forma. Et Auer. 8. phy. cō. 4. expreſſe habet ꝙ impoſſibile eſt aliquid gene
rari a materia: vt itelligitur nuda a forma. Stat igitur argumentū ſuperi⁹
factū: ꝙ ſi compoſituȝ nil ſit aliud q̃ forma ⁊ materia ſimul: cū materia ⁊
forma ſimul ſint cauſe cōpoſiti: tūc idem eſſet cā ſuimet ⁊ eodem mō: quod
eſt merum impoſſibile. Amplius Cōmen. expreſſe contradiceret ſibi. ⁊ Ari.
8. meta. tex. cō. 15. vbi ponunt oppoſitum per ſe habere maiorem vnitatem
q̃ cōpoſitū per aggregationē: qđ non eſſet verū: ſi compoſitū ſubſtātiale ni
hil aliud eſſet q̃ ſue partes ſimul ſumpte: q̄ ita etiam eſt de compoſito per
aggregationē. vnde Cōmen. cō. vltimo. 7. me. hanc ponit differentiam in=
ter compoſita per ſe ⁊ compoſita per contactum: quia in compoſitis ꝑ con
tactum non fit vnum niſi per cōtactuȝ: ſed in compoſitis per ſe ex partib⁹
componentibus ſimul congregatis fit vnū additū aliud a componentib⁹

UVA. BHSC. IyR_120_3

Et ideo nõ poſſum nõ mirari q̄uo iſti ſuperficietenus cõſiderantes imponãt
iſtam poſitionẽ manifeſti erroꝛis ipſi Auer. cũ tñ ipſi ſe emeritos inuia eiꝰ
opinẽtur. ¶Ad auctoꝛitates omnes Auer. in oppoſitũ que videntꝫ ſonare H
totum nihil aliud eſſe ꝙ̄ ſue partes ſimul ſumpte. Reſpõdetur ꝙ hoc eſt ve Reſpõſ.
rum cõſtitutiue ⁊ integratiue: qꝛ nihil aliud intrinſece per ſe cõcurrit ad to
tius cõſtitutionem ꝙ̄ ſue partes ſimul ſumpte. Cum hoc tamen ſtat ꝙ enti
tas totius ſit alia ab entitate partiũ etiaꝫ ſimul ſumptarum: aut aliter nõ
eſt totum aliud a partibus ſimul ſumptis: verũ eſt aliud diſtinctum loco ⁊
ſubiecto: bene tñ eſt aliud ſm rem ipſam.

¶Octaua cõtradictio eſt in cõmẽto .1 ibi enim ex ſentẽtia Auer. videtur 8
colligi ꝙ nullũ indiuiſibile ſit in predicamento. Et ita habitus intellectua
les cũ in indiuiſibili conſiſtant non videtur eſſe in predicamẽto. cuius ta I
men oppoſitum inuenimus in predicamẽtis ab Ariſt. ca. de qualitate ⁊ ali Inſecabile
bi. Niſi eſſet ꝙ via Auer. eſt iſta: ſicut ptꝫ ab ipſo ſuper porphyrio cap. de
ſpecie. ⁊ .2. celi. cõ. 49. ꝙ ſolum materialia ⁊ coꝛruptibilia ſunt in predica
mento. Et ideo ipſe poſuit genus generũ predicamẽti ſubſtãtie nõ eſſe ſub
ſtantiam: ſed coꝛpus compoſitum ex materia ⁊ foꝛma. vnde deus ⁊ intelli
gentie non ſunt in predicamento: ⁊ iuxta hoc dixit hic in cõ. 18. primi phy.
ꝙ omne quod eſt in aliquo decẽ predicamentoꝛũ eſt diuiſibile: aut per ſe:
aut per accidens. De habitibus autem intellectualibus exiſtentibus in no L
ſtro intellectu dicendum puto in via eius ꝙ ſi conſiderentur ratione phan
taſmatum cum quibus ſunt colligati: ſicut ptꝫ .3. de anima. cõ. 30. ⁊ .39. ſic ta
les habitus ſpectant ad predicamẽtum qualitatis: quia vt ſic continuo et
tempoꝛi ſubduntur. iuxta illud philoſophi .2. ⁊ .3. de anima. noſtrum intelli
gere ſit cum continuo ⁊ tempoꝛe. Si autem habitus intellectuales conſide M
rentur: vt ſunt in intellectu poſſibili: vt ſic cõſiſtunt in indiuiſibili. Et vt ſic
non ſpectant ad aliquod predicamẽtum ſm viam eius: elicio iſtam diſtin
ctionem ex cõmen. 5. tertij de anima. in ſolutione prime qõnis. Et ſi tu ha
bes ſubtilioꝛẽ modũ dicas illũ: qꝛ facile eſt inuentis addere.

¶Nona contradictio eſt in tex. cõ. 24. qꝛ ibi dicitur aliquid moueri poſſe 9
ſm partes toto remanente immobili. Huius tamen oppoſitum inuenimus N
4. phyſi. cõ. 43. cõtra Themiſtium. ſi intelligatꝫ dictũ iſtud de omnibꝰ par
tibus: qꝛ ſm ipm totum nihil aliud eſt ꝙ̄ ſue partes maxime loquẽdo de to
to integrali. Si autem intelligatꝫ dictũ ſuũ de vna parte: iterũ hoc videtur
falſum eſſe: qꝛ .5. met. tex. cõ. 8. mota vna parte continui totũ mouetur. Ad
hoc dici poteſt ꝙ dictũ phi ⁊ Commentatoꝛis verificari poteſt hic: vt dica
mus ꝙ partibus totius motis ſm materiaꝫ ſtat totum immobile eſſe ſꝫ ma
teriam: ſicut declarat Cõmen. 6. phy. cõ. 85. ſed quando .4. phy. cõ. 43. ne
gat hoc. dico ꝙ non habet illud pro inconuenienti de motu ſm materiam
tantũ: ſed de motu tam ſm foꝛmam ꝙ̄ ſm materiam. Aut aliter ⁊ magis iux
ta literaꝫ ſedari põt iſta controuerſia: vt dicamus Auer. contra Themi. 4.
phyſi. 43. locutum fuiſſe de omnibus partibus: hic vero de vna parte tan
tum. Et hoc conſonat litere dicenti: ſicut enim pars vna ⁊c. Alij autem dixe
runt .4. phyſi. Auer. locutum fuiſſe de motu locali puro: hic vero de motu O
indifferenti ad purũ ⁊ non purũ. Et multi foꝛmantꝫ caſus de rarefactione et
condenſatione in quibus oſtenditur manifeſte totum non mutare locum
qualibet parte mota: vt ſi aer rarefiat ſm vnam medietatẽ verſus aliã me
dietatem: ſed alia medietas tantum condenſatur vltima ſuperficie remanẽ
te immobili quantum prima rarefit: tũc totus aer non mutat locum. Et ta
men quelibet pars mouetur: nec in tali motu opoꝛtet quicquid eſt illiꝰ mo
ueri: vltima enim ſuperficies eſt immobilis: ſimiliter foꝛmatur alius caſus

UVA. BHSC. IyR_120_3

in quo aliquid mouet aliquo eius quieſcēte:ſicut ſi vna pars mouet rare faciēdo verſus vnū extremū:⁊ alia verſus aliud:tūc ſuperficies media remaneret immobilis:q: non magis haberet moueri ad vnam partem ꝙ̄ ad aliā hic ⁊ alia dici conſueuerūt que gratia breuitatis omittimus alibi diffuſiꝰ pertractaturi domino concedente.

10 ℂDecima cōtradictio eſt in eodē cō.24.q: ibi .d.ꝙ opinio dicens oīa eē vnum in ſubſtantia non pōt verificari:niſi ſm illud ex quo generatur. ſcꝫ materia.ꝙ autē entia ſint vnū in forma impoſſibile eſt opinari:videtur velle omnia entia materialia cōicare poſſe in eadē materia. Huius tamē oppoſitum inuenimus in.8.phyſi.cō.46.vbi ex diuerſitate materierū infert diuerſitatem formarū contra Auic.niſi eſſet ꝙ materia duplex.remota ⁊ propinqua:materia remota eſt vna omniū per indifferentiam ⁊ priuatiue.12. meta.cō.14.ſed materie propinque ſunt plures:⁊ ſunt diſtincte ſm formarum numerum ⁊ diſtinctionem. Et hoc tenet expreſſe philoſophus.9.met. tex.cō.11.de materia igitur remota dictum Auer. hic habet locum:de materia autē propinqua verificatur dictum ſuum in.8.phy. Et ex iſto commento poteris colligere ꝙ diſtinctionis prima radix eſt ipſa forma. iuxta illud phyſi.7.met.49.actus ſeparat ⁊ diſtinguit.⁊ ideo diſtinctio in formis entium eſt manifeſtior ꝙ̄ in eorum materijs. Et ideo.d.Auer. in fine iſtius cōmenti.24.ꝙ autem entia ſint vnum in forma impoſſibile eſt opinari.hō.n. manifeſtū eſt ꝙ eſt alius ab equo ſm formam.

Mā bifaria dr.

11 ℂUndecima contradictio eſt in cō.28.q: ibi.d.partes diffinitionis eē reales. Huius tamen oppoſitū inuenimus primo phyſi.cō.5.vbi partes diffinitionis appellat partes ſm imaginationē. Et.7.meta.cōmē.33.43.⁊.46.idē ſentire videtur. Niſi eſſet ꝙ de partibus diffinitionis dupliciter poſſumus loqui:vꝫ fundamētaliter:vel formaliter. Et primo quidē modo ſunt reales nam.7.met.43.genus ſumitur a materia. Et differētia ſumit a forma:ſicut etiā hꝫ ipſe Cōmentator.2.celi.cō.49. Et iuxta hoc dixit ipſe prio de anima cōmē.7.ꝙ partes diffinitionis ſumūtur a diuerſis principijs q̄ ſunt in re:⁊ ita etiā loquit in preſenti loco dum dicit:ꝙ aīal qḋ eſt genus hoīs:⁊ bipes qḋ eſt eius dr̄ia ſunt entia in rei veritate:nā partes rei que ſunt ſm diffinitionē precedunt rē in eſſe.loquendo autē de partibus diffinitionis formaliter:ſic ille ſunt partes ſꝫ imaginationē ⁊ ſꝫ rationē:predicata.n.quiditatiua de intētione eius ſunt ab intellectu:ſicut eſt genus ⁊ differētia: ſicut colligitur ex ſnīa eius prio meta.cō.45.vbi habet ꝙ Ariſto. opinabatur ꝙ intellecta rerū notificant ſubſtātias rerū:⁊ non ſunt ſubſtātie earū. Et iſto quidē modo loquitur de partibus diffinitionis.primo phy.cō.5.⁊ in alijs locis vbi vꝫ dicere ꝙ ſunt a rōne ⁊ non reales.

Diffinitio

Q

12 ℂDuodecima contradictio eſt in cōmento.29.vbi ad principiū.d.partes diffinitionis precedere diffinitum non diffinitum precedit diffinitionem. Huius tñ oppoſitū inuenitur prio phyſi.tex.cōmen.5. Reſpondetur.nō inconuenire totū precedere partes:⁊ precedi a partibus ſm diſtinctas rationes. Auer.eni.7.meta.cōmen.15.habet ꝙ prioritas totius ad partes eſt prioritas forme ad materiā:prioritas autē partiū ad totū eſt prioritas materie ad formā. Ita in propoſito partes diffinitionis precedunt diffinitū ſimpliciter:⁊ cognitione diſtincta: diffininitū aūt precedit ptes diffinitionis quo ad nos:⁊ cognitione confuſa.

13 ℂDecimatertia contradictio eſt in cō.32.vbi recitans opinionē Anaxa.de mundo.dicit ipſum poſuiſſe mundū factū a principio:ſed a parte poſt voluit ipſū in infinitū permanere. Huius tamen oppoſitū inuenitur primo celi cōm.102.vbi recitās quatuor opiniones de mundo.d.ꝙ.opinio Ana.

fuit mūdū eſſe generabilē ꝛ corruptibilē. Et hanc eandē ſententiā habet. 8. phyſi. cō. 2. Aliqui voluerūt conciliare iſtā cōtrouerſiā dicentes literā commenti eſſe deprauatam. Et voluūt ꝙ vbi eſt Anaxa. dꝫ ſtare Anaximander. ſed iſtud non pōt ſtare q2 etiā textus Ariſto. loquitur de anaxagora ꝛ Empedo. qūo differebant in generatiōe mundi: propter hoc aliter dicendū puto cum Alberto magno ſuper primo celi. tracta. 4. ca. prīo. vbi hꝫ ꝙ Empedo. ꝛ Anaxa. differebāt circa generationē ꝛ corruptionē mundi ſic. q2 Anaxa. poſuit mundū incepiſſe per generationē: ꝛ dixit ipſum corrumpi: nunꝙ tñ idē numero reiterabitur. Empedo. autē dixit mundūꝫ generari ꝛ corrūpi: ꝛ cum hoc eundē numero reiterari in magno anno qui ſacro deorum cōfirmatus eſt: qui annus magnus erat ſpaciū quo ſuperiores orbes ꝛ ſtelle reuertuntur oēs ſimul ad principium primū ſui motus: qđ non accidit ſm ptholomeuꝫ: niſi in. 36. milibus annorum. Et ſtante iſta ſnīa facile ſedari poteſt contradictio in Auer. q2 qñ. d. mundū a parte poſt in infinitum permanere: verū eſt ſm vnitatē ſpecificā: nō ſm vnitatē numeralē: qñ vero. 1. celi. ꝛ. 8. phy. d. mundū apud Anaxa. infinities gñari ꝛ infinities corrumpi illud veritatem habet ſm vnitatē numeralem. Soluit. S

¶ Decimaquarta contradictio eſt in tex. cōmen. 41. ibi enim. d. Parmenidem poſuiſſe ignē ꝛ terrā principia rerum naturaliū. Huius tamē oppoſituꝫ inuenimus primo de anima. tex. cō. 32. vbi dicitur oīa elementa iudiceꝫ acceperunt preter terrā. Et eandē ſnīam inuenim⁹ primo meta. tex. cō. pmi. ꝛ. 14. Hanc autē contradictionē quidā ſedare conati ſunt dicentes: ꝙ p terram ꝛ ignē Parmenides intellexit calidū ꝛ frigidū: non ſubſtantiā terre vł ignis: ſed iſta ſolutio vt mihi videꝉ dicit totū oppoſitū illius qđ eſt in textu: naꝫ textus. d. Parmenidē poſuiſſe calidū ꝛ frigidū principia materialia rerum. Hec aūt appellat terrā ꝛ ignē: ꝛ ſic ꝯtradictio adhuc eſt in ſuo robore. Dicamus igitur melius ꝙ nullus ex naturaliter loquentibus poſuit ſolam terram eſſe principium materiale rerū: ſicut quidā poſuerūt ſolā aquā vt Thales Mileſius: ꝛ quidā ſolum aerem vt Diogenes. ꝛ quidā ſolū ignē vt Hypaſus Methapontinus ꝛ Heraclitus: vt dicitur in erratis primi metaphy. Solum autē ponentes leges poſuerunt terraꝫ ſolā eſſe principium ſicut Heſiodus qui fuit ex antiquis theologizantibus qui hanc opinionē metrice figurauit. Non tñ negauit Phs vel cōmentator quin aliquid phyci poſuerint terrā vna cum aliquo alio elemēto: vel cum omnibus reliquis eſſe principium materiale. Empedo. n. poſuit quatuor elemēta eſſe principia materialia oīum: ꝛ litē ꝛ amicitiā eſſe principia efficientia: ita etiam Parmenides terram cum igne poſuit principium non terram ſolam. Solutio iſta colligitur in Auer. 1. phyſi. cōmen. 9. ad finem. vbi habet. Et cum dixit Et quidā terrā intendebat cum alijs elemētis: vt dixit Parmenides terrā ꝛ ignem. nullus enim dixit ſolam terram eſſe principium ſup. de naturaliter loquentibus. 14 Terra. T Heſiodus poeta.

¶ Decimaquinta contradictio eſt in eodem cōmēto. 41. vbi habet ꝙ figura diuiditur per contraria. Huius tñ oppoſitū reperit. 3. celi. tex. cōme. 75. Reſpōdeꝉ ꝙ aliqđ contrariari figure dupł̄r cōtingit vel vere vel apparenter. Et primo quidē modo figure nihil eſt contrarium. Et ſic verificatur dictum phi. 3. celi. 75. Scđo modo pōt apparenter ꝛ ſm famoſitatem aliqđ figure contrariari. Et iō. d. Cōmētator hic. ꝙ figura diuidiꝉ in cōtrarias differentias ſm formā: ꝛ in fine cōmenti ponit documentū dicēs. Et notandū eſt ꝙ hoc nomē contrariū vſitatur hic large: pro contrario ꝛ priuatione et habitu: ſiue ſit in rei veritate: ſiue ſm famam: qđ contrariū ſm ꝙ ego credo nos appellamus diſpatum. 15 Cō. 41. u

UVA. BHSC. IyR_120_3

16 ¶Decimaſexta cōtradictio eſt in cōmē.49.in quo dicit Commētator ꝙ ra
Cō.49. rum ⁊ denſum ſunt minus vniuerſalia ꝗ̄ magnū ⁊ paruū:q꞉ rarum ⁊ dēſuꝫ
x ſolū ſunt in corporibus ſenſibilibus naturalibus. Magnū aūt ⁊ paruū cō
prehendūtur in corporibus naturalibꝰ ⁊ mathematicis. Sed huius oppo
ſitū ſequitur ex cōmēto.84.quarti phyſi.vbi habeť ꝙ raritas ⁊ denſitas in
ſequunť quantitatē.cū igitur in mathematicis ſit rō quātitatis erit etiā rō illiꝰ
qđ inſeparabiliter ⁊ immediate cōſequitur quantitatē. ¶Soluitur.rarum
⁊ denſum in via Auer.qñ͂ꝗ ſumūtur ꝓ qualitatibus ſenſibilibus ꝯñtibus
calidum ⁊ frigidum.Et ſic ſoluꝫ reperiūtur in corporibus naturalibus ge
nerabilibus ⁊ corruptibilibꝰ:qđ addo ꝑpter raritatem ⁊ dēſitatē exiſtentē
in corporibus celeſtibus: que equiuoce dr̄.vt inquit Cōmētator.2.cap.de
ſubſtantia orbis.cū raritate ⁊ denſitate iſtorum naturalium.Et ſic loquutꝰ
eſt Cōmentator hic:⁊.7.phyſico.11.⁊.15.⁊.2.de generatione.commen.15.
Alio modo ſumuntur pro diſtantia ⁊ approximatione partium quātitatis
adinuicem:⁊ ſic inſequuntur quātitatē:⁊ vt ſic reperiuntur in mathemati-
cis corporibus ⁊ naturalibus indifferēter.Et ſic loquutus eſt de raro ⁊ dē
ſo Cōmentator.4.phy.cō.84.⁊.71.

17 ¶Decimaſeptima cōtradictio eſt in cōmē.52.vbi.d.ꝙ rō coegit antiquos
Cōmē.52 ad ponēdū principia eē cōtraria.huius tñ oppoſitū dr̄ in tex.cō.48.ſupra
ꝙ oēs antiqui ſine rōne tanꝗ̄ ab ipſa veritate coacti poſuerūt elemēta:⁊ ab
ipſis vocata principia eē cōtraria.¶Soluitur.per dicta Auer.cō.4 .quia
d.antiquos ſine rōne quoquo modo poſuiſſe principia eſſe contraria:quia
ſine rōne perfecta ⁊ demonſtratiua:nā vt.d.Cōmentator ibi inductio indu
xit eos ad hoc in qua non inducuntur oīa ꝑticularia:qñ aūt dixit Cōmen-
tator com.52.ꝙ rō coegit eos ad dicēdū principia eē contraria: intelligen
dum eſt de ratione imꝑfecta.¶Sed tunc eſt dubitatio:nā inductio in qua
y non inducūtur oīa ſingularia eſt inductio demonſtratiuā q̄ fit in materia
neceſſaria:in qua idem eſt iudiciū de vno indiuiduo:⁊ de oībus.2.celi.cō.
59.Talis autē inductio eſt perfecta ratio:q꞉ non petit:ſicut alie inductio-
nes: ſicut ptꝫ.2.priorꝫ.ca.23.in Auer.¶Reſpondetur ꝙ refert dicere in-
ductionē in qua nō inducūtur oīa ſingularia eſſe inductionē pfectā.Et di
cere illā eſſe rationē perfectā.⁊ primū quidē eſt verū precipue loquēdo de
inductione que fit in materia neceſſaria.Et ſcōm quidē dictū eſt falſum:ſi-
cut refert dicere aliquid eē perfectiſſimū aial:⁊ illud eſſe perfectiſſimū aſi-
num:inter ſpēs enim argumentationis ſolus ſyllogiſmus eſt non perfecta
alie vero ſunt rationes imperfecte:⁊ quaſi obliquitates eius.

18 ¶Decimaoctaua contradictio eſt in codē.comme.52.vbi videť dicere ſub-
ꝫ ſtantias habere contrarietatē ꝭm formas:non aūt ꝭm ſbm. huius tñ oppo
ſitum reperitur in dictis eiꝰ.5.phy.cō.10.⁊.8.meta.cō.5. ¶Soluitur.hic lo
quitur ꝭm mentem Alex.vt oſtendit ſeries verborum ſuorū:ſed.5.phy.⁊.8.
metaphyſice loquitur ꝭm intētionē propriam.

19 ¶Decimanona contradictio eſt in commen.54.ibi enim dicit ꝙ contrarie-
Cōmē.54. tas eſt minus ſenſibilis in mediīs ꝗ̄ in extremis:ex hoc ſequi vr̄ ꝙ cū terra
A ſit extremum:aqua aūt ſit mediū:vt etiā hic dicitur:ſequitur terram frigi-
Terra aq̄ diorem eſſe aqua.⁊ hoc idē formari poteſt rōne:naꝫ quanto aliquid diſtat
frigidior. a motu celi tanto illud eſt frigidius:quia vt ſcribit Commētator.2.celi.cō.
94.Remotio a motu dat grauitatē ⁊ quietem ⁊ frigiditatem : ſicut vicini-
tas dat leuitatē ⁊ caliditatē ⁊ motum:modo ſicut ſimpliciter ad ſimpliciter
ita magis ad magis:⁊ maxime ad maxime.ſi remotio igitur a motu dat fri
giditatem.ergo maior maiorem.Et maxima remotio maximam frigiditatē
dabit;ſed hmōi eſt nature remotio:vt patet.ergo terra eſt primum frigido-
rum.huius

UVA. BHSC. IyR_120_3

rum. Huius tñ oppoſitũ inuenit in dictis Ariſto. ⁊ Cõmen. 2. de generatiõ ne. tex. cõmen. 23. vbi hʒ terrã eſſe magis ſicci ꝙ̃ frigidi. aquã vero magis frigidi ꝙ̃ humidi. Iſta mã eſt multũ difficilis ſolutionis. Et ſignum diffi cultatis eius eſt diuerſitas opinantium. aliq̄ pp primã rõnem motꝰ ⁊ alias ꝙ̃plures tenuerunt terrã aqua frigidiorẽ eſſe: ſicut Albertus alema. ⁊ mul ti ſequaces. Alij vero tenuerunt aquã eſſe terra frigidiorẽ pp auctoritateʒ phi allegatã in. 2. de generatione: ⁊ pp duplicẽ rõnem: vnã a priori: ⁊ aliam a poſteriori: quarũ q̄libet de per ſe innititur quintuplici medio: vt eſt vide re in Conciliatore in dĩa. 12. Alij vero conati ſunt vtrãq; viã tenere vnica diſtinctione cõciliantes dicta iſtorũ repugnãtia. dñt enĩ duplicẽ eſſe frigi ditatẽ: ſicut enĩ duplex eſt caliditas: elemẽtalis ⁊ celeſtis: vt eſt videre. 2. de gñatione aĩaliũ. ca. 3. ⁊. 2. cap. de ſba orbis. ⁊. 12. meta. com. 1. ſic duplicem aiunt frigiditatẽ eſſe vnã elementalem: ⁊ tali aquam frigidiorẽ inquiũt eſ ſe terra. Aliã vero celeſtẽ: ⁊ tali terrã aiunt eſſe frigidiorem aqua: ⁊ hac via proceſſit Egidius Roma. Eſt etiã mã iſta difficilis: qꝛ multas ſecum trahit difficultates: quarũ vna eſt: vtrũ q̄libet qualitas in elementis exiſtẽs ſit in ſummo vel vna tm̃: ⁊ ſi fuerit vna tm̃: nunq̄d alia ſit remiſſa p admixtioneʒ ſui cõtrarũ: nec ne. ⁊ alia q̄dẽ eſt: vtrũ vna ⁊ eadẽ ꝓprietas elemẽtalis poſ ſit eſſe eiuſdẽ ſpeciei cũ cõſimili repta in alio elemẽto. ⁊ tertia eſt: vtrũ dua bus qualitatibꝰ in ſummo exñtibus in elñtis adhuc mixtio poſſet fieri: vel non: vt vr̃ velle Auer. 4. meteororũ. cõ. 10. videre modo Thomas de gar bo in ſumma ſua. tracta. primo. in ſumma de elemẽtis. q. ſcda multum ſubti liter proſecutus eſt iſtas difficultates. ⁊ declarauit ꝙ opiniões narrate nõ hñt aliquam rationem demonſtratiuam ad adherendum potius vni pti ꝙ̃ alteri: qꝛ ſi qua fuiſſet ad hoc rõ demonſtratiua probabile eſt Ariſto. eam adduxiſſe: ſed ex medijs rõni innixis: qñq; vr̃ ſequi vnum: qñq; videtur ſeq̄ oppoſituʒ. Et dixit ꝙ illud ſuper quo debemus inniti in hoc queſito. eſt via ſenſus: qꝛ rectiſſimus iudex de qualitatibus tangibilibus eſt ſenſus tactꝰ: ⁊ qꝛ per tactum diſcernimus aquam frigidiorem eſſe terra: ideo tenenduʒ eſt hoc hac ſola via: ⁊ non pp aliquas rõnes que omnes ſolui pñt: ſicut pa tet intuenti ipſum. Illud autem q̃d mihi vr̃ dicendũ in hac materia eſt vnũ ꝙ dicere vnũ elñtũ eſſe frigidiꝰ aut calidius altero cõuenit dupl'r: vno mõ quantũ ad gradũ ⁊ intenſioneʒ forme: alio mõ ꝙ̃tum ad agere ⁊ poſſe: ſtat enĩ primo mõ aliq̄d eſſe calidius altero: non tñ ſcdo mõ: ſicut flamma ſiu pe eſt calidior intenſiue ferro ignito: ferrum tñ plus calefacit ⁊ potentius ꝙ̃ faciat ipa flãma: ſicut etiam ſenſus oñdit. Dico tunc terrã quãtũ ad gra dũ eſſe frigidiſſimã: ſicut ⁊ aqua. Et hoc ſentit phs primo meteo. vbi. d. ex pſſe ꝙ in medio ⁊ circa mediũ eſt q̃d grauiſſimũ ⁊ frigidiſſimũ: ⁊ ita argu mentũ primũ ex remotione a motu credo ipſum demonſtrare ad iſtum ſen ſum. Nec obſtat ꝙ vna ⁊ eadẽ qualitas in ſummo reperiat in duobꝰ elñtis vbi fuerit diuerſis aſſociata qualitatibꝰ. Et vbi vna minus principaliter competat vni ꝙ̃ alteri: vñ teneo frigiditateʒ tam in aqua ꝙ̃ in terra eſſe in ſummo: ſed in aqua eſt humiditati cõiuncta: in terra vero ſiccitati: aq̄ etiã principaliꝰ cõpetit ꝙ̃ terre: ex iſto fundamento: qꝛ ſm fundamentũ phi ab vno inquãtũ vnũ imediate nõ ꝓuenit niſi vnũ. Et ideo ꝓbabile eſt. ꝙ ſi am be qualitates in ſummo reperiunt in vno elemento: tñ prius natura vna illarũ conſequit formã elementi ꝙ̃ altera: vnde cũ ignis ſit formaliſſimum elemẽtorũ cõuenientiſſimũ vr̃ ꝙ formaliſſima qualitas prius ſm naturã ſi bi competat. Et qꝛ caliditas formalior eſt ſiccitate: hinc eſt ꝙ igne calido ⁊ ſicco exiſtente dicimus ignem plus eſſe calidi ꝙ̃ ſicci. Et ita diſcurrendo per alia dicas conſequenter. Si vero queratur: vtrũ aqua ſit frigidior ter

B Varie opi niões.

C Digreſſio pulchra d̃ q̄litatibꝰ elñtorũ.

D Senſus iudex.

E

F

G

UVA. BHSC. IyR_120_3

S ra ſcđo mõ:qꝛ magis infrigidat:ꝛ põt magis infrigidare:hoc pꝫ ad ſenſuꝫ
et q̃ de hoc dubitat ſenſu indiget. Et ſic pñt dicta iſta concoꝛdari.ꝛ lꝫ poſi
tio iſta cõtradicat Auer.4.me.cõ.x.vbi vr̃ dicere duas qualitates in fine
non poſſe repiri in vno ꝛ eodẽ elr̃nto:qꝛ tũc nõ poſſet ex elr̃ntis ꝯriis in am=
bab⁹ qualitatib⁹ fieri aliquid:nec poſſent adinuicẽ miſceri:ꝛ tẽperari:iſtđ
tñ nõ multũ mouet:tũ qꝛ auctoꝛitas eius in illo li.nõ multũ cõiter tenetur
qꝛ ibidem pͥmo meteoꝛoꝛũ poſuit dari epiciclos ꝛ ecētricos:quos tñ de=
ſtruit infinities in ſcđo celi.tũ ēt qꝛ ſi rõ illa aliq̃d cogit:ſeq̄ret̃ ꝙ ignis et
aqua nūq̃ poſſent agere:nã cũ actio ſit merito ꝯrietatis ignis:ergo ꝑ cali
ditatem aget in frigiditatem aque:ꝛ cũ ambe iſte ſint in ſummo : ſequitur
igitur ꝙ non erit actio.¶ Nec valet ſi dicat ꝙ reactio non fit per eaſdem
qualitates:quia tunc ſequeretur ꝙ quodlꝫ elemētum nõ poſſet in aliđ ime
diate conuerti contra phm̃.2.de gñatione:q̃ſo.n.tunc ignis conuertet̃ in
h aerem:ſi enim ignis patitur ab aere per humiditatẽ per q̃d reaget ſi ꝑ ſicci
tatem homo intentũ ꝙ reactio fit per eaſdẽ qualitates:ſi per caliditatẽ h̃
non poteſt ſtare:qꝛ actio eſt merito ꝯtrarietatis:nõ caliditas nõ ꝯtrariat̃
humiditati ſed frigiditati.¶ Nec valet ſi dicatur reactionẽ nõ poſſe fieri
in elementis habentibus ſymbolũ:ſicut quidã dicũt:qꝛ iſtud eſt ꝯtra phm̃
pͥmo de gñatione in infinitis locis vbi.d.ꝙ quecũq̃ contrarietatem ha=
bentia communicant in mã in agendo repatiunt̃.Et iſta ēt eſt mens Alex.
ꝛ Jo.grammatici in pͥmo de gñatione:ꝛ in ſcđo ꝑcipue ſuper expõne tex.
cõ.8.vbi expꝛeſſe ponit reactionẽ per eaſdẽ qualitates cũ actio ſit merito
contrarietatis:ſicut expꝛeſſe phs dicit.¶ Item tunc ſequeretur ꝙ in habē
I tibus ſymbolum non eſſet facilioꝛ tranſitus:ſicut pꝫ diſcurrēti.ſi igit̃ Cõ=
mentatoꝛ intelligat ambas qualitates in elemento ſimplici non eſſe in fi=
ne.i.in ſummo quantum ad gradum:ſed vna ſit in ſummo:ꝛ alia ſit remiſ=
ſa non ſum cũ ipſo:nam in hñtibus contrariũ remiſſio fit ꝑ admixtionem
ꝯrii.iuxta illud phi illud eſt albi⁹ qđ eſt nigro impmixtius.Et ideo ſeque
retur ꝙ elementum non eſſet ſimplex.Et hoc eſt qđ ante nos tenuit pͨci=
puus expoſitoꝛum antiquioꝝ Alexãder ſup cõmēto ſuo in pͥmo meteoꝛo
rum.Inquit enim maius quidẽ aqua frigidũ q̃ terra.ſed non mixtura ca
liditatis terra eſt minus frigida q̃ aqua:ꝛ magis eſt terra ſicca quã ignis:
ſed non ignis mixtura humiditatis eſt minus ſiccus:ꝛ magis q̃dem cali=
dus ignis q̃ aer:ſed non mixtura frigiditatis aer minus calidus q̃ ignis:
et aer magis quidẽ humidus q̃ aqua:ſed non ſolidi alicui⁹ mixtura aqua
minus humida q̃ aer.Non enim vtiq̃ aliqđ ſimplicioꝝ coꝛpoꝝ eſſet:hec
ille ad literam.põt etiam illud alia rõne fulciri:qꝛ ſi qualitas altera eſſet
permixta ſuo contrario:tunc Ariſt.ex cõbinationib⁹ quatuoꝛ q̃litatũ:pͥ
marum non ſufficienter oſtendiſſet numeꝝ quaternariũ elr̃ntoꝛuꝫ:dicit.n.
ꝙ caliditas ꝛ ſiccitas conſtituunt ignẽ:qđ ſi vidiſſet aliquã humiditatem
ſiccitati ignis coniungi vtiq̃ ꝛ illius meminiſſet.Et hoc videtur ſentire eē
Commentatoꝛ in.3.celi.cõmē.67.Si aũt auctoꝛitas Cõmētatoꝛis itelli=
gatur quantum ad poſſe.ſ.ꝙ vnũ elementũ nõ hꝫ ambas in fine ſic ſum cũ
ipſo:qꝛ vt eſt ipſius phi ſnĩa.2.de generatione tex.cõ.48.mixtio nõ fit qñ
alterũ dominatur ſuper alteꝝ:neq̃ qñ hñt equalẽ potētiã:ſi.n.potētia al=
terius fuerit ſimpliciter dominãs coꝛruptio erit dñati ꝛ gñatio dominan
tis.Et ſi equales fuerint potentie:tunc nõ fiet alteratio : ſicut declaratuꝫ
eſt in.4.meteoꝛoꝛum.ſupp.tu in cõmēto.x.ſuperius allegato.ꝛ cum potē=
Solo. tia alterius fuerit dominans dñati non dominãs ſimpl'r .generabitur ex
L eis aliquod mediũ:ſed tñ declinat ad partē dñantis. hec Commentatoꝛ.
Patet igitur exponendo Auer.per Auerroim ꝙ elnta non habent ambas

UVA. BHSC. IyR_120_3

qualitates in fine non quantum ad gradū:ita ꝙ vna ſit in ſummo:et alia ſit remiſſa per ſuū cōtrariū:ſicut cōiter oēs poſteriores expoſuerūt:ſ; hoc intelligit̃ quātū ad potētiā agendi.ſicut ipſemet ſeipſum declarat in verbis allegatis.⁊ ſic verificant̃ dicta pħi que adinuicē vident̃ aduerſa:qn̄.n. dixit primo meteoroꝝ terrā eē frigidiſſimū hoc eſt veꝝ quātū ad gradum qꝛ nō eſt terre frigiditas caliditati pmixta:vt bene dixit Alex.qn̄ vero dixit.2.de gn̄a.23.aquā eē magis frigidi ꝙ̄ humidi:⁊ terrā magis ſicci ꝙ̄ frigidi hoc intelligit̃ quātū ad poſſe:qꝛ plus pōt infrigidare aqua ꝙ̄ terra: ſicut ſenſus demr̄at.Aut alr̄ pōt dici ꝙ pħs ibi nō cōparat vnū elementū alteri in eadē qualitate:ita ꝙ velit aquā eſſe terra frigidiorē:hoc.n.nō dr̄ in lr̄a:ſed ibi cōparantur due qualitates ad vnū ⁊ idem elr̄ntū:⁊ qꝛ ab vno inquātū vnū nō prouenit imediate niſi vnū:pp hoc dicūt ignē p priusſibi determinare caliditatē ꝙ̄ ſiccitatem:⁊ aerem per prius humiditatē ꝙ̄ caliditatem:cum hoc tamen ſtat tam ignis ꝙ̄ aeris caliditatē ſummā eē:nulla enim in hoc eſt contradictio ꝙ eadē qualitas in ſūmo poſſit repiri iduobus ſubiectis ſpē differentibus:ſicut pꝫ.¶Ad ꝯtradictionē igitur formaliter reſpondentes dicimus ꝙ quando.d.Cōmentator ꝙ ꝯtrarietas ē magis ſenſibilis in extremis ꝙ̄ in medijs.Rn̄det ꝙ illud hꝫ veritatē de medijs p compoſitionem ex extremis:non aūt hꝫ locum de medijs per comparationē:aqua aūt eſt medium inter terrā ⁊ ignē ſcdo mō.Qꝺ ſi dicatur ꝙ Commentator ⁊ pħs loquuntur de medijs ſm cōparationem.qꝛ laudat illos qui poſuerunt aerē eē ſbm vel aquā potius ꝙ̄ illos q̄ poſuerūt ignē vl' terram.Rn̄det̃ ꝙ philoſophꝰ loquit̃ ibi ſm opiōnē ātiquoꝝ q̄ credebāt aquā ex quo eſt mediū ſm ſitū:⁊ ēt ſm cōparationē inter elr̄nta:ſicut teſtat̃ Cōmentator.4.celi.com.26.ꝙ haberet minus ſenſibiles qualitates ꝙ̄ terra vel ignis:quod tn̄ non eſt verū maxime loquendo de aqua vt comparatur terre in qualitatibus alteratiuis:ſicut eſt frigiditas ⁊ hūiditas.Nulli enim dubium eſt ꝙ frigiditas aque eſt magis ſenſibilis ꝙ̄ frigiditas terre.Si vero intelligatur ꝓpoſitio Cōmētatoris ēt in iſtis medijs ſm ſitū ⁊ cōparationem dicimus contrarietatē in medijs talibꝰ eē minꝰ ſenſibilē ꝙ̄ ſit ꝯtrarietas in extremis:verum eſt quantū ad qualitates localr̄ motiuas:qꝛ terra eſt grauis ſimplr̄:aqua autem eſt grauis in reſpectu.Silr̄ aer eſt leuis in reſpectu:ſed ignis eſt leuis ſimplr̄.quo autem ad qualitates alteratiuas non credo illam ꝓpoſitionem eſſe vlr̄ veram in talibus medijs nō per cōpoſitionem extremoꝝ reſultātibꝰ:lꝫ qn̄qꝫ verificari poſſit:ſicut caliditas ignis eſt magis ſenſibilis ꝙ̄ caliditas aeris:ſed ꝙ vlr̄ verificetur hoc non video.Et per hoc patet ad auctoritatē philoſophi ⁊ Cōmētatoris hic.Sed ad auctoritatem eius.2.de gn̄atiōe:iā dictum eſt.Iſta ſunt que ſentimꝰ in hac materia que licet noua videantur forte tn̄ ſunt ſatis ātiq̄ ſicut poteris intueri.Non me latet cōcordia moderníoꝝ dicētiū aquā frigidiorē terra quātum ad gradū.terrā aūt frigidiorē quātū ad formā:qꝛ multitudo forme inſequit̃ multitudinē mãe:tn̄ primū dictū coꝝ nō credo veꝝ eē: qꝛ nō video quō poſſet teneri ſimplicitas in elemētis cum remiſſione alterꝰ q̄litatis per admixtionē cū ſuo cōtrario.Et tu magnifice dn̄e Marceantoni ſup hoc cōſiderabis:ſufficit mihi excitare intellectum tuū in iſtis:tu autē bonitate ingenij tui ⁊ ſolertia poteris facile veritatem intueri.

M

N Aqua.

O

¶Uigeſima contradictio ē in cōmēto.56.qꝛ ibi ponēs drīam inter ſbm ⁊ medium.d.ꝙ mediū eſt vtrūqꝫ extremū nō pura potentia.Huius tn̄ oppoſitū reperitur in dictis eius.x.meta.com.7.vbi loquens de colorib' medijs.inquit ꝙ non debet aliquis dicere ꝙ alij colores componuntur ex albo ⁊ nigro:quoniam nigrum eſt priuatio albi.ſicut obſcuritas eſt ꝑuatio 20 cōme.56.

UVA. BHSC. IyR_120_3

lucis.❡Ad hoc ꝯſueuim⁹ dicere limitando propoſitionē iſtā Auer.que.d.
ꝙ media cōponantur ex extremis diſtinguēdo de duplici medio:ſicut ipſe
met diſtinguit.4.celi.cō.26.quoddā em̄ eſt mediū per cōparationē: ſicut
dicimus ꝙ aer eſt mediū per cōparationē inter graue ſimplr:⁊ inter leue
ſimplr:nam reſpectu ignis grauis eſt:reſpectu aque⁊ terre eſt leuis:ꝓpter
hoc tn̄ non dicimus aerē eſſe cōpoſitū ex graui ⁊ leui:⁊ ideo de talibus me
dijs loquēdo extrema non ſunt in actu permixto pōne in eſſentia mediorū
ſed ſolū quātū ad denoīationē ſunt in eo:qꝛ talia media in ꝯparatiōe vni⁹
P extremi ſumunt denominationē alteri⁹:aliō eſt mediū per realē ꝯpoſitio-
nē ex extremis:⁊ de talib⁹ verificantꝛ dictū Auer.hic:⁊.5.phy.cō.6.19.⁊.52
⁊.10.met.cō.23.vbi adducit rōnem demonſtratiuā ſuper hoc:ꝙ media in-
ter contraria ſunt compoſita ex extremis.Aliter enim non eſſet motus: et
ſic in coloribus medijs ſunt colores extremi formaliter in eſſe:tn̄ refracto:
et iſta eſt indubitata ſnīa Cōmen.in hoc:quicquid dicat Burleus in hoc.
Et quidam iuniores qui nouas phantaſias imponunt Auerr.Et tūc ad
auctoritatem Auer.in oppoſitum dico.quod noluit dicere quod colores
medij non componantur ex albo⁊ nigro abſolute:ſicut male intellexit bur
leus ⁊ ſequaces.Sed non componuntur tanꝙ̄ ex duobus principijs eque
perfectis menſurantibus ſuum eſſe.Et hoc voluit dicere ibi ph̄s ⁊ Commē
tator.qꝛ ibi volunt oſtendere ꝙ omni genere eſt deuenire ad vnum primū
Colores. qd̄ eſt metrū:⁊ menſura omnium que ſunt in illo genere:⁊ ita in genere co
lorum eſt color albus qui eſt metrū omniū aliorum colorū.Et qꝛ aliquis
poſſet dicere ꝙ cum colores medij ſint cōpoſiti ex ambobus extremis.ſ.al
Q bo ⁊ nigro poſſet aliquis opinari:ꝙ tam albedo ꝙ̄ nigredo eſt menſura
aliorū:⁊ ita non eſſet vnum primū metrum reſpectu omniū.Et ph̄s:⁊ Cō-
mentator videntes iſtam obiectionem excludunt eam dicentes ꝙ hoc non
pōt dici:qꝛ nigrum eſt priuatio albi:ſicut tenebra eſt priuatio lucis:mō rō
menſurandi cōpetit habitui nō priuationi:iuxta illud phi.pͥmo de aīa. 5.
Rectum eſt iudex ſui ⁊ obliqui ⁊ ꝙ iſta fuerit mens Auer.oſtendūt verba
ſua ſequentia:qꝛ vbi dixit:ꝙ non debet aliquis dicere ꝙ alij colores ꝯpo-
nuntꝛ ex albo ⁊ nigro:qm̄ nigrū eſt priuatio albi:ſicut obſcuritas ē priua-
tio lucis:ſtatim ſubdit:ergo in coloribus non eſt principiū ⁊ mēſura niſi
vnū.Bene igitꝛ diximus gloſando colores medios non ꝯponi ex extremis
tanꝙ̄ ex duabus mēſuris:non tn̄ abſolute ſunt incompoſiti quantū ad eē.
21 ❡Uigeſimaprima contradictio eſt in eodem commen.56.qꝛ ibi.d.qd̄ ſub
iectum eſt in potentia pura vtrumq3 extremum:huius tamen oppoſitū di-
cere videtur infra in commen.82.primi phyſi.❡Ad hoc eſt dicendum di-
ſtinguendo de duplici ſubiecto primo ⁊ ſecundo.Sicut ipſemet diſtinguit
in commen.illo.82.Et loquendo de primo ſubiecto quod verius appella-
R tur prima materia ꝙ̄ ſubiectum(vt ſtatim dicam:)tale eſt in potentia pura
vtrumq3 extremum.Et tale ſubiectum Commen.diſtinxit contra medium
in hoc commen.56.Sed loquendo de ſecundo ſubiecto quod vere ſubie-
ctum dicitur tale nō eſt in pura potentia vtrumq3 extremi:quia tale eſt in
actu:aut modo medio inter actum ⁊ potentiam.❡Dixi autem notabili-
ter primum ſubiectum:quod eſt in pura potentia vtrumq3 extremum re-
ctius dici materiam quā ſubiectum:⁊ per oppoſitum ſecundum ſubiectum
rectius appellari ſubiectum ꝙ̄ materiam.Et iſta fuit ſententia philoſophi
ad principium primi meteororum:vt ibi deduxit Alexā.ſup illo verbo :ꝗ̄-
re accidentium circa ipſum ignem quidem ⁊ terram et ſingenea his: vt in
materie ſpecie:oportet putare eorum que fiunt:ſubiectum enim ⁊ patiens
appellamus hocmodo:et iſta etiam eſt ſententia lucidiſſimi Themiſtij in

UVA. BHSC. IyR_120_3

paraphraſi ſuper primo phyſi.in digreſſione quam facit de potentia mate
rie et eius priuatione.Nomen materie cum potentia ⁊ priuatione eſt: dici
tur enim materia earum rerum que nondum orte aut facte ſunt.vnde ſi cõ
ſideremus materiam:vt eſt priuata forma.ſic materia recte dicitur.Sʒ cũ
accipitur pro ſubiecto:vt ſic cum priuatione non eſt:vnde materia ex qua
generatur homo anteꝗ̄ hominis formam recipiat materia recte nuncupa
tur:ſed vbi forma hominis eſt affecta non amplius vt ſic materia dicitur
ſed ſubiectum.vnde auctoritate Boethi materia qualitatibus informata
non amplius materia remanet.Nam ſecundum informis eſt: ⁊ ſpeciebus
omnibus caret.ſed adhibitis qualitatibus materia abit in ſubiectũ.Et ꝓ
pter hoc dixit etiam Auer.imitando iſtam ſententiam in.2.capi.de ſubſtã
tia orbis:et in.8.metaphy.commento.12.quod celum rectius dicitur ſub
iectum ꝗ̄ materia:quia videbat in celo non eſſe materiam que ſit in potẽ
tia pura vtrumq; extremum:ſicut ſonat ratio materie:nec eſt ibi priuatio S
forme ſubſtantialis ad quam ſit in potentia:que priuatio importatur per
nomen materie ex ſententia Themiſtij: ſed quia ſemper eſt actu ſub for
ma ideo rectius dicitur ſubiectum ꝗ̄ materia.Accedit ad hoc ꝗꝛ materia
etiã ē ex quo fit aliqd:vt in exiſtẽte.2.phy.27.Sed quia forma celi nõ edu
citur de potẽtia eius:cũ ſit abſtracta:hinc etiam dictũ eſt:⁊ bene celum re
ctius ſubiectũ ꝗ̄ materiam dici.

¶Uigeſimaſecunda contradictio eſt in cõ.60.vbi.d.ꝙ illud qđ vere gñat 22
eſt materia:hui⁹ tñ oppoſitũ.d.ipſe infra.cõ.61.⁊.7.meta.23.⁊.26.et.25.
vbi habet ꝙ vere gñatum eſt cõpoſitũ:⁊ mã ⁊ fořa generant̄ ꝑaccñs.Niſi
eſſet ꝙ aliquid vere gñari dupľr ſumitur ſubiectiue ⁊ terminatiue.ſb ʒem
generationis vere dr̄ gñari ,pv·.vʒ.eſt fundamẽtũ deferẽs gñationẽ:nam
cum motus ſit vere in mobili non in motore:nec in forma q̄ acquiritur :vt
accidens in ſubiecto:ideo mobile dʒ denoïari a motu:vñ Commẽ.5.phyſi.
cõ.3.Cum motum eſt aliud ab eo ad quod eſt motus ⁊ eſt forma mãifeſtũ
eſt ꝙ motus eſt in moto non in illo ad quod eſt mot⁹ ⁊ eſt forma:ſicut igi
tur paſſio vere denominat paſſum:ſic motus vere denoïat mobile: et ideo
cũ materia ſit vere ſubiectũ gñationis:ideo veriſſime dr̄ gñari.¶Alio mõ
aliquid dr̄ generari terminatiue:qꝛ.vʒ.tale accipit eſſe per gñationem : et
modus iſte eſt famoſior:⁊ de iſto loquutus fuit phs in.7.metaphy tex.cõ.
27.⁊.32.vbi.d.ꝙ illud qđ fit:opʒ ꝙ ſit diuiſibile ſemper:⁊ qđ nõ ſit es:nec
ſphera ſed enea ſphera.Et commen.in cõ.xxvj.ibidẽ.d.ꝙ agẽs facit ex alio
aliud non aliud in alio.facit enim ex materia formatũ non in mã formã :
et ſm iſtũ modũ verificatur dictum ſuum ꝗ̄ cõpoſitũ vere ⁊ per ſe generat̄
materia aũt ⁊ forma per accidens.primus igit̄ modus eſt verior:⁊ ſecũd⁹
eſt famoſior:valeãt igit̄ qui dicũt ꝙ materia non põt dici aliquo modo ge
nerari.dicũt eni ꝙ iſta diſtinctio poſita nunꝗ̄ inuenta eſt in Ariſtot .nec
in Auer.ſed videant iſti queſo preſens commen.6 .primi phyſi. ⁊ inue
nient quod omne generatum ſemper indiget aliquo ſubiecto : ⁊ eſt illud
quod in rei veritate dr̄ generari.ſ.in tempore in quo generatur in actu:ge
neratum enim completum fuit generatum ⁊ non eſt in actu.generatio igi
tur ſecundum ꝙ eſt mot⁹ neceo hʒ ſubiectũ:⁊ eſt illud qđ dr̄ generari ĩ actu
hec ille formaliter.Et in eodẽ cõmento:parũ infra.d.recipiens formã ho
minis eſt illud qđ in rei veritate dr̄ generari.ſ.illud in quo inuenitur iſte
motus.⁊ reddens cauſam ſubdit.motus enim debet eſſe in ſubiecto : ſicut
diximus.Recte igitur diximus nos.ꝙ primus modus eſt verior:⁊ ſecũdus
eſt famoſior:⁊ hoc prouenit ꝓꝑ latentia materie:que eſt ſubiectũ gñatiõis
Et ideo prouenit ꝙ ſubiectũ generationis modo denoïatur gñari ſcdm

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶ famoſitatem:licet vere generetur modo expoſito.

23 ¶Uigeſimatertia ꝯdictio eſt in cō.62.vbi dicereẏ̄ ḡnationē ſucceſſiue fie
cōmē.62. ri inq̄t em̄ ꝙ ptes oppoſiti ſucceſſiue recedūt a ſbto ⁊ fiūt in ipſo ptes ḡna
Ḡnatio. ti:⁊ ſilr̄ eſt in ſb̄a:in ſpermate em̄ apud ḡnationē hoīs nō ceſſant ptes ſper
matis recedere.⁊ ptes fieri hoīs:donec forma humana pficiat̄:⁊ hoc ſi for
ma hoīs recipit partitionē.Et hui⁹ tñ̄ oppoſitū reperit̄ in dictis ſuis ſup
6.ph.cō.32.vbi vult ḡnationē fieri ſubito: ꝙ nō eſt mot⁹:ſed finis motus.
Debes ſcire ex ſnīa Auer.ꝙ ḡnatio ſumit̄ dupl̄r.pmo p aggregato ex alte
V ratione pūia ⁊ ex ſubito ꝓuētu forme.alio mō p ſubito ꝓuētu forme tantū
iſta diſtinctio colligit̄ ex cō.59.ſexti.ph.Ulteri⁹ ſcias Auer.tenuiſſe oēm
formā nālem extēſam eē ad ſubiecti extēſionē:ſicut pōt videri ab ipo pri͂o
caplo de ſb̄a orbis.Ulteri⁹ notare debes Auer.poſuiſſe minima nālia in
X rebus nālib⁹.datur em̄ minima caro pmo phẏ.38.⁊alibi infinities.Du
biū tñ̄ arduū eſt an de intētione Auer.in formis intēſibilib⁹ ⁊remiſſibili
bus:ſicut ſunt forme elntoꝝ ſm ipm ſit dare minimū:ſicut et̄ dubiū ē vtrū
in qualitatib⁹ habentibus cōtrariū ſit dare minimū ex parte forme.et in
hoc eſt magna diſcordia apud viros magnos:aliqui voluerūt dari mini
mū ignē genitū:ita ꝙ volūt generationē elementi fieri iſto mō.imaginat̄
ꝙ pmo inducit̄ minimū ignis in mā:ſed poſt illud minimū imaginant̄ ge
nerationē elnti fieri ſucceſſiue per partē ante partē in infinitū vn̄ iſti ꝯn̄r
dicūt ꝙ etiā in qualitatib⁹ elntoꝝ eſt dare minimā quātitatē:cui corn̄
deat minimū alteratū eſſe:minimū generabile de forma elnti:⁊ q̄ poſt il
lud minimū qualitas per partē ante partē generat̄:⁊ ſit ita dicūt de fora
elnti poſt minimū ḡnabile ſui fit per partē ante partē in infinitū.Alij v̄o
magne auctitatis viri tenēt de intētione Auer.formas elntoꝝ cū ille intē
ſibiles ſint ⁊ remiſſibiles ſm ipm ad intenſionē ⁊ remiſſionē ſuoꝝ accn̄tiū
Y ⁊ ſatis ꝓbabil̄r videre modo tenēt nō dari minimū ex parte forme in tali
bus:⁊ ꝯn̄r tenēt ꝙ in qualitatib⁹ ipſoꝝ elntoꝝ non eſt dare minima:imo
tales q̄litates inducunt̄ per partē ante partē in infinitū.⁊ rō eſt iſta:q̄ ta
les q̄litates hn̄t cōtrariū:vbi aūt cōtrarietas ibi reſiſtētia:vbi aūt reſiſten
tia ibi de neceſſitate ſucceſſio:ſicut pʒ in.4.phẏſi.com.71.⁊ ita ſi dʒ induci
minimus gradus caloris cū talis contrarium habeat quō in inſtanti in
ducetur non video.⁊ in veritate iſtud argumentum apud me eſt ſatis effi
cax pro iſta via:⁊ multi qui oppoſitam partē tenuerūt nō potuerūt eua
dere ab hoc argumento ſine incurſu in grauiora incōuenientia.et iō pro
babilius videtur nobis tenere viā iſtā ad quam pauciora incōueniētia ſe
quuntur:iuxta illud Commen.2.celi.cō.primo:ex ſnīa Alexandri ſuſtētati
ſumus ſuper ſermonibus iſtius viri.q̄ inuenimus eos magis remotos
a contradictione:vnde dicimus non dari minimā q̄litatē:loquendo d̄ qua
litatib⁹ habentibus cōtrariū.⁊ licet nō det̄ pp rōnē dictā minima quali
tas:tamen bene tenemus dari minimum alteratū:q̄ in talibus dat̄ bene
minimum quo ad ſb̄m:non tñ̄ quantum ad formā.Et ſi adducat̄ auctitas
Commen.in.8.phẏſi.com.23.vbi dicit ꝙ in oī motu eſt dare primum:⁊ p
ꝯn̄s in motu alterationis eſt dare primū.⁊ ita dabit̄ minima qualitas.ad
hoc dicimus ꝙ quando in omni motu eſt dare pmū v̄bū eſt quātū ad ſb̄m
non autem vl̄r hoc eſt verū quātū ad formā:⁊ ita dicimus ꝙ in motu alte
rationis eſt dare pmum alteratū:non pmā q̄litatē p alterationē inductā.
et per iſtam gloſam ſoluunt̄ oēs auctoritates:in quib⁹ Cōmē.vr̄ pōere mi
nimum in talib⁹ formis:q̄ varie ⁊ fere infinite ſunt.Loquēdo aūt de foris
Z nālibus mixtorum:q̄ ille ſunt vere ſbē:⁊ non intendunt̄:neqꝫ remittuntur
tales acquiruntur partibil̄r:ſed iſta partibilitas ⁊ ſucceſſio non hʒ attendi

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſic: q̄ cõtinue p ptē aň ptē in infinitū acquirantur: ſed acquiruntur per minima: prius enim diſponitur materia qualitatiue ⁊ quantitatiue: ⁊ deinde introducitur vnum minimum forme in primo non eſſe forme p̄cedentis: ⁊ ſic de ſecundo minimo dicendū eſt: ⁊ ſic intelligitur dictū Auer. hic dicētis q̄ nō ceſſant partes ſpermatis. Per partes enim ſpermatis ⁊ hominis intelligit ipſe minima que ſucceſſiue. i. vnū poſt aliud inducuntur nō ſucceſſiue: quia cõtinue. His igit̃ ſtantibus: R̃ndetur ſoluēdo cõtradictiõē q̄ loquēdo de gñatione ſimpliciū talis fit ſucceſſiue ad modū declaratū ex hoc tñ nō ſequet̃ gñonē illā eē motū: q̄ eſt fallacia ↄ̃ntis q̄ vltra diuiſibilitatē forme req̄rit̃ q̄ ſubiectū mot⁹ ſit ens in actu ad hoc q̄ ſit vere mot⁹. vñ etiā Linconēſis primo poſte. in fine illius capituli. ſi aūt eſt idē ſyllogiſtica interrogatio ſuper iſto exemplo ph̄i dicētis ignē gñari in multiplicata analogia. d. q̄ in ſimplicibus forma gñata induit partē materie poſt partē ſucceſſiue: quia pars generāti ppinquior citius p̄paratur ad receptionē forme ſubſtātialis: vñ prius recipit eā q̄ pars remotior: ſ; inquit q̄ cū pars aliqua recipit formā ſbalē nō vltra recipit intēſionē in p̄ma forma recepta: ſ; ſi forma accidētalis fuerit recepta in aliquo: põt intēdi ſucceſſiue vſq; ad ſummū caloris: ⁊ erit alteratio ſucceſſiua: ⁊ per diuerſitatē ⁊ diuiſibilitatē caloris ⁊ etiā pter receptionē partis eius poſt ptē in pte ſua: ⁊ hanc ſucceſſionē que eſt p diuerſitatē vel diuiſibilitatē forme recepta nō h̄ generatio: tñ generatio ſbe bene h̄ ſucceſſionē q̄ eſt per diuiſibilitatē materie recipientis formā ſubſtantialem in parte ſua poſt partem. Et per iſta dicta Linconenſis voluerunt aliqui concordare: quomodo generatio ſit ſucceſſiua: ⁊ quomodo ſucceſſione caret: ſed iudicio meo iſtud non põt ſtare quantum ad oia. Nam ſcd̃m Auer. in formis ſimpliciū poteſt eſſe ſucceſſio in forma recepta: quia ipſe tenet q̄ forme elementorū intenduntur ⁊ remittuntur: ⁊ ideo adhuc remanet difficultas qualiter generatio forme elementi ab alteratione diſtingatur cū vtrobiq; ſit vtraq; ſucceſſio: maxie ſcd̃m ſecundā viam. Et propter hoc dicimus q̄ differentia eſt ex parte ſubiecti: ⁊ ex parte termini: quia ſubiectū generationis eſt ens in potentia: alterationis vero ſubiectum eſt ens in actu: ſimiliter terminus vnius eſt ſubſtantia: aut modo loquendi Cõmentatoris id quod eſt medium inter ſubſtantiam ⁊ accidens: aterius vero terminus eſt qualitas: ſi igitur generatio ſumatur pro aggregato ex alteratione preuia ⁊ ſubito prouentu forme in formis mixtorum ſucceſſio eſt quantum ad alterationem: ſed generatio pro ſubito prouentu forme in talibus fit ſubito: ſicut patʒ per Commētatorem ſexto phyſico. lx. de carne. In ſimplicibus autem dicas conſequēter: iuxta alteram duarum viarum: quarum prima communior: ⁊ ſecunda verior: vt mihi datur cernere. A

Uigeſimaquarta ↄ̃dictio ē in cõ. 69. p̄mi phy. ibi em̃. d. q̄ p̄mū pricipiū in hoc gñe nõ potuit ſciri in hac ſcia: ſicut p̄mū ſbm. per p̄mū aūt pricipiū intelligit p̄mā formā: q̄ deus eſt. Huius tñ oppo. reperit̃ cõ. vl. in hoc p̄mo. ⁊ cõ. 3. octaui phy. vbi h̄ cõtra Aui. hec verba: ⁊ q̄ exiſtimauit Aui. q̄ diuinus d; demõſtrare p̄mū pricipiū eſſe ē falſum: ⁊ accedit ad hoc q̄ p̄mū ſubm fuit ſcitū in ſcia nãli demõſtratione ſigni: ſ; ſbe ſepate ſm ipſum: ⁊ p ↄ̃ñs p̄ma forma: q̄ eſt p̄mū pricipiū in ſcia naturali demõſtrant̃ demõſtatione ſigni: ergo p̄mū principiū põt ſciri in hac ſcia: ſicut potuit ſciri p̄mū ſubiectū cui⁹ oppoſitū ipſe dicit. Et ad hoc aliqui de nouo incipientes ph̄ari dixerunt de intentione Auer. methaphyſicū poſſe demonſtrare ſbas ſepatas eſſe demonſtratione ſigni: ſed dixerunt q̄ altiori modo q̄ ſit mediū naturale. naturalis enim demonſtratione ſigni in. 8. phy. pbat p̄mū motorē eſſe. ſed di= B 24 Cõ. 69. C

UVA. BHSC. IyR_120_3

uinus in.12.meta.demonſtrat primã formã eſſe:q̃ eſt idem re cũ primo mo
tore.Et confirmant hoc auctoritate cõmen.12. meta.cõ.5.⁊.6.⁊.3.meta.cõ.
3.ſed iſtud eſt dictum erroneum ⁊ nullo modo põt ſtare qđ dicunt.Et ratio
eſt iſta:q2 ſm Auer.primo phy.cõ.vlti.⁊ ſcđo phyſi.cõ.22.⁊.26.Nulla ſcia
D ſiue vlis fuerit ſiue particularis demonſtrat ſuũ ſubm eſſe aliq̃ genere de-
monſtrationis.⁊ ratio eſt.q2 vt ipſe.d.ſubm in qualibet ſciẽtia ſupponitur
tanq̃ notũ:vel q2 ipſum de ſe eſt notum:vel q2 aſſumitr ex alia ſcia tanq̃ no
tũ.tũc ſic prima forma:vt prima forma eſt ſubiectũ in metaphyſica. modo
loquẽdo Auer. de ſubiecto ſiue ſit adequatum ſiue principalioꝛ pars ſub-
iectiua.ergo primã formã eſſe:vt ſic diuinus nõ põt demonſtrare.Et ideo
aliter nobis viſum eſt dicere repetentes ea que dximus a principio q̄ de
duabus primis cauſis cõſiderat naturalis.ſ.de primo motoꝛe: ⁊ de prima
materia.De prima aũt forma:⁊ de primo fine cõſiderat diuinus.nã vt ſcri
bit cõmẽ.7.meta.cõ.9.in naturali phia potuit cognoſci prima materia: nõ
aũt pma forma.⁊ rõ eſt iſta:q2 ex trãſmutatione ſbali.q̃ eſt actio materie:vt
ipſe dicit:materia oĩuz materialiũ ſciri potuit.vt pote ex medio cõi in quo
oĩa iſta inferioꝛa cõicant ꝑticipatione materie:ſed forme rerũ naturaliuz:
q2 plures ſunt:⁊ non habent vnã actionẽ cõem ideo nõ potuit naturalis ex
actionibꝰ formarũ in ſcia naturali demonſtrare primã formã eſſe.cõſidera
tio autẽ de forma inducẽs ad primã formã eſt cõſideratio de forma: vt eſt
E ſuba:naturalis aũt non ſic cõſiderat.Et forte iſta verba male intellecta fue
runt cauſa illius opinionis adducte. Sed aduerte q̄ diuinus bene decla-
rat primũ principiũ q̄ ſit forma ⁊ finis oĩum entium:tñ hoc eſt poſtq̃ acce
pit pro cõſtanti a naturali pho:q̄ mouens eternã ſubſtantiã eſt abſtractũ
a materia.diuinꝰ eñi tũc eſſe dei declarat:vt eſt prima forma.⁊ primꝰ finis:
⁊ primũ efficiens oĩu entiũ.Bene igitr tenemꝰ de mẽte Auer. q̄ poſtq̃ na-
turalis via motus demõſtrauit ſubſtãtias abſtractas eſſe.tũc diuinus de-
clarat q̄ tales abſtracte ſubſtantie ſunt principia ſenſibiliũ ſubſtãtiarũ: vt
ſubſtãtie ſunt ſub ratione finis ⁊ ſub rõne forme:nunq̃ tñ cõcedimus diui
nũ demõſtrare primã formã eſſe demõſtratione ſigni:ſicut fatui ſibi impo-
nunt:q2 impoſſe eſt ſciam aliquã hr̃e rõnem formale ſui ſubiecti ignotã:mo
do vt dixi ſubſtantie abſtracte ſunt ſubm in metaphyſica:non vt ſunt mo-
trices:ſed vt ſunt forma ⁊ finis oĩum.Et licet commentatoꝛ dicat ſcđo met.
commen.4.q̄ prima cauſa omnium entium declaratur in ſcientia naturali
illud tñ non opz intelligi inquantum oĩum entiũ abſolute contracte.vz. vt
eſt prima cauſa oĩum entium ſenſibilium ⁊ mobilium. Naturalis enim foꝛ
maliter demonſtrat primũ motoꝛem eſſe qui eſt primum ens:non tñ foꝛma
liter demonſtrat primũ ens eſſe:vt ſic.Et ex hoc colligas de intẽtione com
mentatoꝛis phiam naturalẽ nõ demõſtrare ſubiectũ formale metaphyſice:
ſed materiale tm̃.Nã ſbm formale metaphice:ſicut ſbe ſeparate: vt ſunt fi-
nis ⁊ forma:⁊ ſub iſtis rõnibus nõ demonſtrantur eſſe in ſcia naturali:ſi-
cut expreſſe ſcribit commentatoꝛ in cõmentis allegatis.vz.cõmen.9.7.me-
ta.⁊ cõmen.5.duodecimi meta.⁊.7.meta.cõmen.5. dicit etiã q̄ prima qõ in
ſcia naturali deducit in cognitionem prime materie ⁊ formarũ naturaliuz
⁊ primi motoꝛis:ſed prima qõ in ſcientia diuina perducit in cognitionem
prime forme oĩum entiũ ⁊ vltimũ finem:ſed contra hoc magnificentia tua
ſubtiliſſime dubitauit:nam ſm Auerroim.12.meta.cõmento.5.⁊.6.⁊.10.me
ta.cõmen.7.idez eſt primũ mouens:prima forma:⁊ primus finis.ſi igitur
naturalis demonſtrat primum motoꝛem eſſe:ergo poterit etiam demõſtra-
re primam formã ⁊ primũ finem. Et ad hoc dico iuxta doctrinaz Auer.12.
meta.cõmen.6.ſtat aliqua eſſe ſubiecto eadem: que tamen propꝛijs rõnibꝰ

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſunt diſtincta: ⁊ ſic eſt in caſu iſto licet eñ primus motor: ⁊ prima forma: ⁊ prim⁹ finis ſint eadē ſubiecto. nō ſunt tamē rōnibus formalib⁹ eadē. Et iō ſtat vnū ⁊ idē obiectū ſub vna rōne cōſiderari ab vna ſcia: ⁊ ſm aliā rōnē cōſiderari ab alia ſcia: ſicut teſtatur Cōmentator. 2. phyſi. cōmento. 71. Et per hoc ſoluitur argumētū ſubtilis doctoris qđ adduxit. q. 4. in ſexto meta. inquit eñ: ſi nālis demonſtrat ſbm metaphyſice: tunc phia naturalis eſſet prior diuina: qđ falſum eſt. Et ad hoc dicimus nos ꝙ hoc argumentum demōſtraret ſi naturalis formale ſubiectū metaphyſice demōſtraret: q: ſi tale demonſtraret nō poſſet illud a poſteriori demōſtrare: q: vt dixit Cōmentator cōſideratio de forma q̄ inducit ad primā formā eſt conſideratio vt forma ¶ eſt ſubſtātia: nō vt forma eſt naturalis. Relinquereť igitur ꝙ illa demōſtratio fieret a priori: ⁊ ita naturalis haberet aliquā rationē priorē ſimpliciter per quā demōſtrare poſſet primū ſubiectū diuine ſciētie: qđ eſt merum impoſſe: ⁊ ſic naturalis eſſet ſcia ſimplr prior. nunc aūt naturalis nō demonſtrat niſi ſubiectū materiale metaphyſice: q: demōſtrat primū motorē eſſe: q̄ eſt ſubiectū materiale diuine ſcie: q: illud qđ eſt primus motor eſt ſbtum materiale. prima aūt forma ⁊ prim⁹ finis eſt ſbm formale. Ad ſbtuȝ igitur materiale naturalis hȝ mediū a poſteriori: ⁊ illđ eſt motus. ⁊ ſic ex quo naturalis materiale ſubiectū ſcie diuine eſſe demonſtrat a poſteriori: ſeqtur ꝙ ſit prior via doctrine: nō aūt ſimplr: q: ſubiectum formale eius: nec a ꝓori: nec a poſteriori naturalis demonſtrare pōt: ⁊ ad hec non aduertunt moderni: ſicut noſtis. ¶ Et tunc dubitabis: cum ſubiectum formale metaphyſice non videatur oīno notum eſſe: videtur igitur ꝙ in aliqua ſcientia demonſtrari poſſit: in nulla autem ſcientia videtur demonſtrari poſſe: niſi in metaphyſica: ergo prior opinio vera. Et ad hoc dicimus cum Ariſtotele noſtro ⁊ Themiſtio ⁊ Auerroi. 2. poſteriorum. tex. commen. nono. ꝙ talia ſubiecta ſciarū demonſtrari nō pñt: ſed ſi indigeant aliqua notificatione: illa non erit demonſtratio: ſed inferior ad illam: ⁊ ad ſyllm cathegoricum. vnde Themiſtius: ibi hȝ iſta aurea verba: q̄ volui adducere pp̄ q̄ſdā peruerſores Ari. ⁊ bonaꝝ literarū. inqt enim in. 11. ca. hec verba. At que per ſe ſunt nec alio inſunt in his eadē ratio obſeruari non pōt. ꝙ. vȝ. demōſtrari poſſint ꝙ ſint ꝙ res alteri inherentes de q̄bus ſupra locutus fuerat in verbis immediate ꝓcedentibus. Et reddens cauſam ſubdit: quia cauſaȝ ſuperiorem non habent per quam mōſtrenť: cuiuſmodi ſunt ſua ſcientijs ſingulis ſubiecta: que tum vt ſint: tum quid ſint certum ⁊ conſtitutum eſſe neceſſe eſt: nec alio modo cognobiliora euadunt ꝙ̄ aut inductione aut fide aliqua: aut periculo: demonſtratione non euadunt. ⁊ hoc eſt qđ. d. Comentator etiam. 4. celi. cōmen. 2. Alia eſt latentia q̄ indiget ſyllogiſmo: ⁊ alia eſt latentia que indiget inductione: ⁊. 2. ph. cōmen. 2. dixit ꝙ ſylli hypothetici per naturā ſumuntur in declaratione illorum: que indigent modicula inuitione: ſicut vſitatur diuiſio ⁊ inductio: per talia enim nullū oīno ignotum naturaliter oſtendi pōt: q: aūt implicat contradictionem aliqđ ſbm in ſcia in qua eſt ſbm eſſe oīno ignotum naturaliter: q: tunc non eſſe ſbm cum de ſubiecto opȝ precognoſcere quid ⁊ q: ſi tñ contingat ſubiectum illud aliqualiter indigere aliqua declaratione: illud fiet per diſcipline maneriem. ⁊ non per viam doctrine: ſicut eſt triplex genus demonſtrationis. ⁊ hoc etiaȝ eſt de intentione Auer. manifeſte in primo priorum in diſgreſſione de ſyllogiſmis hypotheticis. dicamus ergo diuinū ſubiectū ſuum formale habito ⁊ recepto pro conſtanti a naturali ſubiecto ſuo materiali. declarare illud poſſe aliqua fide aliquo periculo aliqua inductione. vt dicit Ariſt. ⁊ Themiſtius locis allegatis: ſed dicimus ipſum tale demonſtrare non poſſe. vt

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cōmentatoꝛ cōmen.5.12.meta.d. ꝙ primus phs declarat abſtractū eſſe ꝙ
eſt principiū ſbe ſenſibilis:ſed poſtꝗ accepit pro cōceſſo hmōi eſſe ſbam a
nāli.Ecce qđ dicit declarat:⁊ nō demōſtrat:qꝛ ſm Ariſto.ex pſſe.2.poſte.t.c.
9.talia opꝫ ſupponere:vt ſint:⁊ qd ſint.⁊ ſi indigeant aliqua declaratione
opꝫ ea alio mō ſupple ꝗ demōſtratiuo ea nota facere:ſicut bñ expoſuit ibi
Themiſtius ⁊ Cōmē.vñ ſi qras exēplū quomō pōt declarare diuinꝰ ex cō-
ſideratione ſbe:vt ens : primā formā eſſe. dico ꝑ ſyllm hypotheticūꝑ nām:
ſic arguendo.ſi ſbe q ſunt entia ꝑ ꝑticipationē ſunt primū ens eſt ⁊ prima
forma eſt:ſed ſbe ꝑ ꝑticipationē entes ſunt:ergo primū ens eſt: ⁊ pma for-
ma eſt iſta eſt declaratio non demōſtratio:eſt intuitio eſt fides aliqua non
vera ꝓbatio:qꝛ ſylls iſte hꝫ adduci ad cōfirmandū ea q indigent aliqua
ſuaſione:nō ad ꝓbandū naturaliter ignota.

25 ¶Uigeſimaqnta cōtradictio eſt in cōmē.7 .vbi.d.ꝙ potētia materie non
Cōmen. eſt de eſſentia materie.⁊ primo ca.de ſba orbis.d.oppoſitū.inqt.em̄ ꝙ po-
70. tētia eſt dr̄ia ſbalis mãe.⁊ ad hoc qdā Auerroiſte dixerūt in mā duplicē eē
b potētiā vnā q eſt potētia receptiua forme:⁊ eſt altera ps cōpoſiti:⁊ illa po-
tētia eſt ſba materie:⁊ eſſentia eiꝰ.⁊ de hac locutꝰ fuit phs.8.met.t.com.15.
vbi reddēs cām qūo ex materia ⁊ forma fiat vnū.d. ꝙ nulla alia eſt niſi qꝛ
materia eſt potētia:⁊ forma eſt actꝰ:ex actu aūt ⁊ potētia fit per ſe vnū. Et
de hac locutꝰ eſt Cōmē.primo ca.de ſba orbis.qñ dixit potētiā eſſe dr̄iam
ſbalē materie.Aliā dixerūt potētiā eſſe in materia qua reſpicit potētiā acti
uā agētis ꝑ quā potētiā deducit̄ de potētia in actū vt actu imprimatur ſibi
forma:⁊ illa potētia q ſic reſpicit agēs eſt de genere relonis:⁊ eſt qdā pro-
prietas ꝯñs eſſentiā materie : ⁊ de hac potētia dicūt locutū fuiſſe Auer.in
hoc com.70.dum dixit ꝙ potentia non eſt in eſſentia materie:qꝛ tūc mate-
ria eſſet de pdicamento ad aliqd.Alij dixerunt in materia duplicē eſſe potē
tiā remotā ⁊ ꝓpiquā:ſicut eſt ſnīa cōmē.prio celi cō.12 .⁊.4.phy.cō.120.
⁊ tūc dixerūt potētiā remotā eſſe de eſſentia materie ſcdāꝫ vero dixerūt eſſe
relonē:⁊ ſic cōcordāt dicta commētatoris.Alij dixerūt diſtinguētes de du-
plici potētia vna eſt abſoluta:⁊ hāc dicunt eſſe ꝓpriā materie paſſionē.⁊ di
cūt eā eſſe abſolutā nō qꝛ ꝑ talē materia nulla rōne relatiua ſit ad opatio-
nē:ſꝫ eo ꝙ reſpicit gñatim.Et indifferēter oē genꝰ oēmqꝫ ſpēm: ac oē indi-
uiduū forme:⁊ dicūt hāc potētiā eſſe ꝓpriā materie naturalitatē. Aliā ꝟo
dicūt potētiā eſſe reſpectiuā:q nō vna rōne eſt:ſꝫ ſi ad formā genericā gñā-
lis eſt:ſi ad ſpecificā ſpecifica:ſi ad indiuidua indiuidualis.po igit̄ mō po
tētia eſt dr̄ia ſubſtantialis:vel loco dr̄ie poſita:ſecundo modo eſt relatio: ⁊
dicunt potentiam ſcdo mō dictam eſſe generabilem ⁊ corruptibilem omni-
no.Et ideo dicūt iſtā ſcdam potētiā differre a materia.Iſta ſunt dicta oīuꝫ
fere Auerroiſtarū vſqꝫ ad noſtra tpa. Et lꝫ nos fecerimꝰ ꝓlixā ſatis qſtio-
nem hoc mō ſuꝑ iſto loco vbi diffuſe ſatis materiā iſtā ꝑtractauimꝰ. Nunc
h tamen quedā breuiter volo colligere ꝓ vtilitate veſtra:⁊ ꝓ inquiſitione ve
ritatis:⁊ qꝛ oīs cōtradictoꝛ ſuꝑ inquiſitione veritatis in primis excuſan-
dus eſt.Dico ſalua reuerentia oīum taliter opinātiū ꝙ ipſi nō habēt men-
tem Auerrois:nec recte gloſant eiꝰ verba:oēs iſte tres reſpōſiones concor-
dant ſuꝑ hoc pūcto ꝙ in materia eſt duplex potentia:vna q eſt relatio:alia
q eſt diſtincta a relatōe:⁊ ꝑ conſeqūēs illa eſt abſoluta.omne em̄ ens diſtin
ctū cōtra relationē eſt ens abſolutū:ſed iſtud eſt purus erroꝛ:⁊ cōtra oēs
peripatheticos.Nam quero de potētia illa abſoluta quid ſit vtrū ſit potē-
tia actiua an potentia paſſiua:an vt alij dicunt ſit aliqua potentia obiecti
ua:⁊ ſi fingendi daretur licentia non poſſet in caſu verificari: niſi alterum
iſtorum non eſt dicendum ꝙ ſit potentia actiua:qꝛ oēs dicunt ꝙ per iſtam

UVA. BHSC. IyR_120_3

potentiam materia recipit formā.nec obiectiua:qꝛ ſi obiectiua iſta eſt res relatiua ad actum entitatiuū:⁊ per conſequens nō eſt abſoluta: ſi paſſiua ſunt dicere videntur omnes:tunc arguatur ſic.potentia paſſiua nō eſt aliquid abſolutū:qꝛ ſuum eſſe eſt ad aliud ſe habere.nam potentia paſſiua eſt principium tranſmutandi ab altero inquantum alterum:patet autē ꝙ hoc importat reſpectum ad actum receptum ab agente : vt ab agente ſicut potentia actiua importat reſpectum ad actum : vt imprimitur in paſſum: vt in paſſum quelibet igitur potentia reſpectiua eſt : ergo vti diſtinctione (vbi non opus eſt) eſt diſtinguere de lana caprina. preterea ſpecialiter con
tra tertiam viam falſum eſt ꝙ potentia reſpectiua ſit corruptibilis omni- I
no.Nam potentia reſpectiua ſpecifica ⁊ generica ſunt eterne ſimpliciter: ⁊ a parte ante:⁊ a parte poſt reſpectu primi termini:ad quem primo referuntur cum ſpecies ſint eterne ſm phos.bene verum eſt ꝙ potentie iſte reſpectu forme indiuidualis quam per accidens ⁊ ſecundario reſpiciunt ſunt corruptibiles,per accidens:a parte poſt tantum:ſicut recte declarat commenta.primo celi.commen.120.⁊.4.phy.commen.120.Et propter hoc aliter nobis viſum eſt dicere ꝙ quelibet potentia in materia exiſtens reſpectus eſt.Et vlterius dico potentiam iſtam vno modo eſſe de eſſentia materie:⁊ alio modo minime. vnde indubitanter credo Auerroim imitatum fuiſſe Themiſtium in ſua diſgreſſione ſpeciali ⁊ aurea quam facit ſuper primo phyſicorū. Cuius opinio vt ſummatim dicam:conſiſtit in hoc puncto.Materia dupliciter poteſt conſiderari. vno modo in ſe: ⁊ quo ad ſua predicata:que in ſuo eſſe quiditatiuo ſibi attribuuntur: ⁊ ſic cum materia ſit quoddam ens abſolutū:cum ſubſtantia ſit: ſic nō includit quiditatiue ⁊ eſſentialiter aliquē modū potentie: neqꝫ remotā: neqꝫ propinquā: neqꝫ paſſiuam:neqꝫ actiuam:neqꝫ obiectiuā.Nam vt dixit Ari.5.ſue meta.Equitas eſt tātū equitas:nec vna:nec plures:nec ſingularis:nec vniuerſalis:nec actu:nec potentia.Et iſtā primā cōſiderationē ſubtiles nominauere primū ſignū nature.Alia eſt conſideratio materie: vt habet cōparationem ad alia ⁊ ad ipſam formā quā recipit:⁊ ad agens a quo ipſam formam recipit:⁊ in tali conſideratione:que conſideratio in cōparatione cōſiſtit ipſa materia includit quiditatiue ipſā potētiā:ꝙ potētia eſt potētia paſſiua: ꝙ potentia paſſiua nō eſt res abſoluta : immo eſt relatio quedā ꝙ identificatur realiter cum eſſentia materie: ⁊ eſt differentia ſubſtantialis materie:eo modo quo Auerrois loquitur de differentijs cum dixit. Act⁹
⁊ potentia ſunt differentie valde oppoſite entis : ⁊ circuunt omne genus. L
Declaraui enim alias de intentione Cōmen.duplex eſſe genus:⁊ duplices eſſe differentias.ſ.per analogiā:⁊ per vniuocationē:vnde ens ſm ipſum genus eſt analogū:ita actus ⁊ potētia ſunt differētie analogice entis: quas moderniores modales differētias nūcupauere:ens igitur ꝑ potētiā cōſtituit materiam:ſicut ens per actū cōſtituit formā:vnde phs.12.metaphy.t.cō.8.volens declarare quod ſit eſſe materie: diuidit prius eſſe ꝑ potentiā ⁊ actū:⁊ cōcludit materiā eſſe ens in potētia.Et ſi ꝯſideretur probatio phi ⁊ proceſſus eius loquit̄ de potētia paſſiua ⁊ receptiua materie: ⁊ nō de po-
tētia obiectiua:ſicut qdā voluere:ſed de hoc alias.¶Ad ꝓpoſitū igit̄ dico M
tam actū ꝙ̄ potētiā eſſe de quiditate ⁊ materie ⁊ forme:in ſcda ſui cōſideratione ſꝫ quā hn̄t adinuicē cōparationē:qꝛ materia vt ens in potētia refert̄ ad formā:vt eſt ens in actu.Et iſta eſt cōſideratio de materia in qua ꝯſiderat̄ quo ad predicata qditatiua:que ſibi cōpetunt in primo ſigno nāe eſt diuini:ꝑdicata eīn ſub qbus cōcipit̄ mā in tali eſſe ſunt abſoluta:cuiuſmōi eſt ſbā ⁊ ens:ptꝫ antē ꝙ talia ꝑtinēt ad diuinū. Naturalis eī nō cōſiderat

UVA. BHSC. IyR_120_3

materiā ſub aliquo predicato abſoluto quod cōpetat materie in prima ſui contemplatione: qꝛ ſi qđ eſſet: maxime eſſet natura. Natura autē predicatum reſpectiuū eſt: cum ſit principium motus. Et hoc expreſſe ſentit Cō. 2. phy. cō. 21. vbi. d. ꝙ materia vt eſt vnū entiū pertinet ad diuinū. Et com. 4. ibidē: necnon. 7. meta. cō. ... 8. meta. cō. 4. expreſſe dicit ꝙ materiā eē ſub iectam pertinet ad metaphſicū: ſed naturā eſſe ſubiectū ptinet ad naturalē. Et hoc etiā ſentit Cōmen. 12. meta. cō. 14. vbi dicit ꝙ conſideratio materie in ſe ⁊ abſolute pertinet ad primū philoſophū: ſ; de conſideratiōe materie in ſcđa ſui cōſideratione p quā cognoſcit̃ in cōparatione ad alia. Diſtinguēdum eſt: nā talis cōparatio pōt eſſe transcēdens: ⁊ pōt eē limitata: ⁊ primo

N quidē modo cōſideratur adhuc a diuino. Nam Cōmē. expreſſe. 7. meta. cō. 9. dicit ꝙ materia vt eſt ens in potentia cōſideratur a diuino philoſopho: ⁊ ita etiā forma vt act⁹ ꝯſideratur a diuino: qꝛ phs. 8. met. 15. dicit iō ex mā et forma fieri per ſe vnum: qꝛ illud potētia: hoc vero act⁹. ſ; loquēdo de materia in ſcđo eſſe quo ad cōparationē limitatā. v;. vt eſt in potētia ad formā per tranſmutationē: ſic pertinet ad naturalē. Et ſic intelligitur dictū Commēta. in. 2. phy. cō. 21. ꝙ materia in reſpectu forme eſt conſiderationis naturalis: vnde licet materia ſm rem non ſit in potentia ad formam: niſi p trāſmutationē: tñ prior eſt ratio potentie ⁊ actus ꝙ rō tranſmutationis. iuxta illud philoſophi. 9. meta. t. cō. primi. in plus eſt potentie ⁊ actus eoꝝ: que dñr ſ; motu; ſolū. Dico igitur iuxta Themiſtiū ⁊ cō. ſniam materiā in ſcđa ſui conſideratione includere q̄ditatiue potentiā ſiue limitata ſit ſiue trāſcēdens: nā potentia abſolute eſt de quiditate materie vt materia refert̃ ad formā: qꝛ materia vt refert̃ ad formā q̄ eſt actus: nō poteſt abſolui a potentia in ſuo intellectu: cū potentia ſit rō referibilitatis ad actū: vñ l; p̄rnitas nō ſit de rōne Socratis: vt eſt ſuba: eſt tñ de rōne Socratis: vt refertur ad filiū: qꝛ non niſi p̄rnitate refertur. Vñ Boeti⁹ ſuper predicamētis dixit nihil inconuenire vnū ⁊ idē reponibile eſſe in diuerſis p̄dicamētis ſub diuerſis cōſiderationib⁹. hō abſolute eſt in predicamēto ſubſtātie: ſ; hō vt p̄r eſt in predicamēto relōnis: ſimiliter materia vt refertur ad formā vt ad actū tranſmutabilē quiditatiue includit: vt ſic potētiā tranſmutabilē: ⁊ ſic conſiderat eam naturalis. vnde oīs cōſideratio quā h; naturalis de materia eſt ꝯſideratio relatiua. Et ideo nō incōueniēter dixit phs. 2. phyſi. 26. materiā rela

O tiue dici ad formā. nō oīs tñ cōſideratio quā h; diuinus de materia eſt relatiua: qꝛ etiā aliquā abſolutā h; ſicut illā que ē prima ⁊ mere q̄ditatiua: vñ naturalis cōſiderat materiā vel ſub habitudine quā h; ad formā tranſmutabilē nōdum exiſtentem in ipſa: vel ſub habitudine ad formā trāſmutabilē que actu eſt in ea. Et prīo q̄dē modo recte dicit̃ materia: ⁊ ſcđo mō recti⁹ dr̃ ſubiectū: vñ Cōmē. 7. met. cō. 9. dixit ꝙ materia vt eſt ens in potētia per trāſmutationē ptinet ad naturalem. Et hoc. d. quantū ad iſtā conſiderationē; ſm quā materia a naturali conſiderata reſpicit futura. ⁊ in. 8. met. cōmen. 4. dixit materia vt ē ſubm cōſideraf a naturali. Et hoc dicit quātū ad iſtā conſiderationē ſm quā materia a naturali conſiderata reſpicit futura. ⁊ in 8. meta. cō. 4. dixit materia vt eſt ſubiectū conſideratur a naturali. Et hoc dicit quātum ad cōſideratione qua reſpicit p̄ſentia: vñ Themiſtius auctoritate Boethi materia qualitatibus ſenſibilib⁹ informata ex materia trāſit in ſubiectū. Et iſtā ſniam voluit dicere Cōmē. prīo ca. de ſuba orbis. ibi eñ conſiderat materiā naturaliter: ⁊ vt eſt receptiua oīum formarū per trāſmutationē. Et iō. d. ꝙ neceſſe eſſe naturā hui⁹ ſubiecti eē naturā potētie. ſ. ꝙ potētia eſt differentia ſubalis eius: ⁊ iō nullā h; formā. Et pt; ꝙ hic loquit̃ de potētia paſſiua materie: qꝛ illa eſt per quā recipit oēm formā a prīo moto

UVA. BHSC. IyR_120_3

re: in cuius potētia actiua ſunt omnes forme. Et hoc teſtat̄ philoſophus et
Cōmē. 9. meta. t. cō. 2. vbi hn̄t ipſi ꝙ in diffinitione oīs potētie paſſiue acci
pit̄ diffō prime materie: ſicut in diffōne oīs potētie actiue ſumit̄ diffō actio
nis prime forme. ⁊ ſequit̄ poſtea Cōmentator in eodē prio ca. d. Et iō nullā P
hȝ formā ꝓpriā ⁊ naturā exñtē in actu: ſȝ eius ſubā eſt eius poſſe. Et ex hoc
mā recipit oēs formas: ecce ꝙ loquit̄ de potētia paſſiua materie. et poſtea
ſequitur: ſȝ poſſe quo ſubſtātiatur hoc ſbm: differt etiā a natura ſubiecti qḋ
ſubſtātiat̄ p hoc poſſe in hoc: ꝙ poſſe dr̄ reſpectu forme. hoc aūt ſubiectū eſt
vnū entiū. ſ. abſolutorū. Ecce bone de⁹ qūo cōmen. de vna ⁊ eadē potentia
materie loquit̄ ſemp vniformiter ⁊ vno mō: qr de illo poſſe de ꝗ ſupra dixe-
rat: ꝙ erat drīa ſbālis materie: de illo ponit drīaȝ: poſtea cū ipſa materia ꝙ
tale poſſe eſt relō. ⁊ materia eſt ens abſolutū. Qūo igr̄ errauerunt ita gra-
uiter expoſitores Auer. exiſtimantes ipſuȝ in ꝯtradictione eē. Et qūo ima-
ginat̄ aliā eē potētiā: quā Cō. d. eē drīam ſbālē materie: ⁊ aliā eē potētiā:
que ſit relō: ⁊ nō ſit de eius eſſentia: cū vnifo miter de vna potētia loquat̄
ſemper: ſicut luce clarius oñdunt verba eius. ⁊ quomodo finxerūt potētiaȝ
receptiuā materie eē ens abſolutū: cū ipſe dicat eā eē relōnē. ⁊ vbi inuene-
runt in Ariſ. vnꝗ potētiam abſolutā nō video: niſi velint improprie loqui
⁊ metaphorice: qḋ nō decet philoſophū. Dicam⁹ ergo ꝙ imaginatio Auer.
eſt eadē cū imaginatione Themiſtij: ſȝ ſub obſcurioribus verbis dicta. Ea-
dem potēa paſſiua ē de eſſentia materie. ⁊ eſt drīa ſubſtātialis materie. ⁊ di
co ꝙ ē drīa analoga nō vniuoca: ſicut ens eſt gen⁹ analogū. 2. de aīa. com.
30. ⁊ 5. meta. cō. 4. ⁊ 4. meta. cō. 2. ⁊ primo de aīa. commē. 7. ⁊ 3. de aīa. com.
4. ⁊ non opȝ dicere ꝙ ſit drīa circūlocuta: vt dicūt omnes qui multuȝ detra
hantur intellectui noſtro. Fere enim dicunt oēs rerū differentias eē circū-
locutas. ⁊ mirū eſt qūo intellectus noſter ſit adeo rudis: cuȝ tn̄ nihil ſit na
turaliter ignotū noſtro intellectui. 1. phy. 4. 7. ⁊ talis potētia non eſt de eſ-
ſentia materie: niſi in ſcd̄a ſui conſideratione. ⁊ quia aliquis poſſet crede-
re talem potētiam omni modo eē de quiditate materie. ⁊ quia Cōmētator
tenet cuȝ Themiſtio ꝙ materia in ſui primo intellectu non includit niſi p- Q
dicata quiditatiua que abſoluta ſunt: ꝓpter hoc ſtatim documētum appo-
ſuit: declarando differentiam inter materiam ⁊ talē potentiam dicēs: ꝙ ma
teria eſt ens abſolutum: ⁊ talis potentia eſt ens reſpectiuum: ⁊ qr abſolutū
vt abſolutum non includit in primo ſigno nature aliquid reſpectiuum: ſic
materia in primo ſigno non includit potentiam: ſed ſolum in ſecundo ⁊
ſic etiam locutus eſt. Cōmenta. de potentia primo phy. cō. 7. vbi. d. ꝙ ſi po-
tentia eſſet de quiditate materie: tunc ſbā materie eſſet ad aliquid. ibi enim
hȝ pro inconueniēti materiā in ſuo eſſe quiditatiuo primo ſm ꝙ in ſe conſi
deratur ꝙ potentia ſit de eius quiditate: qr tunc ſine dubio materia nō eēt
ens abſolutū: ſȝ ens reſpectiuū. ſimiliter ſbā materie corrūperet̄ ablatione
potentie ⁊ pñtia forme: nam talis potentia paſſiua reſpectum dicit ad for
mam recipiendū ſub rōne qua recipit eā ab agente: ⁊ talis potētia quo ad
illum reſpectū corrūpit̄ inducta forma. ⁊ ideo ſi potentia eſſet de primo cō
ceptu materie: materia eſſet corruptibilis: qḋ tn̄ falſum ē: qr materia in ſuo
primo eē abſtrahit a generatiōe ⁊ corruptiōe: qr ē tm̄ ipſa. eo mō quo Aui.
dixit. ꝙ equitas eſt tm̄ equitas. Sȝ tu dices: cum p te materia in ſcd̄a cōtē R
platione ſui includat quiditatiue talē potētiā. igit̄ cū talis potentia ſit cor
ruptibilis: ſequitur ꝙ materia erit corruptibilis. ⁊ ad hoc dico ꝙ materia
per potentiam ſui paſſiuam includit reſpectum ad formam communē per
ſe primo in ordine ad agens: ⁊ talis non eſt corruptibilis: niſi per accidēs
qr non corrumpit̄ ille reſpectus: niſi in ordine ad indiuidualeȝ formā: que

UVA. BHSC. IyR_120_3

per accidẽs reſpicit a tali potẽtia.⁊ ſic non habeo pro inconueniẽti mãz eẽ
corruptibilẽ ⁊ variabilẽ ſm eſſe:dum tñ ſm ſui eſſentiã inuariabilis pma=
neat. Vñ tamẽ pono in materia potẽtias ꝓprias diſtinctas a materia:per
quas materia primo reſpicit formas indiuiduales. Numerus.n. formaruz
coegit ponere numerũ potẽtiarũ.12.meta.cõ.cõ.11.Et iſte potentie indiui=
duales ſunt bene ſimpliciter gñabiles:⁊ corruptibiles. ⁊ tales nullo modo
ſunt de q̃ditate materie.Et iſte ſunt infinite ſucceſſiue nõ in actu:ſicut peſ=
ſime opinatꝰ eſt Joannes de gandauo in q̃one propria de potẽtia materie
ſuper.1.phyſico.ſed ipſe nõ vidit Cõmẽ.1.celi.cõ.120.nec recordatꝰ eſt.cõ=
mẽti.120.quarti phy.Iſta eſt igitur ſnia noſtra:q̃ vt vides oẽm ꝯtradictio
nem excludit.omnẽq; difficultatẽ abſoluit.⁊ lz noua ſit:nõ tñ ꝓpter hoc cõ
temnẽda:cũ conſuetudo ſit quid extraneum accidẽs veritati.

¶Concordantie Auer.ſuper ſcđo phyſi.

Cõmẽ.1. In ſecundo phyſi.cõmento primo dicit.ꝙ nõ inuenitur corpus ſim
plex qđ alteretur ex ſe: ſicut inuenitur corpus ſimplex
quod mouetur in loco ex ſe.huius tñ oppoſitũ videt̃ ſentire.7. meta.com.
29.vbi vniuerſaliter loqui vr̃ de mobilibus motu locali: ⁊ de mobilibꝰ mo
tu gñationis ⁊ alterationis.inquit.n.ꝙ queadmodum eorum que mouen
tur in loco quedã mouentur ex ſe:⁊ quedã ex alio.ſic eſt de gñabilibꝰ.⁊ ita
vr̃ ꝙ motu alterationis ⁊ gñationis aliq̃d moueat̃ ex ſe. Ad hoc dicimus
ꝙ aliud eſt loqui in ſimplicibꝰ corporibus:aliud in mixtis; vñ ipſemet Cõ
menta.in hoc cõ.d.ꝙ in cõpoſitis põt eſſe principiũ alterationis in ipſo al
terato ab eis:q̃ aduenıũt corpori ſuo vt in animalibus ⁊ plãtis.In.7.igit̃
meta.loquitur de compoſitis:ſed hic loquitur de ſimplicibus.vide ⁊ gloſa
ſic Auer.in.8.phy.cõ.2[illegible].⁊ tex.cõ.60.⁊.4.celi.cõmen.24.⁊ ſcđo de aĩa com
men.50.⁊ nono meta.commen.2.Et pro iſta ſolutione vide tex. commenti
34.primi de generatione.

2 ¶Secunda contradictio eſt in eodem commen. primo ibi eñ dicit ꝙ vnũ
Cõmẽ.1. quodq; ens naturale hz principiũ tranſmutationis: ⁊ numerando ea q̃ ha
S bent principium motus localis enumerat elemẽta:⁊ hñtia aĩas ⁊ corpa ce=
leſtia:vr̃ igitur velle motum celi eſſe naturalez.Et pro hoc facit auctoritas
eiuſdẽ prio ce.cõ.81.vbi dicit.ꝙ non eſt corpus naturale: cuius motus nõ
ſit naturalis.Sed huius oppoſitũ ipſe hz expreſſe.2.celi.cõ.3.vbi.d. motuz
celi non eſſe naturalez.Solutio iſtius q̃onis preſupponit ſolutionẽ q̃onis
qua queritur.vtrum celũ ſit corpus naturale: quam diffuſe pertractat Cõ
mentator prio celi.cõ.5.ſed quantũ ad rei naturam attinet: debes ſcire ex
ſnia Auer.cõ.5.primi de celo.Et com.3.ſcđi phy.Natura dr̃ ſm prius ⁊ po
ſterius de inferioribus:⁊ ſuperioribus corporibus: vñ ſm naturã rei natu
ra per prius dr̃ de ſuperioribus vtpote de cauſa: q̃ꝫ de inferioribus q̃ ſunt
cauſata reſpectu ſuperiorum.tamẽ ſm famoſitatem iſta inferiora dñr ma=
gis naturalia q̃ꝫ ſuperiora:ſicut teſtatur Cõmenta.manifeſte.2.met.cõ.16.
Dico igitur ꝙ Cõmenta.tenet motum celi eſſe naturalẽ:qr eſt ipſum celuz
q̃dam motũ ex ſe:cõpoſitũ ex duabus naturis.ſ.natura agẽte motũ:⁊ na=
tura recipiente motũ:ſicut ptz prio cap.de ſba orbis.⁊.8.phyſi. tñ non eſt
naturalitas motus celi eiuſdẽ rationis cum naturalitate iſtorũ inferioruz.
Et intm̃ proceſſerunt q̃dam cũ hoc fundamento ꝙ coacti ſunt dicere intel
ligentiã eſſe formã formaliter dantem eſſe ipſi orbi. non enim aliter celum
eſſet motum ex ſe.Nec valet ſi dicatur ꝙ celum pro aggregato ex intelligen
tia ⁊ orbe ſit motum ex ſe:quia a pari diceretur ꝙ aggregatum ex plauſtro
¶ ⁊ bobus moueretur localiter. Et confirmant iſtud.7.phyſi.text.commento
decimo.omnis motus localis aut ex ſe:aut ab alio. Motus autem ab alte=

UVA. BHSC. IyR_120_3

aut eſt pulſio: aut tractus: aut vectio: aut vertigo. Et ſi pulſio: aut im-
pulſio: aut expulſio. ergo ſi intelligentia non ſit forma intrinſeca celo per
formalē inherētiā: ſequitur igitur celum non eſſe motum ex ſe: ſed ab alio:
⁊ ſi ab alio mouebitur igitur aliqua iſtarum quatuor ſpecierum motus. vʒ.
vel pulſionis: vl' tractionis: vel vectionis: vel vertiginis: qḋ impoſſibile eſt
dicere: ſicut patet ex rationibus formalibus iſtorum. Nos autem licet fece
rimus prolixam q̄ōnem de triplici cauſalitate intelligentie: in qua diffuſe
declaratū fuiſſe putamus intelligentiā non eſſe vnitam per informationē
ipſi orbi: ſed ſolum per appropriationem eo modo quo motor dicit̄ forma
mobilis: vnde Commentator. 2. phyſi. commento primo. principium mo-
tus de omnibus mobilibus eſt ſicut anima de rebus viuis. Tū quantū ſpe
ctat ad preſens dicimus motū celi non eſſe naturalem a ſua forma: cuʒ ſua
forma non ſit natura: ſed ſit ſupra naturā. Natura enim eſt inferior ad ani
mam: ⁊ anima eſt inferior ad intelligentiam. quomodo igitur dicunt mo-
tum celi eſſe naturalem ab intelligentia. ſequeretur igitur intelligentiaʒ eē
naturam: ſi intelligant motum celi formaliter eſſe naturaleʒ: quia eſt a for
ma que eſt natura: ſi autem intelligant motum celi eſſe naturalem effecti-
ue ab ipſa intelligentia: tunc non ſequitur ꝙ intelligentia ſit forma dans
eſſe orbi: qꝛ ſtat aliquē motū eſſe naturalem a principio paſſiuo intrinſeco
tñ motus efficitur ab aliquo principio effectiuo extrinſeco: ſicut eſt reſpectu
ſimplicium motus alterationis in via Cōmenta. vnde formo contra illos
rationem: cuius ſolutionē adhuc habere non potui: ꝙ impoſſibile ſit intel-
ligentiā eſſe formam ſui orbis: vt iſti aſſerunt: qꝛ ſi hoc eſſet: aut hoc eſſet ꝓ
pter appetitum: aut pp motū in loco: nā vt ſcribit Cōmētator primo capi.
de ſubſtantia orbis. non fuit dictum celum habere animam niſi ꝓpter appe
titū ⁊ motum in loco: ſʒ neqꝫ pp appetituʒ: neqꝫ pp motū neceſſe eſt intelli
gentiam formaliter animare ipſum orbem. ergo nullo modo informat: vt
iſti dicūt. maior eſt Auer. vt dixit: ⁊ minor probatur. primo ꝙ nō propter
appetitum indiget intelligentia: vt ſit forma informans orbem. Nam in-
telligentia intelligit ⁊ appetit per ſuam eſſentiam: vt eſt de intentione Cō
mentatoris. 12. meta. commen. 25. 36. ⁊. 39. ⁊. 51. qui vult ꝙ in abſtractis a
materia idem eſt intelligens ⁊ intellectio ⁊ intellectum: ſi enim intelligen-
tia in intelligendo dependeret a ſuo orbe cum ſua intellectio ſit ſua ſub-
ſtantia ſm ipſum. Accideret ergo intelligentiam eſſe cauſatam a ſuo orbe
quod eſt impoſſibile. ⁊ contra Cōmenta. primo phyſi. cōmen. 63. Si vero
dicas propter ſcdm. ſ. propter motū intelligentiā eſſe formā. Contra. intel-
ligentia ad cauſandū motū hʒ omnem actiuitatē abſqꝫ hoc ꝙ vniatur ſi-
bi formaliter. ergo propter iſtam cauſam nō oportet ipſam dare eſſe orbi:
aſſumptū probat̄: qꝛ intelligentia nō mouet orbem manu: aut pede: aut ali
quo corporeo inſtrumento: ſed ſolo intelligere: ⁊ velle. iuxta illud Auer.
12. meta. commē. 36. corpora celeſtia ſunt aīata: et declarat quomodo ſint
animata. ⁊. d. ⁊ nō habent de virtutibus aīe niſi intellectū: ⁊ virtutem deſi-
deratiuam: que mouet in loco: ſi igitur intelligentia mouet orbem ꝑ intel-
ligere ⁊ velle: ſed ſuum intelligere ⁊ velle abſtractum eſt ⁊ non ſit median-
te corpore: nec mediante aliquo exiſtente in corpore: ſequitur ergo ꝓpter
neutrum iſtorum intelligentiam dare eſſe formaliter orbi. ⁊ hoc teſtat̄ etiā
Commentator. 8. met. commen. 12. vbi. d. ꝙ corpora celeſtia ſunt animata
ex corpore ⁊ forma intelligibili. Et declarans quomodo. ſubdit: non ita ꝙ
anima ſit res animata: neqꝫ ſic ꝙ ibi ſit aliquid quod animetur per animā
aut viuat per vitam: ſed ſunt animata per ſe: ⁊ viua: omne enim quod vi-
uit per vitam ⁊ animatur per animā eſt generabile ⁊ corruptibile. iſta autē

UVA. BHSC. IyR_120_3

verba pro tãto.d.qꝛ i rebꝰ aĩa informante aĩatis res aĩata eſt anima ſua:qꝛ
v tota quiditas talium eſt a ſua forma.⁊.meta.⁊ 4.t.21.quiditas hoīs ē ho-
mo vno mõ.¶Sed corpora celeſtia ſunt animata per ſe ⁊ viua: hoc ē dictū
habet formā q̄ appellatur vita ⁊ aīa orbis per ſe: qꝛ non tranſfunditur in
orbem formale viuere:⁊ aīatum eē.Si eñ ſic eēt vti[que] verū eēt dicere orbẽ
viuere per intelligẽtiā:ſicut ē in iſtis inferioribus.Et ideo ēt ſm ipſum nõ
ponitur ibi anima imaginatiua:ſicut poſuit Auicē.ſunt igr̄ animata cor-
pora celeſtia:⁊ viua per ſe.i.ſolitarie.qꝛ hñt ſibi appropriatum principiũ
quod põt dici aīa ⁊ vita:iuxta illud ſupra allegatū principium motus de
x omnibꝰ mobilibus ē:ſicut anima de rebus viuis.vnde in vltimo ca. de ſba
orbis.declarat quõ intelligẽtia eſt ſepata ab orbe.dicit ꝙ hoc eſt inquantū
iſtud corpus non indiget ipſo:qꝛ ipſum eſt pmanēs per ſe. ¶Reuertamur
igitur ⁊ dicamus motū celi eſſe naturalē:non qꝛ ſit a forma naturali cauſa
tus:ſ3 qꝛ eſt a principio paſſiuo hñte ex ſui rõne intrinſeca inclinationem
ad ſuſcipiēdū motum ab ipſa intelligẽtia:q̄ eſt intrinſeca celo:ſumendo ce
lum pro aggregato ex intelligẽtia ⁊ orbe.⁊ ē intrinſeca quantum ad opera
tionē:non quantū ad formale eē.Et ſic dico celū eē motum ex ſe:orbis aūt
natura ē.⁊ quiditatiue a naturali conſideratur.eſt autē natura q̄ eſt mate
ria nõ in potẽtia:ſ3 in actu: natura eñ analogice dr̄ de illa.⁊ iſta materia.
Naturalitas aūt accidẽtium h3 attēdi penes ſbm ſuū:⁊ nõ penes efficiēs
ſubſtãtia eñ vt dicit Cõmẽtator.4.meta.cõmē.2.nõ eſt cā accidẽtis ſm fi-
y nē ⁊ efficiēs:ſ3 ſm materiā.Motus eñ lapidis proiecti deorſum ab aliquo
non eſt naturalis rõne proijcientis:ſed ratione ſui. ¶Et qñ dicit̄ ꝙ a pari
aggregatū ex plauſtro ⁊ bobus eēt motum ex ſe:qꝛ boues ſunt intriſeci ta
li aggregato. ¶Rñdet̄ negãdo ꝯñs ⁊ ꝯñtiam: quia non eſt talis habitudo
inter plauſtrum ⁊ boues qualis eſt inter orbem ⁊ intelligentiam. nam ſm
Auer.2.celi.cõ.3.ex intelligẽtia ⁊ orbe fit verius vnum ꝙ̄ ex materia ⁊ for-
ma.nam intelligentia non vnitur orbi diuiſibilr̄:nec mediante quantita-
te.ſicut vnit̄ forma materie.ſimilr̄ plauſtrum non h3 naturalem inclinatio
nē ad motū:ſicut orbis ad motum.Et ideo bñ motus plauſtri eſt ab alio
Et de illo bñ concedimus ꝙ ſit de aliquo illorum gñm:v3 vel pulſio:vl̄ ve
ctio:vel vertigo:vel tractio:vñ illa diuiſio pertinet ad motus violẽtos:vio
lentū autē(vt.d.philoſophus in.3.Ethicorū.)eſt cuius principium extrin
ſecū eſt nihil conferente illo:cui vis affertur:qualiter non eſt in propoſito
de orbe:l3 hoc ſit verum de plauſtro reſpectu boum: quare p3 ſolutio.
z ¶Ad formā igitur contradictionis principalē dicimus motum celi eē na-
turalem.¶Ad oppoſitum aūt rñdetur ꝙ commẽtator non negauit motū
celi omnibus modis eſſe naturalē:ſ3 negauit ipſum non eē naturalē:ſicut
motus elemẽtorū ē naturalis.vt ipſe expreſſe h3. Pro quo aduerte ꝙ elꝰn
ta mouētur a principio intrinſeco actiuo:ſicut p3 per ipſum cõ.pri°.⁊.3.in
2.phy.Et in cõ.71.ſup.4.phy.Et.3.celi.cõ.28.⁊ alibi infinities.elemẽta.n.
non hñt principiū paſſiuum intrinſecum:per qd̄ moueant̄: qꝛ illud ē ens
in actu:elꝰnta aūt nõ hñt niſi primā materiam ⁊ formā:⁊ prima aūt materia
eſt ens in pura potẽtia:⁊ ideo naturalitas in motu elꝰntorum eſt a princi-
pio intrinſeco actiuo quod eſt natura:tale autem eſt ipſa forma elꝰnti. mo-
tus autem celi eſt naturalis oppoſito modo:qꝛ ſua naturalitas eſt ex par-
te principij paſſiui:qꝛ celū h3 materiam in actu ⁊ non h3 naturalitatē ſuā
a forma:que ſit natura.immo ſua forma eſt aliq̄ñ natura.Et hoc conſidera
uit Magnus Albertus in.7.phy.ad principium dum dixit motum celi nõ
eſſe motum nature:ſed intelligentie:comparando.v3.ipſum motum ad pri
cipium actiuū:qꝛ tale non eſt natura : ſed intelligentia . recte igitur dixit
Cõmẽta-

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cōmēta.corꝑis celeſtis motū nō eſſe naturalē:ſicut eſt mot⁹ elʼntoꝝ: nam nālitas in motu elʼnti eſt a forma:nō a mā:ſꝫ nālitas in motu celi eſt a materia nō a forma. Cui⁹ tñ oppoſitū ſentiūt moderni ad pauca reſpiciētes.

¶Tertia cōtradictio eſt in cōmento.10.ſcdi phyſi.ibi eñ dicit formam eſſe comprehenſibilem intellectu:⁊ hoc idem ipſe ſentit in primo celi.commen. 9:.vbi hꝫ formam eſſe ſubiectum vniuerſalitatis.Et per conſequens intelligibilitatis.huius tñ oppoſitum inuenimus ab ipſo in ſecūdo de aīa.cō. 2.vbi videtur velle formam ſenſu cōprehēdi. ¶Ad hoc dicendū puto cum Auer.12.meta.cōmen.14.ꝙ forma non comprehenditur ſm ſe a ſenſu:ſed ſm ſuam actionem.Et ideo non comprehenditur ipſa niſi ab intellectu:qñ igitur dixit hic ⁊ primo celi ab intellectu comprehendi formam: hoc eſt intelligendum de ipſa forma in ſe.ſed qñ dixit eam ſenſu comprehendi: hoc eſt quantum ad ſuam actionem:ſed ſi ſic ſoluamus: tunc reſtat maius dubium:q2 ſm Auer.2.de aīa.cōmen.63.ſenſus hoīs: ⁊ precipue virtus cogitatiua cognoſcit intentiones indiuiduales omnium decem predicamentorum.Et per conſequens ipſa forma ſubſtātialis cognoſcitur a ſenſu:nedū in ſua operatione:verū etiam in ſeipſa.Dicamus ergo aliter cum ipſo:primo meta.cōmē.27.vbi dicit ꝙ ſenſibilia habent duos modos cōprehenſionis.modū qui non eſt ſcientia eorum: ſed imaginatio. Et modum qui eſt ſcientia eorum ⁊ eſt intellecta vlʼia:vnde ſolutio conſiſtit in hoc: ſenſibilia iſta particulariter concepta ⁊ forme ipſorum:vt ſic a ſenſu cōcipiuntur: et precipue a ſenſu hoīs:qui eſt virtus cogitatiua:ſed ſenſibilia iſta ⁊ ſue forme vniuerſaliter concepte a ſolo intellectu concipiuntur.⁊ hoc intellexit cōmentor.10.duꝫ dixit ꝙ per rōnem intellexit diffinitionem:⁊ dixit hoc:q2 forma comprehenditur ꝑ intellectū: ecce quō ſumit ibi forma pro forma vlʼi: que diffōnem conſtituit:vnde Cōmentator plerūq; vlʼe formam appellat ⁊ intelligere formare per intellectum. Cōmē.10 3

¶Quarta contradictio eſt in cōmen.18.vbi dicit aſtrologiam abſtrahere a motu.huius tñ oppoſitum vꝛ dicere primo meta.commen.19.niſi eſſet ꝙ aſtrologus abſtrahit a motu pro quanto non conſiderat ⁊ demonſtrat per mediū ſenſibile:ſicut demonſtrat naturalis.imo formale mediū in cōſideratione aſtrologica eſt mathematicū.bene tñ conſiderat motū in rōne materie nō in rōne forme.conſiderat eñ motus corporum celeſtiū ſm ſui quātitatem:⁊ ſm velocitatē ⁊ tarditatē:⁊ ſm ꝓportonalitatem:quā hñt adinuicē:⁊ ptꝫ ꝙ oēs iſti modi ſunt mathematici:formale igitur in aſtrologia eſt mathematicum:ſed materiale eſt naturale.⁊ ideo recte dixit Cōmēta. ꝑmo meta.cōmē.19.Et.2.celi.cōmē.57.⁊.12.meta.cōmē.44. ꝙ aſtrologus cōſiderat corpora celeſtia:q̄ ſunt ſbā eius:nō tñ conſiderat ea ſm ꝙ ſunt mota: ⁊ ſic ſedatur contradictio:ſicut vides. Cōmē.18 4 A Aſtrologia.

¶Quinta contradictio eſt in cōmen.26.vbi.d. conſiderationem q̄ditatiuā eſſe vſq; ad formā hoīs:vtinā que eſt media inter formas materiales ⁊ abſtractas ex quo ptꝫ dari aliquā naturā mediā inter naturā abſtractā ⁊ materialem.huius tñ oppoſitū ſcribit ipſe primo meta.cō.39.vbi.d.ꝙ notum eſt ꝑ ſe ꝙ nulla natura eſt media inter abſtractū ⁊ materiale. Ad hoc dicimus mediū duplex eſſe.vꝫ.ꝑ abnegationē extremoꝝ.⁊ ſic.d.cōmē.ꝑmo meta.nullā eſſe naturā in effectu:q̄ nec ſit materialis:nec abſtracta ſicut vꝛ ſeq̄ antiq̄s cōtra q̄s inuehit ibi Phs ⁊ cōmē.Aliud aūt eſt mediū ſm cōpationē vel ꝑticipationē ꝓprietatū ipſoꝝ extremoꝝ:⁊ ſic dicim⁹ de intētiōe Auer. elʼnta media eſſe inter ſbam:⁊ accñs:ſic etiā verificat dictū ei⁹ hic ꝙ intellectiua:q̄ eſt forma hoīs vltima eſt media inter abſtracta ⁊ materialia: q2 ꝓ q̄to in ſua operatione depēdet a phātaſmatib⁹:ſic cū materialib⁹ cōuenit. Cōmē.26 5

UVA. BHSC. IyR_120_3

pro q̄to vero non eſt forma educta de potentia mãe ⁊ hʒ aliquã ſibi opa-
tionē in ſe ↄſiderata:in qua nõ depēdet a corpe:ſm ipm.3.de aia.cõ.xx.ſic
cum abſtractis dr̄ cõuenire.Et hoc forte voluit dñe Themi.ſup pmo ph.ad
pncipiū:q̄ ſcia de aia ē mathematica ⁊ media:ē eñ mathematica oppoſi-
to mō quo ſunt entia mathematica:qꝛ talia ſm eē ſūt in materia:ſed ſm
conſiderationē a mã abſtrahūt:ſcientia vero de aia:⁊ pcipue quo ad iſtaʒ
partem:in qua agit̃ de aia intellectiua eſt de obto ſm eē abſtracto a mã:nõ
B autem ſm conſiderationē:cū etiam aia intellectiua ibi ↄſideret̃ vt act⁹ cor
poris.Dicam⁹ igitur nil phibere ſm ↄſiderationē dari mediū inter abſtra
ctum et materiale:ſed bñ ſm eē inconueniēs eſt aliq̄d eē quod nõ ſit neq̄
hoc neq̄ illud.Et ita hec põt eē ſcd̃a ſoꝛo vel ex duab⁹ fiat vna.

6 ¶Sexta contradictio eſt in cõmē.70.vbi dicit cõmēta.q̄ diuina ſcientia
cõmē.70 conſiderat res exiſtentes ſm q̄ exiſtūt.Huius tamen oppoſitū ſcribit ipſe
⁊ phs.vij.meta.tex.cõ.liij.vbi hñt rerū exiſtētium nõ eſſe diffinitiones:nʒ
demonſtrationes:niſi eſſet q̄ per res exiſtentes ſm q̄ exiſtunt.Commen.
voluit res materiales.voluit enim dicere diuinam ſciam nõ ſolum cõſide-
rare de rebus abſtractis a mã:verũēt de reb⁹ exñtibus ſm q̄ exiſtunt.i.de
rebus materialibus:vñ de iſtis mãlibus diuina ſcia ↄſiderat inquantum
exiſtūt.i.inquantū entia ſunt.⁊ ſub rõnibus q̄ competunt enti inquantuʒ
ens eſt.Et iſta eſt expreſſa ſententia Commēta.xij.meta.commē.primo.et
xxix.⁊.4.me.tex.cõ.primi ⁊.6.me.tex.cõ.pmi:ſcia diuina ē entis inquan-
tum ens.et eorum que huic inſunt ⁊ in prohemio metaphy.ſapientis eſt
omnia cognoſcere.vt contingit.i.ſub rationibus tranſcendentib⁹:per res
igitur exñtes non intellexit res cum actuali exñtia:ſed q̄ditates mãlesſub
rõnibus tranſcendentibus conſideratas.quare.

7 ¶Septima contradictio eſt in cõmē.80.ibi enim.d.phs ⁊ Commē.apes ⁊
cõmē.80 formicas agere ſine cognitione.Huius tñ oppoſitū ſcribit Commē.ſecun-
do de aia.commē.156.niſi eſſet q̄ dictū in hoc loco intelligit̃ ſic:q̄.vʒ.talia
animalia agunt ſine cognitione finis rei acte:ſicut yrundo:q̄ nunq̄ nidifi
cauit agit:non tamen agit per cognitiõem finis rei acte mota.bñ tñ agit p
cognitionē reſpectu rerū:q̄ ad finem ordinat̃ vel ad op⁹:niſi enim cogno-
ſceret paleas ⁊ lutum vtiq̄ nidum cõſtruere non poſſet.

¶Concordantie Auer.ſuper.3.phy.

1 Prima contradictio ſuper.3.phy.eſt in cõ.4.ibi enim Cõmenta.diffi
niens motum materialiter ſumptum.dicit q̄ motus nihil aliō
Cõmē.4. eſt q̄ generatio partis poſt partem illius perfectionis ad quam vadit mo
tus:donec perficiatur.⁊ ſit in actu:ex quo patet motum fieri et maxie mo
tum intenſionis per additionem partis gradualis ad partem gradualeʒ.
Huius tamen oppoſitum videtur ſentire expreſſe Commentator in.4.ph.
commen.lxxxiij.ibi enim dicit additionem caloris agentis in calorem cor
poris non fieri ſm additionē partis in toto.⁊ vlr partis materie in mate-
riã:ſʒ ſm additionē agentis in paſſionē patientis.ſ.q̄ quando calor agen-
tis vigorabitur creſcat calor patientis non ſm additionem partium cali-
darum extrinſecarum:cum ad patientem non transferat̃ aliq̄d ab agente.
A ¶Iſta contradictio tangit maximam controuerſiam inter duos principes
noſtre militie.ſ.ſanctum doctorem:⁊ doctorem ſubtilem:qui in primo ſen-
tentiarum.diſtin.17.in materia de habitibus:queſtione.ij.de modo aug-
menti charitatis ſunt diſcordes:vnus enim tenuit intentionem illam non
fieri per additionem gradus ad gradum:qꝛ illi gradus:aut eſſent ſpecie
diſtincti:aut numero:non ſpecie:qꝛ oẽs charitates ſunt eiuſdeʒ ſpeciei:nʒ
etiam diſtinguuntur numero:quia talis eſt ex parte materie:ſicut hec al-

UVA. BHSC. IyR_120_3

vedo differt numero ab illa:quia eſt in alio ſubiecto:charitas autem que
addi poteſt additur in eodem ſubiecto in quo eſt precedens:intẽſio igitur
charitatis:⁊ cuiuſlibet forme non fit ꝑ additionẽ alicuiꝰ gradus:ſed ſoluꝫ
qꝛ illa qualitas que prius inerat intenditur ſm ꝓpinq̃tatẽ ad terminum.
Et iſta eſt via ſancti doctoris vbi ſupra.Scotus vero ponens ſuas echei= B
tates dixit intẽſionẽ fieri ꝑ additiõem gradus ad gradũ:⁊ dixit iſtos gra
dus numero differre per ſuas echeitates:licet in eodẽ ſbto ſint.In via etiã
ſancti doctoris diuerſitas eſt inter ſequaces ſuos:vtrũ intẽſio forme fiat
ſm eſſe:aut ſm gradũ.Nam ꝙ ſcđm eẽntiã fiat impoſſibile eſt:qꝛ eẽntie reruꝫ
conſiſtunt in puncto:ſicut videt̃ velle phs.8.meta.cõ.⁊ tex.x.opꝫ ꝙ qđ iſta
inteſio fiat:aut ſm eſſe:aut ſm gradũ:quidam aũt precipue Thomiſta=
rum tenuerunt intenſionẽ forme fieri non ſm eſſe.qꝛ hoc videt̃ eſſe contra
ſanctum Thomam in infinitis locis.primo ſniaꝝ.diſt.17.q.2.arti.primo
⁊ in ſecunda ſcđe.q.24.arti.4.in reſponſiõe ad tertiũ.Et ideo dixerũt iſtã
intenſionẽ forme fieri per additionẽ gradus ad gradum:qui tamen gra=
dus additus identificatur preexiſtenti:⁊ non remanent diſtincti:ſicut po=
ſuit Scotus.Et hanc viam imitatus eſt ſubtiliſſimus thomiſtarum Her=
ueus brito in quolibeto.ij.q.13.ſicut eſt in alimento.quod pars ſequens
addita identificatur preexiſtenti:ſic eſt de intenſione forme quantum ad
gradus.Capreolus autem primo ſententiarum tenuit intenſionem forme
fieri ſm eſſe.quicquid ſit:vna iſtarum viarum videtur habere auctoritatẽ
Commẽ.3.phyſi.cõ.4.pro ſe.⁊ alia habet cõmẽ.84.⁊ textum:etiam quarti
phyſi.⁊ ita Commen.ipſe remanet in contradictione:niſi eſſet ꝙ hic dixit
motum eſſe acquiſitionem partis poſt partem:que quidem acquiſitio eſt
vl'is in omnibus formis acquiſibilibus per motum:qꝛ ſecundũ ipſuꝫ ſunt
partibiliter acquiſibiles:vtrum autem omnes per minima:nec ne in ꝑmo
ſatis diximus ſuper com.62.Iſtam autem acquiſitionem ponit Cõmẽ.ita
ꝙ fiat ex potentia materie educta ad actum.negat tñ Commen.4.phyſi.
cõmen.lxxxiij.acquiſitionẽ partis poſt partẽ ab extrinſeco factam.et iſta
non contradicunt:ſicut vides.vnde ſi ꝑpõderabis verba commẽti.lxxxiij.
nihil plus inuenies:videre autem que illarũ viarũ extremaꝝ ſit verior nõ
eſt preſentis ſpeculationis.vbi enim eſt diſcordia inter Scotum ⁊ ſanctuꝫ
Thomã difficile eſt videre veritatem.

¶Scđa contradictio eſt in cõmẽ.17.qꝛ ibi declarãs quõ ſemper forma hꝫ 2
rationem agendi ⁊ mouendi declarat hoc de quantitate et qualitate.et ſic cõmẽ.17
videtur ponere quantitatem eſſe de principijs actiuis:huius tñ oppoſitũ C
ipſe ſcribit:ſeptimo metaph.commẽ.32.vbi hꝫ ꝙ non eſt neceſſariũ vt ante
qualitatem generatam:aut quantitatẽ:vt etiam dicitur in litera ſit alia q̃
litas agens:aut quantitas:ſimiliter.4.phyſi.commen.lxxxiij.dicit quan
titatem non eſſe de principijs actiuis.ſed ſequitur potentias actiuas ⁊ opa
tiones earum.Ad hoc dicimus quantitatem non eſſe de principijs acti=
uis actione reali:bene tamen eſt de principijs actiuis actione ſpirituali:⁊
maxime tenendo:ſicut tenet Commenta.ſcđo de anima.cõmen.133.talia
ſenſibilia cõia ſentiri per propriam ſpeciem.In actione autẽ reali:licet nõ
ſit ratio agendi:eſt tamen conditio:quia in agentibus materialibus ac
tio eſt per contactum.contangentia autem ſunt quorum vltima ſunt ſi=
mul.5.phyſi.xxij.Et ſic quoquomodo quantitas poteſt dici forma agẽs:
quia non poteſt immediate ſubſtantia aliqua ſeparata tranſmutare mãm.
vt dicit commen.7.meta.28.⁊.xxxi.cõmen.ſic igit̃ cum quantum agat vt
quantum:lꝫ quantitate non agat:vt principio actiuo:ſed vt cõditione ne
ceſſario requiſita tamen vt ſic cõcedi poteſt aliquo pacto quãtitatẽ eẽ de

UVA. BHSC. IyR_120_3

ꝑncipijs actiuis:reductiue ſcʒ ⁊ cōcomitanter ſicut ipſemet dicit ꝙ quātitas cōſequit̄ potentias actiuas ⁊ operationes ipſaꝝ:ſed ipſa formalr̄ non eſt de ꝑncipijs actiuis. Illud aūt qđ adducit̄ de ſeptimo me.32.non videt̄ eſſe multū ad ꝓpoſitum cōtra textum iſtum:⁊ cō.17.huius tertij.quia ibi phs ⁊ cō.non negāt qualitatē vel quantitatē eſſe de principijs actiuis:ſed ſolū dicūt ꝙ in ſbijs ſolū eſt neceſſariū:ꝙ id qđ generat̄:generet̄ ab aliquo ſibi ſimili in ſpecie. In qualitatibus autem ⁊ quātitatibus illud nō opoꝛtet enim aliquam qualitatem generari ſicut dicit Commen.que tamē nō gubernabitur a ſimili ſibi in ſpecie preexiſtente:ſicut qualitates que ſubſequuntur formam mixtionis primarum qualitatum.

g ¶Tertia cōtradictio eſt in commen.31.q: ibi dicit ꝙ eſt per ſe notum continuum diuidi in infinitum.ſexto aūt phyſi.colligitur oppoſitū:q: ibi demonſtratur:demonſtratio autem nō eſt ad per ſe nota. ¶Rn̄detur a modernis ꝙ non inconuenit vnam ⁊ eandem propoſitionem eſſe per ſe notam in vna ſcientia:⁊ in alia demonſtrataʒ:ſicut enim docet phs primo poſterio. chirurgia ſubalternatur mathematice ſcientie quo ad iſtam cōcluſionem: ꝙ vulnera circularia tardius ſanantur:ita etiam licet ſcientia naturalis ⁊ mathematica non ſint ſe inuicem ſubalternantes ſimpliciter:tamē ſciētia naturalis quo ad iſtam propoſitionem ſubalternat ſibi ſcientiam mathematicam: nam vt inquit Com.in iſto com.iſta eſt vna maxima in mathematicis:ꝙ diuiſio menſurarum tendat in infinitum.⁊ Commen.ſubdit ꝙ hoc videtur eſſe per ſe notum:ſed illi qui ponunt magnitudines componi

F ex indiuiſibilibus:vt plato:non concedent hanc diuiſionem. Sed vnum per quod deſtruitur iſta opinio eſt hoc ꝑncipiū.vʒ.ꝙ magnitudo non cōponitur ex indiuiſibilibus:⁊ iſtud bene deſtruitur per principia nālia: et ſubdit Commenta.ꝙ exiſtimatur illic.ſ.in ſexto phy.ꝙ hoc demonſtratur in ſcientia naturali.i.ꝙ continuum ſit diuiſibile in infinitum. Et ſubdit ꝙ non eſt remotum ꝙ hoc principium ſit per ſe notum.vʒ.continuum eſſe diuiſibile in infinitum. Et tamen ſit ignotum naturaliter ꝙ cōtinuū vel magnitudo ſit compoſita ex indiuiſibilibus:tamen cum fuerit declaratū magnitudines non componi ex indiuiſibilibus:tunc ſcientia de hoc ꝑncipio erit certificata:ſequitur enim ex hac poſitione ꝙ magnitudo diuiditur in ſemper diuiſibilia:vt declarauit Ariſto.in ſexto:forte igitur geometer ponit hoc principium:vt naturalis diſſoluit hanc qōnem.vbi dicamus quod iſtud principium indiget demonſtratione.⁊ hec erit in hac ſciētia:⁊ de hoc perſcrutabitur in ſexto:in quibus verbis Cōmē.ſm expoſitionē modernorū innuit duas ſolutiones:vna eſt ꝙ iſta.cōtinuū eſt diuiſibile in infinitū. eſt per ſe nota:tam in ſcientia naturali ꝙ̄ in mathematica:ſed iſta ꝙ magnitudo ſit compoſita ex indiuiſibilibꝰ eſt ignota:⁊ demōſtrat̄ in ſcia nāli. Alia rñſio eſt ꝙ vtraqꝫ ē ignota ⁊ vtraqꝫ eſt demōſtrata in ſciētia nāli. Sed ſalua pace taliter exponentium hoc non pōt ſtare:q: Cōmēta.infra. commen.70.dicit ſuper verbis phi.ibi.qñ.d.ꝙ poſt dicemus de vnoquoqꝫ eoꝝum:de cauſa in hoc ꝙ ois mēſura ſit in magnitudines diuiſibilis:ſuper iſtis verbis.d.Cōmēta.ꝙ hoc ſignāt ꝙ diuiſio menſure ſemper eſt nota ꝑ ſe. Et quod cauſa eius indiget demonſtratione:non ſicut quidam exiſtimāt ꝙ geometer accipit hoc eē a nāli. Ecce igit̄ clariſſimā ſniam Auer.contra cōmunē errorē modernoꝝ tenentiū naturalē demōſtrare cōtinuum eē diuiſibile in infinitū:ipſe enim vult hanc eſſe per ſe notam in vtraqꝫ ſcientia.ſ.naturali ⁊ mathematica quantū ad eſſe:ſed bene eſt ignota quantum

G ad propter quid:et quo ad hoc commen.dicit illam demonſtrari in ſcientia naturali:⁊ illa demonſtratio ſecundum ipſum eſt demonſtratio cauſe

UVA. BHSC. IyR_120_3

ta ntum:non enim inconuenit aliquam propoſitionem quo ad qꝛ eſt:notā
eſſe:que tamen non ſit euidens euidentia cauſe:ſicut lunam eclypſabilem
eſſe notum eſt ad ſenſum:non tamen propter quid eclypſetur eſt notum:cā
igitur propter quam cōtinuū eſt diuiſibile in infinitū ignota eſt:⁊ eſt iſta:
quia magnitudo ipſa non eſt compoſita ex indiuiſibilibus:⁊ iſta demon-
ſtratur in ſcientia naturali:⁊ ſic dixit commen. in com. 31. iſtud principium
indigere demonſtratione. ſ. demonſtratione cauſe tantum:non demonſtra
tione dante cauſam et eſſe:quia quantum ad eſſe iſtud eſt per ſe notum:⁊
in nulla ſcientia demonſtratur:⁊ ſic patet quod non dedit commen. duas
rationes:ſed eſt vna reſponſio. Aliter enim commen. contradiceret ſibi in b
commento illo:et in com. 70. ⁊ ita in modico ſpacio ſui oblitus contraria
diceret. Melius eſt igitur exponere ipſum Auer. per ipſummet:et dicere
ſicut diximus:quod continuum diuidi in infinitum eſt per ſe notum:⁊ in
nulla ſcientia demonſtratur:ſed cauſa eius eſt ignota:et quo ad illud indi-
get demonſtratione. Et ex hoc patet quod ſolutio modernorum nō poteſt
ſtare:qui volunt mathematicaꝫ ſubalternari philoſophie naturali quo ad
iſtud principium:quod continuum ſit diuiſibile in infinitum:patet hoc eē
falſum. quia demonſtratio erigitur ſuper re ignota. iſtud autem principiū
eſt notum per ſe:ſicut inquit commen. in vtraqꝫ ſcientia. ergo eſt indemō-
ſtrabile in vtraqꝫ:ſimiliter patet quod fruſtra querunt ſuper. 6. phy. vtruꝫ
demonſtratio:qua demonſtratur continuum eſſe diuiſibile in infinitū:ſit
demonſtratio naturalis:vel mathematica:et faciunt quinterniones ſatis
diffuſos ſuper hoc:patet quod omnia iſta ſunt ſine propoſito:quia in. 6.
phyſi. non fuit demonſtratum an continuum ſit diuiſibile in infinitū. ſed
cauſa propter quam eſt diuiſibile fuit demonſtrata. Nota igitur mi Mece
nas ſolutionem iſtam:⁊ manda memorie:quia viri magni ⁊ illuſtres no-
ſtri temporis ſuper iſto paſſu ſunt decepti errore manifeſto.

¶ Quarta contradictio eſt in commen. 4 . quia dicit. omne corpus eſſe fi
guratum. Inſtantia eſt. 3. celi. 67. de elementis qui nullam figuram habēt. 4
¶ Reſpondetur. omne corpus eſſe figuratum vel ratione ſue forme:vel ra- cōmē. 4.
tione continentis. Et hec elemēta:quia ſunt indifferenter omnium figura 3
rum receptiua:ideo de ſe dicuntur infigurata eſſe:terminantur autem ip-
ſa merito continentis. Et ideo merito continentis habent figuram. ⁊ ſecū-
dum eius diſpoſitiones diſponuntur ⁊ ipſa:et ſic patet qualiter omne cor
pus dicitur eſſe actu figuratum. et hoc non contradicit quod elementa de
ſe dicantur infigurata.

¶ Quinta contradictio eſt. 3. phy. cō. 54. vbi hꝫ mundum eſſe in loco per
partes. huius tū oppoſitum vr̄ ſentire. 4. ph. 43. ¶ Rñdetur ꝙ hic ſumpſit 5
mundum pro toto vniuerſo:⁊ de hoc eſt verū ipſum eſſe in loco: qꝛ partes cōme. 54
eius ſunt in loco:ſicut ipſemet dicit. 4. phy. commē. 44. ſed qñ dicit quod
mundus non mouetur per partes contra Themi. ibi ſumpſit mundū pro
corpore celeſti quod circulariter mouetur:qꝛ tale ſm ipſum mouet ſm to-
tum:quantum ad formā:ſm partes vero:⁊ quantum ad formā et materiā
ſimul ſicut ipſe dicit ibi. ⁊. 6. phy. 85.

¶ Sexta contradictio eſt in cō. 60. vbi tenet magnitudinem tam mathe-
matice ꝙ naturaliter conſideratam eſſe diuiſibilem in infinitum. hui⁹ tū 6
oppoſitū reperit in dictis eius. 4. ph. cō. 72. vbi. d. ꝙ licꝫ linea ſm ꝙ linea cōmē. 60
diuiſibilis ſit in infinitū:nō tū ſm ꝙ eſt terreſtris aut ignea. Soluit. linea
poteſt conſiderari vt linea preciſe:⁊ ſic cōſiderari hꝫ a mathematico put
vꝫ. abſtrahit a materia ſenſibili:⁊ ſic diuiſibilis eſt in infinitum. Alio mo-
do pōt cōſiderari:vt eſt in mā pma abſolute:⁊ vt ſic ꝯſiderat a nāli. ⁊ vt ſit

UVA. BHSC. IyR_120_3

diuiſibilis eſt in infinitum:quia infinitas eſt ex parte materie:finitas vero eſt ex parte forme.3.phy.com.65.infinitas accidit materie ſecundū ꝙ eſt materia.Alio modo poteſt conſiderari linea ſecundum quod:eſt in materia quali:⁊ ſic a naturali conſideratur:⁊ vt ſic non eſt diuiſibilis in infinitum:quia vt ſic concernit formam a qua eſt terminatio ⁊ actus.Et ſic verificatur dictum Commenta.hic de linea naturali:vt eſt in materia prima abſolute:ſed.4.phy.72.verificatur ſua ſententia de linea naturali:vt eſt in materia quali:ſicut manifeſtant verba eius.vtrum autem in aliquo caſu etiam linea:vt in mā quali:ſit diuiſibilis in infinitum pertinet ad qōnē de minimis:qꝛ in via corruptionis non inconuenit in multis caſibus negari minima ſm multos ſolēnes Auerroiſtas:ſed de his alias.

ſ.ca.3 ſba orbis.

¶Concordantie Auerro.ſuper.4.phy.

1 Dicit Cōmen.in commē.20.quarti phyſi.ꝙ illud quod eſt per accñs aliud eſt rarum:⁊ aliud eſt ſemper.huius tñ oppoſitum inuenitur.8.phyſi.commento.36.vbi habet quod illud qđ eſt per accidēs nō eſt ſemper:neqꝫ neceſſarium.¶Reſpondetur ꝙ ly per accidens.8.phyſi.ſumit vt diſtinguitur contra primo:⁊ per ſe.Non ſic autem in iſto loco:ſed ſumitur abſolute.vnde.d.ꝙ tale aut eſt ſemper vel frequenter:⁊ de tali fiunt demonſtrationes iuxta ſententiam philoſophi in primo poſteriorum.Eorū que ſepe fiunt que demonſtrationes appellantur dialectice vt inquit Cōmētator ibi.de raro autem non fit demonſtratio.

cōme.20 L

2 ¶Dicit Commentator in commē.27.quarti phyſicoꝝ.ꝙ nihil ſeipſum recipit:neqꝫ per ſe:neqꝫ per accidens:huius tamen oppoſitum inuenitur.3.de anima.de intellectu qui recipit ſeipſum per accidens:quia poſt aliorū receptionem vt patet tex.cōmē.8.Et idem ſentit Cōmēta.12.meta.cōmen.li.niſi eſſet ꝙ quarto phyſicorum.loquitur de receptione corporali ⁊ dimēſionata.In tertio vero de anima:loquit de receptione ſpirituali:⁊ in tali non inconuenit ꝙ idem ſit mouens et motum recipiens ⁊ receptum:ſicut ſcribit Commentator.8.phyſi.commento.40.in intellectu autem nřo verificatur per accidens:in alijs vero intellectibus:et precipue in primo intellectu verificatur per ſe omnibus modis:quorum cauſam requiras.xij.meta.commentis.39.⁊.51.de hac tamen propoſitione prolixe diſputaui in qōne de mouente ⁊ moto.

cōme.27. M

3 ¶In commento.32.quarti phy.dicit Cōmēta.habitū notiorem eſſe priuatione.huius tamen oppoſitū dicit.8.ph.commen.xxvij.vbi hꝫ ꝙ in quibuſdam locis accidit deſcribere habitum per negationes priuationū in caſu quo priuatio eſt notior habitu.¶Reſpondetur quod priuatio quatenus priuatio eſt nunqꝫ eſt notior habitu.Et ratio eſt in promptu:quia ratio cognoſcendi eſt ab actu.9.metaphyſice.xx.habitus autem habet rationē actus:⁊ priuatio habet rationem potentie a qua eſt occultatio.Et iō priuationes habent cognoſci per ſuos habitus:ſicut potentia per actum:⁊ ſicut materia per formam:ſicut pꝫ.3.de aīa.tex.cō.xxv.⁊primo de anima.tex.cō.85.vbi dicitur ꝙ rectū ē iudex ſui ⁊ obliqui.Sed tñ per accñs cōtingit cognoſcere habitum per priuationē.⁊ hoc vbi ad vnam formam ignotam deuenire volumus per aliam formā notiorē diſperatā:tunc ſi volumus cognoſcere illam ignotam quid ſit in ſe poterimus eā cognoſcere per negationes formarum notiorum apud nos:que priuationes nō ſunt notiores ratione ſui.ſed rōne ſui habitus in quo hñt reduci:ſicut cōtingit in cognitione noſtra de abſtractis ſubſtantijs ex cognitione creaturarum:in qua ſm peritiores theologos potius attingimus quid non ſint qꝫ quid ſint.et iſtud voluit dicere Com.8.phy.quia ibi reddit cauſam qre Ariſ.deſcripſit

cōme.32. N

UVA. BHSC. IyR_120_3

illud qđ eſt per ſe per negationē accñtis: ꝛ inquit ꝙ hoc fecit quia illđ qđ eſt ꝑ accñs ē notius illo qđ ē per ſe. Et ideo accidet in quibuſdam locis deſcribere habitum ꝑ negationes ꝑuationū. Bene igiť diximus nos ꝙ ꝑuatio ꝛ negatio quatenus priuatio ꝛ negatio non ſunt notiores habitibus ꝛ affirmationibus.ſed ratione alterius habitus ꝛ affirmatiōis ad quas reduci hñt:cōtingere pōt ꝑuationē notiorē eſſe habitu.

¶In cō.64.36.ꝛ.42. dicit vacuum eſſe nature cōſimilis. oppoſitum vero tenet in cō.48.vbi habetur ꝙ vacuum non eſt nature cōſimilis neqꝫ diuerſe. Niſi eſſet ꝙ ſnīa phi eſt ꝛ Cō.ꝙ ex ꝑte rei vacuū non.ē nature cōſilis neqꝫ diuerſe. Cū nihil ſit. ſilitudo aūt identitas ꝛ diuerſitas ſunt dfie entis 10.meta.tex.cō.12. ſꝫ ſm imaginatiōem antiquoꝝ ponētiū vacuū ſequebatur vacuū eſſe nature ꝯſilis per totū:ꝛ ſic ad hoiem ꝓbat ibi phs ꝙ ſuppoſito vacuo non poſſet ibi motus fieri:cū ſit nature ꝯſilis per totū.vñ ſm rem vacuū non eſt nature cōſimilis neqꝫ diuerſe: tñ ſm imaginatiōnē que eſt res ſatis ampla nature ꝯſilis eſſe vř. 4 Cō.64.

¶In cō.71.quarti phy.dicit Cō.in motu elñti formā mouere.Et materiā moueri.in.4.de celo.d.formā elñti eſſe vtrūqꝫ.ſ.mouens ꝛ motū. ¶Solc. illud qđ mouetur vt quod non eſt materia neqꝫ forma:quia in ꝓhemio meta.actiones ſunt ſuppoſitorū: materia enim non pōt eſſe ꝑ ſe motum vt qđ in motu elñti:qꝛ ſubm motus eſt ens in actu.5.phyſic.t.cō.8.nec forma qꝛ forma vt forma habet mouere.2.de gñatione.53.Et.3.phyſi.17.tum quia forma habet rationem partis.parti autēꝫ non cōpetit ratio ꝑ ſe moti ſꝫ toti qꝛ totius eſt operatio.Illud igiť qđ mouetur ꝛ qđ mouet eſt totū elementum:tñ paſſiue mouetvt quo rōne materie:ꝛ moueť vt quo actiue rōne forme. bñ verum eſt ꝙ etiam ꝯcurrit mediū tanqꝫ cauſa mālis extrinſeca neceſſario reqſita ſi motꝰ elñti dꝫ ꝑfici ꝛ exire in actū:qꝛ in motu requiriť ſucceſſio ꝛ ſucceſſio eſt merito reſiſtētie:reſiſtētia aūt nō ē materia nuda. Tñ ſufficit ꝙ elñtum ꝛ ſua forma ab intrinſeco habeat potentialitatē ratione materie:vnde ſi forma elemēti eſſet a materia ſeparata:nullo mō eſſet mota neqꝫ ꝑ ſe neqꝫ ꝑ accñs:qꝛ forme ſepate ſicut.d.Cōmen.nono meta.cō.2. ſunt tñ agentes: ꝛ nullo modo patiētes neqꝫ eſſentiliťr neqꝫ accidentaliter Et iſta eſt ſnīa phi:ꝑmo de gñat.ꝛ corruptione.t.c.55.formis aūt in materia exñtibus cōpetit paſſibilitas ratione materie: ꝛ ideo ꝑ accñs ſunt mobiles non ꝑ ſe: qui enim dixerit formas eſſe ꝑ ſe mobiles nō eſt dignus vt a naturali pħo impugneť.5.phy.cōmen.5.Et ideo.4.celi cō.22.ꝙ forma elementi vt forma mouet:ſꝫ vt in materia moueť:qđ intelligo ꝑ accñs.In hoc vero.71.dicit materiā moueri vt quo tanqꝫ pricipio ꝑ ſe potētialitatis ad motū:lꝫ vt dixi non ſit adequatū: dixit vero formā mouere tāqꝫ principiū formale per ſe principiandi motū.Cū actio ſit a forma.¶Sed contra obijciens.ex hac ſolutione ſequiť idē mouēs eſſe ꝛ motū:quia tu cōcedis formā elñti eſſe vtrūqꝫ.¶Diciť admittēdo totū ad bonū intellectū.vꝫ. ꝙ non inconuenit idēꝫ eſſe ꝑ ſe mouēs:ꝛ tñ qđ ſit per accidens motum:ꝛ maxime in his que nō mouēt neqꝫ moueñť vt.qđ:ſꝫ qđ idē ſcđm idem ſit mouens ꝛ motū:hoc bñ facit a pipateticis negatū:nā vt ſcribit Cō.in lib.deſtruc.deſtructionū.diſpu.ꝑma.in ſolōne ꝑmi dubij.principiū ab oibus conceſſuꝫ eſt:ꝙ nihil ſeipſum permutare poteſt. 5 Com.71

¶In cō.76.quarti phyſi.dicit Cōmen.corpus mathematicuꝫ non abſtrahere a loco:ꝛ candē ſententiā habet ſupra in cōmen.47.Et ꝑrio de generatione.cō.44.Sꝫ huius oppoſitū inuenimus tertio celi.com.55.Niſi eſſet ꝙ corpus mathematicuꝫ non abſtrahit a loco indeterminato. tñ bene abſtrahit a loco determinato. Nā ratio ꝑpter quā aliqđ eſt in loco ideter 6 Com.76

UVA. BHSC. IyR_120_3

minato eſt ꝙ ſit dimenſionatum: ⁊ qꝛ corpus mathematicum quantum
eſt: ideo vt ſic competit ſibi in loco eſſe: ſed ꝙ aliquid ſit in loco determina
to. verbi gratia. ſuperius vel inferius. hoc competit corpori quali nedum
quanto ⁊ ſola naturalia corpora habentia grauitatem vel leuitatē vel ali-
quid hmōi ſunt in loco. Aut alr corpus mathematicum non abſtrahit a lo
co ſm imaginationem. Tñ ſm rem abſtrahit: qꝛ ſm rem omne corpus eſt na
turale: qꝛ corpus mathematicum in effectu non eſt ſeparatum a naturali: ſꝫ
ſunt eadem. 2. phy. 18. Et hoc voluit Cōmen. 4. phy. cōmē. 47. in fine. vbi
d. ꝙ corpus mathematicum non eſt in loco niſi ſm imaginationē: ⁊ vlr om
nes propoſitiones mathematice ſunt vere ad imaginationē. 3. phy. cō. 60.
⁊. 3. celi com. 72.

Cōm. 84 7 ¶ In com. 84. dicit Auerrois ꝙ rarum ⁊ denſum ſunt contraria in quan-
titate. huius tñ oppoſitum. d. in commen. ſequenti. vbi hr ꝙ raritas ⁊ den-
ſitas non ſunt de eſſentia quantitatis. Et. 7. phy. com. 15. dicit ꝙ ſunt qua-
litates. In primo aūt meta. cō. 15. dicit ꝙ ſunt de predicamento ſitus. in. 8.
ph. com. 77. d. ꝙ denſari ⁊ rareſieri ſunt motus locales. qualiter ergo eſt tā-
ta diuerſitas in dictis eius? ¶ Soluitur. raritas ⁊ denſitas ſunt de pre-
dicamento ſitus: verū eſt ſm opinionem antiquorum: ſic gloſat Commen-
tator primo meta. com. 15. Et ſic poteſt etiam gloſari auctoritas phi in pre
dicamento qualitatis dum dixit raritatem ⁊ denſitatē non eſſe qualitates
ſed de predicamento ſitus. nam phs in predicamentis vt in pluribus loq̄
tur ſm famoſitatem: ſicut colligitur de intentione Commentatoris. 5. me-
ta. com. 18. Et iſta etiam eſt gloſa Commentatoris. 7. ph. com. xv. vbi. d. ꝙ
raritas ⁊ denſitas ſunt rerum qualitates conſequentes calidum ⁊ frigidū
⁊ ſubdit. Antiqui vero dicebant ꝙ denſitas eſt conſtrictio pororum: ⁊ rari-
tas expāſio: ⁊ per ꝯñs ſm antiquos ſequitur ꝙ ſint de predicamento ſitus
⁊ contra iſtos antiquos loquitur phs ⁊ Commentator primo meta. tex. cō.
xv. ſicut patet intuenti. Dimitto hic rñſionem Burlei ⁊ iuniorum que nul-
la eſt ⁊ inſtantias habet multas. Raritas tamen ⁊ denſitas formaliter ſunt
quales: ⁊ tales vt ſunt in generabilibus ⁊ corruptibilibus inſequuntur ca
lidum ⁊ frigidum: qđ dico pp raritatem ⁊ denſitatem corporum celeſtium
que eſt alterius rōnis ab iſtis: qꝛ ibi non conſequuntur calidum nec frigi
dum ſicut pꝫ ſcđo cap. de ſbã orbis. Et ſic intelligitur dictum Commentato
ris. 7. phy. xv. vñ motus rarefactionis ⁊ condenſationis ſunt in predica-
mento qualitatis qꝛ ſui termini ſunt formaliter qualitates vñ phs in ſcđo
de partibus animaliū. ca. primo. inter qualitates elementorum enumerat
etiam raritatem ⁊ denſitatem: q̄tūcūq; non enumerauerit eas in ſcđo de ge
neratione. vel qꝛ reducuntur ad grauitatem ⁊ leuitatem. vel qꝛ reducuntur
ad molliciem ⁊ duriciem: vt dixit Alexander. vel ideo tacuit: qꝛ vt. d. Com-
mentator ibi in com. xv. raritas ⁊ denſitas non ſunt qualitates actiue ſed
Q conſequuntur calorem ⁊ frigus. ⁊ eſt ſnīa phi in. 2. de generatiōe. tex. c. 17.
ſicut bene notat ibi Jo. grāmaticus. qñ vero. d. Cōmē. in. cō. 84. ꝙ raritas
⁊ denſitas ſunt contraria in quantitate: hoc intelligitur non formaliter ſed
conſecutiue. vñ ipſemet ſeipm declarat ibi. inqt em̄ raritas ⁊ denſitas ſunt
cōtraria in quantitate. ⁊ ſubdit cām dicens cum tranſlatio corporis de ra-
ritate in denſitatem eſt tranſlatio de maiori quantitate in minorē. Et hoc
idē hꝫ ipſe. 8. phy. in cō. 31. Et pp hoc ipſe in com. 85. quarti phy. dixit rari-
tatem ⁊ denſitatē nō eſſe de eſſentia q̄titatis: qꝛ videbat ꝙ non erant quā-
titates formaliter ſed conſecutiue. Qñ vero dixit. 8. phy. cō. 77. ꝙ denſari ⁊
rareſieri ſunt motus locales. Dr ꝙ ibi loquit̄ ad hoiem: qꝛ ibi. d. ꝙ antiq di
cebant generationē ⁊ corruptionē fieri p̄ cōgregationē ⁊ ſegregationem: ⁊

UVA. BHSC. IyR_120_3

fuerunt illi qui dixerunt res generari ex raro ⁊ denſo: ⁊ illi ponebant ꝙ rareſieri ⁊ condēſari ſunt motus locales: ⁊ tales collocabāt raritatē ⁊ denſitatē in genere cōgregationis ⁊ ſegregationis ⁊ ſeparationis: ſicut ibi Cōmētator expreſſe hꝫ. Pōt etiā dici ſm veritatē ꝙ mot⁹ locales conſequunt̄ ad motū rarefactionis ⁊ cōdenſationis ſicut pꝫ intuenti.

¶In eodē cōmento. 84. dicit Cōmentator ꝙ q̄titas nō fit a quātitate ſicut caliditas a caliditate. huius tñ vr̄ dicere oppoſitū primo de genera. cō. 3⁻. vbi hꝫ ꝙ faciens ptes magnitudinis eſt magnitudo. Solutionē huius q̄re ſuperius in tertio ph̄. cōtradictione ſcd̄a. ſup cō. 17. Com. 84. 8

¶In cōmento. 9⁻. quarti phy. dicit cōmentator ꝙ mot⁹ pōt imaginari extra tp̄s. hui⁹ tñ oppoſitū inuenit̄ in dictis ſuis. 12. meta. cō. 29. vbi hꝫ ꝙ ſine tp̄e impoſſe eſt imaginari motū. R̄ndet̄ ꝙ Cōmētator hic loquitur de abſtractione q̄ fit in prima operatione intell'᷑ in q̄ pōt conſiderari prius nō conſiderato poſteriori. Nā ſicut ſcribit Cōmentator. 12. meta. cō. 39. intell'᷑ natus eſt diuidere ea q̄ ſunt adunata in eſſe: lꝫ in re ipſa nō ſint diuiſa. Et ita cū tēpus nō ſit de q̄ditate mot⁹: intellectus pōt abſtrahere motū a tp̄e. Et ex hoc pꝫ cōtra vulgares ſucceſſionē nō eſſe de intrinſeca rōne mot⁹: ſꝫ eſt de ꝯṗtibus ipm̄. Sed. 12. meta. cō. 29. loquit̄ de abſtractione q̄ fit in ſcd̄a operatione intellect⁹: ⁊ ſic non pōt imaginari mot⁹ ſine tp̄e: q꞉ imaginando hoc: talis imaginatio mēdax eſt. prima aūt minime: q꞉. 2. phy. tex. c. 18. abſtrahentium non eſt mēdacium. Com. 97. 9 R

¶Uidetur dicere Cōmētator in cōmento. 99. ꝙ motus ſit q̄ditatiue quātitatis. huius tñ oppoſitū. d. ph̄s ⁊ ipſe in. 5. meta. com. 18. ⁊ textu. Burleus ⁊ moderni diſtinguunt de triplici cōſideratione motus. dicunt eñ motū poſſe ſumi primo vt non differt a termino ad quē: niſi ſicut imperfectum a pfecto: ⁊ ſic eſt de gn̄e termini ad quē. Alio mō primo fluxu cōtinuo quo mobile tendit ad ſuā pfectionē. Et ſic eſt de predicamento paſſionis. Tertio mō pōt capi ꝓ illa ſucceſſione vel duratione trāſmutationis cōtinue: ⁊ ſic eſt in predicamento quātitatis ꝑ ſe. Et ſic dicit ph̄m cōſideraſſe motū in. 5. meta. q̄n dixit motū eſſe quantitatē. Mirū eſt q̄uo ille vir ita manifeſte peccat in ponendo ꝓpriā q̄titatē motui: ⁊ in dicendo de intentione phi motū eſſe per ſe quantitatē. Immo ph̄s expreſſe. 5. meta. cap. de quāto. ⁊ eſt textus cōmē. 18. enumerat motū ⁊ tp̄s inter quanta ꝑ accidens. Et dicit. alia vt motus ⁊ tp̄s. Etenī hmōi quāta q̄dam dicuntur ⁊ cōtinua: eo ꝙ illa diuiſibilia ſunt quorꝫ ſunt he paſſiones. Et Cōmentator in cōmento dicit ꝙ tp̄s ⁊ motus ſunt quātitates eo ꝙ ſunt accidentia ꝯn̄a eſſentialiter illa que ſunt quātitates per ſuam fōam. ſ. magnitudinem que diuiditur eſſentialiter ⁊ primo. Dicam⁹ ergo ad cōtradictionē ꝙ Cōmētator nō dixit in. 99. com. motū q̄ditatiue eſſe quātitatem: ſed ſolū ꝑ accn̄s. vñ ſi ponderentur verba ſua ibi reddit cām cōtinuationis in motu: ⁊ dicit ꝙ eſt quantitas per quaꝫ eſt motus: noluit dicere ꝙ motus eſt cōtinuus: q꞉ motus ſit quātitas ſicut imaginatur contradicens. ſꝫ voluit motū habere cōtinuationem a quantitate i. a magnitudine ſuper qua fit motus. Com. 99. S

¶In cōmento. 117. d. motū abijcere a ſubſtantia. Oppoſituꝫ infra in eodē quarto cōmen. 128. ⁊. 8. phy. 59. Soluit̄. dictum ſuum fallit in motu locali per ſe: verificatur tamen per accidens. Com. 17. 10

¶Commentator in cōmento. 132. quarti phyſi. dicit tempus non menſurare motum celi vt numerus: ſed bene ad alios motus ſe habet vt numerus. huius tamen oppoſitum. d. in cōmen. 133. Soluitur ꝙ dictum ſuum intelligitur cum preciſione: q꞉ ad motum celi tempus habet duplicem habitudinem ⁊ paſſionis per ſe ꝯṗtis ſubiectum. Et habitudinem numeri ⁊ menſu- Com. 132. T

UVA. BHSC. IyR_120_3

re.ſed ad alios motus comparatur ſolum in ratione numeri.Et ſic ſedatur controuerſia.

Concordantie Auerrois ſuper.5.phyſi.

Cōme.8. In cōmento 8.5.phyſi.dicit.Cōmen.ꝙ materia non eſt in loco.oppoſitum apparet primo de generatione.cōmento.27.
1 vbi dꝫ ꝙ illud ex quo aliquid gn̄atur neceſſe eſt vt ſit in loco.Soluit.mām non eſſe in loco p ſe:ſed per accidens rōne.vꝫ.totius generati:cuius ipa eſt pars:qđ quidem per ſe eſt in loco.Et phs deſtruit hic materiā nō eſſe in loco vt eſt ſeparata a phyſicis corporibus:vt imaginabant antiq.tñ vt eſt in
A phyſicis corporibus ſic eſt in loco p accñs:qꝛ locatur ad locationem illius cui p ſe debetur locus.Eſſet tñ hic locus dubitationis in via commenta. An materia ſit in loco non rōne totius.ſed ratione ſui vel ratione alicuiꝰ q̄ntis ad ipſam.Et vr̄ ꝙ ſic.nam ſtantibus quantitatibus interminatis coeternis ipſi materie vr̄ ꝙ ſibi debetur locus.Nam vr̄ ꝙ rō locandi abſolute ſumatur a quantitate iuxta illud phi.4.phy.textu cōmen.76.Si corpꝰ cubum ſeparatū a qualitatibus ſenſibilibus ponatur in aqua:tm̄ cedit ſibi aqua quanta eſt ſua dimenſio.Ad hoc diceretur ꝙ mā quātitatibus interminatis conſiderata vt abſtrahit ab omni forma ſubſtantiali: ⁊ ab oī qualitate ſenſibili:vt ſic non eſt ens niſi in aīa ſm viam Auerrois.12.meta.cō. 14.Et ita etiam diceretur eſſe in loco ſm imaginationem.Aut diceretur eſſe in loco indeterminate:ſed ꝙ ſit in aliquo loco determinato requiritur quantitas terminata ⁊ forma:ad quā conſequitur talis quantitas.Et ſic dicimus ſubiectum generationis non occupare locū determinatum:⁊ ſi illđ ſit materia quanta.Soluitur igitur contradictio ꝙ Cōmentator non dixit ꝙ illud ex quo aliquid generatur ſit in loco per ſe:ſed dixit ꝙ hoc eſt aut p ſe aut per accñs:ſicut dicimus de materia.ecce ꝙ vult materiam eſſe in loco per accñs:ſed qñ dixit.5.phyſi.cōmen.8.ꝙ materia non eſt in loco:intellexit eam non eſſe in loco per ſe.Et iſta non contradicunt.Aut alr̄. non eſt in loco determinato:eſt bene in loco indeterminato.Sed prima ſolutio eſt magis ad mentem phi ⁊ Commentatoris primo de genera.t.com.27.ſicut videre poteris.

In commento nono.5.phyſi.dicit Cōmentator ꝙ cōtrarietas que eſt in
Cōme.9. loco latet.⁊ eandem ſnīam hꝫ.8.phyſi.com.16.huius tñ oppoſitum vide
2 tur dicere.3.meta.com.4.Et.1 .meta.com.13.vbi hꝫ ꝙ contrarietas in rei veritate primo inuenitur in eis que ſunt in loco:nō accepta eſt in diffinitione cōtrarioꝝ diſtantia:cum dꝛ:contraria ſunt q̄ ſub eodem gn̄e poſita maxime diſtāt.R̄ndetur vt.d.Cōmē.4.celi.cō.38.ꝙ cōtrarietas que eſt in forma ⁊ qualitate ⁊ in loco dꝛ equoce:qꝛ cōtraria in qualitate ⁊ in alijs p̄dicamentis ſunt ſolū duo in forma.Et ſunt vnū in ſubiecto:ſed contraria in loco ſunt cōtraria tam ſm ſbm q̄ ſm formam.Et qꝛ de rōne contrarioꝝ eſt diſtantia:⁊ qꝛ plus diſtant illa q̄ ſunt duo in forma.⁊ duo in ſbto. q̄ illa que ſunt duo in forma ⁊ vnū ſbto:nō contrarietas ex natura rei primo competit contrarijs in loco q̄ alijs contrarijs.Accedit ad hoc vt dicit etiā Cōmētator.1 .met.cō.13.diſtantia in loco eſt maxima.ſ.centri ad circūferentiā.⁊ iſta diſtātia eſt cā in contrarietate ſbarū corporū ꝓprioꝝ iſtis locis.iō cōtrarietas primo reperit ex mā rei in loco q̄ in alijs cōtrarijs alioꝝ p̄dicamentoꝝ.Et hoc etiā aſſeruit Cōmentator.4.ph.com.5.dū.d.ꝙ corpora cōtraria ſm naturā mouent ad loca cōtraria ſꝫ naturā:qꝛ loca non ſolū ſunt extrema vnius linee recte lōgiſſime:ſed ⁊ cū hoc ſunt contraria ſm potētias eī quaꝝ ſbe ſunt ſic es contrarijs hn̄t ſbas contrarias aliquo modo:ecce ꝙ vult contrarietatem in loco eſſe:cauſam contrarietatis in ſba ⁊ in quā

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſitate:eo mõ quo in ſubſtantijs conuenitur ſ᷒ꝺam ſᷓe contrariam eſſe.Et lꝫ ita ſit ꝙ contrarietas primo reperiatur in loco:tñ nõ eſt notũ ꝙ oẽ qꝺ localiter mouetur cõtrarietatẽ talem habeat:⁊ ſic dixit cõmentator in hoc quinto cõ.19.⁊.8.phy.16.Et.6.phyſi.cõmento.92.ꝙ cõtrarietas q̃ eſt in loco latet.nõ q꞉ illa lateat ꝙ ſit contrarietas:imo eſt prima ⁊ cã aliaꝝ:⁊ ponit in diuiſione alioꝝ tanꝗ̃ notior ſed latet penes hoc ꝙ non eſt notum ꝑ ſe eaꝫ ineſſe cuilibet mobili qꝺ mouetur motu locali.Et ſic nulla eſt cõtradictio ſicut vides:ſed contra determinationem iſtã dubitauit ſubtiliter magnificẽtia tua:q꞉ tunc non eſſet vera contrariorum deſcriptio dicens.contraria ſunt que hñt fieri circa idẽ ſ᷒ꝺm nõ,ſimul:ſꝫ ſucceſſiue:mõ ſi cõtraria in loco ſunt duo in ſ᷒ꝺo ⁊ duo in forma:nũꝗ̃ igit̃ aliquo mõ circa idẽ ſ᷒ꝺm habent fieri nec ſimul nec ſucceſſiue.Et ad hoc dixit ꝙ argumentũ tuũ demonſtrat nam locus ſuperior vniuerſi nunꝗ̃ fiet inferior.⁊ dixi deſcriptionem illam verificari de cõtrarijs in qualitate nõ de ꝯtrarijs in loco:⁊ dixi cũ Auerroi com.38.quarti de celo.cõtrarietatem nõ dici vniuoce ſed equiuoce vł analogice de his ⁊ de illis:aut alr̃ aliꝗꝺ cõuenit alicui rõne gñis:quod tñ repugnat eidem rõne ſpẽi ſicut pꝫ.6.pħ.cõ.xv.Et.7.phyſi.cõ.2.

¶In cõmento.xix.quinti phyſi.cõmentator dicit ꝙ non fit minus niſi per admixtionem contrarij.Oppoſitnm ſcꝺo celi.cõmento.xv.Solutur.in habentibus contrarium ſm viam commentatoris remiſſio per admixtionem contrarij fit:⁊ per oppoſitum intenſio per remotionem a contrario iuxta illud philoſophi.illud eſt albius quod eſt nigro impermixtius: in carentibus vero,contrario ſicut eſt lumen ⁊ alia hmõi non eſt ſic.Et ideo commentator in commento.xv.ſecundi de celo iam allegato inquit.⁊ non ſequitur vt remiſſio ſit ſemper ex mixtione cõtrarij: ſicut dixit Alexander in multis locis. Com.19. 5

¶In commento.21.quinti phyſi.dicit generationem non eſſe motum:quia forma eſt indiuiſibilis:ſed oppoſitum videtur ſentire de formis elemẽtoꝝ tertio celi cõmento.67.vbi tenet ꝙ intenduntur ⁊ remituntur.Solutur de ratione motus due conditiones requirunt̃.vna ꝙ ſubiectuꝫ ſit ens in actu: alia ꝙ forma ſit diuiſibilis.vnde.5.phyſi.probatur ad relationem non eſſe motũ.⁊ etiam.7.phyſi.de prima ſpecie qualitatis.Et Cõmẽtator.6.phyſi.cõmen.85.probat ꝙ ad ſitum non eſt motus:q꞉ eſt relatio:⁊ relatio cõſiſtit in indiuiſibili.Requiritur etiam ꝙ ſubiectum ſit in actu.5.phyſi.t.com.8.Et propter hoc in formis eductis de potẽtia materia quedam ſunt perfecte non intenſibiles neꝗ̃ remiſſibiles:ſicut ſunt forme mixtorum:⁊ de iſtis maxime verificatur dictum commentatoris ꝙ generatio taliũ non eſt mot᷒: q꞉ tales ſunt indiuiſibiles.i.non ſucceſſiue acquiſibiles:ſed per minima acquirantur.¶Forme aũt elementoꝝ ſunt medie inter ſ᷒ꝺam ⁊ accñs ſm cõmentatorem tertio celi.cõmen.67.⁊ tales partibiliter acquiruntur ⁊ ſucceſſiue.tñ earum generatio non eſt motus: q꞉ ſ᷒ꝺm non eſt ens in actu.vide q̃ ſcripſi primo phyſi.cõmento.62. Com.21. 4 B

¶In commento.22.quarti phyſico.dicit Cõmentator ꝙ vltima non ſunt in loco niſi per accidens non eſſentialiter. ſed huius oppoſitum ipſe ſcribit primo de generatione. commento.29. vbi habet ꝙ linee ſuperficies ⁊ puncta non ſunt in loco: neꝗ̃ ſm ſe: neꝗ̃ ſm accidens.Solutur.aliquid moueri per accidens conuenit dupliciter.pure ⁊ non pure. Appello illud moueri per accidens pure:quod preciſe mouetur ad motum alterius ⁊ nullo modo poteſt per ſe moueri. Et iſto modo intelligitur dictum Commentatoris hic in commento.xxij.quando di.ꝙ vltima mouentur per accidens ſcꝫ pure quia preciſe mouent̃ ad motũ illius cuius ſunt vltima. Alio Com.22. 5

UVA. BHSC. IyR_120_3

modo aliquid dr̄ nō pure per accidēs moueri. Et eſt illud qḋ mouetur ad
motum alterius: qḋ tñ ſi ſeparatū fuerit ab eo ad cui⁹ motū dr̄ moueri po
terit per ſe moueri: ſicut motus partis ad motū totius: q: pars ſeparata a
toto poteſt per ſe moueri: ſicut ptʒ. 4. phy. cō. 32. Et quinto phy. cō. primo.
Et primo de anima. cō. 37. Et propter hoc dixit Cōmētator. 6. phy. cō. 86.
ꝙ motus partis in toto non eſt motus pure per accidēs. Formaliter igitur
ſoluētes dicamus ꝙ quinto phy. cō. 32. loquitur de accidēte puro. primo de
C genera. 29. loquitur de accñte nō puro. Aut aliter ſolui pōt ꝙ Cōmētator
primo de genera. loquit̄ ex ſnīa platonis. cōtra quē arguit ibi phs. Plato
enim poſuit mathematica eē ſubiecta corporū naturaliū. ⁊ q: ipſe poſuit ta
lia nedū ſm intellectū: verū etiā ſm eē ſeparata a ſenſibilibus videt̄ ſequi:
ergo talia nullo modo in loco eē neqꝫ per ſe neqꝫ per accidēs realr̄ loquen
do in quinto aūt phyſi. loquit̄ ſcʒ ſnīam Ariſto. ⁊ d. ꝙ talia ſunt in loco per
accidēs: q: locant̄ ad locationē ſui ſubiecti qḋ eſt p ſe in loco. ¶ Et iſta ſolo
non eſt remota a veritate ſm rem ipſaʒ: tñ ſicut. d. Commentator primo de
anima. commento. 26. vniuerſaliter hodie nō poſſumus intelligere opinio
nes antiquorum: q: non ſunt note apud nos.

comē. 34. ¶ In cōmento. 34. quinti phy. dicit Cōmētator tēpus conſtituere motū.
6 Huius tamen oppoſitū habet̄ ſupra in hoc quinto cōmen. 3. vbi enumerās
ea que conſtituunt eſſentiā motus nō enumerat tēpus. Rñdetur ꝙ refert cō
ſiderare motum in ſua quiditate: ⁊ refert conſiderare ipſum quo ad ſuam
vnitatē ꝯñtem ipſum. Et tunc dicimus ꝙ motus conſideratus quiditatiue
conſtituitur in ſui diuiſione ex tribus: ⁊ talia ſunt ſcḋm termin⁹ ad quē ⁊ ter
D minus a quo. vnde cōmentator ſic conſiderauit motum. Et phs q̄nto phy.
t. cō. 3. nam ipſe dicit ibi. ꝙ ſcḋa motus conſtituit̄ ex iſtis tribus cauſis exiſtē
bus in eo nō extrinſecis: ⁊ ideo non numerauit motorē aut tempus vt ipſe
habet ibi. ſed conſideratio motus quo ad ſui vnitatē numeralem bene con
cernit vnitatē tēporis ⁊ motoris. Et ſic ꝯſiderat̄ mot⁹ ab Auer. ⁊ ab Ariſ. quī
to phyſi. 34. quādo dixit ꝙ ad vnitatē numeralē motus requiritur vnitas
tēporis: ⁊ ſic etiam cōſiderauit motū in. 8. phy. t. cō. 82. vbi dixit motum p
iectorum nō eſſe continuum ſed videri ꝯtinuū. Et reddens cauſam dixit. nō
enim vnum eſt mouens: vbi expreſſe patet motoris vnitatem requiri ad cō
tinuitatem ⁊ vnitatem motus. que tamen non ſunt de quiditate motus ſi
cut patet conſideranti.

cōmen. 35 ¶ In. 35 cōmē. quinti phyſi. ad vnitatē numeralē motus dicit tria requiri:
7 ⁊ hec ſunt vnitas ſubiecti: vnitas mobilis: ⁊ vnitas termini ad quem. Sed
huius oppoſitum videt̄. 8. phyſi. t. c. 82. vbi habetur ꝙ vltra hec requiritur
vnitas motoris. Ad hoc dicit̄ ꝙ Ariſt. non poſuit hic vnitatē motoris req̄
ri ad vnitatem tpīs: q: nōdum declaratum eſt vtrum omne motum ab alio
ſit motum. Et ideo tacuit illud differens illud vſqꝫ ad octauum phyſi. vtrū
autem in aliquo caſu poſſit eſſe vnus motus a pluribus motoribus perti
net ad octauum phyſi. ſed pro nunc dimittatur.

cōmē. 36. ¶ In eodem commen. 35. ⁊ cōmento ſequenti eſt etiam ꝯtradictio: q: hic. d.
8 tria illa requiri ad vnitatem motus. ſ. tēpus ſubiectū ⁊ terminus. Sed com
men. ſequenti ſolum ſubiectū ⁊ terminū requiri dicit: niſi eſſet ꝙ vnitas mo
tus magis intime dependet ab vnitate ſubiecti: cū ſubiectū motus ponat̄
in ſua diffinitione: ⁊ etiam terminus ad quem: qui eſt de ſcḋa motus: q: ab
ipſo ſumit ſpecieʒ: cū non differat ab ipſo niſi ſicut imperfectum a perfecto
3. phyſi. cōmen. 4. Motus autem a tempore depēdet tanqꝫ ab aliquo extrin
ſeco: ⁊ non quiditatur per ipſum. i. tps nō eſt de quiditate eius: ſicut dicit
commentator hic ⁊ cōmento. 35. ꝙ accidit nature motus ꝙ ſit in tem pore

UVA. BHSC. IyR_120_3

non ꝙ motus quiditetur per tempus.i.quiditatiue conſtituatur p tēpus.ꝛ ideo tacuit commētator in cōmento ſequenti tēpus:qꝛ ſoluꝫ ꝯſiderauit motum quo ad predicata que conſtituunt ipſum quiditatiue.lꝫ aūt ſbm nō ſit de quiditate accn̄tis:ſufficit tñ ꝙ ſit delatiuū quiditatis eius.

¶In cōmento.37.quīti.d.oēm motuꝫ cōtinuum eſſe.Huius tñ oppoſitum dicit.3.phyſi.cōmento.6.Et.5.phyſi.comēto.23.vbi habet motuꝫ augmentationis nō eſſe continuū.Soluitur.motū ſub ratione qua motus nō repugnare ſibi cōtinuitatē ſicut talpe inquantum animal non repugnat viſio: tamen motui applicato ad materiā aliquā ſenſibilem determinatam ſtat continuitatem ſibi repugnare:ſicut eſt in caſu de motu augmenti: qui non poteſt eſſe continuus ſicut probat commentator in locis allegatis:nihil autem prohibet vnū ꝛ idē predicatum vni ꝛ eidē rei non repugnare ſub rōne cōmuni:ꝛ ſub rōne generis:qḋ tamē repugnabit illi ſub rōne ſpāli. ſicut talpe vt talpa nō pōt videre:ſed vt animal non ſibi repugnat:Ariſt.aūt in hoc 5.phyſi.ꝛ in.6.conſiderat motū in cōi nō applicando ipſum ad aliqua mobilia determinata.Et ideo omnia que verificantur de motu in iſtis locis verificantur ſm eius cōitatem.que tamē cōitas non repugnat rationibus ſpecialibus aliorū motuū.vide ꝓ hac ſolutione in ſimili Auerroim copioſe.6.phyſi.cōmento.15.vide.7.phyſi.cōmento.2.in ſimili de celo inquantum celum ꝛ inquantuꝫ corpus. Cōmē.37 9

¶In cōmento.47.quinti phyſi.dicit Auer.terminū a quo non eſſe de ſubſtātia motus:ſed eſſe accidēs motui.Sed nos oppoſitum inuenimus in dictis eius ſupra.in cōmen.3.huius quinti.Soluitur.terminus a quo dupliciter poteſt cōparari motui.vno modo abſolute.Et ſic eſt de quiditate motus cum ponatur in eius diffinitione.Motus enim fit de affirmato in affirmatum.Alio modo reſpectiue.vꝫ.in comparatione ad terminū ad quem. Et ſic terminꝰ a quo eſt accidēs reſpectu motus in reſpectu termini ad quē motus enim cū termino ad quem idemptificantur ꝛ reponuntur in ſpecie: non auteꝫ per terminum a quo.terminus.n.a quo abijcitur.ſumitur igitur hic accidens prout omne illud quod non eſt eque intimum ſicut aliud.et quia terminus a quo nō eſt eque intimus motui ſicut terminus ad quem: ideo nomē accn̄tis accepit:ꝛ hoc eſt de mēte cōmentatoris infra in cōmen. 49.vbi dicit ꝙlicet contrarietas in motibus ſit tam ex termino a quo ꝙ̄ ex termino ad queꝫ.Magis tamē motus ſunt contrarij ex termino ad quem ꝙ̄ ex termino a quo. cōmē.47 10

Concordantie Auerrois ſuper ſexto phyſi.

In commento 16.dicit Cōmentator ꝙ exempla que adducuntur in literis adducuntur vt ſermo ſit manifeſtior.Huius tñ oppoſituꝫ ipſe ſcribit.4.phyſi.cō.71.Soluitur.ꝙ exemplificatio in literis ad duo pōt cōparari.vꝫ.ad materiā ſubiectā de qua eſt ſermo. Et ſic talis vr̄ eſſe manifeſtatiua ſermonis.ꝛ iſto modo vtitur phs plerūqꝫ in loco priorum.ꝛ in loco poſte.Alio modo poteſt cōparari ad exempla ꝯſimilia in materia determinata:ꝛ ſic eſt minus manifeſta.ꝛ qn̄ ſecunda ſequit̄ primā ſic ſermo redditur manifeſtior.Et iſto ſecūdo mō loquebat̄ Cōmentator.4.phyſi.cōmē.71.inquit enim ꝛ cum dedit exēplū de literis dedit exēplum de materijs vt demōſtratio ſit manifeſtior. primo aūt mō loquemur hic qꝛ di. ꝙ Ariſt.adduxit exemplū in l̄ris vt ſermo eius ſit manifeſtus qn̄ enim caſus ponitur in terminis redditur vtiqꝫ clarior. Cōmē.16

¶In cōmen.41.dicit inter non ens ꝛ ens nihil mediāt.huius tamen oppoſitū hꝫ primo phy.cōmē.28. Et.12.meta.cōmē.11.Et.5. phyſi.cōmen.8. de materia.Soluitur.ꝛ 12.meta.cōmēto.11.Non ens ſumitur tripliciter.primo Cōmē.41

UVA. BHSC. IyR_120_3

pro illo qđ non habet eſſe nec imaginationem. Et iſtud eſt vere nihil.ꝛ ſo-
lum iſtud: vnde illud. quod nō habet eſſe nec imaginationē ẜ eſt illud quod
implicat cōtradictionē:ꝛ tale eſt vere nihil. nam tale nō poteſt facere vnuꝫ
per ſe cōceptum nec ſicut obiectū cū obiecto nec ſicut modus cuꝫ obiecto.
F Sicut dicit ſubtilis doctor in.2.q. quolibetorum. Et commenta.4.metheo.
comment.9.qui.d.aliqđ intelligibile ponit hoc fundamentum ꝙ oppoſi-
ta non congregantur inſimul. Alio modo ſumitur ꝓ priuatione exiſtente
in prima materia. Tertio modo ſumitur pro illo quod nō eſt in actu. Tūc
dicitur ꝙ inter non ens primo mō ꝛ ens: nihil cadit medium: qꝛ talia con-
tradictorie opponūtur quorū non eſt medium ſecūdum ſe inuenire: primo
poſte. Et.10.meta.tex.commen.23.ꝛ ſic loquitur Cōmen. in hoc commen.
41.huius ſexti. Sed inter non ens primo modo.ſ.inter nō ens ſimpliciter ꝛ
ens in actu eſt bene dare medium:ꝛ iſtud eſt ens in potētia. talia autem nō
opponūtur contradictorie. vnde ens in potentia non eſt vere nihil neqꝫ eſt
ens ſicut philoſophus. ſed mediat inter vtrūqꝫ.ꝛ ſic loquitur Cōmētator in
alijs locis allegatis.

Cōme.41 3 ¶In eodē cōmē.41.habet Cōmētator ꝙ trāſmutatio in ſubſtātia eſt prin-
cipaliter tranſmutatio. huius tamē oppoſitū dixit in hoc ſexto commen.
52.vbi dixit trāſmutationē in ſubſtātia nō eſſe tranſmutationem: ſed finem
tranſmutationis. Sicut vniuerſaliter eſt de qualibet tranſmutatione indi-
uiſibili: ſicut habet etiā ipſe.4.phyſi.cō.129.vbi habet trāſmutationē dici
equiuoce de tranſmutatiōe per ſe.ꝛ de tranſmutatiōe ꝛ que nō eſt per ſe.ſꝫ
eſt finis tranſmutationis. Et conſimilem ſentētiam habet ipſe.6.phyſico.
G in.cō.45.¶Soluitur. tranſmutatio in ſubſtātia dicit ſimpliciter ꝛ princi-
paliter trāſmutatio terminatiue: qꝛ terminatur ad illud qđ eſt ſimpliciter.
ꝛ principaliter ens.7.meta.tex.cō.4.ſubſtātia ꝓcedit accidēs. Et ſic di-
xit phs primo de gñā.tex.cō.11. Et.5.phyſi.tex.cō.7.generatio ſubſtantie
eſt ſimpliciter trāſmutatio. accñtium vero nō eſt ſimpliciter trāſmutatio: ſꝫ
eſt aliqua tranſmutatio:ꝛ quedā cuiuſdā. Tamē in rōne motus formaliter
ſumpti trāſmutatio in ſubſtātia nō dicitur principaliter tranſmutatio: ſed
eſt finis trāſmutationis: nec eſt motus ſed ſequitur motū. Et ſic auctorita-
tes contrarie ꝓcedunt vijs ſuis.

Cōme.59 4 ¶In cōmēto.59.ſexti phyſi.ſcribit Cōmētator accidētia carnis induci in
materia ante formā ſubſtātialem carnis. huius tñ oppoſitū hꝫ primo cap. de
ſubſtātia orbis. vbi dicitur ꝙ accidētia cōſequētia formā ſequuntur formā
Accidit ad hoc ꝙ ſubiectū accidētium eſt ens in actu. ſcđo de anima.cō.4.
Et alibi frequēter. Soluitur. accñtia ſunt in duplici differētia quedā in fie-
ri talia ab Auerroiſtis interminata dici cōſueuerunt. Et quedā ſunt in fa-
cto eſſe:ꝛ talia dicta ſunt terminata. Tunc dicimus accidētia in fieri prece-
dere formā in materia. ſed terminata ſunt poſt formam poſterioritate natu-
H re: nō tēporis: vt ſcribit ipſe primo cap. de ſubſtātia orbis. ¶Replica. primo
de gñatiōe ꝛ corruptione. gñatio eſt tranſmutatio totius in totū nullo ſen-
ſibili remanente. ergo vꝛ ꝙ oīa accñtia fundent in cōpoſito. ꝛ p ꝯñs nō eſt
dare accidētia ꝓcedētia formam in materia. Soluitur ibidē. dꝛ nullo ſenſi-
bili remanēte vt ſubiecto. vnde accidētia interminata: licet precedant for-
mā in materia ſꝫ Auer. ꝓpter hoc tamē nō dicimus ea cōuenire in rōne ſub-
iecti: ſed ſunt diſpōnes ſubiecti qđ eſt materia. Et hoc aduertēs Cōmētator
dixit ſcđo de anima.cō.4.ſꝫm forme ſꝫalis ſꝫm ꝙ eſt ſꝫm: eſt ens in pura po-
tentia: dans intelligere nullam aliā rem habere rōnem ſubiectiuā preter ip-
ſam materiā. ¶Replica. tunc ergo accidēs remanebit corrupto ſubiecto et
migrabit de ſubiecto in ſubiectū. Soluitur. lꝫ primū ſubiectū alterationis

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſit cõpoſitum: radicale autem eſt ipſa materia q̃ eſt pars eſſentialis cõpoſiti: nõ. n. opꝫ vt inquit Cõmẽtator primo de gñatione. cõ. p̃io ꝙ ſubiectum trãſmutationis ſubſtãtialis ſit aliud a ſubiectis aliaꝝ trãſmutationũ: alioquin ſublato tali ſubiecto remanere poſſent ſubiecta aliaꝝ trãſmutationũ qð eſt merum impoſſibile: ⁊ ſic nõ eſt ibi tranſitus de ſubiecto in ſubiectuꝫ: q2 manet ſubiectuꝫ radicale tali ũ accñtiũ in aduentu forme que inducitur ſicut manebat in corruptione forme preexiſtentis.

¶ In cõmen. 86. ſexti huius dicit Philoſophus ⁊ Cõmentator ꝙ indiuiſibile mouetur p accñs. Inſtantia eſt de polis ipſius orbis qui omnibus modis ſunt immobiles. ſicut ptꝫ. 2. celi. cõ. 14. ¶ Soluitur. ibidẽ dr ꝙ quies polorum eſt quies methaphorica ⁊ nõ eſt vera quies. ¶ Sed iſta ꝓpoſitio in qua communiter dici ſolet polos orbis immobiles eſſe oĩbus modis: verificatur ad imaginationẽ mathematicorum abſtrahentium a motu. ꝓpões enim ipſorum fere oẽs ſunt vere ad imaginationem. 3. phy. cõ. 60. Naturaliter tamẽ loquẽdo ipſi poli ſiue ſint aliquid diuiſibile ſiue indiuiſibile mouentur per accidẽs ad motum orbis in quo ſunt formaliter. Et ex hoc ptꝫ ꝙ illi qui tenent intelligentiã eſſe formã celi: non recte rñt ad argumẽtum: per quod probatur ꝙ tunc ipſa moueretur per accñs: q2 oẽ qð formaliter ẽ in re mota ſicut forma in formans: vel ſicut pars in toto: vel ſicut terminꝰ in terminato mouetur ad motum rei mote per accidẽs. Quidã ſolẽnis doctor voluit mihi ſoluere illud argumentũ dando inſtãtiam de polis mundi qui formaliter inexiſtunt orbi: ⁊ tamen non ſunt mobiles aliquo pacto neqꝫ per ſe neqꝫ per accidens. ſed ego replicaui per auctoritatem allegatam Auer. in commento allegato ſcdi de celo. ⁊ in. 4. phyſico. cõ. 118. vbi habet ꝙ quies polorum eſt tranſumptiua: ⁊ ſm ſimilitudinẽ. Et facta replica neſciuit amplius loqui. — Cõ. 86.

¶ Concordantie Auerrois ſuper. 7. phyſi.

Dicit Cõmẽtator ſuper commento primo ⁊. 4. ſeptimi phyſi. ꝙ primũ motũ in animali eſt cor. huius tñ oppoſitum inuenimus primo de anima. commen. 37. vbi dicit ꝙ ſunt pedes. ¶ Soluitur. p̃cipiũ ⁊ fons totius ſenſationis ⁊ motus eſt ipſum cor: ſicut probat Philoſophus in. 2. de partibus animaliũ cap. 10. Et in libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Et in. 3. de anima expreſſe habet cor eſſe originale principium oĩs motꝰ exñtis in animali. ſicut pꝫ in tex. cõ. 55. Et in lib. de motibus aĩaliũ. ⁊ iſta fuit ſnĩa oĩum antiquorum peripatheticorũ: quicquid dicant moderni miſcẽtes ⁊ cõfundentes opinionẽ peripatheticã cũ opinione medicorũ: videant Alexandrũ in paraphraſi. de anima. videant Themiſtium ⁊ Simplicium in. 2. de aĩa: ⁊ videbunt nunquid cerebrũ ſit principiũ motus vel ſenſus de intentione Ariſto. Dico igitur cor eſſe principium motus initiatiuũ: ⁊ ei motus attribuit vt origini ⁊ vt principi: pedibus aũt attribuitur tãqꝫ inſtrumẽto quo ad extra manifeſtetur ⁊ executioni demãdet: ⁊ ſic teneo cum Ariſt. ⁊ peritiſſimis peripatheticis eſſe de qualibet ſenſatione: ſiue ſit ſenſuũ exteriorũ: ſiue ſit ſenſuuꝫ interiorum: ꝙ quelibet talis ſit a corde tanqꝫ a radicali principio: ⁊ iſta eſt indubitata ſnĩa Ariſt. licet Auer. pro parte non ex toto attigerit veritatẽ ſicut alij antiquiores: moderni autẽ in hoc aberrant manifeſte: ⁊ nõ eſt curabilis egritudo eorum: q2 ſunt aſſueti in ſermonibus falſis: ⁊ nõ poſſunt aſſentire veris principijs. — cõmẽ. 1. ⁊ cõ. 4.

¶ In commẽto. 11. ſeptimi phyſi. Cõmẽta. habet qualitates ſenſibiles eſſe differentias corporũ conſimiliũ. Et tamẽ oppoſitũ hꝫ ipſe in. 5. phy. cõ. 10. ⁊. 8. met. cõ. 5. cõtra Alexãdrũ. Moderni voluerunt grauitatẽ ⁊ leuitatem eẽ formas ſubſtãtiales elemẽtoꝝ: moti forte ꝓpter auctoritatẽ allegatã hic ex — Cõmẽ. 11.

UVA. BHSC. IyR_120_3

ni.cō.ꝛ ex auctoritate ipſius Cōmentatoris.2.de anima.male intellecta.cō
men.108.vbi habꝫ graue ꝛ leue eſſe ſbam.Sed iſta opinio eſt purus error:
qꝛ qḋ vni eſt accidens alteri nō eſt ſba in his que vniuoce dicunt.Sed gra
uitas ꝛ leuitas elementi eſt eiuſdē rationis cum grauitate ꝛ leuitate mixti:
qḋ pꝫ ex operationibus eſſentialibus ipſorum.cū igitur in mixtis ſint ac
cidentia quomodo in elementis erunt ſubſtātie:ita arguit Cōmētator con
tra Alex.5.phy.cōmen.10.ꝛ.8.met.cō.5. ¶ Sed dñt ꝙ rōnes cōmentatoris
ibi ꝓcedunt de alijs qualitatibus:nō autē de graui ꝛ leui. ¶ Contra. phs
M 2.de generatione tex.cō.8.enumerat qualitates elemētorum: ꝛ ſilr in ſcḋo
de partib⁹ aīalium.cap.prio ꝛ ibi ponit grauitatē ꝛ leuitatē.Amplius.quō
ſoluet ratio facta:eque.n.ratio ꝓcedit de grauitate ꝛ leuitate:ſicut de alijs
qualitatibus.ꝛ quōcunqꝫ ſoluere volueris:ita ſoluā pro Alexādro rationē
Auerrois.Amplius.forma ſubſtātialis nō eſt ſenſibilis ſenſu exteriori ſed
grauitas ꝛ leuitas ſentiuntur ſenſu tact⁹:ſicut pꝫ.2.de.aīa.tex.cō.108.ergo
ꝛ ſoluunt ꝙ forma ſubſtātialis eſt ſenſibilis a ſenſibus hoīs.nam ſecundū
Auerroim in cōmē.ſuper libro de ſenſu ꝛ ſenſato. hō comprehendit differē
tias rerū:ꝛ earū intentiones ꝓprias:que ſunt in re ſenſata quaſi medullā
de fructu.Animalia autē bruta cōprehendunt ea que ſunt extra quaſi cor
tices fructuū.Sed cōtra qꝛ ſenſus brutorū etiā ſentiūt grauitatē ꝛ leuitatē
nam aſinus magno pōdere oppreſſus dolet:quod non eſſet niſi grauitatē
ſenſu tactus ſentiret igitur grauitas eſt ſimpliciter accidens : ſed quelibet
grauitas eſt vnius ꝛ eiuſdē rationis eſſentialis:ſi igitur quod vere eſt nulli
accidit ſi grauitas ꝛ leuitas in elētis eſſent forme ſubſtātiales: non igitur
eſſent accidentia in mixtis.Multa etiā alia incōuenientia dimitto breuita
tis cauſa:nā tūc ſubſtātia ſbe p ſe prio cōtrariaretur.ꝛ multa hmōi. ¶ Dica
mus igit differētias vltias corporū ſimpliciū eē nobis ignotas:ꝛ circūloq
mur eas p ſuas ꝓprietates:ꝛ hoc colligit ex ſnīa phi in.8.phy.in tex.cō.32.
vbi hꝫ ꝙ eſſentia grauis eſt vbicari inferius ꝛ eſſentia leuis eſt vbicari ſupe
rius.ꝛ tñ ſupra.28.dixit moueri ſurſum ꝛ deorſum eē actiones grauiū ꝛ le
uiū naturales:qḋ non cōtigiſſet niſi eſſet verum qḋ diximus:ꝛ hoc eſt etiā
de intētione Auer.8.meta.cōmen.5.ꝛ.7.meta.cō.41.Grauitas igitur ꝛ le
uitas ſunt differētie circūloquutiue elementorū ꝛ nō ſunt vere forme ſba
les illorum ſicut fingunt moderni:quō autē auctoritas Cōmenta.in.2.de
aīa.ſoluatur ſtatim patebit in ſequenti contradictione.

Cōmē.11. ¶ In eodem cōmēto.11.dicit grauitatē ꝛ leuitatē eē qualitates tangibiles
3 Oppoſitū hꝫ ſcḋo de anima cōmen.108.vbi.d.ꝙ ſunt ſubſtātie. Et.5.met.
commento.18.d.ꝙ ſunt quantitates.Soluit.formaliter qualitates ſunt:ſi
cut.d.phus.2.de generatione.ꝛ.2.de partibus animalium . ſunt ſubſtātie
imitatione ꝛ ſimilitudine quo ad modū immutandi ſenſum.Nam ſicut ſub
ſtantia nō immutat ſenſum niſi mediātibus accidētibus: ſic grauitas ꝛ le
uitas non immutant ſenſum tactus niſi mediante motu:ꝛ ſic aſſimilantur
ſubſtantie ꝛ non ſunt ille:ſed ſicut ille.In.5.meta.cōmento.18. dicitur eas
eſſe quātitates:ſecūdaria intentione ſicut ipſe gloſat.ibi. Nā diuiduntur
eadem diuiſione qua magnitudo diuiditur.iuxta illud philoſophi primo
celi.in maiori quanto eſt maiori virtus:tamē ipſe in ſe ſunt qualitates na
Cōmē.15. turales.Et ſic ſedatur contradictio.

4 ¶ In cōmento.15.dicit rarum ꝛ denſum eſſe qualitates . ſed quarto phyſi.
84.dixit ꝙ ſunt qātitates.cōtradictio iſta in quarto fuit ſoluta.in commē
Cōmē.xx. to.84.ideo recurre illuc.

5 ¶ In cōmē.20.dicit ꝙ ſcientia dignius eſt vt ſit ad aliquid.oppoſitum di
cit.10.meta.xxvi.ꝛ in predicamentis : vbi habet ꝙ ſit qualitas . Soluitur
formaliter

UVA. BHSC. IyR_120_3

formaliter qualitas eſt ⁊ maxime in noſtro intellectu.ad eã tñ conſequitur relatio ad ſcibile.5.meta.20.vtrũ aũt dictum philoſophi in.7.phyſi.tex.cõ mẽ.20.Et ſui Cõmẽ.habeat locũ ẜm mẽtes eorũ:vel ẜm mentem platonis non eſt pñtis ſpeculationis.Alio tamen modo poteſt declarari ſcientiam eſſe in capitulo relationis:tam ſecundum mẽtẽ platonis ponentis noſtrũ ſcire eſſe reminiſci:ꝗ̃ ẜm mentem Auer.ponentis vnitatem intellectus colligati cum intentionibus imaginans in intelligendo:ſed iſta pertinent ad tertium de anima.nec eſt opus pñtis negocij:nam ſufficit nobis magnifice domine in iſtis fragmentis intellectuꝫ tuum excitare:nec opus eſt calcaria ſubdere ſponte currenti.

¶Concordantie Auerrois ſuper octauo phyſi.

In octauo phy.commẽto.2.eſt cõtradictio de opinione Anaxa. Et primo phyſi.commẽ.32.ſed quia in primo phyſi.cõ.32. fuit ſoluta.ideo non oportet eam hic repetere. Cõmẽ.2.

¶In cõmento.4.octaui phyſi.dicit Auer.ꝙ ſi materia eſſet denudata ab oĩ forma nõ poſſet aliã formã recipe.huius oppoſitum vr̃.5.phy.tex.cõ.8. vbi dꝫ ꝙ mã ẜm ꝙ eſt ens in pura potẽtia eſt ſubiectũ receptiuũ forme q̃ p gñationẽ inducitur.¶Aliq̃ ex antiq̃s quos multi moderni imitant̃ tenent formã corporeitatis de intentione Auer.⁊ ſic tenendo viã iſtã diceretur ꝙ Cõmen.dixit hic ꝙ ſi materia eſſet denudata ab omni forma: ⁊ precipue a forma iſta corporeitatis de predicamẽto ſubſtãtie:tũ̃ cvtiq; non poſſet aliã recipere:qꝛ talis forma eſt neceſſaria:tũ qꝛ vt dicunt oẽs forme educuntur de potentia eius:tum qꝛ eſt diſpõ materie.Ad hoc vt ipſa recipiat formas ſpãles.Nã cũ materia maxime ſit a formis remota opꝫ materiã neceſſario diſponi per talem formã gñatã impfectã:tũ etiã ꝓpter perpetuitatem dimenſionũ interminatarum:q̃ ſunt materie coeterne. Nullũ enim accidẽs videtur hr̃e ꝑpetuitatẽ niſi propter formã:⁊ ideo videtur ꝙ talis dimẽſio fundet̃ in mã mediãte foꝛa corpis de ꝑdicamẽto ibe ſibi coeterna.Aſtruũt hãc opiõnẽ eſſe Auer.indubitãter.qꝛ.3.celi.cõ 61.vbi Ari.in lr̃a hꝫ:opꝫ autẽ fortaſſe ſenſibiliũ ſenſibilia:ſempiternorũ vero ſempiterna:corruptibiliũ aũt corruptibilia eſſe principia.⁊ Cõmẽtator gloſans illa verba inqt. ꝙ hoc hꝫ veritatẽ de principijs ꝓpinquis ⁊ nõ remotis rerũ ſenſibiliũ : qꝛ talia nõ ſunt ſenſibilia:ſicut ſunt prima mã ⁊ prima forma:per primaꝫ autem formã vt dicũt nõ poteſt intelligi niſi forma corporis: nõ eñ dimẽſio eſt principiũ ſb̃e:quia illa eſt accidens.Item talis eſt ſenſibile cõe .Amplius Cõmẽ.2.phy.cõ.15.Exponens q̃uo forma dicitur priuatio dicit:ꝙ priuatio exñs in prima materia eſt quaſi forma materie ⁊ nõ eſt pura priuatio. hoc aũt nõ vr̃ poſſe intelligi niſi de forma corporis ſubſtantiali:qꝛ illa non eſt ſimplex priuatio ſed eſt quedam generalis priuatio:de qua omnes forme educuntur.Amplius Cõmẽ.7.meta.cõ.29.reddens cauſam quare quedam generantur ab arte tantum: et q̃dã a natura ⁊ arte.dicit:ꝙ in illis in quibus eſt pars potentie nãlis ſilis artificio illa pñt a natura gñari ⁊ ab arte.ſed illa in q̃b⁹ nõ eſt pš potẽtie naturalis ſilis artificio talia gñant̃ ab arte tm̃:vr̃ igitur gñatio rerũ nãliũ preſupponere aliquã prõptitudinẽ in materia ex qua educunt̃.Et hec nõ põt eſſe niſi forma ſubſtãtialis corpis. Ampli⁹ rõne ꝓbatur ſic.dimẽſiones ẜm Auer.remanent eedem in genito ⁊ in corrupto:tunc quero vel ẜm rem eſt iſta remanentia : vel ẜm rationem. Si ẜm rõnẽ:tunc non erit niſi ẜm ſpeciem:qđ tñ Auer.negat:qꝛ ponit eas remanere eaſdem numero.Si aũt ẜm rem remaneant: tunc oportet ponere formam ſubſtãtialẽ coeternã mãe:p quã illa ſemp remaneat: vel opꝫ mãm ẜm eſſe reale non dependere a forma:qđ eſt ꝯtra Auer.12.meta.cõmen.14.

Digreſſio de forma corporeitatꝭ ꝯ modernos.

Solutiones zimare. Ee

UVA. BHSC. IyR_120_3

Nos aũt ⁊ ſi meminimus cõſtruxiſſe ſpãlem queſtionem ſuper additionibus noſtris queſtionum methaphyſicalium Joannis de gandauo.tñ hic aliqua tangã q̃ ibi ꝑtermiſi cõtra iſtã viã.Et q̃uis contradictor amore veritatis imprimis excuſandus eſt:cũ ſupportatione tal'r opinantium mihi videtur ꝙ illa nũq̃ fuerit opinio Auer.nec Ari.ſicut patet ex diſcurſu phi in pri.phy.Et in.2.de gña.vbi deteſtatur antiquos ponentes ſbm gñationis eſſe aliq̃d hñs formã.ſi.n.hoc eſſet cu3 quãlibet formã cõſequant̃ accitia p q̃ ſentiri poſſit:tũc accideret ſbm gñationis eſſe ſenſibile:quod eſt cõtra ſenſum.Et iſta via ꝓcedẽs phs poſuit ſbm generationis eſſe ens in pura potẽtia:nõ hñs aliquã formã ſbalẽ coeternã neq̃ genericã:neq̃ ſpecificam forma enim generis ⁊ forma ſpẽi vna eſt ⁊ eadẽ apud ipſos:quia tales de vna ⁊ eadẽ re per ſe ꝑdicantur.Jta.n.ꝓbatur.4.meta.tex.cõ.3.Ens ⁊ vnũ:eandem naturam ſignificare:q2 de eadẽ re per ſe ꝑdicantur.Et idõ definiẽs gñationẽ primo de gña.23.dixit ꝙ generatio eſt traſmutatio totius in totũ nullo ſenſibili remanẽte vt ſbto:qd non dixiſſet ſi opinatus fuiſſet mãm eſſe corpus.immo dãnat antiquos hoc opinantes.Nec aliq̃s locus eſt in Auerroi vbi ponat talẽ formã.immo reprehẽdit Aui.hoc opinatem in primo phy.63.⁊ primo cap.de ſba orbis.vbi dicit ꝙ Aui.fuit opinatus ꝙ eadẽ eſt diſpõ dimẽſionũ interminatarũ:⁊ terminatarũ:qd non dixit ſicut male gloſauit Joannes ⁊ ſequaces:q2 Aui.poſuerit illam formã in mã ſpecificã.Cõmẽtator aũt ponit eã genericã:q2 nullibi Aui.dixit iſtam fatuitatẽ manifeſti erroris.ſed illud dixit:q2 ſm Auic.quãtitates interminate fundabant̃ in cõmento ex materia ⁊ forma corporeitatis:ſicut fundant̃ quãtitates terminate.Et in hoc diſcrepat Commen.ab ipſo.q2 ſm ipſum

Q fundant̃ in prima materia ſine aliqua forma ibi preexñte.Mirũ profecto mirũ q̃uo Auer.ponat iſtã formã.Et tamẽ in libro de ſubſtãtia orbis.⁊ precipue in primo cap.vbi inueſtigat oẽs diſpõnes materie:nullã faciat mentionẽ de tali forma ſubſtantiali:ibi poſtq̃ ꝯcluſit materiam eſſe ens in potentia ad oẽs formas ſtatim ſubdit:ꝙ primũ qd accidit materie eſt trina dimenſio:q̃uo igitur pretermiſit formã ſubſtantialem ꝑexñtem nullam de ea mentionem faciens.Auctoritates aũt adducte non ſonãt hoc.qñ enim 3.ce.cõ.61.dixit ꝑncipia rerũ ſenſibiliũ eſſe ſenſibilia loquendo de propinquis ⁊ nõ de remotis:ſicut eſt prima materia et prima forma:dico ꝙ hoc ẽ verum.ſed per primã formã nõ intellexit formã corpis ſubſtãtie:q2 vtiq̃ illa ſenſibilis eſſet cũ ſit dimentionata quantitatibus.vnde mirum eſt q̃uo iſti ad pauca reſpicientes dicãt Cõmen.nõ poſſe intelligere dimẽſiones:q2 ille ſunt ſenſibile cõe:cũ tamẽ hoc ide3 retorqueri poſſit ꝯtra eos de forma corporis:q2 ſaltim erit ſenſibilis rõne dimenſionum que in ea fundantur ſm ipſos.⁊ ideo ſi dimenſiones iſte ſunt ſenſibiles vt dñt contingeret formã corporeitatis eſſe ſenſibilẽ rõne ipſarum:quod ipſi negant.Accedit ad hoc ꝙ cũ forma generis non ſit re diſtincta a forma ſpẽi:⁊ cum forme ſpeciales ſint ſenſibiles merito ſuoꝝ accidentiũ:vtiq̃ et forma illa ſenſibilis appareret.Dicamus igitur primam materiã eſſe inſenſibilem:q2 ſm ſe nullam formã h3 p quã ſentiri poſſit:q2 illud qd ſentit̃ eſt in actu q2 aũt mã nõ eſt in actu p aliquã formã non eſt ſenſibilis.quãtitas etiã intermĩata quatenus interminata eſt ens potẽtiale:⁊ vtiq̃ ipſa ſentiri nõ põt.Et ideo.d.Cõmenta.ꝙ materia vt eſt denudata ab oĩ actu eſt ens rõnis:q2 ſolus intellect9 ſic põt itelligere eã in actu ſcdo ꝙ nõ ſit forma nec formã hñs.per primã aũt formã Cõmẽ.intellexit deũ glïoſum q̃ etiã ſenſibilis nõ eſt.d.n.eſt principiũ remotũ ſenſibiliũ et prima mã iuxta illud Auer.12.me.cõmẽ.18.omnes ꝓportiones ⁊ forme ſunt in potentia in prima et ſunt in actu in

UVA. BHSC. IyR_120_3

primo motore.ꝛ hoc confirmat auctoritate eiuſdē.12.meta.commen.6.vbi
gloſans dictum Alexandri dicētis naturalē ſumere a diuino principia ſbe
que eſt in motu:dicebat ꝙ illud habet veritatem de cauſa formali ꝛ finali:
nō de cauſa materiali ꝛ mouente.Unde dicimus nos ꝙ prima principia re
mota rerū ſenſibiliū ſunt prima forma ꝛ prima materia: tamē prima mate
ria a pħo naturali conſideratur:ſed prima forma ꝯſideratur a diuino. ꝛ hoc ēt
eſt de intētione ipſius.Auer.primo phy.cō.69.vbi gloſans dictū philo
ſophi enumerātis ibi tria principia rerū naturaliū.ſ.materiā formā ꝛ pri
uationē.ponēs drīam inter materiā ꝛ formā.inquit.entia hñt aliud prin R
cipiū a ſbto.ꝛ eſt forma.Sed p̄mū p̄ncipiū in hoc gñe.ſ.in gñe cauſe forma
lis nō potuit ſciri in hac ſcia.ſicut primū ſbm.Et hoc idē.d.phs ante ipſuz
i p̄mo phy.ad finē:vbi poſtꝙ egit de p̄ma mā.d.de p̄ncipio aūt ſꝫ ſpēz:vtꝝ
vnū aut plura aut quot:aut q̄ ſunt ꝑ certitudinē philoſophie prime eſt de
terminare.ſi igitur entia naturalia haberēt formā corporeitatis tanꝙ p̄mā:
illa vtiqꝫ a naturali ꝯſideraret.Nō aduertūt moderni ꝙ aliud eſt natura
lem ꝯſiderare quatuor gña cauſarū: ꝛ aliud eſt ipſam quatuor prima gña
cauſarū ꝯſiderare:prima em̄ vera eſt:ꝛ ſcda falſa: nā duo p̄ma cauſaꝝ gña
ꝯſiderat diuin9.ſ.primā formā ꝛ primū finē.ꝛ duo prima ꝯſiderat natura
lis.ſ.primā materiā ꝛ primū mouēs:ipſa aūt prima forma q̄ a diuino cōſi
deratur nō eſt forma corporeitatis:nā ſm̄ Auerroiꝫ prima forma eſt idē ſbo
cū primo fine ꝛ primo mouēte.Et hoc eſt qḋ dixit egregie Cō.noſter.7.me
taphy.cōm.5.ꝙ prima queſtio quā incepit in ſcia diuina ꝑducit ad cogni
tionem prime forme ꝛ vltimi finis.ſed prima queſtio quā īcepit in ſcia na
turali ꝑducit ad ſciendū primā materiā ꝛ formas naturales ꝛ primū moto
rem.Idē ꝯfirmat in eodē.7.meta.cō.9.vbi expreſſe hꝫ ꝙ naturalis pōt de
uenire ad cognitionē prime materie:nō aūt ad cognitionē prime forme.et
ibi dat rationē iſtius:ſicut poteris videre.Idē hꝫ ipſe.3.meta.cō.3.ꝛ quar
to meta.cō.primo.vbiqꝫ hꝫ ꝙ hec ſcia ꝯſiderat de nobiliſſima cauſarū.ſ.de
prima forma ꝛ de primo fine.Nūꝙ igitur primā formā appellauit Cōm.cor
poreitatis formā.immo vbiqꝫ locorū vbi loquitur de prima forma dicit eam
a diuino ꝯſiderari:ꝛ.d.illā eſſe eandē ſbto cū primo fine ꝛ primo mouente: S
q̄ de forma corporis minime verificari poſſunt.¶Ad aliā auctoritatē Cō.
2.phyſi.commen.15.dico ꝙ per priuationem ibi nō intellexit formam cor
poreitatis:ſi ei illa daretur nō dixiſſet Cōmen.ꝙ eſt quaſi forma materie:ſꝫ
dixiſſet que eſt forma materie:ſed per priuationē intellexit ipſammet pri
uationem materie que connotat aptitudinē que aptitudo eſt ſuamet potē
tia per quā omniū formarū eſt capax:ꝛ merito illius aptitudinis : que eſt
aliquid ex natura rei priuatio materie nō eſt ſimplex priuatio:ita ꝙ ſit pu
rum nihil:ꝛ talis priuatio eſt quaſi forma materie:qꝛ vt dicit Cōmenta.7.
meta.cō.60.vbi exponens dictum pħi aſſerētis qñqꝫ fieri queſtiōes ꝑ qua
re querētes de materia:dicit ibi Cō.ꝙ iſta natura eſt illa cuius quiditas ꝛ
forma eſt recipere oēm formā : quid clarius potuit inueniri bone deus in
Auer.ꝑ qḋ poſſem9 ipſummet ꝑ ipſummet exponere:iſta igitur eſt forma mate
rie:ipſam nullā habere formā:ꝛ ipſam eſſe receptiuā omnium:ꝛ hoc voluit
etiā dicere primo cap.de ſubſtantia orbis:dum dixit ꝙ natura materie ſub
ſtantiatur per poſſe:ꝛ ꝙ potētia eſt differētia ſubſtātialis materie:ecce qūo T
verū vero cōſonat ex omni parte.¶Ad aliā auctoritatē Cōm.7.meta.cō.
19.dico ꝙ ibi ponit differētiā inter res artificiales ꝛ materiales in hoc: qꝛ
forme artificiales nō ſunt in potētia materie ſm̄ Auer.non em̄ materia hꝫ
inclinationē naturalē ad tales formas:ſed tales īducuntur ab extrinſeco mo
tore vt teſtatur ipſe.3.de aīa.cō.18.Et iſta eſt ratio ꝓp quā ipſe.d.in.8.meta.

UVA. BHSC. IyR_120_3

commen.xi.ꝙ ſolū in artificialibus eſt poſſibile qḋ ſtante vnitate materie
poteſt eſſe diuerſitas formarū propter diuerſitatē materieꝝ:ſed in reb⁹ na
turalibus non eſt hoc poſſibile:qꝛ dant̄ materie proprie proprijs formis:⁊
ideo res ille in quib⁹ eſt pars potētie naturalis ſi'lis artificio poſſunt indu
ci a natura ⁊ ab arte ſimul:ſicut eſt de medico qui eſt miniſter nature:vt te
ſtatur Gal.tertio regni.tex.cō.xxix.vbi.d.omniū aūt eoꝝ natura opatrix:
medicus vero miniſter.⁊ Auic.prima fen quarti.trac.ij.cap.8. Curās ſicut
ſciuiſti eſt virtus:nō medicus:qm̄ medicus facit peruenire inſtrumenta ad
virtutē.Dicamus igitur ꝙ ad hoc ꝙ aliqua forma inducat̄ a natura: vel a
natura ⁊ ab arte ſimul:eſt neceſſariū in ſubiecto eſſe aptitudinē naturalē
ad talē formā:⁊ nō opꝫ aliquā formā corporeitatis ponere:ſed ſola poten
tia materie ad hoc ſufficit ex qua oēs forme educunt̄ ad actū.in quib⁹ aūt
iſta ꝓ̄ptitudo deficit illa bene ab arte tm̄ induci poſſunt : ſed a nā mini
me.Et huic teſtat̄ experiētia.dicūt nāq̄ȝ medici ꝙ ethica tertie ſpeciei eſt in
curabilis ⁊ ꝙ ſi ad eā eſſet ingeniū:eſſet ingeniū ad mortē.vt dicit Auic.in
prima quarti.in cap.proprio.Et ꝓꝑ quid eſt nō eſt ꝓꝑ aliud: niſi qꝛ in tali
corpore eſt corrupta oīs potētia ⁊ oīs virtus ⁊ ꝯplo per quā corpus incli
nabat̄ ad ſanitatē:ſicut.d.plusq̄ȝ Cō.cap.38.tertij tegni.Et qꝛ inductio ſa
nitatis neceſſario requirit talē nature ꝓ̄ptitudinē.hinc eſt ꝙ ad eam nul
lum valet artis ingeniū.Forme vero mere artificiales nō requirūt in ſbto
talē inclinationē:ſubiectū eīm poti⁹ inclinat ad oppoſitū : cū vt in plurib⁹
tales forme inducant̄ cū diuiſione ⁊ inciſione ⁊ remotiōe partiū ſubiecti:q̄
oīa atteſtant̄ corruptioni:aut ſaltē eſt in potētia neutra reſpectu taliū:ſi
cut dicit Subtilis doctor in.ij.ſen.diſt.xviij.q.vnica.Et hoc in caſu quo ta
les forme nō inducunt̄ ꝯtra inclinationē naturalē principij paſſiui. ¶ Ad
rationē autē eoꝝ quā reputāt demōſtrare:Rn̄det̄ cū querit̄ an dimēſio in
terminata remanet ſm rem:vel ſꝫ rationē:dico ꝙ remanet vna numero:eo
modo quo materia ſecluſa oī forma dicit̄ vna numero:⁊ vt ſic eſt ens ratio
nis.xij.met.cō.14.Iſta autē vnitas numeralis eſt priuata:ſicut eſt vnitas
materie:nā ſicut materia dicit̄ vna numero:qꝛ nō hꝫ aliquā vnā formā nu
mero:ꝑ quā ſit hec:ſed eſt in potētia ad oēs formas:ita pariformiter dicē
dum puto dimēſionē interminatā eſſe vnā numero pro q̄to nō hꝫ aliquē
vnū terminū per quē ſit terminata:ſed ſm ſe eſt indifferens ad oēs termi
nos.Et qn̄ dicit̄ ꝙ ꝑpetuitas iſta req̄rit aliquā formā ſubſtātialē in mate
ria ꝑ quā ipſa materia ꝑpetuo ſit ſub tali dimēſione:nego argumētū:quia
alia eſt diſpoſitio accidētiū terminatoꝝ:⁊ alia eſt interminatoꝝ : accn̄tia
terminata bene preſupponūt formā in materia.nō aūt interminata.vn̄ in
hoc diſcrepat Cō.vt ſupra dixi ab Aui.qꝛ Aui.credidit vnā ⁊ eandē diſpō
nem eſſe vtroꝝq̄ȝ accidētiū:ꝙ vꝫ.talia in cōpoſito ex materia ⁊ forma fun
darent̄.⁊ ideo poſuit in materia ante dimēſiones interminatas formā cor
poreitatis ſbe.Et ſi hoc eſſet vt inquit Cō.tunc forma illa eſſet indiuiſibi
lis:⁊ nō haberet diuiſionē ꝑ ſuū ſbm:⁊ ipſam eſſe eternā:⁊ ipſam nō habere
ꝯtrariū ſibi ſuccedēs in eodē ſbto.Et ſi ita eſſet: tunc nullā aliā formā ſibi
reciperet preter iſtā ſibi primā.Et ne quis credat me ſomniare iſta decreui
adducere verba ei⁹ formalr̄ in ꝓmo.c.de ſba orbis . inq̄t eīm ſic.vn̄ putauit
Aui.ꝙ diſpō triū dimēſionū exiſtētiū in mā ſimplr̄.ſ.nō terminataꝝ eſt di
ſpoſitio dimēſionū terminataꝝ in ea.Et declarās hoc ſubdit:quaꝓꝑ dixit
neceſſe eſt primā formā exiſtere in ꝓma materia anteq̄ȝ dimēſiones exiſtāt
in ea.ecce ꝙ nō.d.vt dicūt moderni ꝙ Auic.poſuerit illā formā ſpecificā:et
ideo reputauit ꝙ eadē eſt diſpoſitio vtroꝝq̄ȝ.ſed qꝛ putauit ꝙ dimēſio in
terminata fundat̄ in cōpoſito ex materia ⁊ forma corꝑis in hoc.d.eſſe cō

UVA. BHSC. IyR_120_3

aueniētiā.vnde etiā ipſe Auic.in ſcdo ſue me.cap.4.de prioritate forme ad
materiā.d.materiā nō depēdere a forma inꝑtū eſt forma ipē deſignata in
ſuo eſſe.ſed ſolū a forma inꝑtū eſt forma.cū igiť forma corporis ſit illa a
qua depēdet in ſuo eſſe.ſicut pꝫ ꝑ ipſum ca.ij.illius ſcdi ſequiť ꝙ illa ſit ge-
nerata.Et hoc idē hꝫ ipſe in illo loco ſi ponderenť bñ verba eius. Mirum
profecto mirū ꝙ Auic.q̄ fuit adeo perfectus logicus teſte ſuo aduerſario
3.de aia.cō.30.ꝙ ignorauerit corpus de predicamēto ſubſtātie eſſe genus ꝛ
nō ſpeciē ſpecialiſſimā:cū tñ oēs ſorticuli hoc ſciāt ꝛ videāt Aui.primo ſuf- x
ficiētie ſue cap.ij.ꝛ videbūt errorē ſuū. Auer.poſtea in illo loco impugnat
Aui.ꝛ ſua verba ſunt illa.ex quo accidūt ei multa impoſſibilia: quorū vnū
eſt:formā nō diuidi per diuiſionē materie.quapropter nō recipiet diuiſio-
nem.ꝛ ipſam eſſe eternā nō diuiſibilē per diuiſionē ſui ſubiecti: ꝛ ipſam nō
habere cōtrariū ſibi ſuccedēs in eodem ſubiecto.ꝙ ſi ita eſſet.tunc materia
nullā reciperet formā preter iſtam ſibi primā.hec ille.patet aūt oīa iſta in-
cōueniētia ſequi cōtra Auer.ſi ipſe ponat tatē formā vel ſub ratione gñis
vel ſub ratione ſpeciei.Et ideo erubeſcāt moderni imponere iſtū errorē tā- Soso pro
to phō:cū ipſe oppoſitū ſentiat vbiqꝫ:vnde ꝛ primo phy.cōmē.63.Et pri- poſite ꝯdi
mo cap.de ſubſtātia orbis.ꝛ.xij.meta.cōmē.xiiij.oppoſitū tenet. ¶Reuer- ction s.
tamur igitur eo:vnde diuertamus:ꝛ dicamus Auer.nō ſibi cōtradicere.vñ
dicta ſua vera ſunt in hac materia:nā qñ.d.ꝙ ſi materia eſſet denudata ab
omni forma:nō poſſet aliā recipere:hoc verū eſt:nā ſm ipſum ꝛ Ariſto.alte
ratio eſt neceſſaria ad gñationē : ꝛ q2 ſubiectū alteratiōis proximū eſt ens
in actu.tunc materia nuda nō poſſet alterari modo ſi alteratio eſſet impoſ
ſibilis:vtiqꝫ ꝛ impoſſibilis eſt gñatio ꝛ ecōtra.primo de gñatione .t.c.pri-
mi.in.5.aūt phy.d.materiā nō recipere in ratione ſubiecti formā vt eſt ens
actu:ſed vt eſt ens in potētia bene tñ materia alterabilis eſt vt ens actu.et
ſi nō eſſet alterabilis vt ēs actu:neqꝫ etiā ſuſcipere poſſet formā vt ens ī po
tētia pp eſſentialē ordinē ꝛ cōcomitātiā exiſtētē inter iſta:ꝛ ſic ſedať ꝯtradi Y
ctio.¶Reſponſio aūt modernorū nulla eſt:q2 vt dictū eſt : materia depen-
det a forma ſubſtātiali:quo ad eſſe accidētiū in ipſa : prout talia termina-
ta ſunt:terminus eñ eſt a forma:ſed nō dependet a forma in eſſe acciden-
tium interminatorū in ipſa:prout talia interminata ſunt a forma:q2 vt ſic
materia per ſuāmet quiditatē ſeu naturā ſubſterniť talibus accidentibus:
quatenus ſunt interminata:cū terminatio ſit a materia. Et ideo materia
nō indiget forma pro inherētia accidentiū terminatorū : inquantū inter-
minata ſunt:niſi per accidens inquantū idētificantur terminatis:non aūt
vt ratione diſtinguuntur ab illis.ꝛ hoc non viderunt moderni. Cōm.20.

¶Dicit Cōmen.cōmen.20.ꝙ nō inuenitur aliquid moueri ex ſe niſi in mo 3
tu locali.huius tamē oppoſitū.d.ſcdo de anima.cō.50.de animalibꝰ ꝛ plā
tis quo ad nutritionis motum. Soluitur.in ſimplicibus habet locum di-
ctum ſuum:ſicut ipſe gloſat ſeipſum:ſecūdo phyſi.cō.primo.Fallit autem
in mixtis precipue perfectis ſicut ſunt plante ꝛ animalia:talia enim ab in-
trinſeco poſſunt alterari. Cōm.24.

¶Cōmen.24.dicit plures qualitates tranſmutabiles non recipere magis 4
ꝛ minus.huius tamē oppoſitū hꝫ.5.phyſi.cō.xix.ꝛ.xxij.ꝛ.x.metaphyſi.cō.
xiij.niſi eſſet ꝙ illud intelligitur ſcdm actum:aut forte loquiť de qualitati
bus tranſmutabilibꝰ per accidens : qualitates eñ que per tranſmutatio-
nem per accidens acquirūtur:nō opꝫ ꝙ recipiebant ꝛ minus: ſicut eſt de ſe
cūda ſpecie qualitatis.7.phy.cō.xx.ꝛ.5.metaphy.cō.xix.ſimiliter equalita
tes quarte ſpeciei nō recipiūt magis ꝛ minus:ſicut pꝫ.7.phy.cō.xv.ꝛ.xvi.

¶In cōmento.xxvij.hꝫ.Cōmen.motū celi eſſe naturalem ex parte aīe.et ex Cōm.27.

 5

UVA. BHSC. IyR_120_3

parte corporis. Huius tamē oppoſitū videt̄ dicere .ij. celi .cō.3. vbi .d. motū celi nō eſſe naturalē. Reſpondet̄ non .d. motū celi Cōmen. ibi non eſſe naturalē abſolute: ſed .d. ꝙ nō eſt naturalis: ſicut eſt motus elemētorū. Sed dices. tu dixiſti ſuperius .i .ij. phy. in ꝯtradictione ſcd̄a ꝙ motus celi nō eſt naturalis ex parte ſue forme que eſt aīa eius: ſed ſolū ex parte corporis: modo cōmen. hic dixit oppoſitū ſicut vides. Dico ꝙ non eſt ꝯtradictio: q̄ ibi negaui motū celi eſſe naturalē ex parte intelligētie: ita ꝙ ipſa ſit natura: ſꝫ vt dixi: vt ſic motus celi eſt ſupra naturam pro ꝗ̄to eſt ab aliquo principio altiori ꝗ̄ ſit natura. vnde cō. diſputatione vndecima: in ſolutiōe primi dubij ꝯtra Algazelē. inquit peripathetici ſm veritatē loquētes: dicūt ꝙ entia ꝓcedūt adeo modo altiori ꝗ̄ ſit natura: ⁊ ꝗ̄ ſit humana volūtas. Et ideo illud qd̄ ipſe dixit nomine phōꝝ: ꝙ id qd̄ procedit ab ipſo deo: ꝓcedit modo nature: falſum eſt. hic autē concedo motū celi eſſe naturalē ex parte aīe: q̄ motus circularis eſt motus aīe: ſicut patet .ij. cap. de ſubſtantia orbis: non tamen aīa celi eſt natura: ſed eſt ſupra naturā: ſed tenentes illam animam dare eſſe. ſequitur illā eſſe vere naturā: quod eſt abſurdum.

Cōm.30. 6 ¶ Cōmen. 30. octaui phyſi. dicit ꝙ impoſſibile eſt elementū eſſe mouens et motū ſm formā eodē modo. Huius oppoſitum .d. 4. celi. cōmen. xxij. vbi hꝫ ꝙ in motu elementi forma eſt mouens ⁊ motū. Soluitur quia .d. eodē modo: pro quo debes ſcire ꝙ forma mouet inquantū forma: ſed vt ſic non poteſt moueri: ſed forma vt in materia moueri poteſt: ratio eſt iſta: q̄ omnis poſſibilitas ⁊ potentialitas: ⁊ vniuerſaliter imperfectio q̄ attribuit̄ forme eſt merito materie ſm phōs. ⁊ ideo. 4. celi .d. forma elemēti mouet: ſed vt eſt forma in materia mouet̄. Et propter hoc ſm ipſum: in nono meta. cō. ij. forme abſtracte a materia ſunt tm̄ agētes: nullo modo patiētes neq̄ eſſentialiter neq̄ accidētaliter. ⁊ hoc eſt ꝯueniēs principijs phī. nā ratio eſſentialis patiendi eſt a materia ⁊ a potētia. ſcd̄o de gñatione. 53. materie eſt moueri: et ideo nulla forma per ſe eſt paſſibilis ſiue abſtracta ſiue materialis fuerit: q̄ forma eſſentialiter eſt actio. ſcd̄o de gñatiōe. vbi .ſ. ⁊ 3. phy. xvij. ⁊ nono metaphy. xx. tamē materiales ſunt paſſibiles ꝑ accidēs: q̄ ratione materie a qua inficiunt̄: cū aūt i abſtractis a materia nō ſit ratio paſſibilitatis aliquo modo: q̄ nec vt forme: nec vt in materia: q̄ ibi materia nō eſt: ſequit̄ illas eſſe actiones tantū: ſed iſte que ſunt hic: ſunt actio ⁊ paſſio: ſicut noſti.

Cōm.34. ¶ In cōmen. 34 .d. ꝙ omne motū hꝫ motorē aliū a ſe in eſſe: oppoſitū. 4. celi. cō. 22. ad finē: vbi dicit ꝙ in motu elementi motor ⁊ motū ſunt idē ſꝫ
7 ſubiectū: ⁊ differunt ſm modū. Soluitur. in per ſe mouentibus: ⁊ per ſe motis:
A motor ⁊ motū debent diſtingui ſꝫ eſſe. Sed in per ſe mouentibus: ⁊ per accidēs motis: ſicut eſt de forma elementi: nō opꝫ hoc: ſꝫ ſufficit ꝙ illd̄ ratiōe cuius dicitur eſſe mota forma per accidens ſit diſtinctū ſꝫ eſſe ab ipſa forma: ⁊ illud eſt ipſa materia. Et ideo phī dixerunt nullū oīno ſimplex poſſe eſſe mouens ⁊ motū: aliquo modo: ſicut ſupra iaꝫ diximus.

¶ In cō. 35. octaui phyſi. dicit: motū ferri ad magnetē eſſe ab extrinſeco.
Cōm.35. oppoſitū. dicit. 7. meta. 10. cō. Soluitur. eſt ab extrinſeco: quia non moue-
8 tur a ſua forma intrinſeca. eſt ab intrinſeco pro quanto mouetur vt alteratū ⁊ informatū tali qualitate impreſſa ſibi ab ipſa magnete: ⁊ cū in oī motu mouens ⁊ motū debeant eſſe ſimul: ⁊ ſic debemus imaginari de vaporibus eleuatis virtute ſolis ad mediā regionē aeris: ⁊ de motu attractionis nutrimenti ad mēbra: ſed tunc eſt difficultas: q̄ forma exiſtens in ſd̄o: nō agit in ſuū ſd̄m. Niſi eſſet ꝙ hoc fallit in motu locali. alias etiā limitationes habet iſta propoſitio: ſicut poteris videre in limitationibus noſtris.

Cōm.35. ¶ In eodē cōmē. dicit calorē naturalē eſſe primū mouēs vt poteris videre
9

UVA. BHSC. IyR_120_3

in fine commẽ. 53. in cõmẽ. iſto. circa principium. ⁊ in cõmẽ. 37. inferius. d. ꝙ mouet vt inſtrm. ⁊ ꝯñs non eſt primus motor ſed eſt medius compoſitus ex moto ⁊ motore. niſi eſſet ꝙ exemploꝝ nõ requiritur verificatio: ſed manifeſtatio. ſcdo de aia. cõ. 67. vnde calor nãlis comparatus ad aiaꝫ eſt inſtrm eius. tñ calor nãlis comparatus ad lapidem: ⁊ baculum de quibus Cõmenta. exemplificat ibi: hꝫ rationeꝫ pmi motoris: qꝛ lapis eſt vltimum motum in illo exemplo: baculus eſt medius motor vel manus: ⁊ calor naturalis ibi ſupponit pro pmo motore. Licet abſolute comparatus ad animam: ſit motor inſtrũalis: ⁊ ſic ceſſat oĩs contradictio.

¶ In cõ. 48. ſcribit Commen. ꝙ conſideratio de pluralitate eternorum eſt ppria meta. ⁊ hoc idẽ. d. ſupius in cõ. 45. hoc idẽ videtur de intentiõe phi. primo phy. ad finẽ: vbi hꝫ ꝙ de pncipio aũt ſm ſpẽm vtrũ vnũ aut plura: aut quot ſm certitudinẽ phie prime eſt determinare. Huius tñ oppoſitum videt primo de aia. cõ. 2. vbi declarãs vtilitatẽ ſcie de aia. put dat pluribꝰ ſciẽtijs plura principia dicit: ꝙ diuinus ſuſcipit ſbam ſui ſubiecti. ⁊ multa alia de diſpõnibus ꝯñtibꝰ intelligẽtiã: inquantum intelligentia ⁊ intelľs. ⁊ 3. de aia. cõ. 5. in ſolõne tertie qõnis. ⁊ in cõ. 14. ibidem. d. qꝺ ſi non eſſet iſta natura: q̃ eſt intellectꝰ poſſibilis non eſſet multitudo in abſtractis. ⁊ iõ ſcia de aia eſt neceſſaria i ſciẽdo primã philoſophiã. ¶ Dicũt aliq̃ ꝙ numerus ſbaꝝ abſtractaꝝ: ⁊ ſic i metaphiſica p motũ ⁊ p mediũ aſtrologicũ ſit. demonſtratꝰ: tñ ex natura ſcibiliũ eſt ꝯclo metaphyſica ⁊ eſt mediũ metaphyſicũ ad pbãdũ talẽ numerũ: ſꝫ ꝙ non demonſtreť: dñt ꝙ hoc eſt merito defectꝰ cognitionis nře: q̃ ſatis obſcura eſt: ⁊ non poteſt attingere tale mediũ. ⁊ ita etiã dicũt ꝙ ſbas abſtractas eẽ itelligẽtes eſt ꝯclo in metaphyſica: ſed ꝙ non ꝯcludať: eſt qꝛ ignoramus tale mediũ: ⁊ ſic dicũt numerum abſtractoꝝ ꝯcludi poſſe a diuino ⁊ non a pho naturali: ego aũt nũꝗ potui intelligere iſtã opinionẽ: ⁊ diu fui in ſpeculatione iſtius difficultatis: naꝫ ſm Auerroim videtur ꝙ iſta poſitio iſtoꝝ non poſſit ſtare: ⁊ ratio eſt iſta quia a pari ego dicam ſibi ꝙ eſſe abſtractorum eſt concluſio diuina: tñ mediũ eſt ignotũ. Soluũt dicẽtes eſſe rationẽ diuerſitatis: qꝛ illa eſt principiũ in ſcia diuina. cũ ſint ſubiectũ eius: ſed numerus ſubſtãtiarũ eſt ꝯclo ⁊ nullo modo principiũ. Sed ꝯtra iſtud arguo ſic: ens ⁊ vnũ ſignificãt eandem naturã p Auerroim: cũ aũt numerus iſte ſubſtãtiarũ ſepatarũ cauſatus ſit non ex diuiſione ꝯtinui: ſed ex ꝯtradictione pꝑter imperfectionẽ et poſſibilitatẽ i eis reptã: ſequiť ſi diuinus demonſtraret numerũ demonſtraret vtiqꝫ ⁊ eſſe: ſed dicunt ꝙ ens ⁊ vnum ſignificant eandem naturam: ſꝫ nõ eodem modo. Et ideo poteſt diuinus demonſtrare aliquid eſſe vnuꝫ: lꝫ nõ poſſit demonſtrare illud eſſe pꝑter diſtinctionẽ rõnis inter eſſe ⁊ vnum eẽ: ſicut eſt de primo motore q̃ ⁊ ſi idẽ ſit cũ primo fine ⁊ prima forma: tñ rõne diſtinguuntur: ⁊ iſta diſtinctio ſufficit vt de eo diuerſe ſcientie conſiderent nãlis. n. ꝯſiderat primũ motorẽ. diuina primã formã. Sꝫ ꝯtra: qꝛ pp hoc nõ euadũt argumentum: naꝫ vnũ vt rõne diſtinguitur ab ente: nil aliud. d. ſm Auer. cõ. 3. quarti meta. niſi indiuiſionẽ in eſſe fundatã: quia non importat aliquẽ conceptũ poſitiuũ vt voluit Aui. Si igitur diuinus demonſtrat aliquid vnũ eſſe: hoc non eſt niſi inquantũ illud eſt indiuiſum in eſſe: ſꝫ q̃ demonſtrat indiuiſionẽ in eſſe ipm eſſe demõſtrat: eſſe. n. ⁊ indiuiſum eẽ idẽ ſunt oĩbus modis: ⁊ nõ differunt niſi ex modo ſignificãdi: ⁊ ideo q̃cũqꝫ demõſtrat vnũ eſſe: vtiqꝫ ⁊ eſſe demõſtrat. Cõfirmať per phm. 4. meta. tex. cõ. 3. idẽ. n. hõ ⁊ vnus homo: ⁊ nõ diuerſum aliq̃d oñdit ſm dictionem repetitã homo ⁊ ens homo ⁊ vnus hõ. Nec inſtãtia de prio motore valet: qꝛ primus motor ⁊ prima forma lꝫ dicãt vnã naturã: tñ dicũt duos conceptus poſiti

Cõ. 48. 10

B Digreſſio de nũero abſtractorũ an ſit ꝯclo diuina ꝯ modernos.

C

UVA. BHSC. IyR_120_3

nos diſtinctos: q̄ ſunt ſufficiētes ad cauſandum diuerſos habit⁹ in actum
ſaltē partialr̄. Sed illa que differūt: ſicut poſitiuum ⁊ priuatiuum minime
poſſunt hoc facere: q⁊ priuatio nō hʒ aliquā formalitatē vel ꝯceptū poſiti-
uum diſtinctū a ꝯceptu ſui fundamēti: per quē poſſit intelligi. ⁊ ideo dicit
Phs. ꝙ intelliguntur priuationes ꝑ ſuos habitus. 3. de aīa. 25. ſi igiť diui-
nus numerū abſtractorū demonſtrare poſſet: tunc vnitates eorū demōſtra-
ret eſſe. ⁊ ſi vnitates: ergo ⁊ entitates: ⁊ ideo mihi vr̄ de intētione Auer. di-
cendū eſſe ꝙ nulla ſcia neq̄ vl'is neq̄ ꝑticularis pōt demonſtrare numerū
ſui ſubiecti: ſicut ſm ipm nec eſſe pōt demonſtrari. Et confirmatur ꝑ ipſum
in. 2. de aīa. cō. 27. vbi Ari. enumerat potētias aīe ſine aliqua ꝓbatione. et
Cōmentator ibi in cōmē. reddēs cām inquit in ꝑncipio cōmenti cuʒ voluit
incipe loqui de vnaquaq̄ virtutū aīe. incepit prio numerare eas eſſe. ⁊ ꝙ q̄-
dam aīalia hn̄t quaſdā eaꝝ ꝓprie: ſm ꝙ artifex ponit ſbm ſue artis. Artifex
eñ neceſſe eſt vt ponat ſbm de quo loquiť. ⁊ diuidit gn̄a eius quaſi manife-
ſta in eſſe. Artifex. n. non pōt demonſtrare ſbm ſue artis: neq̄ ſpēs eius. et
in ꝑncipio cō. 29. illius ſcdi. d. q⁊ vult ponere hic numerū iſtarū virtutum
ſm ꝙ artifex ponit ſubiecta ſue artis: ⁊ quilʒ igiť artifex qui ſumit ſubiectū
ſue artis: vt ꝯceſſum hʒ accipe ⁊ numerū. vn̄ Aui. ꝑma fen ꝑmi. vbi agit de
ſubiectis medicine: dicit ꝙ medicina nō hʒ declarare: q̄ ſunt elnta ⁊ q̄d ſunt
aut quot ſunt: nec hūores cōplexiones virtutes q̄ ſunt: quid ſunt: aut quot
ſunt: ſʒ in his philoſophico credere dʒ. Lʒ igitur numerus abſtractorū ſit
in metaphiſica demōſtrat⁹: nō tn̄ eſt metaphiſicalis ꝯclō: ſʒ eſt principiū in
ea: ſunt eas eſſe: ⁊ eas eſſe intelligētes ſunt principia: ⁊ non ꝯclones. primo
de aīa. cō. 2. ⁊. 12. meta. cō. 36. ⁊. 2. celi. cō. 61. ⁊ vltimo cap. de ſubſtantia or-
bis. vn̄ mirū eſt de iſtis dicētib⁹ tales ꝓpōnes eſſe diuinas ꝯclones: cum tn̄
Cōmē. dicat ꝙ ſunt principia diuina ⁊ ꝯclones naturales. Donec igiť iſti
nō inueniāt media diuina per que iſtas ꝯclones demōſtrēt. Nūq̄ꝫ cōcedā
illas diuinas ꝯclones eſſe lʒ Ariſt. eas in diuina ſcia ꝯcludat: ꝓpter hoc tn̄
nō ſunt ꝯcluſiones diuine: q⁊ ꝯcluſiōes ſpecificanť a medijs. Et Ariſt. mul-
tas demonſtrationes naturales adduxit in ſua methaphiſica: ſicut patet.
Dicamus igitur ꝙ numerus abſtractorū eſt cōcluſio demōſtrabilis medio
aſtrologico ⁊ naturali: ſicut patet intuēti demonſtrationē illā philoſophi.
ibi eñ ingreſſum hʒ rō naturalis: ⁊ ibi etiā eſt aſtrologicū mediū. ſilr̄ natu-
ralis pōt demōſtrare multitudinē in abſtractis ꝑꝑ intellectū poſſibilem re-
pertū in eis ſicut dicit Cōmē. 3. de aīa. 5. ⁊. 14. cōmē. qō quō ſit intelligen-
dū nō eſt pn̄tis negocij. Sed quid dicem⁹ ad auctoritates Cōmē. ⁊ Ariſto.
Dico ꝙ oēs gloſari debēt iſta gloſa ꝙ determinatio de abſtractorū nume-
ro eſt diuine ſcie ꝓpria: nō rōne medij. ſʒ rōne ſubiecti ⁊ predicati. que be-
ne ſunt diuine ꝯſiderationis. vnitas eñ ⁊ multitudo ſunt de cōſequētibus
ens in q̄ꝫtum ens: ſimiliter dr̄ ꝓpria metaphiſice illa determinatio: quia in
metaphiſica pertractať. Nā ſi bene aduertas in illa demōſtratione ſumunť
multe ꝓpōnes declarate in naturali philoſophia: ſicut illa ꝙ vnus motus
hʒ vnū motorē ⁊ ꝙ oē motū hʒ motorē: ⁊ ꝙ motus eternus hʒ motorē eter-
nū: ſicut patet ꝑ Auer. ⁊ philoſophū ibi in tex. cō. 43. ſimiliter q⁊ ibi ſumit
ꝓ cōſtāti numerū motuū ab aſtrologis: ſicut patet infra ibidē tex. cōmen.
D 45. hinc eſt ꝙ placuit Ariſt. illā materiā ꝑtractare in metaphiſica nō in na-
turali philoſophia: nec in aſtrologia. Sed q⁊ iſte due ſcie miniſtre ſunt in
hoc caſu metaphiſice: idō metaphiſicus ab vtroq̄ parte aliquam accipiens
erexit ibi demōſtrationē: ⁊ ſic ſibi illā cōſiderationē appropriauit: preſer-
tim cū ſubſtātie abſtracte ſint ſubſtātia eius ibi: ⁊ metaphiſica indiget co-
gnitione numeri ſpecierū ſubiecti ſui: ⁊ q⁊ declaratio numeri earū in iſtis

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſciētijs ſpecialibꝰ nō fuit facta: cū neutra ſine alia ſufficiat: hinc eſt ꝙ conuocauit eas in ſcia cōi: ſic igitur eſt ꝓpria ſcie cōi talis determinatio. ſi eñ naturalis iſtū numerū vellet demōſtrare via motus: opꝫ ipſum ſumere numerū motuū ab aſtrologo: ſꝫ ad quā vtilitatē: nō ad vtilitatē ꝓpriā. qd eñ naturalis vult facere de numero: aut in quo ſibi deſeruit talis numerus abſtractorū. ſi igitur hoc faceret naturalis hoc eſſet ad vtilitatē metaphiſice: q̄ ſumit ſubiectū ſuū eſſe a naturali philoſophia: ⁊ qꝛ ſcia dꝫ cognoſcere numerū ſui ſubiecti noluit Ariſt. demōſtrare numerū in naturali philoſophia: ſꝫ ſolū eſſe: qꝛ eſſe abſtractoꝝ naturalis ꝑ mediū ꝓpriū nullo indigēs auxilio alicui alterius artificis pōt demōſtrare. Numerū aūt nō pōt efficaciter demōſtrare ꝑ ſolū motū: ſꝫ indiget alio artifice: ideo numerum voluit demōſtrare in metaphiſica induēs habitū vtriuſqꝫ. ſcia eñ ſpālis dꝫ adiuuare ſpecialem ſciam in his: q̄ ſunt ſibi ꝓpria: ſicut plerūqꝫ mathematicus adiuuat naturalē in naturalibus: vt eſt videre. 8. phy. cō. 76. Sed velle mathematicū ſeruire naturali nō ꝓpter ſe: ſed ꝓpter diuinū: eſſet multo tedio afficere ipſum. Et ideo ſicut mihi videt̃ iſta fuit cā ꝙ Ariſto. voluit iſtā determinationē de numero abſtractorū in ſcia diuina fieri: qꝛ diuinus indiget cognitione ſui ſubiecti ⁊ numeri eius: eſſe autē ſubiecti a ſolo naturali potuit accipere. Non potuit autē numerū accipere a ſolo naturali aliquo manifeſto medio: ipſe diuinus numerū in methaphiſica a duobꝰ artificibꝰ probatū ſumit. Dixi aūt notabiliter manifeſto medio: qꝛ Cōmētator bene vult naturalē poſſe oſtēdere multitudinē abſtractorū: qꝛ in eis eſt natura intellectus poſſibilis: ſed mediū iſtud nō eſt ſenſatū: ſed ſatis obſcurū ſicut vides. Et iō primꝰ magiſter nihil vnq̄ dixit ſine forti rōne: ſicut dicit Cōmēta. primo de genera. 38. cō. Ne aūt videamur dixiſſe iſta gratis volo cōfirmare iſtam ſniam auctoritate Auer. primo celi. cō. 90. vbi. d. ꝙ vnitas mundi poteſt demōſtrari ex duabꝰ ſciētijs. ſ. naturali ⁊ diuina: ⁊ Ari. in illo tex. vult hoc declarare. Et ibi Cōmē. d. ꝙ philoſophus. d. illam rōnē diuinā eſſe ad probandum mundū vnū eſſe: quia ſumit quedā que ſunt principia in diuina ſcia: ⁊ nō ſunt probata in ſcia diuina: ſed in ſcia naturali: ſicut ꝙ oē qđ nō eſt in materia eſt vnū: ⁊ ꝙ motus circularis eſt ſine principio ⁊ fine: ⁊ ꝙ ab vno mouēte non eſt niſi vnū motū: que oīa probata ſunt in philoſophia: lꝫ ſint etiam ſcripta in metaphiſica. ſicut patet. 12. met. a. 29. vſqꝫ ad 49. Ecce igitur quō ſm Auer. Ari. qñqꝫ appellat aliquā ꝯſiderationē diuinā: non qꝛ a medio diuino ꝓcedat: ſed qꝛ in diuina ſcia pertractat̃ et ſcribitur. Et ſic pꝫ ꝙ ſm Auer. ſniam tenentis ſubſtantias abſtractas eſſe a diuino non poſſe demonſtrari: habemus ꝯſequēter dicere ꝙ nec eas eſſe in tali numero eſt demonſtrabile ab ipſo. Dicere aūt illā eſſe cōcluſionē diuinam et ꝙ eſt mediū diuinū ad eam: ignotū tñ nobis eſt loqui ſine rōne: qꝛ vt. d. Cōmē. in prologo primi phy. Ariſt. inuenit iſtas tres ſcientias ⁊ cōpleuit. Contradictionis autem ſedatio ex dictis liquet: ⁊ mihi hoc non fuit declaratum: niſi cum maximo labore: ⁊ ab alijs nihil inuenimus.

¶ In commen. 73. d. Auer. ꝙ in linea recta eſt maxima diſtantia. oppoſitū Cōmē. 73
5. phy. 23. ⁊ primo celi. commen. 28. ¶ Soluitur. eſt breuiſſima: q̄ poſſit cade 11
re inter duo extrema in actu. inter enim duo puncta diſtātia nulla breuior
linea poteſt cadere q̄ꝫ linea recta. tñ eſt lōgiſſima: qꝛ maxima remotio non
inuenitur: niſi in recto inq̄ꝫtum rectum. vnde linea imaginata a centro ter
re vſqꝫ ad conuexum ſupreme ſphere eſt longiſſime diſtantie poſſibilis in
natura.

¶ In. 77. cō. dixit denſari ⁊ rarefieri motus locales. Oppoſitū. 7. phy. cō= Com. 77
mē. 15. vbi hꝫ ꝙ ſunt quales per ꝯñs alterationes. Ibi ſoluit̃: qꝛ loquitur 12

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſm antiqnos.vide in.4.phy.ſup cō.84.q2 ibi dixi ſatis diffuſe.
Cōmē.78 ¶ Cōmē.78.d.Finitatē eſſe ex pte mãe nō ex parte forme.oppoſitum dicit
13 3.phy.cō.60.Soluitur.hic loquitur de finitate actionis ⁊ durationis.ibi loquitur de finitate que eſt rei actualitas ⁊ intrinſeca perfectio ac terminatio.vnde Cōmē.8.phy.cō mē.83.dicit ꝙ cauſa propter quam motores motꝰ fatigantur eſt:q2 ſunt in materia.finitas igitur actionis eſt materia. Et ideo qui tenent in animali a principio vite vſqꝫ ad vltimum eſſe aliquam vnam actionē numero continuam:ſatis errant. Nam ſi qua eſſet maxime eſſet actio vitalis:que eſt motus cordis:⁊ manifeſtum eſt ꝙ illa non eſt cōtinua:q2 inter oppoſitos motus neceſſario cadit quies media: ſicut demōſtrauit Ari.in.8.phy. Deo laus ⁊ virgini.

¶ Concordantie Auerrois ſuper primo Celi.

Cōmē.2. Super primo libro celi.Cōmēta.cō.2.habet ꝙ Ariſt.cōſueuit poſt rationes certas adducere famoſas:oppoſitū huius inuenimus.3.metaphy.cōmen.primo.
1 ¶ Soluitur vtrumqꝫ eſt verū in diuerſis caſibus:pro quo debes ſcire ꝙ ſermones pbabiles dupliciter poſſunt vſitari vel ad exercitandum intellectum vel ad
A cōfirmandum:quando autē vſitantur ꝓpter primam intentionem debent premitti ſermones dialectici demonſtratiuis. Et hoc adiuuat opinionem Joannis grāmatici volentis librum Topicorum via doctrine precedere librum poſteriorū analeticorū:ſicut preexercitamētum intellectus. Ad hoc ꝙ intellectus facilius aſſueſcat demonſtratiuis propoſitionibus ⁊ neceſſarijs Quando autem dialectici ſermones inducuntur ad confirmandum:tunc debent ſequi ſermones demonſtratiuos.iſtam ſolutionē nos docuit Auer.primo celi.cōmen.85.⁊ tu vide ibi.

Com.47 ¶ In commen.47.primi.de celo.videtur concedere corpus infinitum ex
2 vna parte tantum.ſed oppoſitum habet.3.phy.commen.43. Reſpondetur ꝙ non poteſt imaginari corpus infinitum ſecundum vnam dimenſionem tantum:⁊ non ſecundum aliam ſine implicatione contradictionis:quia vt d.phs ⁊ Cōmēta.3.phy.tex.commē.43.Corpus eſt illud quod habet dimēſionem in omnibus partibus.infinitum autem eſt illud quod habet dimēſiones infinitas:ideo ſequitur vt corpus infinitum ſit infinitum in oibus partibus. Et hoc eſt rationabile:vt.d.ibi Commēta.quia quando aliquid fuerit compoſitū ex duobus:neceſſe eſt:vt diffinitio illius compoſiti com-
B poſita ſit ex diffinitionibus illorum duorum. Et ideo multi caſus calculatorum:immo intricatorum implicant contradictionem imaginando corpus infinitum ex vna parte tantū ⁊ non ex alia:patet enim ꝙ non eſſet corpus infinitum:vt deduximus:⁊ iſta etiā eſt ratio ꝑhi ibi in littera:qđ aūt adducitur in oppoſitum dictum eius primo celi.cō.47.dicitur ꝙ ipſe nō expreſſit dari corpus infinitum ex vna parte tantum:⁊ non ex alia: ſed ibi imaginatur ꝙ a corpore infinito extrahatur aliqua grauitas finita. Et Cōmen.d.ꝙ illud eſt poſſibile in quolibet infinito.vꝫ.ꝙ ex eo poſſit extrahi aliqua pars finita ſiue illud ſit infinitum in vna parte ſiue in omnibus: ecce quod non loquitur de corpore infinito:ſed de infinito abſolute:ſi etiam de corpore loqueretur:patet quod ſub conditione loquitur:⁊ non aſſueuerat dari corpus infinitum in vna parte tantum:ſicut ſibi contradicens opponebat.

Com.54 ¶ In cōmen.54.corpora ſimplicia ſunt tantū tria.oppoſitum dixit primo
3 celi.cōmē.20.vbi habet ꝙ ſunt quatuor.Soluitur.ſunt tria ſic ſumendo.ſ.
C leue et graue:et neutrum.vꝫ.quod non eſt graue neqꝫ leue:ſicut eſt celum. ſunt autem quatuor diuidendo graue in graue ſimpliciter ⁊ illud ē terra:⁊

UVA. BHSC. IyR_120_3

in graue in reſpectu:⁊ illud eſt aqua:⁊ ſimiliter leue diuiditur in leue ſim-
pliciter ⁊ illud eſt ignis: ⁊ in leue in reſpectu: ⁊ illud eſt aer. Et ſic ſecluſo
neutro corpore ſubdiuiſis illis duobus primis membris prioris diuiſiōis
eo modo quo diximus corpora ſimplicia quatuor ſunt. Si vero iſtis diui-
ſionibꝰ ſuperaddat̄ corpꝰ neutrū:tūc corpora ſimplicia ſunt quinq̄:⁊ ideo
non inconuenit ſm̄ diuerſas conſiderationes ſimplicia corpora:⁊ tria eſſe
⁊ quatuor:⁊ etiā quinq̄. vnde ⁊ celū quintū corpus plerūq̄ dici cōſueuit. Cōm.92.
¶In cōmenta.92. Cōmenta. ſibiipſi videtur eſſe contrarius. Nam in vna
parte dicit inductionē ſumere omnia ſingularia:in alia parte negat illud. 4
Soluitur per Auer. in ſcđo priorū. cōmen. xxiij. vbi habetur diſtinctio de
multiplici inductione. inductio eīm demonſtratiua: quia fit in materia ve-
natur in qua tantum valet particularis q̄tū vniuerſalis ſumit omnia par
ticularia ſm̄ rem virtute alicuius medij de foris appoſiti qđ eſt nobis no-
tius q̄ concluſio. V.g. q̄ in his que ſunt per ſe ⁊ vnius ſpeciei quicquid cō
petit vni per ſe: cōpetit illud ⁊ omnibus. ij. celi. cōmen.59. Sed in materia
probabili in qua fit inductio dialectica: iſtud non fit: vnde illa ſumit om-
nia in opinione. Sophiſtica autē inductio ſumit omnia in apparentia. ſo-
lum igitur demōſtratiua inductio ſumit omnia ſm̄ rez: nec eſt petitio prin
cipij in ea ratione medij extrinſecus concurrentis: ſic igitur diſtinguendo
conciliabis Auerroim ſibiipſi. Cō.102.
¶Contradictio eſt de opinione Anaxa. de generatione mundi in cō.102. 5
ex vna parte. ⁊ in cōmen. xxxij. primi phyſi. ex alia parte. de hac tamen pri-
mo phyſi. xxxij. diximus. Et tu illuc properabis. Cō.107.
¶In cō.107. dicit Empedo. dixiſſe amicitiā eſſe cauſam generationis mū- 6
di: ⁊ litē eſſe cauſam corruptionis. huius oppoſitū dicit Commentator.8.
phyſi. cō.ij. niſi eſſet q̄ vt.d. Cōmenta.8.phy.cō. allegato. Empedo. in mi- D
crocoſmo aliter ſenſit: ⁊ in magno mundo: q̄ voluit parui mundi genera-
tionem: ſicut eſt homo vel aliquod tale generationē fieri per amicitiā con-
ciliantē elementa ad mixtionē: eorū autem ſegregatio per litem facta erat
cauſa corruptionis mixti ⁊ parui mundi. Sed mundus magnus oppoſito
modo ſm̄ ipſum ſe habet: q̄ generatio eius erat per litem: nam conſiſtētia
mundi huius in ordine ⁊ diſtinctione cōſiſtit: vnde ſi elementa ſimul con-
fuſa eſſent vtiq̄ mundus iſte corrūperetur. Generatio igitur eius fit ſcđm
litem. Et eius corruptio ſm̄ amicitiā. Et iſtud videtur rationabile ſm̄ illā
viam. Et ideo mirū eſt quomodo Cōmen. hic oppoſitū dicat: q̄ ibi loquit̄
de generatione mundi vniuerſalis ⁊ corruptione: forte cōmentū eſt corru-
ptum: aut q̄ peccauit per inaduertentiā: aut forte vtrūq̄ eſt probabile Em
pedo. dixiſſe ſm̄ diuerſos modos declarandi. Elemēta eīm aliquā amicitiā
habent: vt ſunt partes vniuerſi. vnde ⁊ Plato dixit ea numeris ligata eſſe.
Et ideo conſidera. q̄ vt.d. Cōmen. primo de aīa. cō.26. hodie vniuerſaliter
opiniones antiquorū non ſunt note nobis: q̄ non ſunt famoſe. Cōm.119
¶In commen.119. habet Commenta. q̄ potentie oppoſite non ſunt in eo- 7
dem: vide oppoſitum.4. metaphyſice.tex.commento.20.⁊.9. metaphyſice
10.19.et.17.
¶Soluit̄ potētia ad contraria recipiēda duplex. vna eſt potentia ſimul-
tatis. alia eſt ſimultas potētie. primū reſpicit formā. ſcđʒ reſpicit ſubiectū.
Tunc dico q̄ in eodē non ſunt potentie ad cōtraria ſimul: quia tunc cōtra
ria ſimul poſſunt eſſe in eodē: quod falſum eſt. ⁊ nō intelligibile: quia tunc
cōtraria eſſent ſimul in eodē: ⁊ ſic loquit̄ Cōmen. hic. Sed ſimultas poten-
tie ad oppoſita bene ſtat in eodē: quia eadē eſt potentia contrariorū.

¶Concordantie Auerrois ſuper ſecundo Celi.

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cōmē.3. **R**Equirit Cōmē.cōmē.3.ſuper.ij.celi.ꝙ motus celi nō eſt a nā.
Oppoſitum primo celi.cōmen.5.⁊.ij.phy.primo.⁊.3.
8 Soluit̄.nō eſt a natura:ſicut mot⁹ elementoꝝ:eſt tñ bene a natu
ra analogice dicta de ſuperioribus ⁊ inferioribus : primo modo
intellexit hic.vt ipſe.d.in litera.Scd̃o autē modo in alijs locis:
vide que ſcripſi ſuper cō.primo ſcd̃i phy.ſuperius.vbi cōſimile ſolutū fuit.
non enim inconuenit eadē repetere:vt talia melius memorentur ſicut ple-
rūqꝫ phus facit in problematibus ⁊ in alijs locis.

Cōmē.6. ¶In cō.6.ſcribit Cōmentator ꝙ Ari.cōtradicit illis qui tenent ꝙ anima
9 celi eſt cauſa permanentie.Ergo contradicit etiā ſibi:qꝛ ipſe.2.cap.de ſba
E orbis.tenet ꝙ intelligentia que eſt aīa celi:dat ſibi permanentiā eternam ⁊
motū eternū.¶Soluit̄.ꝙ dicit phs antiquis ponētib⁹ motū corpis celeſtis
contrariari motui aīe : ⁊ aīa erat cauſa pmanentie ſicut dicit Com.Sed
nō ſic poſuit Auer.qꝛ ipſe nō tenet celum ꝯtrariari itelligentie:immo eſt tā
ta cōnexio inter orbē ⁊ intelligentiā:ꝙ ad ſimplicē apprehenſionē ⁊ deſide
rium mouētis principij orbis ille mouetur : ſicut enim videmus in rebus
iſtis materialibus in quibus forma dominat̄ materie: materia obedit for-
me:multomagis hoc deberemus imaginari de puro intellectu intelligētie
reſpectu orbis eius.Et ideo nulla eſt ibi concatenatio : nullus eſt ibi cla-
uus:nulla ligatura vel inſtrumentū:quo mediāte intelligētia moueat or-
bem:ſed per intelligere ⁊ velle tātū mouet:ſed moderni quoꝝ imaginatio
nō tranſcendit ſenſum:nō pertingunt ad iſta. Et ideo dixerunt eam vniri
orbi formaliter.ſicut forma vnitur materie.⁊ totum hoc eſt abſurdū:⁊ ma
nifeſti erroris:ſicut probatū eſt alibi a nobis.

Cōm.16. ¶In cō.16.vbi querit an celū nobilius eſſe habeat in polo artico ꝙꝫ antar
10 tico.d.ꝙ intellectus humanus nō poteſt cōprehendere verificationē iſtius
operationis:huius tamē oppoſitū tenet.3.de aīa.36.vbi ponit intellectum
adeptū nō acquiri homini:niſi poſt cognitionē omniū rerū.¶Soluit̄ li.
nō poteſt.nō arguit ſm ipſum impoſſibilitatē.Sed arguit difficultatem:ſi-
cut in ſimili ipſe gloſat exemplū philoſophi de oculo nicticoracis reſpectu
lucis diei.ij.meta.cō.primo.vnde ipſe tenuit nihil eſſe naturaliter ignotū
2.phy.47.vtrū aūt idē homo oīa poſſit cognoſcere:pulchrum eſſet videre
in via eius.Et Ari.ſed hoc ad alium locum differatur.

Cōm.33. ¶In cōmen.33.ſecūdi de celo:⁊.34.tenet nullā eſſe oīno poſſibilitatē in en
11 te eterno.huius tamē oppoſitū inuenimus in dictis ſuis.3.de aīa.cōmen.
F 5.in ſolutione tertie queſtionis.vbi hꝫ ꝙ ſola prima intelligentia liberata
eſt a potētialitate.¶Soluit̄ poſſibilitas duplex.ſm rem ⁊ ſm rationē.Pri-
ma importat poſitiuū aliquid qd̓ capax ſit forme ⁊ perfectionis.Secūda
nihil poſitiuū dicit:ſed ſolū dicit nō repugnantiā ad vlteriorē perfectionē
que nō repugnantia eſt ens rationis:de prima loquitur hic.Nam phi non
poſuerunt in eternis poſſe ab eſſe differre.3.phyſi.t.cō.32.Scd̃am aūt poſ-
ſibilitatē conceſſerūt in oībus intelligentijs:⁊ vniuerſaliter in oībus enti-
bus citra primū:vnde.5.meta.cō.15.Dicit ſolus deus eſt ens ſimpliciter p-
fectū.Alia autē entia ſunt deriuate ſilitudines ipſius deficiētes a pfectio-
ne illa ſimpliciter:ſm ordinē tñ:vt ſint in aliqbus pfectio illa pticipat̄ vt fora:
in aliqbus vt imago:in aliqbus vt obſcura quedā reſonātia.ſicut.d.Pla-
to.Et ideo ſcd̃a intelligētia eſt aliquāta pfectio:q̄ eminēter cōtinet̄ in deo:
qui eſt ens p eſſentiā:⁊ qꝛ ipſa deficit a plenitudine pfectionis:que ſibi nō
repugnat in ratione entis:ſicut talpe nō repugnat viſio inquantū aīal.ſic
⁊ ipſa ſcd̃a intelligētia:q̄ eſt aliqd̓ ens : non repugnat ſibi ꝙ ſit eſſentia ſub
ratione qua ens.Et ideo priuata eſt ſub ratione generis : nō tñ ſub ratiōe

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſpeciei:ſed vt ſic quicquid poteſt habere ab eterno hʒ ſm viā phoꝝ. Et ideo opinio ſubtilis doctoris in octaua diſti.primi.q.7.tenentis quodlibʒ ens circa deū ↄpoſitū eē ex actu ⁊ potētia ſicut poſitiuo ⁊ priuatiuo:eſt magis conſona Auer. ꝙ via ſancti doctoris tenētis quodlibet citra deū cōpoſitū eſſe ex actu ⁊ potentia tanꝙ ex poſitiuo ⁊ poſitiuo.

Cōm37 12 B

¶In cōmen.37.ſcđi de celo.d.Cōmen.ꝙ intelligētie habēt ſollicitudinem erga nos.huius oppoſitū hʒ.xij.meta.51. ¶Soluit̃ ſm ipſuʒ.xij.meta.cō. 37.Sermo dicens deū ſollicitari de iſtis: que ſunt hic quoquo modo verꝰ eſt:⁊ quoquo modo falſus:nā ſʒ ſpeciē ſollicitus eſt.nō autē ſm indiuiduū hoc idē videt̃ ſentire ibidē in cō.52.⁊.2.de aīa.cō.34. Et vr̃ colligi poſſe et de intentione phi in prohemio metaphyſice tenētis ſapientis eſſe oīa cognoſcere vt cōtingit.Scđm autē indiuiduū iſta nō cognoſcit.vnde Cōme. ſuper cō.libri de diuinatione dicit ꝙ in prima philoſophia eſt declaratū ꝙ intelligentie abſtracte intelligūt naturas vniuerſales: ⁊ non habēt virtutē cōprehendentē intentionē particularē.Et ſubdit ꝙ ſi intelligerent indiuiduuʒ:tunc neceſſario eſſent materiales:pro quo debes ſcire ꝙ cognitio ſingularis materialis ſm peripatheticos repugnat intellectui: vñ intellectus eſt:nō ex parte qua ſingulare eſt:ſed ex parte qua materiale. Nā cum eſſentia diuina ſit ſingulariſſima ⁊ actualiſſima nō poſſet intelligi ab intellectu diuino:ſi ſingularitas obiecti abſolute repugnaret intellectioni: dixerunt ergo iſtā repugnātiam eſſe ex parte materie:que habet oppoſitum ⁊ diuerſum modū receptionis ab eo qđ hʒ intellectus. Et ideo poſuerūt nullū intellectum oīno a materia ſeparatū aliquod iſtoꝝ:que ſunt hic intelligere vnde nec intellectus agens teſte Auer.3.de aīa.cōmē.19. Et Themiſtius idem ſentit in.3.de aīa. ſuper expoſitione tex.35. Solū autē illum intellectum materialia iſta cognoſcere poſſe dixerūt qui aliquā cū materialibus hʒ ligaturā:ſicut eſt intellectus poteſtatis innobis:ille diminutus eſt falſus ⁊ infimus in genere abſtractoꝝ:⁊ illi cōpetit intellectio ſingularis. nō vnde intellectus:ſed vnde a phantaſmatibꝰ in intelligēdo dependet:⁊ fuit pp hoc cōtrouerſia inter peripatheticos antiquiores an intellectus noſter poſſit ſingulare cognoſcere:⁊ quis ſit modus quo cognoſcit̃: ſicut recitat Cōmenta.3.de aīa.cō.36.Et ideo caueant Burleiſte ⁊ nominales tenentes primū cognitū apud intellectū eſſe ſingulare de intētione Philoſophi: et Cōmē.Immo iſta via eſt magis remota ab intētione iſtoꝝ: ꝙ ſit celum a terra. Et ſi dixiſſent ꝙ ſit primū cognitū a ſenſu rectius vtiꝙ dixiſſent. Et ſic vt redeamus ad propoſitū noſtrū: ſequit̃ ꝙ ſi intelligētie intelligerent indiuiduū materiale materiales eſſent: qꝛ opʒ ꝙ ſe haberēt:ſicut homo in intellectione ſingularis.⁊ ſic ptʒ quomodo oīa ſunt ſub ſollicitudine ⁊ cognitione intelligētiarū ſub ratione ſpeciei.⁊ nō ratione indiuidui.

Digreſſio de cāſalitate itelligētie:⁊ eiꝰ itellectionis.

¶Sed ↄtra iſtā determinationē inſtat̃:qꝛ preſuppono primo ꝙ intelligētia agat per cognitionē.ſcđo ſuppono ꝙ cōcurrat ad cauſationē iſtorum: que ſunt hic per propoſitionē famoſam cauſa vniuerſalis plus influit in effectū ꝙ particularis:vt hʒ auctor de cauſis:⁊ etiā philoſophus.8.phy.tex.cō.38. tunc ſic:cauſalitas intelligētie terminatur ad ſingulare:ſed non terminat̃ ad ſingulare:niſi mediante cognitione:qꝛ cognitione cauſat:ergo ſua cognitio etiam ad ſingulare materiale terminatur. Dixerunt quidā ad hoc argumentū qui ſunt magne auctoritatis viri:ꝙ in plus ſe extēdit cauſalitas ꝙ cognitio:qꝛ alio modo cauſat:⁊ alio modo cognoſcit:ſed iſtam ſolutionem non potui vnꝙ intelligere:quia aut volunt abſolute cauſalitateʒ intelligentie eſſe maioris ambitus ꝙ cognitionem:aut in comparatione.⁊ primum quidem eſt falſum:qꝛ intelligētia omnia cognoſcit ſaltem ſub ra-

UVA. BHSC. IyR_120_3

tionibus ſpecificis:nō tamen oīa cauſat:qꝛ ſeipſam cognoſcit:⁊ tamen nō ſeipſam cauſat:ſi vero dicūt ꝙ iſtud habet locū in cōparatione ad ea que ſunt hic:que materialia ſunt ⁊ cauſabilia.cōtra hoc arguo ſic.effectus non poteſt excedere ſuā cauſam:quia tunc ſm aliquid ſui eſſet ſine cauſa:oportet igitur ꝙ adequet ſuā cauſam:aut ſaltē ꝙ eam nō excedat.tūc ſic:cognitio intelligētie ⁊ velle eius ſunt adequata cauſa actionis proprie intelligētie erga inferiora.nam.xij.mēta.cō.36.nō agunt niſi mediante velle:et intelligere:ergo in tantū actio propria intelligētie ſe extendet inꝗtū ſe extēdit ſua cognitio.qꝛ aliter effectus vel quaſi effectus ſuā cauſam vel quaſi cauſaꝫ excederet:qꝺ eſt impoſſibile:⁊ precipue in cauſis adequatis. Forte dices ꝙ ideo intelligentia aliter cauſat:⁊ aliter cognoſcit:qꝛ cognoſcit ſeipſa.ſed cauſat cum alio.qꝛ ſol ⁊ homo generāt hominē. Sed iſta eſt fuga. licet ſic fit:tñ pp hoc nō euadis argumentū:qꝛ ſumo cauſalitatē propriā intelligentie in illo priori in quo precedit cauſalitatē materialis agētis. Nā lꝫ in eodē inſtāti tēporis moueat primus motor:⁊ ſcꝺs motor in eſſentialiter ordinatis.tñ motio primi motoris precedit natura motionē ſecūdi motoris.ſicut patet.8.phy.tex.cō.35.Et ratio eſt in promptu ibi:qꝛ motor ſcꝺs nō mouet niſi motus a primo:⁊ non econtra.igitur motio illa primi motoris eſt natura prior:quia iſta eſt diſpoſitio prioris naturaliter (vt dicit ibi Cōmenta.in cōmen.)cū aliud fuerit ipſum eſſe:⁊ nō econtra:⁊ hoc etiā patꝫ 5.meta.cap.de priori.tunc ſic.in iſto priori intelligētia cauſat:⁊ nō niſi cognitione ⁊ deſiderio:ſed iſta non ſe extendunt vſqꝫ ad ſingularia:ergo nec ſua cauſalitas.Et ideo Argumentū iudicio meo cōcludit cōtra reſpōſionē niſi forte vellent iſti ponere aliquā aliam potentiā executiuā in intelligētijs aliam ab intellectu ⁊ voluntate:⁊ merito illius dicant cauſalitatē ſe extendere in plus ꝙ̃ ſe extendat cognitio:quod eſt multiplicare entia ſine neceſſitate:nec hoc vnꝗ̃ inuentū eſt in Ariſto.nec in Auer.vel aliquo peripathetico antiquo. Et ideo dico ꝙ cauſalitas intelligentie per ſe adequatur ſue cognitioni:ſed per accidens cauſalitas excepit cognitionē:pro quo debes ſcire ꝙ intelligentia ⁊ agens materiale faciunt vnam cauſalitatē totalem reſpectu ſingularis effectus qui producitur:quia ſingulariū ſunt gñationes:tamen effectus ſingularitatē habet a materiali agente:naturaꝫ vero habet ab intelligentia.vnde ab intelligentia effectus iſte non cauſatur: niſi vt vniuerſalis:quia effectuū vniuerſaliū cauſe ſunt vniuerſales.2.phyſi.38.ab agente autem materiali cauſatur:vt ſingularis.intelligentia igitur cauſat effectum per ſe:primo modo vniuerſali:ſed per accidens ſua cauſalitas ad ſingularitatem terminatur pro quanto ſimul cōcurrit: cum ſignato agente ad productionem tertij.Et iſta eſt mens ſincera Auer.ſuper commen.libri.de diuinatione:vbi facit digreſſionem de cauſis veri ſomnij:⁊ in hoc gauiſus eſt multū animus meus : eſſet tamen adhuc ſpeculationis locus quomodo intelligantur dicta Auerrois : volentis intentiones vniuerſales eſſe intellectas ab intelligētia : ſed iſtud declarabimus.xij. meta. domino concedente.

Cōm.41. ¶ In cōmen.41.huius ſcꝺi de celo.dicit Commenta.ꝙ eſſe huius corporis
13 non eſt ſenſibile : ſed ratione cōprehenditur . Oppoſitum dixit primo celi:
J commento.5.¶ Soluitur.ſenſibile apud Auer.eſt nomen multiplex quandoqꝫ ſumitur pro tangibili.Et iſto modo ſumitur.3.phyſi.cōmen.4?.vbi exponit ſenſibile pro tangibili:quādo philoſophus dixit:omne corpus ſenſibile habet vbi.Et etiā hoc modo ſumpſit.primo celi.cōmento.68 . Et ſic etiā ſumit.ſcꝺo de generatione.tex.cōmen.7.quādoqꝫ autē ſumit ſenſibile pro naturali.⁊ ſic ſumitur in prologo Auer.ſuper primo phy.dum.d. Res

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſenſibiles ſunt ſubſtantia iſtius artis: quandoqꝫ: ſumitur pro mobili. Et
quandoqꝫ pro ſenſibili ſenſu quolibet:⁊ ſic ſumitur:⁊ de anima plerumqꝫ:
quandoqꝫ vero pro ſenſibili ſenſu viſus tantum.⁊ ſic.d.Cõmenta.3.phyſi.
48.Corpus celeſte eſſe ſenſibile ſenſu viſus.¶Dicamus ergo ꝙ ſi quera=
tur abſolute an celum ſit ſenſibile.Dicendũ ꝙ eſt bene ſenſibile.ſi pro na= L
turali ſupponat.ſimiliter ſi pro ſenſibili ſenſu viſus:nõ autem eſt ſenſibile:
ſi pro tangibili vel alio ſenſu perceptibili ſupponat:quantum ad intentio
nem Auer.hic ſenſibile capitur pro eo quod diſtinguitur contra illud qḋ
eſt per rõnem inueſtigabile diſcurſiue:vnde pro tanto.d.Cõmenta.hic.ꝙ
eſſe iſtius corporis.ſ.celeſtis non eſt ſenſibile:ſed per rõnem comprehendi
tur:qꝛ eſſe eius eſt eſſe neutrum:quia.vꝫ.neqꝫ graue:neqꝫ leue. Et ꝙ celum
ſit iſtius nature arguitiue hoc fuit cognitum a poſterioribus procedendo
nõ autem ſimplici cognitiõe ſenſitiua hoc cognoſci poteſt:licet illa ad hoc
ſic occaſio:et origo.ſic modo applica:et dic conſequenter ad contradictio
nis formam.

¶In cõmen.42.d.cõmentator ꝙ in ſubſtantijs quicquid generatur:gene Com.42
ratur ab vniuoco.Oppoſitũ pꝫ ibidẽ de igne qui ex motu generatur et de 14
genitis per putredinẽ.7.meta.28.⁊.31.Niſi eſſet ꝙ illud habet locũ in ſub
ſtantijs perfectis:cui non eſt ignis.nam ſm ipſum.3.ce.com.67.Elementa
ſunt media inter ſubſtãtiã ⁊ accidẽs:ſilr hꝫ locum in gñabilibus gñatione
nõ ceſſabili cui non ſunt aĩalia generata ex putredine: quia mus genitus
per putredinem.aut non generat:aut aliud generat quod non eſt mas:ne=
qꝫ femina:primo de generatione aĩalium.capitulis:p̃mo ⁊.16.⁊ ſic gloſat
cõment.iſtã ꝓpõnem.7.meta.28.hꝫ etiam alias gloſas:de quibꝰ vide.12.
meta.cõ.24.⁊ in limitationibus noſtris ſatis diximus.

¶In eodẽ cõ.42.d.ꝙ corpora celeſtia non agunt frigiditatem. huius ta=
men oppoſitũ ipſe ſentit.2.cap.de ſbã orbis.¶Soluitur hic loquitur ex ſen= Com.42
tentia propria.Nam ſm ipſum corpora celeſtia nõ cõcurrũt ad frigidita= 15
tem:niſi priuatiue ⁊ comparatiue:qꝛ vt ipſe habet.2.celi.commen.64.Re M
motio a motu celi dat grauitatem ⁊ quietẽ: ⁊ frigiditatem ſicut vicinitas
dat leuitatẽ caliditatẽ ⁊ motum:Thomas autem nititur improbare illam
opinionem rõnibus ſatis apparentibus de quibꝰ diligens.Auerroiſta ꝯſi
deret in.2.cap.de ſubſtãtia orbis. loquitur ſm aſtrologos.vnde ibi dicit
ꝯſiderantes aũt in ſcientia aſtrorum longo tpe vere dicunt.

¶In cõmen.51.d.ꝙ ſphera hꝫ naturam vt moueatur ſm partes:⁊ non ſm to= Com.51.
tum.huius oppoſitũ dixit.4.phy.xliij.contra Themiſtium. ¶Soluitur. 16
ſphera mouetur ſm partes quantum ad formam ⁊ ſubiectum.ſed ſm totũ N
non mutat locum ſm ſubiectũ:ſed ſolum ſm formã:corpora autẽ recta ſm
totum mutare locum poſſunt:⁊ ſm formã:⁊ ſm ſubiectũ.Et ideo hoc pro=
prium eſt ſoli ſpherico corpori taliter moueri. Aut dicas ꝙ loquitur ſm
Themiſtium:ſed prima ſolutio magis placet.

¶In cõmen.59.dicit Cõmentator ꝙ demonſtrationes mathematice non
ſunt miſcende naturalibus.huius oppoſitũ.d.3.meteororum.commẽ.p̃mo Com.59
vbi.d.ꝙ cauſe iridis poſſunt ex vtraqꝫ ſcientia aſſignari.Reſpondetur ꝙ di 17
ctum ſuum eſt verum hic:ꝙ non ſunt inuicem miſcende rationes natura=
les cum mathematicis :niſi forte in caſu quo cauſis mathematicis accidit
quod ſint propinque cauſe rerum naturalium.ſicut dicit Commẽtator.8.
phyſi.cõmen.76.ratio aũt eſt:qꝛ vnaqueqꝫ ſcientia ex proprijs medijs de
monſtrat.primo poſterio.vnde philoſophus plerũqꝫ damnat Pythagorã.
⁊ Platonem:⁊ ſequaces qui voluerunt aſſignare cauſas mathematicas lo
co cauſarum naturalium reſpectu ſenſibilium effectuũ.vñ.3.celi.cõmen.61. O

UVA. BHSC. IyR_120_3

Un̄ error platonis Amor magiſtri:⁊ Geometrice fecerunt platonem errare: q̄ꝛ credebat res geometrie eſſe principia ſenſibiliū:⁊ primo meta.cōmen.21.contingit antiquis q̄ non dicunt ſermones cōuenientes:⁊ cauſas conuenientes: q̄ꝛ intromiſerunt ſe dare cauſas rerum mobilium ex nō mobilibus.Idē primo me. tex.cōmē.19.⁊.3.meta.cōmen.2.Qḋ autē allegatur in oppoſitū auctoritas eius in.3.meteoroꝝ.dicendum q̄ illud non mouet:q̄ꝛ ipſemet Auer.in illa materia ſe retractauit in cōmē.vltimo illius tertij cōtra Auenetan.Licet illa retractatio videatur contra Ariſto.primo poſte.tex.cōmen.3⁊.Et q̄cq̄d ſit de hoc poteris tute dicere q̄ in cōmen.primo qn̄ dixit cauſas iridis poſſe ex ſcientia mathematica aſſignari:hoc dixit ex opinione auenetā.Aliter eñ non ſeipſum retractaſſet in fine illius tertij.Et q̄uocunq̄ ſit poſteriorib⁹ dictis magis debem⁹ credere:ex q̄ patet q̄ oēs rōnes calculatoꝝ in na-

Cō.59. turalibus applicate nullius ſunt roboris cū trāſcendāt cauſas naturales.

18 ¶In eodem cō.59.dicit Cōmē.corpa celeſtia eſſe eiuſdē ſpeciei: oppoſitū hui⁹ h̄z in vltimo cap.de ſubſtātia orbis.¶Soluitur.ſpecies duplex analogice dicta:⁊vniuoce:corpa celeſtia ſūt eiuſdē ſpēi analoge:nō aūt vniuoce: ſ3 vt ſic ſunt diuerſoꝝ ſpecieꝝ. Colligit̄ diſtinctio iſta ex Auer.in.2.celi.cō. 49.Et etiā ſolo ibi p3 vnde etiā cōſueui dicere. duplex eſſe genus vniuocū ⁊ analogū:pt3 p Auer.ꝑmo de aīa.cōmen.7.⁊.ij.de aīa.cō.30.⁊.3. de aīa. cōmē.4.⁊.4.meta.cō.ij.⁊.v.meta.com.4. Et ſic conſueui dicere ſm̄ Auer. ens eſſe genus analogū.⁊ hr̄e analogas dr̄ias. vñ primo de aīa.cō.6. dixit actus ⁊ potentia ſunt dr̄e valde oppoſite entis:⁊ circuūt oē genus.

Cōm.83. ¶In cōmē.83.dicit Cōmentator q̄ corpora naturalia habent motum pro-

19 prium eodem modo:ſed huius oppoſitū inuenimus in ipſo.ij.phyſi.com.

P 3.vbi vult diffinitionem nature non vniuoce dici de oibus.⁊ primo celi.cōmē.5.⁊.ij.celi.3.⁊.71.Cōmenta.idem.¶Soluitur.hic loquit̄ ad hominē:q̄ꝛ arguit cōtra antiquos:⁊ loquitur de elementis: nam ibi loquit̄ de quiete terre:ſimpl̄r igitur ſumendo corpora:non ſunt naturalia eodem mō vniuoce dicto:tñ ſumendo corpora elementalia tantū:ſic talia ſunt naturalia eodem modo.Et ideo.d.Cōmenta.in.ij.celi.com.3.q̄ motus celi non eſt naturalis:ſicut mot⁹ elementorū:q̄ꝛ non dr̄ diffinitio nature vniuoce:ſed ſm̄ prius ⁊ poſterius.ij.phy.cō.3.

Cōm.95. ¶Elementa nō habent quantitatem terminatam inquit Cōmenta.in com.

20 95.huius tñ oppoſitum dicitur.ij.de aīa.tex.cōmen.41. omniū natura cō-

Q ſtantiū ⁊c.Si tenerem⁹ opinionē Egidij romani ponētis nō dari minima ex parte forme in ſimplicib⁹ ſicut quidā tenēt etiā in via Auer. facile eſſet tollere iſtam cōtradictionē.tñ Commēta.6.phy.cōm.49. videt̄ ponere minimū tam in formis ſimplicib⁹ q̄ in formis compoſitorū.niſi gloſaret̄ quātum ad ſubiectum ipſum.ſed q̄cq̄d ſit de hoc q̄ preſens auctoritas non eſt contra ponentes minima:q̄ꝛ Cōmenta.noluit dicere ibi.q̄ elementa non habent quātitatē determinatā:q̄ꝛ.v3.nō datur minimū vel maximū in eis ſed illud dixit q̄ talia nō cōſiſtunt in pūcto:⁊ in indiuiſibili. ⁊ iſtud fuit de intentione ei⁹ ibi:ſicut p3 cōſideranti.

Cōme.6.

¶Concordantie Auerrois ſuper.3.celi.

2

R In Cōmē.6.tertij de celo.ſcribit Cōmē.q̄ naturalis dicit:q̄ magnitudo eſt diuiſibilis in ſemper diuiſibilia.huius tñ oppoſitum dicit.4.phy.72.vbi.d.q̄ linea mathematice eſt diuiſibilis in infinitum:non aute3 linea terreſtris.¶Soluitur. magnitudo naturalis dupliciter poteſt cōſiderari. Uno mō:vt eſt in materia prima abſolute:⁊ vt ſic naturalis dicit

UVA. BHSC. IyR_120_3

dicit ipſam in infinitum eſſe diuiſibilē:qꝛ diuiſio in infinitum in continuo
inſequitur materiam:ꝛ ex parte materie eſt infinitudo:ex parte forme finis
ꝛ cōplementū:ꝛ iſta fuit ratio quare magnitudo diuiſibilis eſt in infinitū
non autē augmentabilis:qꝛ diminutio inſequitur materiā:ꝛ augmentum
inſequit formā ꝛ actum ꝛ perfectionē. Alio mō poteſt magnitudo natura=
lis conſiderari:vt eſt in aliqua mā ſenſibili exiſtente ſub aliqua forma de=
terminata:ꝛ ſic terminata eſt apud naturalem:ſic ptȝ concordia. Pōt etiam
ſolui ꝙ naturalis.d.ꝙ magnitudo eſt diuiſibilis in ſemper diuiſibilia:non
qꝛ probet cōtinuū eſſe diuiſibile in infinitū,ſicut aliq̄ tenent: ſed qꝛ ꝓbat
ꝙ magnitudo non eſt cōpoſita ex indiuiſibilib⁹ ſicut in.3.phy.diximus diffu
ſe ex intentione Cōmenta.ſup cō.31.

¶In cōmen.17.dicit ꝙ Plato nihil ſciuit de prima materia. Hui⁹ oppoſitū Cōmē.17
dixit ipſe primo phy.cō.81. ¶Soluit. ꝙ nihil ſciuit de prima materia:ita ꝙ 22
q̄ditatē ei⁹ ſeu naturā cognouerit:nā ſolus Ariſt.cognouit nām eius ſȝ añ
ipſum nullus magis appropinquauit ad veritatē q̄ ipſe Plato. ꝛ ſic in cō
paratione ſciuit:ꝛ tñ ſimpliciter ignorauit.

¶In cōmen.51.ipſius tertij.d.Cometa.cōpoſitū non differre ab elr̄ntis:ni Cōmē.51
ſi q̄titate. hui⁹ tñ oppoſitū expreſſe hȝ ipſe in cō.60.ſeipſum meta.vbi.d.ꝙ 23
caro nō eſt terra ꝛ ignis ex quibus cōponitur:ſed eſt aliquid additum.
¶Soluitur.ꝙ dictum ſuum in hoc loco non eſt ex intentione ph̄i:nec de in
tentione ſua:ſed illud ſequitur ad hoīem cōtra quē arguit.

¶In cōmen.55.d.corpus mathematicum non eſſe in loco. huius oppoſitū Cōmē.55
ptȝ.4.phy.76.ꝛ.47.ꝛ primo de generatione.cō.44. ¶Soluitur.corpus 24
mathematicū eſt in loco ſm imaginationem. Non eſt in loco ſm rem. ſolu
tio eſt Auer.4.phyſi.cō.47.in fine cōmenti.

¶In cōmen.67.d.ꝙ ignis hȝ ambas qualitates in fine. huius oppoſitum Cōm.67
tȝ.4.meteororum.cō.10. ¶Soluitur.veritas eſt iſta in elr̄nto ſimplici am= 25
be ſunt in fine:alr̄ non eſſet ſimplex p̄cipue ſm ipſum q̄ tȝ tātā eſſe cōnexio=
nem inter q̄litates elr̄ntoꝝ:ꝛ ſuas formas:ꝙ dixit eas intendi:ꝛ remitti ad
intenſionē ꝛ remiſſionem ſuaꝝ formaꝝ q̄litatiuaꝝ:quō aūt intelligatur di
ctum eius.4.meteo.cō.10.diximus ſup cōmen.54.primi phy.diffuſe:ꝛ ibi
videbis:qꝛ nunc ad alia properamus.

¶Concordantie Auerrois ſuper.4.Celi.

Dicit Auer.in cōmen.32.quarti de celo:ꝙ ignem eſſe de Cōm.32.
monſtrat ph̄s ibi: lȝ ſit ſpēs ꝛ pars ſubiectiua il= 1
lius libri. Oppoſitum habetur ab ipſo ſcdo de aīa. comē.
27.ꝛ.6.metaphy.cōmen.primo.vbi hȝ ꝙ neq̄ ſubiectum
neq̄ partes ſubiectiue ſubiecti pñt demonſtrari in ſcien= A
tia. ¶Dicunt moderni ꝙ ideo ſubiectū in ſcīa non poteſt Digreſ=
demonſtrari:qꝛ eſt primo notum in ſcīa:ꝛ eſt id quo cete ſio cōtra
ra certificantur:nihil em̄ eſt in ſcīa quo ſubiectum in ſcīa moder=
certificari poſſit:ſpēs vero ſbti:qꝛ ſunt oībus modis idem cum ſubiecto et nos de
ſubiecti exñtia:eſt vna cum eſſe ſpecierū:ideo nec ipſe aliquo pacto demon ſbto ꝛ pti
ſtrari pñt:ſed principia ſubiecti hñt aliquid notius ſaltem quo ad nos: vt b⁹ ſbtiuis
ſubiectum ipſum ꝛ partes eius:ꝛ alia multa virtute primi ſubiecti: qꝛ igit̄
ſubiectum non poteſt notificari per aliquid prius eo in ſcīa:qꝛ eſt primuȝ:
nec per aliq̄d poſterius:qꝛ oē poſterius certificatur p̄ ipſum tanq̄ p̄ primo
notū in ſcīa:igitur eſt indemonſtrabile. ꝛ lȝ nos ferim⁹ prolixā ſatis q̄ōneȝ
de hac materia:quantū aūt ſpectat ad pñs nō vr̄ mihi ꝙ iſta opinio ſit ve=
ra.qd em̄ dicit̄ ꝙ ſbm nō pōt notificari:nec a priori:nec a poſteriori:qꝛ nō
hȝ aliquid notius.dico:ꝙ hoc falſum eſt quantum eſt merito iſtius cauſe.

Solutiones 3mare. Ff

UVA. BHSC. IyR_120_3

Nam principia ſubiecti ſunt priora nature ⁊ notiora ꝙ̃ ſit ſubiectū: ſicut cā̃ reſpectu cauſati: paſſiones ēt ſubiecti p̄cipue in reb⁹ ſenſatis notiores ſunt quo ad nos ipſa ſubiecto: vt pluribus. ſicut effectus vt in pluribus in talibus apud nos ſunt notiores. primo phyſi. tex. commen. 2. Ratio igitur ꝙ ſubiectū ſcie indemōſtrabile ſit p̄ciſe eſt ex ſua rōne formali quā ē ſubꝫ: cū de illo opꝫ preſupponere q̇d ⁊ qꝛ: ⁊ non eſt aliqua alia rō. qꝛ. vꝫ. nō hn̄t prius nec poſteri⁹ quo ſic vel ſic certificari queat: vn̄ quelibet ſcia dꝫ conͨcedere ſuū ſubm eē: vel qꝛ illud eſt notum in ſe vel quia accipitur tanquā notum ab alia ſcientia in qua declaratum fuit: ſicut dicit pulchre Cōmē. in com. vlti. primi phy. Et hoc nulla alia rōne fit: niſi ex ratione ſua formali qua ſubiectū eſt: ſubijci: enim illud opꝫ in ſcia tanꝙ̃ baſim ⁊ fundamētum totius ſcientie. Illud vero qđ dicit poſitio de partib⁹ ſubiectiuis ꝓſus error: qꝛ licet eſſe ⁊ exiſtētia ſubiecti ⁊ partiū ſubiectiuarū eadeꝫ ſint: ſtat tn̄ vnum eorum notum eſſe: ⁊ aliud ignorari: ſicut licet eadē ſubiecto ſint primus motor: et prima forma: tamen rationibus diſtinguunt̄: ⁊ ſtat vnum ſub vna ratione cognoſci: ⁊ ignorari ſm aliam. Et hoc verificat̄ in pleriſꝗ exemplis. vnde patet ꝙ ignis eſt pars ſubiectiua in libro de celo: cui⁹ ſubiectum adequatum eſt corpus ſimplex ſiue vniuerſum: vt alijs placuit: ⁊ tn̄ demonſtratur non obſtante identitate eadem: et exiſtentia cum ſubiecto ſuo cui ſubijcitur. vnde ſecundo de anima: demonſtratur eſſe ſenſus cōis: ⁊ tertio de anima demonſtratur eſſe intell'ᵒs poſſibilis: ⁊ eſſe intell'ᵒs agētꝫ: lꝫ ſint de potentijs aīe quas ſpecies et partes ſubiectiuas appellat Commē. Dicamus ergo ꝙ propoſitio auer. non eſt vl'iter vera ꝙ ſpecies ſubiecti in ſcientia non poſſunt demonſtrari: nec a priori nec a poſteriori: ſed ſolum hoc verificatur: vt in pluribus. ſed fallit quandoꝗ: et hoc quando tales fuerint ignote. ⁊ hoc eſt quod ipſe dixit in ſecundo de anima. in principio commen. xxix. inquit enim quia vult ponere hic numerum iſtarū virtutum ſm ꝙ artifex ponit ſubiecta ſue artis: non vult ponere: niſi illud quod manifeſtum eſt per ſe: ⁊ dimittit alia: que non ſunt manifeſta quouſꝗ ꝑſcrutetur de eis. Ecce igitur quod partes ſubiectiue per ſe note poni debent in ſcientia. ſicut ponitur ſubiectum artis: ſed ille que ſunt ignote poſſunt demonſtrari in illa ſcientia: precipue ſi ſcia illa habuerit aliqđ mediū noti⁹: per quod illas poſſit illa ſcientia demonſtrare: quod addo ꝑꝑ ſubās ſepatas: que ſunt partes ſubiectiue p̄ncipales in metaphyſica: q̄ nō demonſtrātur ibi ſolū: qꝛ ſint partes: ſꝫ qꝛ nullū aliud eſt mediū efficax demr̄atiuum eſſe ipſarum: niſi motus: ſicut ſcribit Cōmen. in cō. vlti. primi phy. ⁊ in cō. 5. 12 meta. Et qꝛ ita eſt: ideo dixit Cōmen. ignem eſſe demonſtratur hic: et eſt demonſtratio ſigni ad ſpēs ſubiecti: qđ raro cōtingit in ſcia: dixit notanter raro: qꝛ vt in pluribus partes ſubiectiue in ſcientia ſunt per ſe note: aut ſumuntur tanꝙ̃ note ex alia ſcia: q̄ue ſolum pōt illas demr̄are: ſicut meta. ſumit eſſe ſubſtātiarū ſepatarū: q̄ ſunt p̄ncipaliſſime partes ſubiectiue ſubiecti illius ſcientie ſine demonſtratione: qꝛ ꝯcedit eas eſſe ſubijciēs ſe in hoc artifici naturali qui eas demonſtrat: ſic etiam dicimus de principijs ſubiecti principia ſubiecti non demr̄ant̄ in ſcia: qꝛ hn̄t ſubiectū ⁊ aliq̇d prius notum per qđ demōſtrari queant. Nā ſi p̄ncipia ſubiecti in ſcia cēnt per ſe nota in eē nec p̄oritas ſubiecti: nec poſterioritas paſſionum ſubiecti ſufficeret ea demonſtrata eē: ⁊ ratio eſt: qꝛ demr̄atio nō fertur ſuꝑ re nota. Et ideo principia ſubiecti in ſcia pn̄t demonſtrari a poſteriori in ſcia illa qn̄ fuerint ignota: ⁊ poſſunt illa p̄ncipia a priori demonſtrari in ſcia ſuperiori ſi habuerint alia p̄ncipia priora in illa ſcia: que notiora fuerint: ⁊ hoc notum veritatem lꝫ qn̄ talia p̄ncipia fuerint ignota. Et iſta eſt ſententia

UVA. BHSC. IyR_120_3

lucidiſſima auer.2.phyſi.com.22.vbi poſtq̄ dixit pn̄cipia ſubiecti poſſe
demſ̄ari a poſteriori in ſcia cuiꝰ ſunt pn̄cipia:vel a priori i alia ſcia ſupio-
ri mō hēant cās pores in illa ſcia:addit vnā limitationē necciā:ſup q̄ nō cō
ſiderauerūt moderni:dicēs.Et hoc totū erit qn̄ cāe ſubiecti latuerit.ſubm
igit(vt colligamꝰ fragmēta ne pereāt)in ſcia in qua ē ſbm ſiue illa ſcia vlis
fuerit:ſiue particularis nō pōt aliquo gn̄e demſ̄ratiōis demſ̄rari in tali ſcia
rō q2 ſbm dȝ ↄcedi in ſcia:vel q2 ē p ſe notū:vel q2 ſumit̄ tāq̄ notū ab alia
ſcia demſ̄rante ipm:⁊ hoc ↄpetit ſbto ex ſua rōne formali:q2 igit̄ ſcia ſp ſu-
mit ſbm tāq̄ notū:illō nullo pacto pōt demſ̄rare:q2 ad nota p ſe:vel ad ea:
q̄ ſupponūt̄ tāq̄ nota nō ē demſ̄ratio in ſcia illa hn̄te illa ꝓ notis. Partes
aūt ſubiectiue in ſcia:ſi fuerint ignote:⁊ illa ſcia habuerit mediū notiꝰ p q̄
poſſit illas demſ̄rare.dico q̄ demſ̄rant̄ in ſcia illa demſ̄ratione ſigni.pn̄cipia
ꝟo ſbti ſi ignota fuerint in ſcia aliq̄:⁊ illa ſcia habuerit mediū p qō poſſit
illa demſ̄rare q̄ ſit notius:qō dico ēt pp ſbas ſeparatas:q̄ ſunt pn̄cipia ſub
iecti metaphyſice:⁊ ſunt ignota.tn̄ nō demſ̄rant̄ ibi ex defectu medij:⁊ non
ex eo:q2 cū hoc q̄ ſunt pn̄cipia ſunt ēt partes ſubiectiue:ſicut dixerūt cōi
ter oēs moderni q̄ſi aliqd eē partē ſubiectiuā tollat ab aliquo demſ̄rabilita
tē de eo:qō tn̄ falſum eſt:ſȝ iō nō demonſtrant̄ ibi:q2 nō hr̄ mediū p qō poſ
ſit eas demſ̄rare q2 nulla alia eſt via ad illō:niſi via motus.Cū hoc ēt ↄcur
rit q̄ ſunt pn̄cipaliſſimū ſbm:tn̄ hoc nō eſt adequata cā:q2 ſi mediū eēt ibi
adhuc demſ̄rarent̄ talia in quā pn̄cipia ſubiecti:ſi ignota fuerint ſiue ſint
pn̄cipia tm̄ ſiue pn̄cipia:⁊ ptes ſubiue ſil̄ pn̄t demſ̄ratione ſigni demſ̄rari in
ſcia in qua ſunt pn̄cipia.dūmodo ſcia illa habuerit mediū ad illa.demon
ſtratio enim eſt quoꝝ eſt altera cā vel in eſſendo vel in inferēdo.Si ꝟo pn̄
cipia illa habuerint pricipia priora ⁊ notiora:⁊ talia defuerint ignota.di
co q̄ poterūt demſ̄rari in ſcia ſuperiori cōſiderante de pricipijs illoꝝ prici
pioꝝ.⁊ iſta oia ſi bene aduertis ſunt de intētione auer.in locis alleg.lȝ mo
derni cōfidentes in ꝓprio ingenio non aduertant ad iſta.

¶In commen.4.dicit Cōmē.q̄ nō eſt impoſ̄e:vt cauſe ſbarum ſint acci- 2
dentia.Oppoſitū pȝ.5.phy.x.vbi dr̄ q̄ illud qō vni eſt ſba non eſt alteri ac cōmē.40
cidens partes inſuper ſubſtātie dn̄t eē ſubſtātie:ſicut pȝ.2.de aia.com.ij. D

¶Ad hoc dicendum puto q̄ ſicut pȝ per auer.ibi quanto aliqua for̄a fue-
rit eē magis diminuti:tanto magis forma dȝ p accidētia diffiniri.Et quā
to forma fuerit eſſe perfectioris tanto eſt oppoſito modo quod accidentia
debent diffiniri per formam:et non econtra:⁊ q2 forme elementorum ſunt
imperfectiſſime:ideo ſunt cauſate reſpectu accidentium.Et ideo per illa
diffiniuntur.per oppoſitum aūt eſt in corporibꝰ aīaliuȝ habentiū formas
perfectas dicimus q̄ iſte qualitates ſunt cauſate.⁊ aduerte bene hic quod
naturaliter loquendo poteſt iſta via ſatis bene perſuaderi.phs em̄ i ſcōo
de generatione:in tex.cō.6.d.primā mām:que eſt in potētia corpus ſenſi
bile eſſe primū principiū mālū.Scōm ꝟo ſunt prime ↄtrarietates a q̄bus
non ſeparatur prima mā cū ſemp ſit cū contrarietate.Tertiū aūt pricipiū
ſunt quatuor elementa:que adinuicem tranſmutant̄.vnde niſi aliquo mo
do elementa cauſata eēnt ex qualitatibus contrarijs:nō bene ergo nume-
rum quarternariū elntoꝝ ꝓbaſſet ex cōbinationibus talium qualitatum.

¶Amplius autem ex fundamento auer.hoc idē pōt cōfirmari:ip ſe tenet
formas elementorum intendi:⁊ remitti ad intenſionem ⁊ remiſſionē ſua- E
rum qualitatū.modo ſi forme elemētoꝝ non depēderent a ſuis q̄litatibꝰ
tanq̄ a cā:nullo modo ſequeretur hoc:q2 variatio in effectu nō eſt cauſa
variationis in cauſa:ſed eſt ſignum tm̄:variatio aūt cauſe bene eſt cauſa
variationis effectus.ſic igitur formas elntoꝝ ⁊ ipſa elnta pn̄t dici cauſa-

UVA. BHSC. IyR_120_3

ta a ſuis qualitatibus ꝑut iſta cãlitas reducit ad genꝰ cauſe mãlis .diſpoſitiones enim mãles hñt reduci ad genus cauſe mãlis.ſi vero elr̃nta conſiderentur adinuicem:vt ſunt actiua ⁊ paſſiua adinuicem:ſic iterum pñt dici qualitates elr̃ntoꝝ eſſe cauſe elementoꝝ.Nam cũ actio ſit merito contrarietatis.elr̃nta aũt non hñt contrarietatẽ rõne ſue forme ſbalis cũ ſubſtãtie nihil ſit contrarium:ſed ſolum rõne ſuaꝝ qualitatũ:iuxta illud phi in de ſenſu ⁊ ſenſato.ignis nõ agit inquantũ ignis:ſed inquãtũ calidꝰ:⁊ hoc non alia rõne.dixit:q͛ actio nõ eſt:niſi rõne ꝯtrarietatis.ꝑmo de gñatione tex.cõ.51.et quia ignis nulli cõtrariat̃ rõne qua ignis:ſ; rõne ꝙ calidus:iõ vt calidus agit non vt ignis.Et ideo ſic conſiderata elementa ſunt cauſata a qualitatibus ſuis in genere cauſe formalis:⁊ qualitates ſue ſunt forme ipſorum pro quanto a forma prouenit actio ⁊ motus.3.phy.17.Et hoc etiam eſt de intentione cõ.4.meteo.cõ.i.vbi h; ꝙ caliditas frigiditas humiditas ⁊ ſiccitas ſunt virtutes elr̃ntorum per quas elr̃nta ſunt elr̃nta.⁊ hoc

F voluit phs in ſecundo de gñatione.tex.cõ.7.⁊.8.ſine dubio:ſi bene conſiderentur verba eius.Et forte hoc voluit Alex.qñ dixit ꝙ q̃litates elr̃ntoꝝ ſunt ſiue forme:quem Auer.forte non dãnat:niſi in xbis:mente tñ forte concordes ſunt:ſi autem elementa conſiderata fuerit vt ſbe ſunt:ꝙ ꝯſideratio diuini eſt:⁊ non naturalis:ſic minime põt dici qualitates elementorum cauſas eſſe in aliquo genere reſpectu elr̃ntorum non quidẽ mãlis:nec formalis:q͛ partes ſbe debent eſſe ſube non efficientis neq; finalis:quia elementa vt ſubſtantie hñt alia ꝑncipia priora iſtis q̃litatibus ſenſibilibꝰ:ꝙ a diuino conſiderari hñt:⁊ ſic.Cõme.arguit cõtra Alex.5.phyſi.x.⁊.8.meta.cõ.5.ꝙ q̃litates elementoꝝ non ſunt vere forme ſubſtãtiales elr̃ntoꝝ:q͛a ꝙ vni eſt accidens alteri nõ ẽ ſubſtãtia in his:que vniuoce dicunt̃:ſed cõſideratio naturalis:que eſt infra iſtã cõſiderationẽ coartata ad ſenſibilia ꝑncipia cõſiderat elementa vel vt ſunt ſubſtãtie nãles cõpoſite ex mã ⁊ forma:⁊ ſic ex ſubſtantijs cõponunt̃:⁊ iſta cõſideratio pertinet ad librum ph. ſicut colligi poteſt ex mente Cõmẽ.tertio celi.cõ.31.vel vt ſunt partes mũdi:vt ſunt in libro celi conſiderata:vel vt ſunt cauſe compoſitorum.ſicut i lib.de generatione conſiderantur teſte Auer.3.celi.cõmen.primo ⁊ vltimo Et ſecũdo quidẽ modo naturalis ignorãs vltimas eoꝝ drĩas circunloquitur eas per qualitates motiuas eorum:que ſunt grauitas et leuitas ſimpliciter:⁊ grauitas et leuitas in reſpectu q͛ elementa vt ſunt partes mundi concernunt determinatũ locum:⁊ ſitum in vniuerſo:⁊ q͛ leui ſimpliciter debetur ſummus locus:et graui ſimpliciter debetur infimus locus:inde eſt

G ꝙ nãlis ea taliter conſiderans dicit ꝙ grauitas eſt forma terre ſubalis:leuitas eſt forma ignis.Et ideo Ariſto.in quarto celi.q͛ ibi conſiderat elr̃nta:vt ſunt partes mundi diffinit ea per qualitates localr̃ motiuas tanꝙ per differentias non vere ſubles:ſ; circũlocutiuas.ſicut teſtat̃ Cõmen.cõmen.26.quarto de celo q̃cq̃d dicant modernuli qui tenẽt ꝙ ſint vere ſbe. in lib.autem de generatione phs conſiderat elementa:vt ſũt mixtoꝝ cauſe.non ſunt autem mixtorum cauſe:niſi vt tranſmutabilia.non ſunt autẽ tranſmutabilia:niſi vt ſunt actiua ⁊ paſſiua.non ſunt aũt actiua ⁊ paſſiua niſi merito quatuor qualitatum primarũ:ideo ibi circũloquitur veras differentias eoꝝ per qualitates primas:que ſunt caliditas frigiditas humiditas ⁊ ſiccitas:ſic etiam in lib.meteo.conſiderant̃.lic; ſub ratione magis ſpeciali ꝙ in libro de genera.Et ideo etiam ſic ibi diffiniunt̃.Sic igit̃ pꝫ quõ qualitates ſunt cauſe elementorum:⁊ quõ non:⁊ que:⁊ qualiter:⁊ ſic ſolutio contradictionis liquet de ſe.

¶Concordantie Auer.ſuper ꝑmo de gñatione ⁊ corruptione.

UVA. BHSC. IyR_120_3

Dicit Auer.in.cō.14..primi de gñatione.ꝙ ſba vtriuſq;
mouentis a primo pħo cōſideraṫ.Et ibi fuit op=
poſitum de ſcḃo'mouente qḃ eſt mouēs motū:ꝛ per ꝯñs nā= 1
li non a diuino debet conſiderari.Soluiṫ ꝙ principia ſube
ſenſibilis tam generabilis ꝙ̃ eterne:ꝛ a naturali pħo ꝛ a di=
uino habent conſiderari:ſ3 differenter:qꝛ pͥncipia q̄ inueſti=
gantur a nāli inueſtigantur:vt ſunt pͥncipia ſubſtātie ſenſi=
bilis:pͥncipia aūt a diuino inueſtigata ſunt:vt ſunt pͥncipia ſubſtātie vel
entis:entis enim inꝙ̃tū ens:ꝛ ſubſtātie inꝙ̃tū ſbe inueſtigāṫ pͥncipia:ꝛ cāe
4.ꝛ.6.me.vtrobiq;.tex.cōmē.pͥmi.Et ideo.d.Cōmē.ħ.ꝙ duo ſunt mōi mo b
uentium:quorum vnus eſt quod mouet:ꝛ non mouetur.ꝛ talis motor vt
ſcribit ipſe in primo phy.cōmē.vltimo.ꝛ.2.phy.26.et tex.commen.lxxiij.
Non conſideraṫ:niſi quātum ad ſi eſt:non aūt quantū ad q̄d eſt:qꝛ in eo
non eſt principium motus:vt dꝛ ibidē.Et iō ſubſtātia ꝛ q̄ditas iſtius pͥmi
mouentis a diuino conſideraṫ:ſed eſt aliud primū mouens motū:ꝛ eſt cor
pus celeſte:quod mouet iſta inferiora:ꝛ mouetur ab intelligentia:et tale
conſideratur a nāli:ꝛ a diuino:a nāli inꝙ̃tum eſt ſenſibile ꝛ mobile:a diui
no aūt vt eſt cātum a pͥncipijs ſubſtātie inꝙ̃tū ſba:ꝛ entis inquantu3 ens.
Solꝰ eſt Auer.xij.me.primo.5.ꝛ.6.ꝛ.29.cōmen.

¶Cauſe generationis ſunt due mā ꝛ mouēs.ſicut.d.Cōmē.in eodem com. 2
14.huius tñ oppoſitū iueniṫ.2.phy.27.ꝛ.xxviij.vbi ponūtur quatuor cau cōmē.14
ſe.ſimiliter.ij.phy.cōmē.70.d.ꝙ vbi eſt materia ibi ſunt oēs cauſe:ſi igiṫ
materia eſt cauſa gñationis.oēs igiṫ cāe concurrēt nō due tm̄ Soluiṫ.ge=
neratio vt eſt motus q̄dā eſt de numero accidentiū ſucceſſiuoꝝ.Acciden=
tia aūt q̄tenꝰ accidentia ſunt neceſſario dependent a ſba tanq̄ a ſubiecto:
ſicut ſcribit Cōmē.4..meta.cō.ij.hoc enim cōe oibus eſt:qꝛ igiṫ generatio
motus quidam eſt:oportet ꝙ ſit actus mobilis inquātum mobile.tale aūt
ſibi propriū eſt generabile inquantum gñabile:ꝛ hoc eſt mā.Et ideo gene
ratio ex parte qua accidens eſt.ꝛ etiā ex parte qua le accñs req̄rit ſbm qḃ 3
materia eſt.Nā ſm̄ pħm pͥmo phy.34.ꝛ.11.meta.ca.5.oēs q̄ de nā loquu
ti ſunt in hoc cōuenerūt ꝙ ex nihilo nihil fit.Ex parte autē q̄ gñatio ē de
numero accidentiū ſucceſſiuorum.ſumo enim hic gñationē pro aggrega
to ex alteratione preuia:ꝛ ſubito prouenit forme.6.phy.59.pat3 ibi quod
ſic poteſt q̄nq; capi.dico ꝙ ſub hac rōne maxime dependet a motore.Nam
totū eſſe talium accidentium:ꝛ totū fieri depēdet a cā extrinſeca:q̄ eſt mo 4
tor.ſicut declarat Cōmē.xij.meta.cō.41.Cauſe igitur maxie neceſſarie ad
gñationē:vt generatio eſt motꝰ q̄dā:ſunt ſuū ſubm qḃ ē neceſſariū:ꝛ itimū
ſibi:ꝛ rōne generis ꝛ ratione ſpēi:ꝛ motor qui ſibi intimus eſt rōne ſpēi.

¶Accidentia enim permanētia non dependent in eſſe:ꝛ in ꝯſeruari a cāis
extrinſecis:ſed ſufficit exiſtentia ſui ſubiecti ad hoc ꝙ talia ſint iuxta illḃ
corruptis primis ſubſtantijs impoſſibile eſt aliq̄d aliorum pmanere.For
ma autem non eſt intrinſeca gñationi vt gñatio eſt motus:qꝛ in aduentu
eius gñatio:vt eſt motus corrumpitur iuxta illud phi.pͥmo de generatiōe
tex.cō.55.habitibꝰ preſentibꝰ in mā ceſſat motus:ꝛ Commen.ij.de genera
tione.cō.5 .forma cum inuenitur q̄eſcit tranſmutatio q̄ūo ergo pōt eē cā
tranſmutationis.Et ideo licet forma ſit intrinſeca gñato:non tñ genera=
tionis eſt cā aut pͥncipiū.ꝛ qꝛ forma ꝛ finis gñatiōis idē ſunt.ij.ph.cō.70.
ideo dicimꝰ ꝙ finis ēt nō eſt pͥncipiū ipſius gñationis:ſic igiṫ ex intrinſe=
cis cāis mā:ex extrinſecis aūt motor gñationis cāe ſunt necīe ꝛ pͥncipia.
gñatū aūt ex intrinſecis magis formā:ex extrinſecis magis finē:gñatū eni
ꝯpletū a ſua forā ē id qḃ ē:q̄cq̄d dicāt alij.motore aūt cū ſit extrinſecus ni

UVA. BHSC. IyR_120_3

hil eo indiget amplius.maxime loquēdo de ꝓpinquo motoꝛe.ad finē aūt
gñate rei pꝛopꝛie attributionem neceſſariā hꝫ:qꝛ fruſtra eēt res gñata: ſi
omni actione careret.Et ideo licet q̄tuoꝛ ſint cauſe:due illarum magis ap
pꝛopꝛiantur gñationi:⁊ due gñato magis.Et ideo bene dixit Cōmen.hic
ꝙ materia ⁊ motoꝛ cauſe ſunt gñationis.Et iſtud ſicut mihi vr̄ occulte ſen
ſit phs.⁊ Commē.ij.phy.tex.cō.72.vbi ꝓbant nālem debere conſidere de
materia ⁊ motoꝛe:qꝛ cognitio generationis non poteſt perfici:niſi dando
has duas cauſas.¶Sed cōtra ſolutionē iſtā ſubtilr̄ arguit quidā ex preci
M puis ſcholaribus meis petrus fides de maioꝛica ꝓbādo ꝙ foꝛma eſt ma-
gis intima generationi ꝙ̄ ſubm:aut motoꝛ qꝛ terminus ad quem eſt de q̄
ditate motus.ſicut.d. Cōmē.5.phy.cō.3.⁊.48.⁊.3.phyſic.com.4.⁊ quinto
phy.com.9.ſubiectum aūt non vr̄ eſſe de quiditate accidentis.7.meta.ſed
ponitur tanꝙ̄ additum.Cū igit̄ foꝛma ſit terminus generationis erit igit̄
magis cā generationis ꝙ̄ mā:cuius oppoſituꝫ tu dixiſti.¶Silr̄ cū motoꝛ
non ſit de quiditate motus:ſicut efficiēs nō eſt de q̄ditate ſui effectus:mul
tominus igitur motoꝛ non erit ſic intimus gñationi:ſicut eſt finis genera
tionis:qui idem eſt cum foꝛma ſola rōne diſtincta.¶Soluit̄.terminus ad
quem ipſius motus ad duo poteſt comparari.vel ad terminū a quo:vl̄ ad
ſubiectū.Et pꝛimo quidē modo conſiderauit terminū ad quē Cōmē.quin
to phyſi.cō.48.vbi dixit ꝙ motus non cōſtituit̄ in ſubſtātia ſua ex termi-
no a quo:qꝛ ille amittitur:ſed ex termino ad quem:qꝛ ille acquirit̄: et eſt
pars ſue ſubſtātie.¶Alio mō poteſt conſiderari terminus ad quē vt ꝯpa
N ratur ad ipſum ſubiectū motus:⁊ ſic pari ratione poteſt dici ꝙ reſpectiue
loquendo terminus ad quem non eſt ſic de ſubſtātia motꝰ ſicut ſubiectuꝫ
rō eſt:qꝛ ſicut terminus ad quem acquirit̄ ſic deperdit̄ ⁊ entitas motus.Et
quando terminus ad quem eſt in acquiſito eſſe:tunc eſt totaliter deperdi-
tum eſſe motus.ſi igitur terminus a quo non dicebat̄ de ſuba motus:q̄a
ille deperdebatur multomagis:terminus ad quem non erit de ſubſtantia
motus:cum per talem deperdatur entitas motus in ſeipſo.⁊ hoc cōparan-
do terminum ad quem ad ſubiectum motus.ſicut dixi:loquoꝛ autem ſem-
per hic de motu pꝛo fluxu:⁊ non pꝛo foꝛma fluente:qꝛ motus pꝛo fluente
foꝛma non deſtruitur per terminum ad quem:ſed perficitur : quia taliter
ſūptꝰ motꝰ nō diſtinguitur a termino ad quem:niſi ſicut pater a viro:⁊ vni
uerſaliter ſicut diminutum a perfecto.motoꝛ etiam vt dixi eſt totalis cau-
ſa a qua dependet in eſſe ⁊ fieri motus ipſe:quia ſuum fieri eſt ſuum eſſe.⁊
ideo etiam magis intimatur motu ꝙ̄ foꝛma.motus enim eſt actio motoꝛis
in re mota:vt dicitur.3.phyſi.20.⁊.xxij.vnde motoꝛ cadit in pꝛima diffini
tione motus latenter:ſed eius completa diffō non ſolum mobile:ſed mo-
toꝛem capit:vt dicatur motus eſt actus motoꝛis in mobili inquantū po-
tentia motum:nam perfecte diffinitiones debēt dari per oēs cauſas. ſicut
patet p̄mo phy.ad p̄ncipiū.⁊ octauo me.tex. cō.12.⁊.13.q̄cq̄d dicat Burlꝰ
in hoc:⁊ ſeq̄ces.Ad foꝛmā igit̄ argumēti qn̄ dicebat̄ ꝙ terminꝰ ad quē ē de
ſba motꝰ p Auer.3.cō.5.ph.dico ꝙ illa tria dicunt̄ eē de ſba motus ibi ꝓ
quāto ponunt̄ in diffōne motus.ſ.terminus a quo:terminus ad quē:⁊ ſbm
⁊ lꝫ motoꝛ poni debeat in diffōne cōpleta motus:qꝛ tn̄ in quinto.ph.nō de
clarat̄ an oē qđ mouet̄ ab alio moueatur:ſed hoc declarat̄ in.7.⁊.8.phyſi.
ideo ſicut mihi videt̄ ibi nō meminit:niſi de iſtis tribus:ſi igit̄ eē de q̄dita
te motus intelligat̄ id qđ in diffōne eius ponit̄:ſic oīa p̄dicta ſunt de qui-
ditate eiꝰ:ſi xo tu intelligas eſſe de quiditate ꝓ illo qđ quiditatē ꝯſtitui
eſſe q̄ditatiuo.⁊ eſt de intrinſeca rōne eiꝰ:ſicut aīal ⁊ rōnale ſunt de q̄dita
te hominis:ſic dico ꝙ nec ſubiectū motꝰ nec terminꝰ ad quem: nec motoꝛ

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſunt de motus quiditate: quia omnia iſta ſunt extrinſeca ab ipſa quidita-
te motus: ſiue quiditas motus ſit entitas abſoluta ſiue entitas reſpectiua
licet em̄ habitudo ad terminum ſit de quiditate reſpectus non tn̄ termin⁹
ptꝫ igit̄ q̄uo ⁊ qualiter dicta noſtra ſunt rationi cōſona ſicut vides: ⁊ nos
2.huius ſuper.52.com.confirmabimus iſta magis.
¶In com.25. primi de gn̄atione.d.cōmētator ꝙ ptes moti circulariter Com.25.
ſemper mouentur in eodem loco: ex quo ptꝫ ꝙ non mouetur ſcd̄ꝫ ſubm.ſed 3
huius oppoſitū dicit com.4.phyſi.cō.43.contra Themiſtium: vbi vult ꝙ
partes corpis circulariter moti mutāt locū: ⁊ ſm ſubm: ⁊ ſm formā: totū au
tem ſoluꝫ ſcd̄m formā non ſm ſubm. Soluitur.hoc intelligit̄ tales ptes nō
mutare locū: ita ꝙ ſint in maiori aut in minori loco: ſicut eſt in augmento
⁊ diminutione: ſꝫ.4.phy.loquit̄ de loco abſolute.
¶In cō.27.d.cōmentator ꝙ ſubm gn̄ationis eſt in loco. huius oppoſituꝫ Com.27
hꝫ.5.phy.cō.8.Soluit̄.ſubm gn̄ationis duplex ꝑmū ⁊ ſecundū. primuꝫ eſt 4
mā prima: ⁊ de illa loquitur Cōmen.5.phy.cō.5.ſubm gn̄ationis.ſecundū
eſt materia trāſiens: ⁊ eſt materia hn̄s formā: ⁊ illa ꝑ ſe eſt in loco.ꝑma aūt
materia eſt in loco ꝑ accn̄s: q2 rōne alterius.vide diffuſius ꝓ hoc ſuper ꝑ-
ma contradictione quinti phy.
¶In cō.29.vltia nō ſunt in loco: neqꝫ ꝑ ſe: neqꝫ ꝑ accn̄s: ſꝫ oppoſituꝫ habe
tur.5.phy.cō.2?.Soluitur.ibidem.⁊ tu vide. Com.29. 5
¶In cō.30.dicit ꝙ faciēs ptes magnitudinis eſt magnitudo.oppo.habet̄ Com.30.
4.phy.cō.84.vbi d̄r ꝙ magnitudo nō eſt de pricipijs actiuis. Soluit̄.in- 6
telligit̄ ꝙ ipm agēs eſt q̄ntū: q2 actio fit ꝑ ꝯtactū: nō tn̄ vult ꝙ ſit q̄ntitas de
pricipijs actiuis: niſi forte terminatiue nō formal̄r: nā illud in quo termi
natur actio: q̄ntū eſt. formal̄r aūt nō eſt de pricipijs actiuis a ctiōe reali: ſꝫ
conſequit̄ potētias actiuas: ⁊ actiones earum: ſicut dicit Cōmenta.ibi.de
hoc tamen etiam loco preallegato memini me dixiſſe.
¶In cō.44.ꝑmi de gn̄at.d̄r locū inſeꝑabilē eſſe a mathematicis corꝑibus Cō.44.
Oppo.ꝑmo ce.tex.69.vbi ph̄s.d.ꝙ oē qd̄ eſt in loco eſt corp⁹ ſenſibile.Sol 7
uit̄ ꝑ Auer.ibidē dicentē ꝙ ph̄s ibi intellexit cōuerſam ⁊ eſt iſta: ꝙ oē ſenſi
bile corp⁹ eſt in loco: ⁊ ſic ph̄s ibi nō ꝯdicit huic dicto cōmen.hic: nota tn̄
locū inſeꝑabilē eſſe a mathematicis corporibus ſm imaginationē: ſm rem
vero locus ſenſibilib⁹ corporibus aſſcribit̄: ſicut ptꝫ.4.phy.cōmen.47.

¶Concordantie Auer.ſuper ſcd̄o de gn̄atione.

In ſcd̄o de gn̄atione cō.3.d̄r ꝙ oē corpus in actu non abſol Cō.3.
uitur a contrarietate. Oppoſitū habet̄ primo ce.cō.20. 1
de celo.⁊ alibi infinities.Soluit̄.hic loquit̄ ad hominē.Ar- O
guit em̄ cōtra ponētes principiū materiale oium eſſe corpus
infiniti.⁊ ex datis ab eis improbat ph̄s ibi ſuā poſitionē. Aut
al̄r oē corpus in actu qd̄ eſt tāgibile hꝫ contrarietatem: nam
ſicut dicit ph̄s ibidem tex.cōmmē.7. quoniam igitur querimus corporis
ſenſibilis principia: hoc autem eſt tangibile: ⁊ celū autem non eſt ſenſibile
ſenſu tactus: ſicut ſupra dictum fuit.
¶In cō.4. dicit Cō.ꝙ materia nō predicat̄ de materiato in rebus gn̄atis Cō.4.
ſꝫ in rebus alteratis oppoſitū.7.meta.com.24.Soluit̄ materia in rebus 2
gn̄atis non p̄dicat̄ de materiato: ⁊ ſic intelligit̄ dictū philo.⁊ cō.ꝯtra pla-
tonē: q2 plato videbat̄ hoc velle: ſꝫ in rebus alteratis: non negat hoc phil.
⁊ ſic intelligit̄ dictū ſuū in.7.meta.loco alleg. nam iſto modo gloſat illam
ꝑpoſitionē philoſophus hic. Et poſſet dici etiā ꝙ materia non p̄dicat̄ in
abſtracto de mā̄to: q2 pars ꝑ modū ptis non p̄dicat̄ de toto: ſꝫ pars ꝑ modū
totius concretiue ſumpta p̄dicatur de toto: ⁊ iſta eſt gloſa commē.7. met.

Ff 4

UVA. BHSC. IyR_120_3

com.24.⁊.34.⁊.7.phy.com.15.Et primo q̄dē mō loquitꝰ hic: qꝛ forte pla
to volebat materiā pdicari in abſtracto:⁊ per modū ptis de materiato.nā
vt appet ex dictis phi ⁊ Cōmēta.Plato dicebat ꝙ armilla eſt aurum: ſ3 ſm
phm dꝫ dici ꝙ armilla eſt aurea.vnde Cōmētatoꝛ.7.meta.cō.24.dicit ⁊ ēt
phs in tex.idolum qđ fit ex lapide non dicitꝰ lapis:ſed lapideum.⁊ hoc ma
nifeſtius apparet in rebus naturalibus:qm̄ homo nō dicitur caro: aut ſan
guis:ſed ſanguineus:aut carneus.

Cōmē.8. ¶In cō.8.ſcđi de generatione đr ꝙ grauitas ⁊ leuitas non ſunt actiue q̄li
3 tates neq̄ paſſiue.oppoſitū pꝫ.4.phy.85.⁊.86.⁊.8.phy.32.nam motꝰ ſur
ſum eſt a leuitate:⁊ motus deorſum a grauitate.Soluitur.non ſunt actiue
q̄tum ad formā:ſunt actiue q̄tum ad motū localem.

Cōm.14. ¶In cō.14.dicit ꝙ vnū opponitur pluſq̄ vni huius tn̄ oppoſitum dicitur
4 10.meta.tex.cō.17.Soluitur.vni vnum opponitꝰ eodē mō:⁊ maxima oppo
ſitione:ſed diuerſis modis:⁊ nō maxima diſtātia aliqđ pluribus pōt etiā
contrariū.gloſa eſt Auer.8.phy.com.62.Similiter in multipliciter dictis
vni plura opponuntur:vt graui opponitur leue ⁊ acutum:graue eñ repert
tur in ſonis.Et ſic acutū ſibi cōtrariatur ⁊ graue etiā reperitur in rebꝰ mo
bilibus:⁊ ſic leue đr opponi ſibi:pꝫ aūt:ꝙ non vniuoce:ſed multiplr̄ dicitꝰ
graue ex hoc ꝙ ſibi plura contrariantꝰ.Et hoc innuit phs hic etiam in tex.di
cit eñ.Dicitꝰ aūt ſiccū ⁊ humiduꝫ mulfarie: ⁊ reddens cauſam.d.opponitꝰ
aūt ſicco ⁊ humidum ⁊ vnū.Et vide in limitationibꝰ nr̄is diffuſe de hoc.

Cōmē.21. ¶In cō.21.dicit Cōmēta.ꝙ ignis ſuperioꝛ non eſt in fine caloꝛis.huius tn̄
5 oppo ſitū hꝫ ipſe.3.celi.cō.67.⁊.8.meta.cō.5.Caloꝛ maximꝰ ⁊ motꝰ ad ſu
Q perius eſt actio ignis.idē.ij.meta.cō.4.⁊.xij.meta.cō.51.vbi hꝫ ꝙ alia ſunt
calida pticipatione ignis:hoc etiam eſt cōtra rōnem:qꝛ ſummus caloꝛ non
debetꝰ.niſi elemēto ſimplici.3.celi.67.Soluitur.itelligitꝰ q̄tū ad actū.dicit
eñ ꝙ ignis q̄ eſt ſupius nō eſt in fine caliditatis ⁊ ebullitionis:nā nō cale
facit aliqđ ibi:⁊ p̄cipue a pte cōuexa in qua cōtāgit oꝛbē lune:in ſeipm aūt
minime agere pōt:qꝛ forma exn̄s in ſđto nō alterat ſđm:ſ3 in iſto igne infe
rioꝛi q̄ eſt in aliena materia reperitꝰ ebullitio ⁊ caliditas q̄tū ad agere.⁊ ſic
etiā gloſatꝰ dictū Auer.ſuper pmo cāticoꝝ.cō.15.⁊.4.celi.cō.xxxij.⁊ pumo
celi.cō.91.in q̄bus locis hꝫ conſimilem ſententiam.

Cōmē.35 ¶In cō.35.đr ꝙ contraria adinuicē trāſmutantꝰ.ſ3 oppoſitū dixit ſupra in
6 cō.6.huꝰ ſcđi.Soluitꝰ:trāſmutantꝰ terminatiue:qꝛ ois motus eſt de contra
rio in cōtrariū nō ſubiectiue:qꝛ vnū non recipit aliud.

¶In cōmen.lij.forma cū inuenitur quieſcit motꝰ.huius oppoſitū videtur
Cōm.52. primo phy.lxij.⁊.64.Non ceſſent ptes ſpermatis fieri ptes hois.Et ſolui
7 tur.quieſcit tranſlatio ſemper ad inuentionem forme ſiue cōplete inueniatꝰ
in materia ſiue incomplete:vnde quando vnū minimū forme mixti iuenitꝰ:
tunc eſt aliqua quies anteq̄ aliud minimum inducatur: nec voluit dicere
Auer.primo phyſicoꝛum.cōmen.adductis ꝙ generatio hois ſit motꝰ cōti
nuus:ſed ſolū voluit dicere generationē illam fieri per minima:quoꝝ vnū
inducitur poſt aliud in materia modo expoſito.Et hoc itellexit per partes
⁊ in hoc Cōmen.manifeſte apparet veritas:quam nos enuncupauimus ſu
pra in commen.14.primi de generatione.Nam Ariſt.arguit hic cōtra Pla
tonem ponentē ideas eſſe adequatū principium productiuū formarū exi
R ſtentiū in materia.Arguit eñ ſic:ſi cauſa ſufficiens effectiua gn̄atiōis ſem
per eſt:⁊ ſubiectū recipiēs ſemp eſt:q̄re ergo nō generāt continue:ſed q̄nq̄
generant:⁊ quandoq̄ non.Ecce igitur ꝙ reales cauſe generationis ⁊ p̄nci
pia ſunt ſolū materia ⁊ motoꝛ:ſicut diximus.Aliter argumentum philoſo
phi nullū eſſet.Ita arguit etiam Cōmē.8.phyſicoꝝ.cō.15.Si mobile ſemp

UVA. BHSC. IyR_120_3

fuit ⁊ motoꝛ ſemper fuit:quare ergo motus non fuit ſemper.et eſt etiam ar
gumētū philoſophi ibidē.Et ideo videmus philoſophū recitare in hoc tex.
51.duas opiniones de cauſis gñationis:vna fuit eoꝛum qui locuti ſunt de
cā mouente.Alia autem de cauſa materiali tm̄:⁊ vtraqꝫ eſt inſufficiens: ſꝫ
via Ariſt.eſt via media que ex extremis dicitur eſſe compoſita. Quicquid
igitur ſit de cauſis generationis in eſſe rationis:tamen in eſſe reali ſolum
ille due ſufficiunt materia ⁊ motoꝛ.
¶In cōmē.⁊ tex.57.habet ꝙ tēpus iuuētutis eſt equale tēpoꝛi ſenectutis: Com.57.
ex quo videtur nō dari ſtatū ⁊ etatem conſiſtentie.ſed oppoſitum.3.de ani 8
ma.commē.⁊.tex.59.¶Soluitur.hic tēpus iuuentutis ſumitur pꝛo toto tē
poꝛe in quo res eſt in perfici vel in perfecto eſſe.Et ſic compꝛehendit non
ſolū tempus argumēti rei:verum ⁊ ſtatus.Et ſic inter iuuentutem ⁊ ſene-
ctutem non apparet medium.Tertio autem de anima.tempus augmenti
contra diſtinguitur tempoꝛi ſtatus:⁊ tempoꝛi decrementi:⁊ ſic inter iuuen
tutem ⁊ ſenectutem mediat etas conſiſtendi.Licet Egidius argumento ſo
phiſtico oppoſitum ibi teneat.

¶Concoꝛdantie Auer.ſuper pꝛimo de Anima.

AUerrois pꝛimo de anima commēto.24.habet ꝙ intel- Com.24.
lectus nō eodem modo exiſtit in omnibus ho 1
minibus:iſtud autem videtur repugnare vnitati intellectus:
quam ponit commento.5.tertij huius.¶Soluitur ſecundū
ipſum.Nam hic loquitur de intellectu particulari qui eſt vir
tus cogitatiua:iſta enim nō eodēmodo pꝛeparata inuenitur
in omnibus hominibus:ſꝫ intellectus de quo loquitur cō.5.dicens ipſum
vnum eſſe eſt intellectus abſtractus a materia vniuerſaliter compꝛehēſiu⁹
Et in illo nō eſt varietas:ſed ſi quandoqꝫ appet varietas hoc eſt in relatio
ne cogitatiue ſibi deſeruientis ad intelligere noſtrum.
¶In cōmen.30.ignem eſſe manifeſtū eſt. ſed oppoſitum. 4.celi .commen. Com.30.
32.qꝛ eſſe eius ibi demōſtratur.Soluunt aliqui eſſe ignis :manifeſtum eſt 2
⁊ non demonſtratur:ſed eſſe ignis in loco ſuo pꝛopꝛio hoc latet:⁊ hoc eſt A
quod demonſtratur.Solutio nō ſapit viam Auerrois:qꝛ Cōmentatoꝛ in
commen.illo.32.dicit illam eſſe demonſtrationem ad demonſtrandum eſſe
ignis:qui eſt species ⁊ pars ſubiectiua ſubiecti illius libri:quod raro con-
tingit.Ideo aliter ſoluo.ignis duplex:teſte Auer.⁊ Alexan.2.de generatio
ne.commem.21.⁊.4.celi.32.ſ.inferioꝛ ⁊ ſuperioꝛ qui eſt in vltimo continen
tis.Et pꝛimus quidem ignis manifeſtus eſt ad ſenſum:ſed ſecundus nullo
ſenſu compꝛehenditur:ſed ratione ⁊ diſcurſu demonſtratur.
¶Nullus:inquit Cōmen.cō.32.⁊ philoſophus poſuit terraꝫ eſſe pꝛincipiū Cōm.32.
oppoſitū habetur de heſiodo pꝛimo met.tex.cō.14.¶Soluitur. intelligi- 3
tur de naturaliter loquentibus:quoꝛum nullus poſuit ſolam terram eſſe
pꝛincipiū.inſtantia de heſiodo ceſſat:quia ipſe fuit leges imitatus:⁊ theo
logiam metrice compoſuit:vt eſt famoſum.
¶Contradictio in.37.cō.qꝛ.d.ꝙ motus eſſentialiter attribuitur homini Cōm.37.
per pedes.oppoſitū.6.phy.59.⁊.7.phy.cō.4.de coꝛde ſolutum fuit.7.ph. 4
cō.4.ſꝫ illi ſolutioni addo ꝙ licet motus pꝛogreſſiuus attribuatur homini
eſſentialiter per pedes: quia motus pꝛogreſſiuus habet per pedes fieri :ta
men radix iſtius motus eſt a coꝛde.
¶In cō.43.motus eſt trāſlatio rei in ſui ſbā.oppoſitum pꝛimo phy.53.et. Cōm.43.
5.phy.tex.cō.7.¶Soluitur.argumentuꝫ eſt ad hoiem.nam antiqui poſue 5
runt animam eſſe motum:ergo non niſi ſubſtantialem:quia anima eſt ſub
ſtātia.Et ideo cōtra illos sic arguit:⁊ dictū Auer.ex ipſoꝛū oꝛe ſeq̄ꝛ pꝺire vſ.

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cõm.51. ¶Jn cõmen.51.d.Cõmen.ꝙ cauſa ꝓpter quam celum moueri melius ſit ꝙ̃
6 vt quieſcat:⁊ ꝙ circulo moueatur melius ſit ꝙ̃ motu recto prime philoſo-
B phie eſt.Sed oppoſitum ſecundi pꝫ primo celi.tex.cõmen.12. ¶Soluitur
quid inconuenit idem ingredi diuerſas ſcias ſpeculatiuas ſm̃ diuerſas cõ
ſiderationes?certe nihil:pꝫ.2.phyſi.cõmẽ.71.Dico ꝙ principia ſenſibiliũ
a diuino cõſiderantur ⁊ cauſe:ſed altiori modo ꝙ̃ ſit modus naturalis:vn
de quare aliquid melioris rationem habeat hoc põt conſiderari ab artifice
conſiderante finem:⁊ precipue primũ finem qui eſt ratio bonitatis in om̃i
bus.talis autem a diuino conſideratur:naturalis autem aſſignat iſtorum
rationes ſenſibiles ⁊ exiſtentes in motu. vide ergo bene ⁊ conſidera dicta
Cõmenta.12.meta.com.primo.5.6.⁊.9. vide Cõmen.5.⁊.9. ſeptimi meta.
cõmen.3.tertij meta.⁊ ſic intelliges qđ diximus tibi:ſufficit nobis loca tibi
Cõm.64. oſtendere non opꝫ oĩa ſcribere.breuitati indulgere volumus.
7 ¶Motus ſenſationis finis eius eſt in aĩa: ⁊ principium eius eſt ab extra.
C oppoſitũ pꝫ cõ.3.huius primi de aĩa.¶Soluitur. hic comparat ſenſatio-
nes anime eiuſdẽ rõnis:nam ſenſationes interiores quedam recte fiunt:⁊
quedam reflexe:vnde prima incipit ab obiecto ⁊ terminatur vltimate in vl
tima virtute ſenſitiua que eſt memoria deueniendo per ſenſus extrinſecos
⁊ intrinſecos tanꝙ̃ per media:ſed ſunt quedã q̃ reflexo gradu ac retrogra-
du procedunt.Et iſte incipiunt ab aĩa ⁊ terminatur ad extra intm̃ ꝙ vt.d.
Cõmentator in.3.colliget.cap.3?.ex hoc põt reddi ratio viſionum q̃ cõtin
gunt melancholicis ⁊ mulieribus dicẽtibus ſe videre mortuos aut demo-
nes:aut aliquid hmõi:ſed hoc dixit ipſe:qꝛ nõ credidit deo:nec veritati ſit
maledictus:qꝛ etiam vere viſiones angelorum fuerunt nõ tm̃ imaginarie:
licet hoc qñꝙ̃ poſſit eſſe ex ſola imaginatione ⁊ defluxu idoli formati vſꝙ̃
ad exteriorem ſenſum.ſic igitur intelligitur dictum eius hic:ſed in cõ.3.pri
mi huius cõparauit ſenſationes diuerſarum rõnum:quarũ quedaꝫ magis
tenent ſe ex parte corporis:ſicut ſonus ⁊ ſenſatio que in ſomno fit:iſta enĩ
accidentia ligant animam:⁊ ideo terminatur ad ipſam:qꝛ a re corporali ef
fumante cauſatur ſomnus:⁊ ligamentum fit in ſenſu cõi: ſimiliter motus
ille eſt a circũferentia ad centrum:vigilia autẽ eſt accñs formalius.⁊ ideo
tenet ſe magis ex parte anime:qꝛ eſt ſolutio ligamentoꝝ: ⁊ eſt ratio ꝓpter
quam anima operatur:⁊ in ea fit motus de centro ad circũferentiã.Et ideo
d.Cõmentator ꝙ ſenſus ⁊ imaginatio que in vigilia fiunt incipitur ab aĩa
Cõm.69 ⁊ redundat in corpus.
8 ¶Jn.69.ſcribit ibi Cõmenta.ꝙ ſi in aliquo corpore ſola ꝙ̃titas remaneat
D pote eſt ibi imaginari mouens ⁊ motum.huius oppoſitũ ſequitur ex dictis
ſuis.4.phy.cõ.71.ibi eñ dicit ꝙ elementa poſita in vacuo non poſſent mo
ueri.⁊ tñ in caſu ibi eſſet quantitas.¶Soluitur.dico ꝙ dictũ ſuũ hic ſequit
ad hoiem.nã illi cõtra quos arguit dicebant ꝙ pũcta illa erant corpora: et
cũ nõ ſint elemẽta ſequit ꝙ eſſent ex elementis cauſata:talia aũt bene pñt
imaginari poſſe remoueri ſola quãtitate remanẽte: cũ habeant intrinſecã
reſiſtentiã.Motus etiã imaginari⁹ eſt res ampla ſatis : dicunt eñ mathe-
matici pũctũ ex ſui fluxu cauſare lineam.Et fluxus linee cauſat ſuperficieꝫ
⁊ ſuperficies fluens cauſat corpus.oĩa autem iſta ad imaginationem vera
Cõm.78 ſunt:non autem ſm̃ rem ipſam.
9 ¶Jn cõ.78.dicitur.ꝙ impoſſibile eſt vt ſbã ſit elementum aliorum. oppoſi
E tum.12.meta.22.fulcitur etiam hoc idem.4.meta.com.2.vbi dicitur ſbãm
eſſe cãm omnium non ſm̃ agens ⁊ finem:ſed ſm̃ ſubiectum.¶Soluit.pñci-
pia duplicia .ꝓpinqua ⁊ remota.principia remota poſſunt eſſe eadeꝫ reſpe
ctu omnium predicamentorum.ſed principia propinqua minime.gloſa eſt

UVA. BHSC. IyR_120_3

Auer.cōmen.xxii.iam allegato in.xii.meta.hic autē loquitur Commen.de principiis propinquis:quando dixit ꝙ ſbã non eſt elementū aliorū:⁊ reddens cauſam ſubdit dicēs:principia enim nō ſbe ſunt non ſbe.

Concordantie Auerrois ſuper ſcđo de Anima.

In ſcđo de aīa.cō.ii.dicit ꝙ per formā indiuiduū fit hoc. Oppoſitum apparet.xii.meta.xiiii.⁊ primo celi.92.⁊ primo met.cō.40.vbi patet ꝙ per materiā. Soluit.a forma indiuiduali habet principaliter indiuiduū:hoc qđ eſt.Et eſt iſta ſnia eius manifeſte.7.metaphy.cō.5.vbi.d.ꝙ philoſophus loquit de pncipio indiuidui:⁊ dicit ꝙ talis eſt ſubſtantia que eſt forma: et per illam ſbe demonſtrate ſunt ſubſtantie ⁊ vnum.Materia etiam concurrit:tamen minus principaliter ꝙ̄ forma.Accedit ad hoc ꝙ vt declaraui plixe in queſtione mea de principio indiuiduationis:alia eſt indiuiſio entitatiua:⁊ alia quantitatiua:vnde entitatiuam indiuiſionem principaliter habet a forma:ꝗ̄titatiuam autem appropriate videtur habere a materia cum quantitas videatur materiam conſequi:ſed de his latius dictum eſt a nobis in queſtione illa:⁊ illic vide.

In cōmen.3.non dicitur mortuū:niſi animal quod caret principio nutrimenti ⁊ ſenſus inſimul.non principio ſenſus ⁊ motus tantū.Sed oppo- Comē 5.
ſitum videtur primo de anima.cōmen.vltimo.vbi dicit ꝙ nō dicitur mor- 1
tuum:niſi animal quod caret principio.i.vita:nō principio ſenſus ⁊ mot⁹ E
inſimul.In vno enī loco vult ex ſola carentia vite ſcilꝫ vegetabilis animal mortuum dici.In alio vero ex carentia vite ⁊ ſenſus inſimul. Soluitur ꝙ hic loquitur ſm ſuum idioma:qꝛ dicit i arabico ⁊c.ſed primo de anima ſm idioma grecorum qui volunt mortem eſſe carentiam nutritiue anime:vnde ⁊ in plantis mors reperitur.

In eodem cōmen.3.ponderat Commentator.quare phs dixit.ꝙ corpora
viua habent principium eſſentialiter ſe augendi. dicit ꝙ illud dixit:ꝓpter Comē.3.
aliqua que non ſunt viua:⁊ in talibus videtur eſſe aliquid ſimile augmen 2
to.ſicut eſt lapis de quo etiaꝫ pꝫ primo celi.com.22.⁊ primo de generatione.38.videtur igitur Cōmentator velle aliquid eſſe qđ habeat principiuꝫ eſſentialr ſe augēdi.Sed huius oppoſitū pꝫ infra.in tex.cō.39.primi hui⁹ vbi habet ꝙ nihil auget eſſentialr ex ſe. Soluit. ꝙ ibi intelligit ꝙ nihil auget eſſentialr.i.ſine alio motu pcedente:qꝛ augmētatio debet ptibus p alteratione ⁊ motū pcedentē toti vero attribuit rōne partiū:⁊ hoc fuit ſatꝫ Ariſto.cōtra platonē ibi ꝙ aīa nō eſt primo mota in augmēto a ſeipſa.In hoc vero loco intēdit ꝙ corpa viuentia habent pncipiū eſſentiale.i.intrinſecū per qđ augent:⁊ ſic ſedatur diſcholia hic ⁊ ibi. F

In cōmen.4.ſecundi huius dicit.Cōmētator ſbm accidentis eſſe ens in Cōm.4.
actu.huius tñ oppoſitum ſentit ipſe primo cap.de ſbã orbis.qui ponit dimenſiones interminatas fundari in mã prima:que eſt ens in pura potentia.Dicendum ꝙ aliqui ex iſta auctoritate moti ponere conati ſunt de intētione Auer.formā corporeitatis ſbalē materie prime coeternam:qꝛ volunt ſbm cuiuſlꝫ accñtis eſſe ens in actu.Et iſta poſitio bene fuit Aui.vnde Cōmentator.4.celi.commen.4.expreſſe habet iſta verba:⁊ ſimiliter eſt de tribus dimēſionibus cuꝫ prima mã.ſ.ꝙ ſunt prime formarum exiſtētiuꝫ in ea in actu.Et idõ putauerunt quidā ꝙ corporeitas eſt ſbã.Ecce ꝙ ex intentiōe aliorum Cōmentator dicit.primā formam materie eſſe corporeitatē ſubſtātialem: ſed ſm ipſum prima forma eſt corporeitas que eſt trina dimenſio. 3
Dicamus igitur ꝙ accidentia duplicia ſunt terminata ⁊ interminata:tunc G
dico ꝙ dictum auer.hic habet locum de terminatis. Dictum vero ſuum

in primo cap. de ſubſtātia orbis. eſt de interminatis: ꝯueniēs eñ eſſet ꝙ ter
minata nō habeāt cōſimile ſubiectū quale habēt ītermīata: niſi act⁹ fieret
h potētia ⁊ forma eſſet materia: qḋ impoſſibile eſt. Nam terminatio inſequit̄
formā ⁊ actū. 7. met. 49. ſed interminatio potētiam ⁊ materiā. ¶ Sed ma
gnificētia tua fecit replicā ſubtilē meo iudicio hic: qꝛ tūc ſaltē forma ſbalis
nō differret ab accñtib⁹ interminatis: qꝛ ſicut ſubiectū forme ſubſtātialis
eſt ens in potētia: ita per te accñtium interminatorū eſt ens in potētia. Et
ſic differētia quā ponit Cōmē. inter formā ſbalem ⁊ accñtalē eſt vl'r vera tā
I de accidētib⁹ terminatis ꝙ̄ de accñtibus potētialib⁹ ⁊ interminatis. ¶ Sol
uitur. nā Auer. nō ſolū ponit dr̄iam inter formā ſbalē ⁊ accñtalē penes hoc
verūetiā penes aliud qḋ eſt ꝙ forma ſbalis eſt pars ſubſtātie: nō aūt forma
accidētalis: per fundari igr̄ in ſubiecto qḋ eſt pura potētia diſtinguit̄ ab ac
cidētibus terminatis forma ſubſtātialis. ⁊ per eē partē ſubſtātie: vl'r ab om
Cōmē. 7. nibus diſtinguitur: ſiue terminata: ſiue interminata fuerint.
4 ¶ In cō. 7. ſcdi huius. d. Cōmēta. ꝙ ens ⁊ vnū per prius de forma dr̄: ꝙ̄ de
cōgregato. Huiꝰ oppoſitū dixit ſupra cō. 3. ¶ Soluit̄. cōpoſita ſunt magis
entia ſm famoſitatem: qꝛ omnibus nota ſunt. ſed ſm veritatē forma eſt per
prius ens ⁊ vnū ꝙ̄ cōpoſitū. 7. met. tex. commē. 7. nec videatur tibi hoc mi
rabile: qꝛ in ſimili Cōmēta. 2. meta. comē. 16. dicit. ꝙ iſta inferiora ſunt ma
gis naturalia ſm famoſitatem: cum tamē clarum ſit ꝙ ſm naturā ſuperio
ra ſint naturalia magis.
Cōmē. 7. ¶ In eodē cō. 7. ſcribit̄ ꝙ nō eſt dubiū qūo ex anima ⁊ corpore fiat vnū. Sꝫ
5 oppoſitū fuit per tex. cō. 92. vbi ꝯtra platonē fuit dubitatum quomodo ex
L aīa ⁊ corpore vnū fiat. ¶ Solnitur. dubiū eſſet qūo ex anima ⁊ corpore vnū
fiat: ſi anime plures eſſent in eodem diſtincte loco ⁊ ſubiecto: ſicut imponit̄
platoni. Dubiū iterū eſſet ſi aīa ipſa eſſet corpus: ſed apud tenentem aīam
eſſe formā nō compoſitā ex materia ⁊ forma. ⁊ per cōſequēs actū: ⁊ tenēdo
corpus eſſe potētiā: nullū eſt dubiū qūo ex materia ⁊ forma vnū fiat: quia
hoc eſt: qꝛ hoc actus: illud vero potentia. 8. met. tex. cō. 15.
Cōmē. 8. ¶ In cō. 8. ſcribit Cōmētator ꝙ cū auferūtur forme naturales auferuntur
6 materie. Oppoſitū prio phy. 82. vbi dr̄ ꝙ eſt eterna ⁊ nō deſtruitur deſtru-
M ctis formis: quarū nulla eſt ibi perpetua de ſbalibus loquēdo. ¶ Solnitur
intelligitur de materia ſcda q̄ rectius ſdm ꝙ̄ materia dr̄: talis. n. eſt hn̄s for
mā: ⁊ iō talis nō eſt natura: ſꝫ hn̄s naturā. 2. phy. cō. 10. materia autē prima
que vere materia dr̄ nō corrūpit̄ corruptis formis particularib⁹: qꝛ nō de-
pēdet ineſſe ab hac forma vel illa: ſꝫ a forma ſm ſpēm ſucceſſiue in ea ſucce-
dente: ſemp eñ ſtat cū aliqua: ⁊ ſi eſſet ſine oī forma: tunc nō ens actu eſſet
ens actu ſm viā eius. 1. phy. cō. 12. vn̄. 12. meta. cō. 14. materia ab omni for
ma ſeparata nō eſt ens extra animā: ſed eſt ens rōnis.
Cōmē. 8. ¶ Ibidē. d. Cōmentator ꝙ nomē in rebus artificialis primo dicitur de ma
7 teria: ſecūdo de cōgregato ex materia ⁊ forma. Oppoſitū huius habetur. 5.
meta. cōmē. 14. cōtra Auic. vbi vult ꝙ denoīatiua per prius ſignificāt for
mā: ⁊ ſecūdario ſubiectū. Cuius oppoſitum Auicē. dicebat. Aliqui dixe-
runt ſuper hoc ꝙ ibi loquitur de prima ſignificatiōe ex primo modo ſigni
ficandi: vnde. concretum accidētale ex primo modo ſignificandi importat
formā: ex ſecundo mō ſignificādi importat ſubiectū: ⁊ hic loquitur de prio
ſignificato: qꝛ primū ſignificatū eſt cōgregatum vel ipſum ſubiectum: iſtā
ſolutionē nō intelligo: qꝛ nō eſt modus ſignificādi: niſi reſpectu rei ſignifi
cate. Et ideo rn̄ſio iſta ſeipſam interimit: ſicut vides: qꝛ nihil diuerſum. d.
niſi quātum ad verba. Ioānes aūt de iandūno multa etiam dicit in. 5. met.
que qꝛ confuſa ⁊ ſine fundamēto ex maiori ſui parte dicuntur: omitto. dico

UVA. BHSC. IyR_120_3

q ſi volumus videre quid nomē ſignificet: op3 nos cognoſcere actum ꝛ diſtinctionē actus. Nam vt ſcribitur. 9. meta. tex. cōmen. 7. venit autē actus nomē qui ad endelechiā compoſitus ꝛ ad alia ex motibus maxime. ꝛ. 8. me. commē. 7. nomē imponitur rei ſm q eſt in actu. Actus autem duplex eſt. accidētalis ꝛ ſubſtātialis. primus dat eſſe ſimpliciter. ſecundus dat eſſe ſecūdum quid. Accidētalis iterum duplex. quidam a natura inductus: ꝛ quidā ab arte: nam ſ3 Auer. 2. phyſi. 13. omnes forme artificiales ſunt accidentia in rebus igitur compoſitis ex materia ꝛ forma ſubſtantiali: nomen primo ſignificat formā ſubſtātialem per quam cōpoſitū eſt in actu ſimpliciter: ſecūdario aūt ſignificat cōpoſitū. Nomina aūt cōpoſitorum ex materia ꝛ forma accidētali a natura pducta vident primo ſignificare formā: ſecūdario materiam: qꝛ talia cōpoſita: vt ſic nō habēt eſſe: niſi per formā accñtalē: nam licet ſortes ſimpliciter habeat eſſe per formā ſubſtātialē: tñ eſſe albū habet ab albedine que eſt actus ſm qd perficiēs. Et ideo noia denoiatiua talium accidētium cum importēt talem cōpoſitionem ex ſubiecto ꝛ accidente: ſicut pt3 primo phyſi. cō. 25. album ſignificat albedinē ꝛ recipiēs albedinē: ideo primo ſignificat albedinem: ſecūdario ſubiectū. ſicut patet contra Auicē. 5. me. an. cō. 15. ſed in nominibus rerum artificialiū dubiū eſt quid primo ſignificent talia noia. Nam ſi hoc fundamentum imitari voluerimus q nomen imponitur rei ſm q eſt in actu: vr q nomina artificialium primo importent formā: ꝛ ſecūdario materiā. Nā ſicut ſcribit Cōmē. in. 2. phyſi. ſup tex. cō. 13. vbi h3 q forme artificiales: licet ſint accidētia in corporibus naturalibus: tñ cōſtituunt res artificiales ſm q ſunt artificiales: quemadmodū forme naturales ꝯſtituūt res naturales: ꝛ ſubdit. Si igit naturalia ſunt ſubſtātie: neceſſe ē, vt fore naturales ſint ſubſtātie. queadmodū artificialia ſm q artificialia ſunt accñtia: iō forme artificiales ſunt accñtia. ꝛ hoc apud me ꝯcōcludit: quicqd dicāt alij. dico de intētione Auer. artificiale duobꝰ modis ꝯcipi poſſe: vno modo vt eſt indiuiduū ſubſtātie: ꝛ vt h3 eē in actu ſimpliciter ꝛ abſolute: nā hoc nomē ſcānū vr importare ex cōi hoīum acceptione aliquid in actu: ſicut hoc nomē lignū ꝛ lapis. alio mō poteſt ſumi ſcamnū: vt ē res artis: ꝛ prio qdē mō loqtur Cōmen. 2. de aīa. cō. 8. qñ. d. q noia rerū artificialiū prio ſignificāt materiā: ꝛ ſecūdario formā artificialē: nam talia actualitatē hñt de ſe vt qd: l3 vt quo rōne forme ſubſtātialis: ꝛ qꝛ tale indiuiduū ſbe cōparatur ad formā artificialē: vt materia ad actū: qꝛ fore artis fundātur in cōpoſito ex materia ꝛ forma a natura pducto: iō noia talium artificialiū vt ſunt noia indiuiduorū ſubſtātie prio ſignificāt ſbam q̄ accñs: qꝛ per ſubſtantiā talia ſunt in actu ſimpliciter: nō per accñs. ſ3 ſi talia noia ſumātur vt ſunt noia rerū artis: qꝛ vt ſic qditatiue ſunt accñtia: ſic alia prio ſignificāt formā a q̄ hñt tale eē ſ3 qd q̄ ſubſtātiā: nō. n. video quo forme artificiales cū ſint de qditate rerū artificialiū quare ergo nō iportabūt primo eas: ꝛ dictū Auer. nō ꝯtradicit huic ſnie ſi bene aduertis. Nam hic dicit. in rebus igitur artificialibus ſignificat nomen indiuiduū ſubſtātie ſ3 ſuā primā ſignificationem qꝛ ſignificat materiā: ꝛ in rebus nālibꝰ demōſtrat ip3 ſ3 ſuā pmā ſignationē: qm̄ ſignificat formā: ecce q cōſiderat nomen rei artificialis: vt eſt indiuiduum ſubſtātie: cui forma artis inheret: ꝛ iſta ꝛ ſincera veritas: nec aliter dicere poſſet ipſe Auer. ſi vult a contradictione remoueri: etiā ſi ab inferis reuiuiſceret. Dicta autē modernorum hic nullā prorſus vim hñt: ſicut tu poteris ex dictis noſtris iudicare. Rectū. n. eſt iudex ſui ꝛ obliqui. ſicut. d. phs. N O

¶ Viuere dr de nutrimēto ꝛ augmēto ſolū. Sed oppoſitum dixit ſupra tex. cō. 13. ¶ Soluitur. hic ſumit nomē vite preſſius: ibi vero latius. Cōmē. 106

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cōmē.xx. ¶In cōmē.20.d.ꝙ oē animal hꝫ imaginatiuā.Oppoſitū infra.156.¶Sol
9 uitur.hic de imaginatiua abſolute ſiue perfecta:ſiue imperfecta ibi vero de
P imaginatiua perfecta tantum.
cōmē.xxij ¶In.22.d.ꝙ. ſentire eſt actio.Oppoſitum infra cōmē.52.vbi dicitur ꝙ eſt
10 pati:niſi eſſet ꝙ ſumpſit actionem pro paſſione:aut ſi verius dicamus non
eſt formaliter actio:neqꝫ formaliter paſſio:ſꝫ aſſimulatur illis: ⁊ hoc deo du
ce in.3.de anima declarabimus.vbi videbimus in ſimili quomodo intelli-
gere ſit pati:ſed pro nunc recurre ad.13.queſtionem quolibetorum Scoti.
Cō.xxiiij. artic.3.⁊ ibi videbis veritatem.
11 ¶In cōmē.xxiiij.hr̄ ꝙ actio attribuitur primitus forme. Oppoſitū eſt primo
Q de anima.cō.3.vbi dicit aliqua accn̄tia primitus attribui corpori ꝙ̄ anime
¶Soluitur.ꝙ illa accn̄tia q̄ dixit cōmen.primit⁹ attribui corpori ꝙ̄ anime
non intellexit de corpore in quo eſt anima:ſicut forma in materia:ſꝫ de cor
pore extrinſeco:ſicut ē vapor reſpectu ſomni:aut aliq̄d hm̄oi. Et ſic nō eſt
ad ꝓpoſitū.Sed adhuc dubitatur.qꝛ actio vr̄ prio cōpoſito attribui in ꝓhe-
mio met.Et prio de aīa.64.¶Soluitur.cōpoſito vt qđ:forme vt quo:⁊ hoc nō
negat hic cōmen.qꝛ.d.ꝙ actio attribuitur primitus enti propter formam.
Cō.xxvij. ¶Artifex nō poteſt ꝓbare ſbm eſſe neqꝫ ſpēs ſbi.Oppoſitum primi pꝫ pri-
12 mo elencorū.vbi ꝓbatur ſyll'm elencū eſſe.Oppoſitum ſcđi patꝫ.4.celi.cō.
R 32.¶Soluitur.diffuſe pertractaui iſta in ſpāli q̄one quā feci de hac materia:
pro nunc dico breuiter ꝙ aliqua ſubiecta adeo nota ſunt ꝙ ſcie deſpiciunt
ea:nullā prorſus mētionē faciētes de ipſis. aliqua vero ſubiecta nō ſunt a
deo ignota:ꝙ demōſtrari queant:qꝛ ſicut diximus ſuperius in.4.celi ſuper
32.cō.implicat ꝙ aliqđ ſubiectū demōſtretur in ſcia:in qua eſt ſbꝫ: tn̄ ſi fue
rit aliqđ ſubiectū qđ indigeat aliqua modicula declaratiōe: tale bn̄ ſuper-
ficieten⁹ a ſcia illa in qua eſt ſbm pōt notificari ⁊ perſuaderi: ſicut eſt ſyll's
hypotheticus ꝑ naturā.Et ſic eſt via inductionis vel exempli: vn̄ Auer.1.
priorū.cap.de ſyll'o hypothetico.inquit ꝙ per ſyll'os hypotheticos per na
S turā:oſtenduntur ea que ſunt minus occulta quam ſint occulta ꝑ naturam
ſicut eſſe anime per ſuas opationes:ſicut fecit Aui.in.6.naturaliū.q̄ ex opa
tionibus aīe notificauit eē aīe:nō ꝙ illa ſit rō demōſtratiua:ſꝫ eſt ſyll's hy-
potheticus ꝑ naturā:in quo añs eſt notū ꝑ ſe:⁊ ꝯñs etiā eſt ꝑ ſe notū:et ſe-
quela eſt ꝑ ſe nota.Et talis ſyll'us nihil ſimpl'r ꝓbat:ſed eſt ſola perſuaſio
quedā ⁊ ſuꝑficialis notificatio. Et iō dixit bn̄ Cōmē.in.4.celi.in cō.22.vbi
dixit.ꝙ alia eſt latētia q̄ indiget ſyll'o.vꝫ.cathegorico. Et alia eſt latētia q̄
indiget iductiōe:vn̄ hoc idē ſentit Themiſti⁹ ſup.2.poſte.cap.11.in ſua pa
raphraſi.Et ſic dico.ꝙ rō illa ꝓhi in libro elēcorum nō eſt rō demōſtratiua
ad ꝓbādum eē ſubiecti illius libri:ſꝫ eſt quedā perſuaſio exēplaris ⁊ ſimi-
litudinaria.De partibus vero ſubiectiuis:an in ſcia poſſint demōſtrari:nec
Cō.xxxij. ne:iā diximus cō.32.quarti de celo diffuſe:⁊ tu illuc recurras.
13 ¶In cō.xxxij.dicit Cōmēta.ꝙ intellectus ſpeculatiuus nō eſt aīa:nec pars
aīe:ſed cōmēto primo.tertij de aīa.d.oppoſitū. ¶Soluitur.intellectus ſpecu
latiuus ſm ipm qñqꝫ ſupponit pro opatione aīe que eſt intellectio: ⁊ talis:
nec aīa:nec pars aīe:ſꝫ eſt accidēs maxime de noua intellectiōe:qñqꝫ ſumi-
tur pro intellectu potētie qui eſt pars aīe noſtre quo mediāte intelligim⁹
Cōmē.28 ⁊ ſapimus:prio modo hic:ſcđo modo ſumitur ibi.
14 ¶Dicit Cōmenta.in cō.38.ꝙ caput eſt principiū ſenſationis.Huius oppo
T ſitū habetur in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.vbi dr̄ ꝙ cor.¶Soluitur.quicq̄d di
cant alij veritas eſt iſta.cor eſt principiū oīs ſenſationis: cerebrū nullius
ſenſationis principiū eſt.ſed natura ꝓduxit ipſum ad cōtraoperandū cor-
di per ſui frigiditatē in cōtemperādo cordis calorē:iſta eſt Ariſt.via.iſtud

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſentit Cōmēta.in cō.ſuo ſup libro de ſomno ⁊ vigilia.in ſcḋa columna.vbi
declarat ꝙ ſenſus cōis organice eſt in corde:⁊ ꝙ cerebrum non concurrit:
niſi tanꝗ̄ inſtrumētum ad cōtemperandum calorem cordis:vt ſit ꝓportio
nat⁹ pro operationib⁹ ſenſitiuis:ſ; medici inſtāt ratione ſenſata ꝙ ſenſus
ſint organice in cerebro:q2 ſtante nocumēto in prima parte cerebri fit no=
cumētum in virtute imaginatiua ⁊ in ſenſu communi:ſicut illo qui p̄cipie
bat ꝙ tibi cives deberēt excludi a domo ꝓpter impedimētum qḋ ſibi infe=
rebāt:ſtante nocumento in medio fit nocumētum in virtute cogitatiua:ſi=
cut fuit ille qui proijciebat vaſa argentea per feneſtrā.quidam autem ha=
bent nocumētu; in parte poſteriori cerebri:⁊ illi nō poſſunt memorari ali
cuius rei preterite:ergo vꝫ ꝙ iſta inſtrumēta talium ſenſationum : ſunt in
cerebro:⁊ nō in corde:hoc eſt argumētum cōtra philoſophos.Nos dicim⁹
pro philoſophis ꝙ hoc nihil mouet.Nam iſta cōtingūt ꝓpter impedimē=
tum quod eſt in corde: nam facta leſione in cerebro in aliqua ſui parte
impeditur mēſura illa caloris deſeruiētis tali virtuti in corde organice exi
ſtentis:vnde cerebrū ſm diuerſas ſui partes cōtemperat calorem cordis ta
li vel tali virtuti deſeruientem:⁊ inde eſt ꝙ facto nocumēto in parte media
cerebri impeditur temperamentum ⁊ mēſura caloris naturalis exiſtentis
in corde:qḋ tēperamētum:⁊ que menſura eſt inſtrumentū virtutis cogitati
ue in corde organice exiſtentis:⁊ iſta eſt ſententia phi in.ij.de ptibus aia=
lium.cap.7.⁊ ſic de alijs dicas ↄſequēter.iſta ſunt ex precordijs antiquoꝝ
peripatheticorū.⁊ truffatoribus minime intellecta:quorū doctrina nō con
ſiſtit:niſi in multitudine verborū:volunt em̄ facere nouas ſectas ⁊ miſcere
greca latinis:⁊ medicinalia ⁊ platonica cum Ariſto.⁊ neutrum attingunt:
ſicut cuilibet parum exercitato in phia Ariſto.patere poteſt.
¶In com.41.ſcḋi de aia.d.Cōmenta.ꝙ ignis dominatur in corporib⁹ nu
tribilibus. Sed oppoſitū ptꝫ.ij.de gñatione.in tex.cō.49.⁊ in.4. metheo. cōmē.xlj.
vbi ſcribitur ꝙ oia reſidentia circa medium a predominio ſunt terrea. 15
¶Soluitur.ſm molē terra dñatur.ignis autem ſm virtutem:⁊ precipue in U
nutribilibus:nā gñatio eſt prima participatio aīe in calido naturali:⁊ vi=
ta eſt eius permāſio.Et ideo dixerūt ſapientes ꝙ frigiditas nō ingreditur
opus nature ignee:nāqꝫ aia oia operatur.ij.de aia.tex.cō.41.⁊.130.replica
ri poteſt.in maiori quanto eſt maior virtus:ſi igitur terra dominatur quā
tum ad molē:igitur quātum ad virutem.¶Soluitur. intelligitur propoſi=
tio in his que ſunt eiuſdē ſpēi:ſicut plus ponderat gleba terre: ⁊ velocius
deſcendit ꝗ̄ medietas glebe:fallit in his que ſunt diuerſarū rationum.ſimi
liter intelligitur ꝓpoſitio illa quo ad virtutem inſequentem talem molem:
non autem quo ad alias virtutes que illam molem non inſequuntur.ſic di
co ꝙ cu; terra quo ad molem dominetur in mixtis talia mouentur ad mo
tum eius.Et ideo canis proiectus de turri deſcendit virtute elementi domi
nantis in eo.ſed quo ad ſuum motum qui eſt ab anima:⁊ quo ad has ope=
rationes virtutis nutritiue ⁊ ſenſitiue ignis dominatur:ſicut communiter
conceſſum eſt ab omnibus ſani capitis.
¶In cōmen.48.d.Cōmentator.virtutes corporum celeſtium conſeruant cōmē.48
ſm omnem diſpōnem eſſe:⁊ ſm oēs partes.Oppoſitum videtur in vltimo 16
cap.de ſḃa orbis.vbi dicit ꝙ celi permanētia non eſt a virtute. ¶Soluitur
negat ibi virtutē extēſam ad extenſionem ſubiecti. cōcedit hic virtutem ab
ſtractam:a tali enim eſt permanentia celi:⁊ motus eternitas.ij.cap.de ſub=
ſtantia orbis.Et.8.phyſi.commē.15.eterna enim habent cauſam neceſſa=
riam conſeruantem ⁊ dantem eſſe. cōmē.lij.
¶In.cō.lij.dꝛ ſenſum eſſe de virtutibus paſſiuis:vꝛ autem oppoſitum pro= 17

UVA. BHSC. IyR_120_3

baſſe philoſophus ſuperius in tex.cō.37.vbi declarat aīam effectiue ꝯcur-
x rere ad oēs motus tam veros ꝗ̄ existimatos:vt.d.ibi Cōmen.in cō.¶Sol-
uitur.Dico ꝙ opinio illa Alberti magni in ſcdo de anima.iudicio meo eſt
multum rōni ꝯſona:ꝙ ſenſus:licet vt eſt in potētia ad recipiendum ſpēm
ſit paſſiuus:fit autē actiuus:poſtea ꝗ̄ ſpecie illa informatus fuit reſpectu
ſenſationis.illi autē qui poſuerunt motorē ſeparatum concurrere imme-
diate ad ſenſationem cauſandā aliqua ſpeciali influentia:multum(vt mihi
videtur)excedunt limites iſti⁹ artis:⁊ lʒ cōmen.2.de aīa.cō.60.moueat iſtā
qōnem que oīno dubia eſt:⁊ ab eo cū difficultate apparet ſolo: tamē talem
motorē ſeparatū non ponit:ſicut expoſitores eius dicunt:impoſſibile enī
eſt ꝙ ſenſatio effectiue ſit ab intelligētia tanꝗ̄ a cauſa efficiente ꝓpinqua
aliqua ſpeciali influentia concurrente.Nam ſm Auer.7.met.cō.31.ad fi-
neʒ:qđ mouit Ari.ad ponendū mouēs ſeparatum a materia fuit factio vir
tutū intelligentiū:qꝛ virtutes intellectuales apud ipſum ſunt nō mixte cū
materia:omne em̄ nō mixtū cū materia fit a non mixto cuʒ materia ſimplr
y quēadmodū oē mixtum cū materia generatur a mixto cū materia.⁊ primo
meta.cō.31.materiale nō trāſmutatur niſi a materiali.¶Et ꝯfirmatur.Ari.
in pleriſqʒ locis dānat antiquos.qꝛ effectiuuʒ ſenſibilium ponebāt cauſas
inſenſibiles:ſicut ptʒ primo me.19.21.23.25.⁊.26.Modo ſi Cōmētator po
nat intelligentiā eſſe immediatā cām ſenſationis:tunc ipſe incidit in foueā
quā fecit:qꝛ effectus ſenſibilis erit immediate ab inſenſibili ⁊ abſtracta cā.
Amplius qūo euadet:quin aliquid nouum imediate ꝓueniat ab antiquo.
Forte dices ꝙ hoc facit mediante obiecto:qđ cōcurrit diſpoſitiue ⁊ nō effe
ctiue.Contra: qꝛ tunc ſoluunt̄ argumēta Ariſto. cōtra Platonē de ideis:⁊
Auer.contra Auicē.qui ponebat datorē formarū:qꝛ tales etiaʒ ponebant
iſta agentia inferiora cōcurrere diſpoſitiue.Amplius. qūo cauſa vniuerſa
lis erit effectus particularis cauſa immediata non video : hoc autē ſequit̄
euidenter:ſi intelligentia cōcurrat ſolū vt efficiēs ⁊ obiectū vt diſponens.
Amplius Ariſto.in.2.de anima.52.59.⁊.60.reddit cām:quare nō ſentiunt
ſenſus ſe:⁊ quare non ſentimus dum volumus.reducit hoc ad iſtā cauſam:
qꝛ ſenſus non poſſunt ſentire ſine motore extrinſeco:tale autē eſt obiectuʒ
vt oēs dicūt.Amplius.59.⁊ ſuper cōmē.libri de ſomno ⁊ vigilia habetur ꝙ
prima imperfectio ſenſuum fit ab intelligētia agente que declaratur in li-
bro de animalibus.ſed ipſa poſtrema perfectio fit a ſenſibilibus.hec ⁊ alia
z adduci poſſunt que gratia breuiatis omitto.Dico igitur. ſiue ſpēs ſenſibi
lis idem ſit cum ſenſatione:ſiue non idem:queſtionē iſtam ab Auer. motā
eſſe propter ſpeciem nō ꝓpter ſenſationem:qꝛ miratur ipſe vnde hʒ obie-
ctum ꝓducere ſpiritualius eſſe ꝗ̄ ſit ſuum eſſe non a medio: vel ab organo
poteſt eſſe iſta maior ſpiritualitas in ſpē ꝗ̄ in obiecto:qꝛ mediū cōcurrit vt
materia tm̄ in receptione ſpēi:effectus aūt potius inſequitur agens ꝗ̄ ma
teriā.⁊ ideo vr̄ eſſe ponēdus extrinſecus motor. Et hoc non pōt negari:ſed
non modo quo moderni ponunt.Nā intelligentia ipſa ſm Ariſt.concurrit
ad omne opus mundi huius:ideo enim mundū hunc opʒ ſuperioribus la
tionibus continuum eſſe:vt oīs virtus eius gubernet̄ inde metheororū pri
mo.vnde ſicut in generatione animalis virtus informatiua exñs in ſemine
in virtute aīati.ſ.celeſtis corporis ⁊ intelligentie non errātis a qua reme-
moratur ꝓducit aīal:ſic obiectū ſenſibile extra quātūqʒ materiale eſſe ha-
beat in virtute intelligentie:cuius ipſum eſt quaſi inſtrumentū:ꝓducit ſpe
ciem ſenſibilem habentē ſpiritualius eſſe ꝗ̄ habeat ipſa:ſenſus aūt ſpē in-
formatus virtute obiecti primi ſit actiuus ad ſenſationis productionē:ſen
ſibile.n.ſenſuʒ agere facit ex mente philoſophi in lib.de ſenſu.ex obiecto n.
⁊ potētia

UVA. BHSC. IyR_120_3

et potentia parit notitia. Et hoc vr̄ velle Cōmēta.2. de aīa.com.27.vbi.d.
aīam eſſe cauſam effectiuā oīum motuū:tam verorum ꝗ̄ exiſtimatoꝝ exi⸗
ſtentiū in aīato. Et iſta etiam ſnīa eſt eiuſdē.2.de aīa.cō.149.⁊ nō habeo
pro incōuenienti hoc ꝙ idē ſit actiuū rōne alterius:⁊ ſit paſſiuꝰ rōne pro
priia:vñ ſicut intellectus poꝉis eſt actiuꝰ ⁊ paſſiuꝰ teſte Auer.3.de aīa.com.
19.ſic imaginor de ipſo ſenſu. Et in hoc iudicio meo recte dixit Albertus.
nec rectius dici potuit. Et hoc fuit in cā:ſicut mihi vr̄:quare Ari.nō poſuit
expreſſe motorē iſtū extrinſecū in ſenſu:ſed bene in intellectu:qꝛ motor iſte
cōcurrit vl̄i influentia vna cū obto qđ eſt cā ꝓxima non diſpoſitiua:ſꝫ effe⸗
ctiua pticularis reſpectu ſpeciei ſenſibilis. In intellectione aūt in q̄ fit trā⸗
ſitus de ordine in ordinē:⁊ fiunt potentia intellecta actu intellecta. fuit ne
ceſſariū ponere iſtū intellectū agentē:qꝛ ibi manifeſtū erat ꝙ ꝓductio ſpēi
intelligibilis nō poterat reduci ad phātaſma: cū exeat ordinē ⁊ latitudinē
ſenſibilium:ſed in ſenſu vbi manet cōſil'is ordo non vr̄ aliquē motorē ſepa
tū appropriatū ponere:ſed vl'is eius influxus ſufficit:ſicut etiā in alijs eſt.
Et hoc voluit dicere Cōmē.vt mihi vr̄ dum dixit:ſed Ariſt. tacuit motorē
iſtū extrinſecū in ſenſu:⁊ ꝓpalauit in intellectu:qꝛ in ſenſu latet:⁊ in intel⸗
lectu manifeſtū eſt.ſic cognouiſti iam q̄uo ſenſus eſt de virtutibus paſſiuis
⁊ q̄uo de actiuis ⁊ reſpectu cuius ⁊ qualiter.
¶ In cō.52.ſcribit ſenſationē exterioris ſenſus nō poſſe fieri ſine preſentia Cōm.52.
obiecti. huius tñ oppoſitū meminimus nos inueniſſe in dictis eius ſup cō 18
mento libri de ſomno ⁊ vigilia:vbi dicit in ſomno viſionē ⁊ guſtus ſenſatio
nem vel aliq̄d hmōi poſſe fieri. ¶ Soluit.ꝙ talis ſenſatio nō eſt ſenſus exte
rioris:ſed eſt ſenſus cōis q̄ vtitur intētionibꝰ ꝓ rebus.vñ illa ſenſatio non
eſt ſine pñtia obiecti:obiectū eñ pñs:eſt ſpēs in organo ſenſus exterioris:
quā apprehendit ſenſus cōis:⁊ non ſenſus exterior:qꝛ ſenſus exteriores in
ſomno ſunt ligati:nā ſm̄ Auer.in predicto tractatu:ſomnus eſt ligamentū
ſenſuum exterioꝝ:⁊ iſta eſt ſoꝉo Gregorij ariminenſis in primo ſniaꝝ.3.di. A
primi.q.prima.arti.2.in ſoꝉone ſcđe experientie Aureoli. Et.d.iſtam ſoꝉo⸗
nem eſſe de mente Cōmen.in p̄dicto loco. Miror maxime de tanto doctore
q̄uo plerūqꝫ allegat tot ⁊ tantas Cōmen.auctoritates:quas aut nō intelli⸗
git:aut fingit ſe non intelligere.ipſe.d.in primis ſenſationes iſtas nō poſſe
fieri a ſenſibus exterioribus:qꝛ ſenſus exteriores ſunt ligati: ⁊ allegat Cō⸗
men.ibi:ſed cōtra ſenſus cōis etiā in ſomno ligatus eſt:⁊ ligamentum non
attribuit ſenſibus exterioribus:niſi ꝓp ligamentum prius exiſtere in ſenſu
cōi. Nam vt.d.phs ſomnus eſt paſſio primi ſenſitiui:primū autē ſenſitiuū
appellat ſenſuꝫ cōem. Dicamus igitur ꝓ nobis ⁊ ꝓ ipſo:ꝙ ſenſationes du⸗
pliciter fiunt:qñqꝫ ꝑ lineā rectam:⁊ iſta incipit a ſenſibilibus extrinſecis:et
terminat ad virtutem rememoratiuā:alia eſt ꝑ lineā reflexā ⁊ retrogradaꝫ.
⁊ iſta icipit a virtute rememoratiua:⁊ terminat ad ſenſus exteriores.in ſom
no aūt pōt fieri retrograda ſenſatio. Nā virtus imaginatiua ꝑ intentionē
quā recepit ab obto extrinſeco:vel a virtute rememoratiua mouebit ſenſuꝫ
cōem:⁊ ſenſus cōis mouebit ſenſum particularem:⁊ ſic fit talis ſenſatio: vñ
iſta ſenſatio eſt ſenſus particularis tanqꝫ ſubiecti:⁊ non eſt ſenſus cōis:ni
ſi tanqꝫ agentis.ſed illud qđ decepit Gregoriū fuit:qꝛ nō potuit imaginari
q̄uo ſenſatio iſta poſſit eſſe ſenſus exterioris cū ipſi ſint ligati: ſed vt dixit
ipſe incidit in ſyllā cupiens vitare caribdim : nam q̄uo pōt eſſe ſenſus cōis
cū ipſe ſit primo ligatus? Soluimus igit ꝙ in ſomno perfecto ligati ſunt
ſenſus iſti ⁊ ſenſus cōis:⁊ precipue a ſenſibilibus cōiter occurrentibus:⁊ B
in tali ſomno non fiunt iſte ſenſatiōes. Eſt ⁊ alter ſomnus imperfectus:⁊ in
tali fiunt iſte ſenſationes:⁊ licet ſenſus exteriores in tali ſomno ligati ſunt

UVA. BHSC. IyR_120_3

reſpectu ſenſibiliū exterioꝝ cōiter occurrentiū ab extrinſeco: tñ reſpectu alterius feneſtre: vt ita dicam per quā itur ad ſenſum cōmunē non ſunt ligati: ⁊ reſpectu illius imitari poſſunt: iſtud ſentit Auer. ibi in litera. ⁊ ne videar iſta ſtudio contradicendi dixiſſe. Adduco verba eius formaliter. inquit. quomodo autem accidit ꝙ homo in ſomno videt ꝙ ſentiat ꝓ q̄nq̄ ſenſus abſq̄ eo ꝙ ibi ſit aliqđ ſenſibile extrinſecū: ⁊ ſoluit dicens: hoc accidit per cōtrariū motū ei q̄ fit in vigilia. In vigilia em̄ ſenſibilia extrinſeca mouent ſenſus: ⁊ ſenſus cōis mouet virtutē imaginatiuā. in ſomno aūt qñ virtus imaginatiua imaginata fuerit intētionem quā accepit ab extrinſeco: aut ex virtute rememoratiua: reuertet̄ ⁊ mouebit ſenſum cōem. et ſenſus cōis mouebit virtutē particularē: ⁊ ſic accidit ꝙ homo cōprehēdit ſenſibilia: licet non ſint extrinſecus: qꝛ intentiones eoꝝ ſunt in inſtrīs ſenſuū: hec ille formal'r. Uide etiā pro hoc ipſum. 3. colliget. ca. 38.

19 ¶ In cō. 60. d. Cōmen. ꝙ melius eſt ꝙ diuerſitas forme ſit cā diuerſitatis
cōmē. 60 māe ꝙ̄ ecōtra. Sꝫ hui⁹ oppoſitū hr̄ ab ipſo. 8. phy. cō. 46. vbi ex diuerſitate māe ꝓbat diuerſitatē formarū. ¶ Soluitur. diuerſitas māe eſt cā diuerſitatis forme: ſed diuerſitas māe eſt ſignū diuerſitatis forme non cā. Ratio igit̄ quā facit. 8. phy. 46. eſt a ſigno: nō a cauſa.

20 ¶ Senſibile non agit in ſenſum: niſi quando eſt contrarium. Oppoſitum
cōmē. 62. ſecundo de anima. 57. ¶ Soluit̄. ſcđo de anima. 57. tex. diſtinguit̄ de duplici alteratione perfectiua ⁊ corruptiua: lꝫ igitur in ſenſatione non ſit vera contrarietas ad agendum actione corruptiua: eſt tamen aliqualis talis q̄lis requiritur inter mouens ⁊ motum ⁊ alterans ⁊ alteratū alteratione pfectiua: vide ibi ⁊ intelliges.

21 ¶ In cōmen. 65. d. Cōmē. ꝙ ſenſibilia cōmunia ſunt ꝓpria ſenſui cōmuni.
cōmē. 65. huius oppoſitū patet infra: cōmē. 133. vbi dr̄ ꝙ non ſunt ꝓpria alicui ſenſui. ¶ Soluit̄. per ſenſum cōmunē nō intellexit hic virtutem aliquā diſtinctam ab alijs ſenſibus: ſicut imponit ſibi ſanctus doctor hic: ſed intellexit cōmunitatē ſenſuū: qꝛ ſenſibilia communia poſſunt ſentiri a pluribus ꝙ̄ ab vno ſenſu. Et ideo dixit ꝙ ſunt propria ſenſui cōmuni. Et tu vide Themiſtium in. ij. de anima ſuper. 133. ⁊ ſit argumenta ſancti doctoris nulla: et ſic etiam pꝫ ꝙ nulla ſit contradictio.

22 cōmē. 72 ¶ In com. 72. Cōmen. hꝫ: ꝙ color non eſt viſibilis niſi mediāte luce. Oppo
C ſitum. ſcđo de anima. cō. 67. vbi hr̄ ꝙ color non eſt viſibilis per aliquā formam ſibi contingentem: ſed eſt viſibilis per ſe. ¶ Soluit̄. viſibilis eſt color mediante luce quantū ad actum immutandi dyaphanum ⁊ organum ſenſus mediāte luce: lux igitur eſt dyaphani diſpoſitio pro formis colorum recipiendis: ⁊ pro viſu: non enim colores in obſcuro videri poſſunt: lꝫ ſint actu colores: et in obſcuro exiſtentes: viſibilitas igitur competit colori per ſe: in ſcđo modo: qꝛ forma coloris eſt cauſa viſibilitatis eius: ſic igit̄ pꝫ cōtradictionis ſedatio ſi recte vides.

23 ¶ In eodem cō. 72. d. ꝙ color vniuſcuiuſq̄ viſibilis vr̄ in luce: ſiue illud vi-
cōmē. 72. ſibile videatur in obſcuro: ſiue videatur in luce: ſꝫ ex verbis infra in eodē cō. vr̄ oppoſitum illius ſequi: qꝛ ibi hꝫ ꝙ color non eſt viſibilis: niſi mediante luce. ¶ Soluit̄. dictū ei⁹ verificatur de viſibilib⁹ que videntur in obſcuro ⁊ in medio illuminata: ſicut ſunt noctiluce ⁊ quercus putrefacta que et die et nocte videri poſſunt: tamen rōne alterius videntur in die: ⁊ rōne alterius videntur in nocte. Nam in nocte videntur merito lucis: in die merito coloris: et non merito lucis ſubiectiue exiſtentis in viſibili: qꝛ lumen maius obfuſcat minus. Cum hoc tamen ſtat ꝙ talia videantur: vt colorata in medio actu lucido ⁊ mediante luce continentis. ⁊ ſic propoſitio ē vr̄

UVA. BHSC. IyR_120_3

vera ꝙ oīs color in quolibet viſibili exñs non vr̃:niſi mediante luce.
¶In commen.76.⁊.79.eſt contradictio:q̃ in.76.d.ꝙ medium in ſono ē 24
aer:non aqua:ſed in.79.d.oppoſitum.¶Soluitur:in aqua non fit ſonꝰ cōmē.76.
realiter:ſicut fit in aere:ſed ſolum ſpiritualiter:⁊ ſic etiam intelligitur dcm̄ ⁊.79.
eius in cō.81.infra.in principio cōmenti. D
¶Dicit Commen.in.84.cō.aerem in aure ſemper moueri:⁊ tñ in.83.dixit 25
ipſum quieſcere.¶Soluit̃ in eodem.84.q̃ motus aeris exiſtētis in aure cōmē.84.
eſt motus ꝓprius.ſ; motus in aere extraneo:⁊ non organico ē motꝰ extra
neus:cū hoc igit̃ ꝙ talis aer organicus mouet̃ motu proprio ſtat ip̄m q̄e-
ſcere quiete oppoſita motui extraneo:ſic ſoluitur vt vides inſtantia. ſicut
etiā ignis in ſphera propria poteſt dici motꝰ:⁊ q̄ſcens diuerſimode.
¶In cō.91.dicitur.ꝙ non hr̃e pulmonē ſit cā remota nō reſpirandi. Et tñ 26
p̄mo poſterio.dr̃:ꝙ eſt cā propinqua.¶Soluit̃.dictū eius in poſterioribꝰ cōmē.91.
h; veritatē reſpectiue non abſolute:q̃ non habere pulmonem eſt cā ꝓpin-
qua reſpectu non aīalis:tñ ſimpl'r propinqua non eſt.
¶In cō.94.eſt contradictio ex vna parte:⁊ in prohemio meta. ex alia.Nā 27
hic videtur ſenſus tactus precedere alios ſenſus:⁊ per ꝯñs viſus:ibi vero com̄.94.
viſus alijs prefertur ſenſibus.¶Soluitur.priora gñatione via pfectiōis
poſteriora ſunt:ſic dicimus prioritatem tactus ad alios ſenſus eē priori-
tatem ſm ſubiectum ⁊ mām:ſed prioritas viſus ad tactū eſt prioritas ſoḟe⁊
finis.Et hoc etiam confirmat Cōmē.in.ij.de aīa.cō.77.vbi.d.ꝙ Ariſto.vr̃
ordinare conſiderationem de virtutibꝰ ſenſus ſm nobilitatem:non aūt ſ;
naturam:prius enim egit de viſu q̄ȝ de alijs:ſed Auic.6.naturaliū:ordina
uit talem conſiderationē ſm naturā:q̃ prius egit de tactu q̄ȝ de alijs:pro
hoc vide.ij.de gñatione ⁊ corruptione tex.cōmē.7.
¶In cōmē.97.dicitur.ꝙ raritas ignis eſt maxima.oppoſitū.4.ph.lxxij. 28 cōmē.97
vbi.d.ꝙ creſcit in infinitū.¶Soluit̃.eſt maxima ſm nām:prout conſeq̃tur
formā exñte in mā.terminatio em̄ eſt a forma:ſed ꝓut in mā abſolute ē in
infinitū tendit cū infinitudo ſit a mā.3.phy.67.
¶In cō.xcviij.⁊.cj.contradictio eſt:q̃ hic.d.ꝙ omnes ſenſus indigent me 29
dio:et guſtus ⁊ tactus:tamen de guſtu ⁊ tactu oppoſitū apparet in com.cj. cōmē.98.
¶Soluitur.ibi negat req̄ri mediū extrinſecū.⁊ hoc per ſe.nā in ſenſu ta-
ctus et guſtus non cōcurrit mediū extrinſecū per ſe:ſ; per accñs.vide pro
hoc com.cxv.ſecundi de aīa.Et ideo Cōmē.in p̄ncipio cō.cxvj.ſcdi de anīa
d.ꝙ.aer ⁊ aqua in talibꝰ ſenſibꝰ ſunt media ſi debent dici media:ex hoc em̄
apparet ꝙ illa non ſunt vere media:ſ; ſunt media per accñs:vt ipſe decla-
rauit in cō.cxv.⁊ eodem mō ſoluit̃ cōtradictio iudicis eius ſuper cō.libri
de ſenſu ⁊ ſenſato.vbi.d.ꝙ ſenſus tactus et guſtus non indigent medio.et E
tamen in hoc.xcviij.dicit.ꝙ indigent medio. ¶Soluitur.ibi negat tales
ſenſus indigere medio extrinſeco in ratione per ſe.et veri medij:hic ꝯcedit
eos indigere vero ⁊ per ſe medio intrinſeco:ſenſibile enim poſitum ſupra
ſenſum non cauſat ſenſationem ſm Ariſt.quicquid dicat auic.in hoc.
¶In cō.c.d.ꝙ amplitudo venarū ⁊ vaſrū anhelitus eſt pp neceſſitatem:⁊ 30
nō pp melius:oppoſitū in ſimili ſcribit̃ in.ij.ph.82.⁊.lxxxviij.contra anti- ꝯmē.100
quos:pondera.q̃ non aſſertiue:ſ; dubitatiue loquit̃ ⁊ cogita.
¶In cōmē.cviij.d.graue ⁊ leue eſſe ſbās:⁊ quinto meta.18.d.ꝙ ſunt quāti 31
tates:⁊ primo celi.17.d.ꝙ ſunt ſbē:etiā in.ij.de gñatione ⁊ corruptione:et ꝯmē.108.
vij.ph.xj.⁊.ij.de partibꝰ aīalium.cap.j.hr̃ ꝙ ſunt q̄litates:vide que ſcripſi
ſuper ſeptimo phy.in cō.11.Et ſi vis curioſus videre:vide Conciliatorem
in differentia.xlā.in tertio dicendorum. 32
¶In cōm̄.cvj.d.carnem eſſe medium:⁊ non inſtr̄m tactus:ſed in com.ſuper cōmē.116

UVA. BHSC. IyR_120_3

libro de ſenſu ⁊ ſenſato.et in.2.colliget.capi.de iuuamentis carnis:⁊ in capi.de iuuamento tactus.d.oppoſitum.vide Conciliatorē dfia.42.in tertio dicendorum.de hac materia:quia quando.d.Commen.quod caro eſt organum tactus intelligitur de carne cordis:quia in corde ſcōm p̄hm eſt radix iſtius ſenſus ⁊ organum quando.d.ꝙ eſt mediū loquit̃ de alia carne.Alij per carnem intelligunt carnem neruoſam eſſe tactus inſtrm:et ponunt neruos eſſe partiale inſtrm tactus:ſicut ipſemet Conciliator tenet.et huic opinioni fauere vr̃ Commen.ſcdo de anima.cō.108.vbi.d.quod tpe Ariſt.in quo ſcripſit librum de aialibus:non erāt noti nerui.ſed poſt anothomiam apparuit illud quod ſciuit Ariſto.ratione:ſciuit poſt ſenſu nam vult ꝙ p̄hs per illud quod eſt intus carnē itelligat neruū:et tale eſt organum tactus partiale:et iſta eſt via Auer.ſine dubio.Sed ſalua reuerentia Auer.eius poſitio non videt̃ eē de intētione.ariſ.Nā dr̃e ꝙ qn̄ Ariſt.cōpoſuit librū de partibus aialiū:in quo expreſſe ponit organū tact⁹ in corde eſſe:ſicut eſt videre in ſcdo lib.cap.x.Et in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.ꝙ tūc nō fuerūt cogniti ſibi nerui:qꝛ ſcīa ſectionis erat tūc ignota:iſtud in veritate eſſe vr̃ vnū magnū mendaciū.Nam p̄hs plerūqꝫ de neruis loqui vr̃ in libro illo:ſicut i.c.8.vbi agit de carne:⁊ de his que vice carnis habeant̃.et in libro de hiſtorijs animaliū.plerūqꝫ de neruoſa carne meminit.⁊.3.de natura animalium cap.5.Nec eſt veriſimile ꝙ tantus p̄hs:qui fuit ſolertiſſim⁹ nature rimator:librum illum ſine anothomia conſcriberet:quomodo enī de cordis ventriculis:deqꝫ alijs minutiſſimis membris conſcripſiſſet ita ſolerter:niſi proprijs oculis vidiſſet ſingula.Nerui autem non ſunt adeo minutiſſima corpora:quod propter ſui paruitatem non poſſent videri.

F — Digreſſio ꝯ Auerr.

G ¶Preterea ſnīa p̄hi fuit ſenſum tactus medietatem cōtrarietatum obtinere.Et ideo.d.in ſecundo de anima.in tex.cō.124.plante nō ſentiūt: quia non hn̄t medietatē:ſunt enim cōplexionis multū terreſtris.⁊.3.de anima.tex.cō.66.ait p̄hs.omnium enim tangibiliū tactus eſt:ſicut medietas et ſuſcepturus ſenſus.Non ſolum quecunqꝫ dr̃e terre ſunt.ſed calidi et frigidi:⁊ aliorum oium tangi poſſibilium:⁊ ꝓpter hoc oſſib⁹ ⁊ capillis:⁊ huiuſmodi partibus non ſentimus:qꝛ terree ſunt:⁊ plāte ēt ob hoc: neqꝫ ſenſum vnum habent:qꝛ terree ſunt.Arguitur ergo ſic.nerui ſunt terreſtris cōplexionis:ſicut omnes medici ⁊ p̄hi teſtant̃.ergo talibus non ſentimus:patet conſequentia qꝛ manēte cauſa manet effectus:quomodo ergo Auerro.exponit ꝙ illud quod eſt organum tactus eſt illud quod eſt intus.⁊ p illd quod eſt intus exponit neruum:cum nullo modo neruo ſentiamus.

H ¶Confirmatur auctoritate p̄hi que non recipit gloſam.p̄mo de aīa.lxxix.tex.in tranſlatione noſtra:ſcribit enim ibi p̄hs:quecūqꝫ enim inſunt i aialium corporibus ſimpliciter terre:vt oſſa nerui pili nihil ſentire videntur.Et hec idē hr̃ in tranſlatione Biſantij:quare dicendū eſt illud qd̄ intus eſt eſſe organū ſenſationis:⁊ tale eſt ipm cor:iſta eſt veritas:⁊ ita Simplicius ⁊ antiqui expoſuerunt locum illū:⁊ in hoc nolo cū auer.eſſe:qꝛ vt mihi vr̃ in hoc queſito dimiſit preceptorem ſuum:⁊ imitatus eſt potius medicos.Nam ſicut ſcribit p̄hs p̄mo ethicoꝝ.cap.7.ꝓ defenſione veritatis:etiā ꝓpria impugnare oportere ꝓſertim p̄hos magis exiſtimandū eſt:nā cū ābo amici ſint piū eſt veritatē in honore preferre:excuſare ipſum poſſum:de errore defendere non poſſum.Nam litera ſua in primo de anima non loquitur de neruis:ſed de oſſibus ſolum.Similiter ſermones medicorum in quibus etiam verſabatur:fecerunt ipſum a veritate deuiare:hec notauim⁹ hic propter errorem communem imponentium Ariſto.illud quod negat expreſſe:⁊ iſtud non prouenit niſi quia vident expoſitores:⁊ de tex.nihil.

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶In cōmen.cxxix.dicit.ꝙ demonſtratio illa phi fundat̃ ſuper ꝓpoſitiões 33
quarum vna eſt ꝙ omne quod ſentit animal:aut ſentit ipſum per conta= cōmē.129
ctum:aut mediante corpore extraneo.ſi iſta diſiunctiua datur per oppoſi
ta:ſequitur aliquam ſenſationem ſine contactu fieri:cuius oppoſitum pa=
tet.7.phyſi.tex.com.xij.vbi habetur ꝙ omnis alteratio perfectiua fit ꝑ cō=
tactum.ſi non datur per oppoſita non eſt diſiunctiua per Boetium in li=
bro diuiſionum. ¶Solnitur.per contactum intellexit mediū intraneū:et
ſic ſenſus eſt ꝙ omnis ſenſatio aut fit per medium intrinſecum:aut per me
dium extrinſecum.Ex iſta bene opponunt̃ ſicut vides.

¶In cō.133.d.priuationem eſſentialr̃ cognoſci:ſed ſupra.cōmē.120.dixit ꝙ 34
accidentaliter cognoſcitur.¶Soluitur ſupra dixit hoc cōparando ad ha cōmē.133.
bitum:hic vero dixit oppoſitum comparando ad potentiam.eadem enim
eſt potentia reſpectu priuationis et habitus eſſentialiter:licet habitus ꝑ ſe
cognoſcatur:⁊ priuatio illius habitus per accidens.

¶In eodem cōmen.d.Commentator.ꝙ id qđ inuenitur vni accidentali= 35
ter:inuenitur alij eſſentialiter.Uide oppoſitum.2.phyſic.commen.48. cōmē.133
¶Soluitur.ꝙ id quod eſt accidentaliter vni nature eſt eſſentiale alteri na
ture:ſed id quod eſt accidentale vni nature non poteſt eſſe eſſentiale alicu
ius eiuſdem rationis cum illa natura:primo mō intelligit̃ auctoritas Cō
mētatoris hic.ſcđo mō intelligit̃ auctoritas eiuſdē i.ij.ph.in cō .allegato.

¶In commen.134.d.cō.ꝙ virtus cōprehendens iſtum eſſe Socratē:aut
filium hominis eſt ſuperior virtute ſenſus.Huius oppoſitum ſcribit ipſe 36
in ſecundo de anima:in cōmē.63.vbi.d.ꝙ cogitatiua hoīs comprehendit cōmē.134
intentiones indiuiduales decem predicamentorum.Niſi eſſet quod dictū
eius hic intelligitur complectiue:ſed dictū eius ſupra in.63.intelligit̃ inī
tiatiue.Aut hic loquitur reſpectu ſenſus exterioris virtus iſta eſt ſuperior
qua comprehendimus ſubſtantiam aut relationem:et iſta virtus eſt cogi=
tatiua:et hoc non contradicit auer.in illo loco.

¶Ibidem Auer.habet ꝙ quando coniunguntur duo ſenſus ad iudican= 37
dum ſuper eandem rem ipſam eſſe eandem iudicium eſt vtriuſqꝫ ſenſus.⁊ cōm.134
non alterius tantum.Sed vide oppoſitum infra:commen.⁊ tex.cxlvj.
¶Soluitur.dictum eius hic procedit de initio ⁊ occaſione iudicij:ſ3 dictū
eius infra procedit de complemento iudicij:vnde ſenſus exteriores reſpe=
ctu ſenſus communis ſunt:ſicut teſtes qui examinantur a iudice qui d̃r au
dire iudicium vtriuſqꝫ partis:⁊ poſtea proferre ſententiam.

¶In commen.153.d.virtutē imaginatiuā diſtingui ab alijs virtutibus:in 38
com.xx.huius ſecundi.d.oppoſitum.¶Soluit̃.hic loquitur de ꝑfecta ima cōmē.153
ginatiua que eſt in determinata parte corporis:⁊ q̄ eſt non ſolū reſpectu
preſentis obiecti:verū etiam reſpectu abſentis.ſ3 ibi loquitur de imagina
tiua imperfecta:que ſolum in īperfectis animalibꝰ:⁊ ſolū circa p̄ſentia ob
iecta actum h3:que diſſeminata eſt per totū animalis corpus.

¶Ibidem.d.imaginatiuam differre ab intellectu ⁊ conſilio:quia imagi= 39
namur dum volumus.Sed fuit oppoſitum ꝙ hoc eſt nihil:quia a pari in cōmē.155
telligimus cum volumus.¶Soluit̃.bene intelligimus dum volumus :ſed
non intelligimus verū cū volumus:ſicut eſt de ſenſu ⁊ imaginatiua.

¶In tex.cō.156.ponuntur quatuor habitus:ſed oppoſitū h̃r.6.ethico.ca 40
pi.4.vbi ſex ponuntur habitus.Soluit̃:phs hic diſtinxit ſolum habitus ꝗ cōmē.156.
noti erant ab antiquis vſqꝫ ad ſua tempora:ſed in.6.ethicorum enumerat
oēs habitus quos ipſe ex puris naturalibus nouit.

¶In eodem commento dicitur ſenſus eſſe veros in maiori parte. Et ta= 41
men oppoſitum dixit ſupra in.152.vbi habetur ꝙ ſunt ſemper veri.¶Sol cōmē.156

UVA. BHSC. IyR_120_3

nitur.ſupra loquebaẗ de ſenſu:vt moueẗ a ſenſibili:hic vero loquiẗ vt et ſe componit.Sed cõtra.nam ẽt ſenſus vt moueẗ a ſenſibili non eſt ſemꝑ verus ſed frequẽter:ſicut ptꝫ.ij.de aĩa.cõ.63.Et ideo forte ſumpſit ſemper ſupra.i.in maiori ꝑte.vel ſi vis ꝙ ly ſemper ſumaẗ:vt diſtinguiẗ contra frequenter.dicas ꝙ illud eſt verũ ſeruatis illis trib⁹ conditionibus poſitis a Themiſtio in.4.de aĩa.ſuper tex.63.⁊ auer.ſeipm gloſat cõſimiliter.4.meta.cõ.26.vbi hꝫ hec verba.cõprehenſio aũt que fit vno ſenſu:⁊ vno modo ſenſus:⁊ in eadẽ diſpõne eſt vera ſemper:hec de ſcdo dicta ſufficiant.

¶Concordantie Auerrois ſuper tertio de anima.

1 Auerrois commento.5.vbi reprehendit alexandrũ qui ſicut ſibi imponit poſuit intellectum materialem cauſatum ex mixtione elementoꝝ:et vl'r omnes alias virtutes anime dicit.ꝙ hoc eſt contra ariſt.qꝛ ſnĩa ariſtot.fuit primas perfectiones anime eſſe a motore extrinſeco.Sꝫ ipſe non recordaẗ ſuimet ſuper.7.meta.cõmẽ.31.vbi reprehendit auic.ponentem datorem formarum.Et Themiſtium ponentem motorem extrinſecum reſpectu animaliũ ex putrefactione generatoꝝ. ¶Soluitur.memini me diffuſe dixiſſe de hac mã ſuꝑ qõne noſtra de ſpecieb⁹ intelligibilibus:ſed pro nunc dico ꝙ via auic.⁊ via alexandri ſunt due vie extreme:ſed via auer.eſt media:⁊ partim diſcrepat ab vtroqꝫ:et partim cum vtroqꝫ conuenit.auic.ponebat ſicut plato in ſimili dicebat quod motor ſeparatus erat cauſa adequata productionis formarum.vnde Commen.ibi contra eos.d.ꝙ ſi ita eſſet non opus eſſet materia in generatione:nam materia eſt ex qua fit aliquid inexiſtente:ſi autem tales forme non educunẗ de potentia mãe:ſed total'r ſunt ab extrinſeco:vñ ſm ipſum ꝙ mã ſuperfluat qꝛ ſequitur ex poſitione tales formas eſſe per ſe ſubſiſtẽtes.alexander ꝓ

A videtur eſſe in alio extremo:vt ſibi imponit Cõmẽ.qꝛ ipſe voluit aĩam intellectiuam hoĩs ⁊ aĩas brutoꝝ:⁊ vniuerſal'r oẽs mãles formas eſſe cauſatas ex diuerſa mixtione elementorum tanq̃ ex cã adequata:ſicut eſt de q̃litatibus ſecundis:vt eſt color ⁊ ſuppoſitio que cauſantur ex primis qualitatibus elementorum.vñ.d.Cõmẽta.ꝙ iſta poſitio eſt quaſi poſitio negãtium agens:⁊ concedentium mãm tantũ.⁊ ſunt illi qui ponũt caſuꝫ:ſicut patet.ij.phy.ſed via auer.eſt in medio:qꝛ ipſe tenet ꝙ forme iſte aĩatorum ſicut eſt aĩa cognitiua hoĩs ⁊ omnes inferiores aĩe ſunt educte de potentia materie:non tñ inſequunẗ mixtionẽ elemẽtorum tanq̃ cãꝫ effectiuã adequatam:immo elemẽtoꝝ mixtio concurrit in genere cãe mãlis:ſed illd qd ↄcurrit effectiue eſt virtus informatiua exñs in ſemine:⁊ eſt motor extrinſecus qui eſt intelligẽtia ſeparata:a qua rememoratur talis virtus:⁊ ita

2 Cõmẽtator mediũ tenẽs extrema dimiſit:ſibi ipſi non obuiando.

Cõmẽ.5. ¶In eodem cõ.5.ſcribit Cõmẽtator reddẽs cãm:quare ex intellectu ⁊ intelligibili fit maxime vnũ.d.qꝛ illud quod fit ex eis non eſt aliud ab eis:ſicut eſt compoſitum ex materia ⁊ forma:videẗ velle cõpoſitum ſubſtãtiale

B dicere tertiã entitatem realiter diſtinctã a partibus.Cuius tamen oppoſitum videẗ ſentire primo phyſi.xvij.¶Soluitur.ibi a me:⁊ illuc vide dico enim quod ibi loquitur de toto integrali vt patet in litera:ſed de compoſito ſubſtãtiali nõ poſſum videre quõ nõ habeat aliquã vnitatẽ per ſe ⁊ entitatẽ diſtinctã ab entitate partiũ.Dicãt alij quicqd velint dico ꝙ mens Auer.eſt iſta:ſicut ibi late ꝓbatum eſt.

3 ¶In eodem commento diciẗ ꝙ in corporibus celeſtib⁹ nõ ſunt plura in-

Cõmẽ.5. diuidua in eadem ſpecie oppoſitum videẗ.ij.celi.cõmẽ.59.vbi ponit om-

C nia corpora celeſtia eſſe eiuſdem ſpeciei.¶Soluitur.multotiens dixi tibi

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſpeciem aliam vniuocam: aliam analogam eſſe: ſicut eſt de genere ⁊ differē
tijs: ſic in ꝓpoſito negat hic in corporibus celeſtibus eſſe plura indiuidua in
vna ſpecie vniuoce dicta: cōcedit tñ in talibus eſſe plura indiuidua in ſpe=
cie analogice dicta que eſt ſm prius ⁊ poſterius.
¶In eodem commē.5. ſuperius vbi iam diximus in ſolutiōe ſecunde que= 4
ſtionis ipſe declarans quō ex intellectu ⁊ intelligibili fiat maxime vnū: dicit Cōmē.5.
quia nō fit aliud ab eis: ſicut eſt in cōpoſitis ex materia ⁊ forma. Sʒ huius
oppoſitum ſentire videtur.12.meta.cō.51. vbi hʒ ꝙ in ſolo intellectu diui=
no intelligibile ⁊ intellectum vnum ſunt. Dico quicquid dicant moderni/
ꝙ intellectus Auerrois iſte eſt: ꝙ ex intelligibili ⁊ intellectu fit maxime vnū
quia eſſe intelligibilis ⁊ eſſe intellectus ſunt vnum ⁊ fiunt vnum. Nā quid
melius ꝙ̃ Auerroim per Auerroim interpretari? Dicit ſeipſum declaran=
do.12.meta.cō.39. intellectum cum intelligitur fit idem cum eo.ſ. cum intel
lectu. Et ſubdit. ⁊ intellectus eſt illud quod intelligitur. Et propter hoc di
cit ꝙ intellectus ſit res intellecta. Et hoc eſt conſonum vie ariſtotelice: naʒ
ipſe.3. de anima. habet ꝙ anima eſt quodammodo omnia.37. Cognitum
enim fit vnum cum potentia cognoſcente: ⁊ eſſe rei cognite: vt ſic eſt eſſe rei
cognoſcentis. Iſta igitur idētitas vniuerſaliter reperitur in omni potētia
cognoſcente: ⁊ quanto potētia cognoſcens abſtractior fuerit: tanto maior
eſt idētitas cogniti cum natura que cognoſcit. Et ſuprema virtus abſtra=
cta a materia ⁊ a qualibet imperfectione eſt intellectus primi entis. Hinc
eſt ꝙ ibi intellectus ⁊ res intellecta ſunt idē omnibus modis ſm viā auer.
vnde cum res intellecta ibi ſit diuina eſſentia in qua eſt omnis perfectio:
omnis bonitas ſine aliqua dependentia vel potentia: vel quaſi potentia:
illic eſt mare indeficiens bonitatum ⁊ perfectionum: inde ſparguntur flu=
mina ⁊ riuuli entibus ſm ꝙ vniuſcuiuſqʒ diſpoſitio requirit. Et hoc eſt ꝙ
dixit ariſto. in primo celi. in tex.com.100. Ideo intellectus diuinus eſſen=
tiam diuinam aſpiciens omnia videt: quia videt illud quod ē omnia emi D
nenter. nam videt illud quod eſt ens per eſſentiam. nil aliud videt ſcdm
auer. perfidum: niſi ſuam eſſentiam: ſicut inquit ipſe.12.meta.com.51. ſi qs
cognoſceret naturam caliditatis exiſtentis in igne: non diceretur ignora
re naturam caliditatis in alijs rebus calidis: vnde quarto phyſicorum cō
mento.102. dicit. Si illud quod eſt calidum ſimpliciter eſt ignis ſimplici=
ter: illud quod eſt aliquod calidum eſt aliquis ignis. Sic cum deus ſit ens
per eſſentiam: alia entia ſunt entia ꝑ participationem: alia entia aliquid
diuinitatis participant: ſicut patet etiam.2. de anima.tex.cō.34.⁊.2.ce.te.
com.64. ⁊ primo phy.81. Solum igitur in intellectu primi intellectus in=
telligibile eſt idem ſimpliciter ⁊ omnibus modis: quia ibi eſt entitas per
eſſentiam ſolum ⁊ in nullo alio intellectu: quia in alijs eſt participatio en
titatis: ⁊ non eſt fontalis plenitudo. Solum enim vnum eſt ens ſimplici=
ter perfectum: ⁊ illud deus eſt.5.metaphy.comen.21. Noluit igitur Com
menta. abſolute ꝙ intelligibile non fiat idem cum intellectu in alijs intel=
ligentijs: ſed voluit ꝙ omnimoda ⁊ ſimplex idētitas non eſt niſi in ſolo pri=
mo intellu. Et ideo dixit.12.metaphy.51. ꝙ deus intelligit entia eo modo
quo non eſt fas homini: immo eo modo quo nullus aliꝰ intellꝰ ea poteſt
intelligere: diſputatiōe tertia ſolutione.18. dubij contra Algazelem in li=
bro deſtructionum. Et ideo fuit opinio eius: ſicut ibi patet ꝙ in alijs intel
lectibus citra primum quilibet intelligit aliquid extra ſe: vnde intellectus
ſecunde intelligentie intelligit primum extra ſe: quia ipſa prima intelligē=
tia non eminenter continet in eſſentia ſecūde: ſʒ potius ecōtrā. Et qꝛ ſcda
intelligētia eminenter continet poſteriores: immo omnia alia dicimus ꝙ

UVA. BHSC. IyR_120_3

non intelligit ea ſm ipſum extra ſe:qꝛ vidēdo ſeipſam videt illud qđ eſt oīa infra ipſam.Et iō voluit ſolū primū intellectū eſſe incauſatū in quo intelligibile ꝛ intellectus ſunt idē per eſſentiā oībus modis:ſed in alijs intellectibus ex parte eſt idētitas:ꝛ ex pte diuerſitas:ex parte eſt actualitas: ꝛ ex pte
E potētialitas:ſicut infra declarabim⁹ magis.Nota iſta qꝛ multi criſtato capite nō potuerūt aſcendere ad hoc:vt intelligerent qūo ex intellectu ꝛ intelligibili nō fit aliud:ſicut ex mā ꝛ forma:ꝛ qūo ſolū in primo intellectu eſt verū oībus modis:ꝛ in alijs ſm quid:ꝛ hoc reſpectu primi:qꝛ igitur mā nunꝗ̄ fit forma:neqꝫ forma vnꝗ̄ fit mā:ſed ex mā ꝛ forma fit aliud : qđ non eſt neqꝫ mā neqꝫ forma.Et iſtud eſt cōpoſitū ex materia ꝛ forma:ꝛ qꝛ intelligibile fit intellectus ꝛ intellectus fit intelligibile:iō nō fit aliud ab eis : iō fit maxime vnū ex eis.Et lꝫ in oī intellectu locū habeat ſimplr de ſolo intellectu verificatur oībus modis.Et hoc declarabitur ſtatim quando declarabimus qūo in oībus intelligētijs eſt potentia citra primam.

Côme.5. 5 F ¶In eodem cōmento.5.eſt cōtradictio:qꝛ dicit intellectū agentem eſſe quaſi formā:ꝛ intellectū paſſiuū eſſe quaſi materiā.ſed oppoſitū ſcribit ipſe.12. meta.cō.17.d.vbi.ꝙ intellect⁹ poſſis reſpectu intellect⁹ agentis eſt quaſi locus eius:nō quaſi materia.¶Soluit.in materia due ſunt cōditiones. vna ꝙ de potentia eius forma materialis deducatur ad actū. Et quantum ad iſtam condictonem reſpiciēs dixit Cōmentatoꝛ in.12. meta.in cō.17.ꝙ eſt locus non materia intellectus poſſis reſpectu agentis intellectus.Nam intellectus agens nō eſt eductus de potentia intellectus poſſis:alia eſt conditio materie ꝙ ipſa ſit informabilis per formam ꝛ perfectibilis per eam.Et quantū ad iſtam cōditionē intellectus poſſis hꝫ rōnem quaſi materie: non materie que formā mediantibus demenſionibus ꝛ qualitatibus recipit: ſꝫ hꝫ ꝓportionē materie abſtracte:que cōparata ad ſuū actū eſt ſicut potentia.nā via eius fuit ex intellectu poteſtatis.Et ex intellectu agente vnā intelligentiam reſultare ꝗ̄ merito intellectus poſſibilis paſſiua eſt ꝛ receptiua:ſed merito intellectus agentis eſt productiua.

Côme.5. 6 G ¶In eodē cō.in ſolōne tertie qōnis.d.Nullam formā liberatam eſſe a potentia niſi primā formā:ꝛ ꝑ ꝯñs in oībus intelligentijs circa primā aliqua eſt potentia.huiꝰ tñ oppoſitū hr̄.3.phy.32.vbi dr̄ ꝙ in eternis non differt poſſe ab eſſe.ꝛ.12.met.cō.30.vbi dr̄ ꝙ in ente eterno nulla eſt potētia oīno. Et idē hr̄ ibidem.35.41.ꝛ.44.ꝛ.1.celi.32.33.ꝛ.34.vbi hr̄ ꝙ in ente eterno poſſitas eſt neceſſitas.¶Soluit.potētia duplex pro nunc. quedā realis et phyſica:ꝛ iſta ſemꝑ cū actu hꝫ cōpoſitionē facere:alia eſt potentia ꝗ̄ nihil reale dicit:ꝛ iſta cōi vocabulo potentia logica nuncupaṫ.Dico aūt potētiā logicā ens rōnis ꝑ actū collatiuū intellect⁹ cauſatū ex nō repugnātia terminoꝝ ſm ꝙ non repugnāt.Dico nūc quālibet intelligentiā citra primam duplr̄ cōſiderari poſſe.Et ſub rōne generis:ꝛ ſub rōne ſpēi. nā intelligētia ſaturni pōt cōcipi:ꝛ inꝗ̄tum ens:ꝛ inꝗ̄tū tale ens. Si aūt conſiderata fuerit inꝗ̄tum ens eſt:nō repugnat ſibi ꝙ maioꝛē ꝑfectionē habeat: ꝗ̄ ſit illa quā actu poſſidet:qꝛ ſi ſibi latitudo maioꝛis ꝑfectionis repugnaret inꝗ̄tū ens:ita ꝙ ratio formalis entitatis eſt ꝑciſa cā iſtius repugnātie:tūc cuilibꝫ
H enti iſtud repugnaret:ꝛ ꝑ ꝯñs primo enti qđ falſum eſt ꝛ impoſſe:ꝛ eſt ſile:ſi talpe repugnaret viſio inꝗ̄tum animal:tunc cuilibet aīali repugnaret.Et iō ſub rōne generis ſcđa intelligētia potentiā ꝛ priuationē aliquā includit que tñ nihil reale.d.ſed ſolū nō repugnantiā. Si aūt cōſiderata fuerit ſub rōne ſpēi:inꝗ̄tum.ſ.eſt tale ens in tali gradu entitatis ordinatum : ſic ſm phos omnis ꝑfectio apta nata ſibi cōpetere ſub rōne qua talis ab eterno ſibi lucet.Et ſm hunc ſenſum dixerūt in eternis nō differre potentiā ab actu.

UVA. BHSC. IyR_120_3

Et qꝛ ſola pꝛima intelligentia hꝫ oēm perfectionē poſſibilē reperiri in habitu entis:icū ſit rectiꝰ entitas ꝙ ens:vt videbimꝰ ſtatī:inde eſt ꝙ in ea nulla eſt potētia:nec ratione generis:nec rōne ſpeciei:oēs aūt citra pꝛimā pꝛiuate ſunt gradu aliquo entitatis ꝛ bonitatis ſub ratione entis:nulla autē ſub rōne talis entis potētiā aliquā hꝫ ſub rōne qua talis:ſic igit̃ applica ſingula ſingulis:ꝛ ſolue ꝛ cōcoꝛda ea q̄ in apparentia diſſonare videntur.

¶Ibidem dicit Auer.ꝙ ſolum in pꝛima intelligētia quiditas ꝛ eſſentia idē ſunt:in alijs autem differt quiditas ab eſſentia.Sed huius oppoſitum nos inuenimus in.3.de anima.t.cōm.9.vbi abſolute phs in abſtractis videtur vlr̃ concedere quiditatem ꝛ eſſentiam idem eſſe:ꝛ.7.meta.tex.com.41.hoc idē habet̃.Debes ſcire pro ſolōne Auer.voluiſſe quiditatē ꝛ eſſentiā nō eē nomina ſynonyma:qꝛ talia ſm ipſum nō vſitant̃ in doctrina dēmōſtratiua:niſi foꝛte ad exponendū:tñ in pꝛeſenti loco diſtinguunt̃:qꝛ ſub pꝛopꝛijs rationibꝰ ſumunt̃:vnde ſcias quiditatē eſſe abſtractius ꝙ ſit eſſentia:vnde quiditas ſolū actū dicit:ꝛ ab actu nomen quiditatis eſt deriuatū.vnde ſꝫ ipſum.7.metaphy.21.ꝛ.34.tota quiditas eſt a foꝛma.Eſſentia aūt eſt maioꝛis ambitus:qꝛ cōpetere poteſt:ꝛ entibus in actu:ꝛ entibus in potentia. Et ideo ſm pꝛincipia ipſius habemus concedere materiā eſſentiā eſſe: ſeu nām q̄ditatē vero minime:ſilr̃ habemus cōcedere materiā eſſe de eſſentia cōpoſiti:nō habemꝰ aūt ꝯcedere māꝫ eſſe de q̄ditate cōpoſiti.vnde pꝛimo phy.cō.5.in fine cōmēti.dicit̃ ꝙ materia ꝛ foꝛma ſunt partes qualitatiue.i. ptes eſſentiales cōpoſiti:nō tñ tam materia ꝙ foꝛma ſunt ptes q̄ditatis cōpoſiti:ſed tota cōpoſiti q̄ditas foꝛma eſt:illud igit̃ qđ in rebꝰ iſtis ex mā ꝛ foꝛma cōpoſitis facit q̄ditatē ab eſſentia differre eſt materia q̄ eſt radix potētialitatis:ſic pariformiter manuducā intellectū tuū a ſili ꝓcedēdo vt intelligas quō ſolū in pꝛima intelligētia eſt q̄ditas ꝛ eſſentia vnū ꝛ idē oibꝰ modis:reuoca in memoꝛia ea q̄ pauloāte dixi.vꝫ ꝙ ſola pꝛima intelligētia ꝛ ſub ratiōe gn̄is:ꝛ ſub ratione ſpēi ꝯſiderata eſt actus puriſſimꝰ: oēs alie citra pmā aliquā potētiā hn̄t:ſaltē ſub rōne gn̄is:qꝛ igit̃ ratio in rebꝰ mālibus p quā q̄ditas ab eſſentia differebat:erat potētia annexa cū actu. Si 3 igit̃ in pmo ſit actꝰ ſine potētia ſolū ſequit̃ ibi ſolū q̄ditatē ꝛ eſſentiā idem eſſe.In alijs aūt cū ſit cōpoſitio ex actu ꝛ potētia:nō ſicut ex poſitiuo:ꝛ poſitiuo:ſed ſicut ex poſitiuo ꝛ ꝑuatino:vt ſupꝛa declaratū fuit:ꝛ longe ante nos ſubtiliſſimꝰ doctoꝛ in octaua diſtin.pꝛimi.q.2. pulcherrime declarauit ſequit̃ ergo ꝙ in talibꝰ q̄ditas ꝛ eſſentia quoquo modo:vt.d. Cōmēta. idem non ſunt: ſed intellectus ſubtilizans dubitare poſſet ꝓꝑ quid dixit: 2 quoquo mō non ſunt idem.¶Soluitur.in rebus cōpoſitis ex materia ꝛ foꝛma ſimplr̃:ꝛ ſine additione aliqua.cōcedendū eſt quiditatem ꝛ eſſentiā nō eadē eſſe.Sed in intelligentijs circa pꝛimā abſolute illud non concedit Cōmentatoꝛ:ſed cū ly quoquo mō que eſt dictio diſtractiua.Et rō eſt iſta:quia in iſtis inferioꝛibus eſt vera cōpoſitio ex potentia vera reali ꝛ foꝛma: ꝛ in talibus ſequit̃ ꝙ eſſentia ꝛ q̄ditas non ſunt idem ſimplr̃: ſed in abſtractis: qꝛ ibi non eſt phyſica potētia:ſed logica tm̄:que eſt ens rōnis:pꝛo tāto dixit ꝙ quoquo modo in eis quiditas ꝛ eſſentia non ſunt idem. Dixit etiam quoquo mō:qꝛ in talibus non eſt potētia:niſi ſub rōne generis non ſub rōne ſpeciei:ꝛ ideo aliquo mō in eis q̄ditas ꝛ eſſentia idem ſunt:ꝛ aliquo mō non idē:ſed in rebus materialibus tam ſub rōne generis ꝙ ſub ratiōe ſpēi quiditas ꝛ eſſentia non ſunt idem.Et qꝛ in ſolo pꝛimo ente vt diximꝰ quiditas ꝛ eſſentia idē ſunt:iō dixit Auer.in lib.deſtructio deſtructionū.diſpu. 6.in ſolutione.6.dubij.ꝙ pꝛima cā eſt quiditas abſoluta.ꝛ oia alia entia q̄ditatem habent.Ex his applica ꝛ ſolue.

Cōmē.5 7

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cōm.20. ¶In cō.20.d.Auer.ꝙ intellect⁹ in potētia prius applicatur nobis ꝗ agēs
8 huius oppoſitū patuit com.18.ꝛ.36.niſi eſſet. ꝙ intellectus poſſibilis eſt
prioꝛ origine:ſed intellectus agens eſt prioꝛ prioꝛitate ꝑfectionis:aut ali-
ter cū intellecto que ſit in nobis duplex ſit:ꝛ ꝑ intellectum ſpeculatiuū ꝛ ꝑ
intellectū adeptū intellectus poſſibilis quo ad primā intellectionē ꝑcedit
intellectū agentē quo ad ſcdam:qꝛ ſcda primaꝫ ſupponit.3.de aīa.36.ꝫ vt
dictum eſt:ſcda longe ꝑfectioꝛ ſit prima ſm ipm.

Cōm.26. ¶In cōmento.26.dr ꝙ formatio intellectus eſt ſemꝑ vera.Sed oppoſitum
9 habetur in cōmē.21.vbi dicitur ꝙ formatio intellectus nō eſt vera neqꝫ fal-
ſa.Debes ſcire ꝙ Cōmētatoꝛ ꝑ formationē hic intellexit primā operationē
intellectus:qua q̇ditas ipſa ſimplex in ſe apprehendit̄ ꝑ intellectū:ꝛqꝛ q̇di-
tas ipſa forma eſt:iō ab ipſa formatio dicitur:aut qꝛ itellectio talis mediā-
te ſpecie fit:que apud arabes etiam forma nūcupatur:ſicut alꝭ declarauī.
Circa aūt talē intellectionē diſtinguendum eſt:nā aut illud qđ apprehen-
ditur eſt cōceptus ſimpliciter ſimplex:ꝛ talis in ſe cōſideratus nō hꝫ aliq̇d
per qđ poſſit ſciri:ꝛ aliquid per qđ poſſit ignoꝛari:ꝛ circa talem nulla pōt
eſſe deceptio in intellectu:imo ibi veritas eſt:talis aūt veritas in ꝑ̇ma opa-
tione intellectus conſiſtens nō eſt formalis veritas:q̄ ſcꝫ in cōpoſitione vł
in diuiſione cōſiſtat:ſed ſolū cōſiſtit in hoc ꝙ obiectū ita ſe offerat potētie
M cognoſcenti ſicuti ipſum eſt in ſe.ſi.aūt conceptus fuerit ſimplex qui ſim-
plici actu intelligentie cōcipi poſſit:ſit tñ cōceptus ille reſolubilis in quid
ꝛ in quale.in talibus pōt cōtingere falſitas virtualis:puta ſi intelligeretur
hō irrōnalis:ꝛ de hoc loquebat̄ phs.5.meta.t.cō.34.. qñ dicebat ꝙ falſa in
ſe rō nullius eſt ſimplr̄ ratio.Ibi eñ eſt falſitas virtualis:virtualē aūt falſi-
tatē appello:quādo obiectū cōcipit̄ in actu ſimplicis intelligentie ſub aliq̄
ratione ſibi repugnāte.Sed quādo eſſet copula formalis:tunc etiā eſſet fal-
ſitas formalis.Ad propoſitum ergo prima operatio intellect⁹ eſt ſemꝑ ve-
ra ſeruatis illis conditionibus:ꝛ veritas illa cōſiſtit in hoc ꝙ obiectuꝫ ita
preſentet ſe intellectui ſicuti eſt:veritas eñ eſt adequatio rei ad intellectuꝫ
qñ aūt dixit Cōmē.ꝙ nō eſt vera neqꝫ falſa:intellexit de veritate ꝛ falſitate:
q̄ in compoſitione ꝛ diuiſione conſiſtit:quia talia ſolum in ſecunda intelle-
ctus operatione habent fieri.

Cōm.27. ¶In com.27.hꝫ Auer.ꝙ ſcia in potētia generatur a ſcia in actu.Sed hu⁹
10 oppoſitum hꝫ.3.de aīa.cōmento.5.in ſolutione tertie qōnis.vbi habet hoc
pro inconuenienti:qꝛ tunc ſcia que eſt in magiſtro eſſet generans ſcientiam
que eſt in diſcipulo:ſicut ignis generat alium ignem ſibi ſimilem.Debes
ſcire ꝙ Auer.hanc ꝯñam ꝛ rōnem accepit a The.ſuper.3. de aīa.ca.32.ꝛ.33.
Themiſtius aūt vr̄ deduxiſſe illud ex ſnīa Plōnis.inquit eñ cap.32.Quod
ſi cui extrema opinio incredēda videatur:omnes homines qui ex actu ꝛ po-
tentia conditi dicimur ad vnicum intellectum agentē referri vñ conſiſtim⁹
ſumuſqꝫ homines.Nihil eſt:q̄obrem auerſari abſterrerī ue debeat:vñ eniꝫ
cōmunes ille animi cōceptiones prenotioneſqꝫ communes omnibus habe-
rentur:vñ ingenita illa impreſſaqꝫ omnium mentibus primoꝛuꝫ notitia cō-
ſtituiſſet nā duce:nulla rōne:nulla doctrina:vñ poſtremo intelligere mutuo
ꝛ intelligi viciſſim poſſemus:niſi vnus ſingulariſqꝫ intellectus fuiſſet:quē
N cōem oēs homines haberemus.Quocirca veriſſime illud apud Platonem
legitur.Niſi inquit hoībus cōia eſſent multa:ſed propriū quid aut impro-
miſcuū contineret̄ in ſingulis:nō eſſet admodū facile oſtendere ꝛ ſignifi-
care alteri voluntatē ſuā:hec ille.Nos aūt alꝭ declarauimus Platonis au-
ctoritatem non procedere de intellectus vnitate:cū totum ſtudiuꝫ academi-
coꝛuꝫ ſit in plurificatione ꝛ imoꝛtalitate animarū humanarū:ſed illō dictū

UVA. BHSC. IyR_120_3

platonis erat pp ideas ponendas:nam niſi eſſet vna communis idea in q̄
homines conuenirent:nō facile alter alteri ſuos conceptus poſſet exprime
re.Iſta aūt rō Themiſtij ⁊ Auerrois vt al's deduxi:multas hʒ inſtantias:ſʒ
quicquid ſit pro nunc dico ẜm ipſum:ſciam non poſſe generari a ſcia:ſicut
ignis generatur ab igne:hoc aūt ſequitur ẜm ponentes pluralitatem intel
lectus:vt ipſe opinatur:qd̄ quō declaratur non eſt p̄ntis negocij: ſi qua tñ
eſt decl'o vide que.d.Themiſtius:⁊ iſto mō negauit ipſe generari ſciam a
ſcia.Tamē ꝙ ſcia abſolute alia via non poſſit generari quantum ad indi-
uiduum nullibi ipſe dixit hoc:immo p̄ns cōmentum eſt cōtra illos q̄ tenent
noſtrum ſcire eſſe reminiſci ẜm Auerroē.ſed videāt queſo cōmentū ſcd̄m p̄-
mi poſterioꝝ ⁊ cōmētum.48.⁊.49.primi meta.⁊.7.meta.com.58. ⁊ in fine
ſcd̄i poſterioꝝ.⁊ in cōmento ſup libro de ſenſu ⁊ ſenſato in colūna tertia.⁊
3.de aīa.cōmē.5.⁊.20.⁊.6.ethicoꝝ.cap.4. ⁊ tunc videbunt vtrum iſta fue-
rit opinio Auer.necne Iſta voluimus notare:ne verboſitas aliquorum mē
tem Auer.peruerteret. Cōm.29.
¶In cōmēto.29.habetur ꝙ delectatio nō eſt in intellectu. Sed huius op- 11
poſitum habetur.12.meta.⁊.com.39.¶Soluit.in intellectu nō eſt delecta-
tio eiuſdē rōnis cū illa q̄ eſt in ſenſu:ſed bene alterius rōnis pōt delectatio
eſſe:vide Themiſtiū in.3.de aīa.cap.47.⁊ intelliges hoc. Com.29.
¶In eodem cōmento fuit oppoſitum nobis: nā ibi.d. Cōmētator ꝙ pro- 12
priū appetitus ſenſitiui ⁊ deſiderij ſenſibilis eſt cum preſentia obiecti ſen-
ſati.econtra aūt eſt de appetitu intellectuali.Sed huiꝰ oppoſitū inducebat
de aīalibꝰ pfectis:qꝛ talia hn̄t imaginationem ⁊ deſiderium reſpectu abſen
tiū ſenſatoꝝ:ſicut pꝫ.2.de aīa.156.⁊.20.Nec valet ſi dicatur ꝙ ibi loquit
de imaginatione:non aūt de deſiderio:nā deſideriuʒ conſequitur imagina
tionem:ſicut vmbra conſequitur corpus.¶Soluit.iſta differentia intelli-
gitur cum preciſione:ſicut dicitur in ſimili de vl'i ⁊ ſingulari: vt ſunt obie-
cta ſenſus ⁊ intellectus.
¶In commēto.33.dicit Cōmentator ꝙ cogitatiua non cōponit intelligibi Com.33.
lia ſingularia.Huius oppoſitū pꝫ in hoc tertio commento.22.⁊.xx. Confir 13
mat.qꝛ cogitatiua apparet intellectꝰ particularis:eo qꝛ hō p ipſum parti- O
cul'r diſcurret.¶Soluit dictū Cōmētatoris hic.itelligit ſano modo: ⁊ ſen
ſus eſt iſte:cogitatiua nō componit ſingularia.i. terminos ſimplices: qui
tñ vl'es ſunt:qꝛ hoc ptinet ad intellectū qui eſt ſuperior cogitatiua. ſingu-
lare hic non ſumit vt diſtinguit ɔtra vl'e:vt intelligit contradicēs. Sed vt
diſtinguit contra compoſitum.
¶Dicit commēto.34.ꝙ bonū ⁊ malum verū ⁊ falſum ſunt in eodem gn̄e. Com.34.
Sed oppoſitū huius pꝫ.6.meta.tex.com.vltimi.vbi hʒ ꝙ bonum ⁊ maluʒ 14
ſunt in rebus:ſed verū ⁊ falſum ſunt in intellectu.¶Soluit.ꝙ bonū ⁊ malū P
dupl'r pn̄t ſumi.vno modo vt mouēt in gn̄e cauſe efficientis: alio modo vt
mouēt in gn̄e cauſe finalis:ſi primo modo ſic bonū ⁊ malū:ſunt ī aīa ſicut
verū ⁊ falſum:⁊ ſic ſunt in eodē gn̄e:qꝛ vtrūqꝫ eſt cognitio.nā.xij.met.com.
36.balneū in aīa mouet vt efficiēs.⁊ Balneū extra aīam mouet vt finis:⁊ iō
ſi conſiderent vt mouent in ratione finis:ſic hn̄t eſſe in rebus: de hoc tñ la-
tius dicemus in commēto vltimo.6.meta.
¶Auerrois com.35.in recitando opinionē Themiſtij.d.ꝙ ponēdo intelle Com.36.
ctum abſtractū:tūc hoc verū eſt ꝙ id qd̄ eſt magis viſibile magis compꝛehē 15
ditur.Sed oppm̄ huius pꝫ.ij.meta.com.pmo.¶Soluit.dictū eiꝰ hic intel Q
ligitur ſic.ꝙ ſi intell's abſtractus intelligit res materiales īpfectas: multo-
magis aptus eſt itelligere res abſtractas pfectas: hoc tñ non eſt ſibi facile
ſed difficile:⁊ ita dixit.ij.meta.com.pmo.ꝙ exēplū illud phi de viſu noctue

UVA. BHSC. IyR_120_3

reſpcũ luminis diei nō oñdit impoſſibilitatē:ſed difficultatez:dico ꝑ locũ a minori ꝙ ſi intellect⁹ iſta imꝑfectiora intelligit:multomagis apt⁹ eſt intelligere res ipſo ꝑfectiores:ſicut deus eſt ⁊ abſtracte ſbe: hoc tñ nō eſt ſibi facile:ſꝫ laborioſuꝫ ꝓpter ipm in cognitiōe nr̃a naturali depēdere a ſenſatſ.

cōmē. 36. ¶In eodē cō.3 .in illa pte i qua reprehēdit Alex.vr̃ hr̃e pro incōueniēti ꝙ
16 eternũ in ſua actiōe indigeat aliquo corruptibili:ita ꝙ ex eis fiat vna actio Sed huius oppoſitũ ptꝫ.3.de aīa.com.18.de intellectu agente ⁊ phãtaſmate.ſimiliter.7.met.cō.21.⁊.2.phyſi.tex.cō.26.vbi dicitur ꝙ ſol ⁊ homo generant hoiem. ¶Soluit. Cōmētator negat eternũ nō poſſe cōiungi corruptibili eo modo quo Alex.ponebat:qꝛ ſicut ſibi imponit Auer.ipſe Alexã. tenuit intellectũ poſſibilē eſſe gñabilē ⁊ corruptibilē : ⁊ poſuit intellectum
R agētem abſtractũ eſſe qui apud Alex.deus eſt:⁊ dixit ꝙ in copulatione intellectus adepti deus vniebatur formaliter intellectui poſſibili:hoc aũt nō pōt intelligere Cōmētator:nam ſi aliquod abſtractũ informaret corruptibile aliquo mō a corruptibili depēderet: ⁊ ideo caueãt qui ad intētionem eius tenēt aiam intellectiuam dare eſſe formaliter homini. illud autem qđ de phantaſmate ⁊ hoie allegabat nihil mouet:tum quia phantaſma nō eſt materia intellectus agētis:nec virtus informatiua hois eſt materia reſpectu ſolis in hominis productione:ſicut intellectus poſſibilis erat materia ſm Alexã.reſpectu intellectus agentis in copulatione:tum ēt qꝛ phãtaſma Sortis ⁊ platonis nō eſt primũ inſtrumētum intellectus agētis:ſed ſecundarium ⁊ extraneum quoquo mō:ſicut ptꝫ.3.de aīa.ſ.19.⁊.20. commētis. Nam ſicut dicit Auicē.ſpēs eſt in prima intētione nature non indiuiduũ niſi per accidens.Et ita dicēdum puto de ſole ⁊ homine: ſed de hoc latius vide.8.phy.cō.15.vbi declaratur quomodo nouitas ſit in effectu deriuata a voluntate antiqua:⁊ quomodo non.

cōmē. 36. ¶In eodē commēto.3 .in illa parte in qua ponit opinionez ſuã.d.ꝙ intel
17 lectus in habitu eſt per quē extrahimus intellecta.Huius tñ oppoſitũ ſupra dixerat cōtra Alexandrum hoc idem opinãtem.¶Soluitur ibidem vbi cōtra Alexãdrum arguit ⁊ cōtra Auēpace : ibi enim dicit. ⁊ etiã quomodo attribuitur actio ꝓpria intellectui que eſt facere intellecta intellectui generabili ⁊ corruptibili.ſ.que eſt in habitu.Niſi quis ponat ꝙ intellectus qui eſt in habitu ſit intellectus agens compoſitus cũ intellectu materiali:vt.d. Themiſtius:aut ponat ꝙ forma poſtrema nobis qua abſtrahimus intellecta:⁊ intelligimus ea eſt compoſita ex intellectu in habitu ⁊ intellectu agēte:vt Alexander ⁊ Auēpace ponũt : ſicut nos etiam reputamus eſſe apparens ex ſermone Ariſt.in intellectu in habitu: ergo nō diſcordat ab Alexãdro:niſi ꝓ quãto ponebat intellectum materialem qui eſt pars ipſius eſſe corruptibilem:nō autem in modo ponendi.

cōmē. 51. ¶Dicit Auer.commēto.51.ꝙ bonum actuale cōe omnibus eſt laudabile.
18 Oppoſitum primo ethicorũ.cap.16.¶Soluitur.ſumitur laudabile ethicorum primo ſtrictius ꝙ̃ hic:qꝛ ibi ſumitur vt diſtinguitur cōtra honorabile hic autem lato vocabulo ſumptum eſt.

cōmē.66. ¶In commēto.66.d.Cōmētator ꝙ tactus comprehēdit ſenſibile ſuum ſi
19 ne medio. huius tamē oppoſitum patet.2.de aīa. commēto.107.108.115. ¶Soluitur.tactus quãtum eſt merito receptionis nō indiget medio : ſꝫ ꝑ accñs ⁊ merito cōtractus nihil prohibet ipſum medio indigere.

¶Concordãtie ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato.

Scribit Cōmētator ſuper cōmēto libri de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ virtutes diuerſificantur adinuicem ſm fortitudinem ⁊ remiſſionem. Uide oppoſitum huius.7.phyſico.commento.20. ad finem commenti.

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶ Soluitur. non rōne sui (q2 in indiuiſibili cōſiſtunt) diuerſitas virtutum S
eſt: ſʒ eſt merito diſpōnuʒ ⁊ merito sui inſtrumēti: ſicut pʒ pri͂o de aia. tex.
cō. 65. vbi dr̄. ſi ſenex accipiat oculū iuuenis: videbit vtiq̄ vt iuuenis.

¶ Cōcordantie Auer. ſup p̄mo capl'o de ſb͞a orbis.

Dicit Auerrois in primo capite de ſubſtātia orbis: q̄ vnū compoſituʒ habere niſi vnā formā eſt impoſſibile. Huius oppoſitum pʒ ab ipſo in. 3. celi. cōmēto. 67. vbi ponit plures formas elementoꝝ in eodem remanere. ¶ Solutur. ipſe ſentit loquēdo de formis ſubſtātialibus perfectis ⁊ totalibus q̄ in vno compoſito nō eſt niſi vna tātum: nam cum illa conſtituat rem in actu ſimpliciter quelibet ſuperueniens eſſet accn̄s: fallit autem de formis que nō ſunt vere ſb͞e: ſed ſunt quaſi medie inter ſubſtātiā ⁊ accn̄tia: quales ſunt forme elemētoꝝ apud ipſum: ⁊ iō caueāt ponentes formā corporeitatis in via eius: ⁊ multomagis caueāt tenentes in via eius animā intellectiuā eſſe formā vere informātem: q2 iſta nūq̄ fuit opinio eius. Et ſi veritas ſit iſta vt catholice confitemur. T

¶ potentia eſt differētia ſubſtātialis materie. d. Cōmentator in eodē commento. Sed huius oppoſitum patet primo phyſi. cōmento. 70. vide primo phyſi. cōmento allegato: q2 ibi diffuſe diximus. V

¶ Super ſecūdo capitulo de ſb͞a orbis.

In ſc͞do capitulo. d. Cōmen. q̄ celū indiget aīa mouēte ipſum in loco ⁊ virtute mouente ipſuʒ ſemper. Sed huius opp̄m patet. 1. 2. celi. com. 6. ¶ Solutur. negatur. 2. celi. t. c. 6. celū habere animā qualē antiq̄ ponebāt: q2 crediderūt permanētiam illius aīati corporis eē eiuſdē rōnis cū iſtis que ſunt hic: nō negatur tn̄ celuʒ animatū eē pro q̄to hʒ p̄ncipium ſeparatū a quo mouet̄: ⁊ p q̄d appetit: ſicut pʒ primo capl'o de ſb͞a orbis: in fine: vbi dr̄. ⁊ nō fuit celū dictū habere animā. Et hoc eſt rōnabile: nā vt ſcribit Cōmen. 8. phy. cōmē. pri͂o. principiū motus de oībus mobilib9 eſt: ſicut anima de rebus viuis: ⁊ hoc non intelligūt moderni qui ponūt intelligentiā ꝑ celū aiare: q2 nō poſſunt eleuare imaginatiuā ſupra cogitatiuam. X

¶ Ibidem Commentator dicit q̄ celum de ſe habet finitatem ſue actionis. Huius tn̄ oppoſitum patet ab ipſo in. 3. capl'o huius vbi dr̄. q̄ celum recipit actionum infinitatē: ſimiliter cōtradicit illi q̄d immediate dixerat: ⁊ eſt q̄ celum eſt ſimplex: ⁊ ideo non hʒ potētiam ad corruptionem. ¶ Solutur. celū reſpectu motus localis de ſe finitatē hʒ: q2 pōt quieſcere ſi pro orbe tm̄ ſumatur celum: nā infinitas motus eius totaliter eſt ab extrinſeco motore celum reſpectu ſui eſſe non habet principium intrinſecum per quod poſſit nō eſſe: ſicut ſunt iſta generabilia: q2 tale principiū eſt materia prima: bene tn̄ celum habet principiū extrinſecū dans ſibi permanētiā eternam ⁊ conſeruans ipſum in ſuis diſpoſitionibus neceſſariis: ⁊ ſi tale principium non eēt ita eſſet de ſubſtātia celi inquit cōmentator hic: ſicut eſt de eius motu ⁊ eſt locus iſte expreſſus contra Gregorium ariminēſem qui voluit eterna ⁊ neceſſaria non habere cauſam efficientem: celum igitur bene poteſt recipere actionem infinitā: cuʒ eternum ſit: ſicut dr̄. 3. cap. de ſb͞a orbis. ſed cauſa effectiua ſui perpetui motus non eſt ipſum: ſed eſt abſtractum principium: ſic igitur mens Auerrois ſibi concordat. Y

¶ Super tertio capitulo.

Dicit Cōmentator in. 3. capl'o de ſb͞a orbis. q̄ celum eſt ſubiectū tantū non materia. Huius opppoſitū pʒ. 9. meta. cōmento. 17. ¶ Solutur. nomē materie q̄nq̄ diſtinguitur cōtra formā: ⁊ q̄nq̄ diſtinguitur cōtra ſb͞m. Et primo quidem modo ſumpſit Auer. ix. met. commē. 17. quādo dixit nihil phibet vt celū ſit materia: ſed prohibet vt ſit forma. Et ratio huius Z

UVA. BHSC. IyR_120_3

eſt:qꝛ.2. de gñatione.53.textu.materie eſt moueri ⁊ pati:forme vero agere ⁊ mouere:qꝛ igitur celũ mouetur:ideo põt habere rõnem materie:vt ex eo ⁊ intelligẽtia fit vt vnuz motũ ex ſe:qꝛ oẽ tale ex duabus naturis cõponitur ſcz nã cauſante motũ:que habet modũ forme:⁊ ex natura recipiẽte motuz que eſt natura p modũ materie:ſicut ptz in p̃io caplo hui⁹:⁊ ex hoc ptz error multorũ Auerroiſtarũ qui vidẽtes ꝙ Cõmẽtator tenet celũ ſecluſa intelligẽtia nõ eſſe cõpoſitũ ex materia ⁊ forma:crediderũt celũ eſſe formam ſimplicẽ de intẽtione eius:⁊ hoc nũꝙ̃.d.Auer.bene dixit vltimo capitulo de ſubſtãtia orbis.ꝙ mediat inter purã potentiã ⁊ actum purũ:nũꝙ̃ tamẽ abſolute dixit celũ actum aut formã eſſe. Sed bene qñ celũ cõparatum ad iſta inferiora dicitur quaſi forma:ſicut ptz primo celi cõmento.24.⁊ ſcd̃o de generatione ⁊ corruptione.tex.cõmenti.59.vbi dicit̃ ꝙ forma ⁊ finis in terminis oĩum.Si autẽ materia ſumatur:vt diſtinguitur cõtra obiectũ ſic celũ verius dicitur ſubiectũ ꝙ̃ materia:qꝛ materia iſto modo vt cõtra ſbm diſtinguitur:dicit carentiã forme cum aptitudine ad illã:ſicut pulchre declarat Themiſtius primo phyſi.in digreſſione propria quã facit de potentia materie:⁊ qꝛ celum non habet potentiam ad eſſe:ideo verius ſubiectuz dicitur ꝙ̃ materia:⁊ ſic loquutus eſt Cõmentator hic dum dixit celũ ſubiectum eſſe non materiam.

¶Super vltimo caplo de ſb̃a orbis.

In vltimo capitulo de ſubſtãtia orbis.d.Cõmẽtator ꝙ corpora celeſtia ſunt diuerſarũ ſpecierum. Oppoſitum huius ptz ſcd̃o celi.cõmẽ.39.⁊.40.¶Soluitur.duplex ſpẽs.analoga ⁊ vniuoca:vt ſepe diximus:corpora celeſtia ſunt eiuſdẽ ſpẽi analogice:non ſunt eiuſdem ſpeciei vniuoce:ſed vt ſic ſunt diuerſarũ ſpecierum.

¶Cõcordãtie Auer.ſup metaphy.Ariſt.⁊ p̃io ſup primo libro.

Cõmẽ.1. Aggrediamur nunc obſecro dicta Auer.in metaphyſicis.inquit ipſe cõmento primo pri
1 mi metaph.ꝙ materia nõ vere generatur neq̃ corrumpitur.
huius aũt oppoſitũ meminimus nos legiſſe ſuper p̃io phy.cõmen.60. ¶Soluitur.materia vere generatur ⁊ vere corrumpitur ſubiectiue:motus enim eſt in moto ⁊ non in motore:⁊ quia ſubiectũ generationis ⁊ corruptionis eſt materia:propterea dici
A mus nos ipſam vere generari ⁊ vere corrumpi quia:ſcz ſubiectũ eſt. Materia nõ vere generatur neq̃ vere corrumpitur tanq̃ generatiõis aut corruptionis terminis. Primo modo loquitur primo phyſi.cõ.60.ſicut ipſe ſeipſum ibi declarat. Secũdo modo loquitur hic:⁊ etiã loquutus eſt phs p̃io phyſi.tex.cõmẽ.?2. Dicãt alij quicquid velint.diſtinctio vera eſt in ſe:nec aliter dicta Auerrois adinuicem cõciliari poſſunt.

Cõmẽ.3. ¶In cõmento tertio p̃mi huius:dicit Auer.ꝙ forma hominis nõ eſt ho
2 mo. Huius oppoſituz ptz per ipſum.7.meta.34.⁊.21. Dico ꝙ ſolo patet ex cõmento.21.ſeptimi metaphyſice:qꝛ ibi dicitur ꝙ homo poteſt dupliciter ſumi.vno modo pro ſui quiditate:⁊ cum ſua quiditas ſit ſua forma.nã materia nec eſt proprie quiditas:nec quiditatis eſt pars:ſic forma hominis homo dici poteſt: ſi autem homo ſumatur pro eſſentia hominis que q̃ cõpoſita eſt ex materia ⁊ forma:ſic hominis forma nõ eſt homo:quia forma eſt altera pars eſſentie hominis:⁊ altera eſt materia.etenim materia ⁊ forma ſunt partes eſſentiales compoſiti:ſicut patet primo phyſi.cõmento.5.⁊.7.meta.37.⁊ ideo refert dicere in via Auer.aliquid eſſe de eſſentia alicuius:⁊ aliquid eſſe de quiditate illius:ſicut ſupra declaraui in tertio dc aia ſuper commento primo.quiditas eſt quid magis abſtractuz quaz eſſentia

UVA. BHSC. IyR_120_3

Conſimiliter materia bene dicitur eſſentia quedaꝫ aut natura quiditas: B
tamen proprie loquendo dici non debet: ſed ſi quandoqꝫ dicitur ſumit pro
eſſentia: ⁊ ideo aliquid poteſt eſſe de eſſentia: quod tamen non erit de qui-
ditate illius: ſed ſolum vehiculum quiditatis: ⁊ tale eſt materia ſecundum
ipſum: ⁊ per iſtam diſtinctionem ſoluuntur omnia argumenta Subtilis do-
ctoris in .7. meta. ⁊ in tertio ſententiarum diſtinctione .xvij. queſtione vni-
ca: ſi bene aduertis: ⁊ etiaꝫ per iſtam diſtinctionem ſoluitur contradictio:
quia forma hominis eſt homo vno modo: ⁊ forma hominis non eſt homo
alio modo. vide cōmentuꝫ .21. ſeptimi meta. ⁊ intelliges totum: quod dixi-
mus eſſe de intentione Auerrois.

¶In cōmēto .12. videtur ponere formas mixtorum diſtinctas eſſe a formis cōmē. 12.
elementoruꝫ: ⁊ per conſequens ponit pluralitatem formarum. Huius ta- 3
men oppoſitū patet primo capitulo de ſubſtantia orbis. Solutionē quere
ibideꝫ. nā ſuper illo loco diffuſe dixi.

¶Raritas ⁊ denſitas ſꝫ Auer. 15. cōmento primi metaphyſi. ſunt de predi-
cato ſitus. huius tñ oppoſitū dicitur .7. phyſi. cōmento .15. vbi dicitur qđ Com. xv.
ſunt qualitates: ⁊ .4. phyſi. cōmento .84. vbi dicitur: ꝙ ſunt quantitates. 4

¶Soluitur. ſupra .4. phyſi. 84. dixi de hoc. ⁊ ēt .7. phy. 15. non oportet igi- C
tur tertio repetere. non te pigeat reuoluere chartas.

¶In eodeꝫ cōmento .15. dicitur ꝙ impoſſibile eſt vt ideꝫ recipiat paſſionē cōmē. 15.
⁊ tranſmutetur de contrario in contrarium. huius tamen inſtantia patet 5
primo phyſi. 63. de materia prima: ⁊ primo de ſubſtantia orbis. ⁊ in cōplu- D
ribus alijs locis. ¶Soluitur. intelligitur dictum eius de ente in actu non
de ente in pura potentia: ſicut eſt prima materia. Nam ſi ens in actu in-
quantum in actu idem manens mutaretur de contrario in contrariū: tunc
ſimul ⁊ ſemel eſſet in actu ⁊ in potentia reſpectu eiuſdē: quod non capit in-
tellectus philoſophorum.

¶In commento .17. dicit ex ſententia Alexandri genus a materia differre. Cō. xvij.
Huius tñ oppoſituꝫ videtur. decimo met. tex. cōmen. 24. ¶Soluitur. genꝰ 6
non eſt vera materia: vt dicit cōmentator hic: qꝛ materia talis non eſt actꝰ E
aliquis: nec actuꝫ habens: neqꝫ vniuerſaleꝫ: neqꝫ particulareꝫ: ſed eſt pura
potentia: ⁊ ideo caueant ponentes formā corporis ſubſtantie materie pri-
me coeternam eſſe: tunc eniꝫ materia eſſet corpus aliquaꝫ formaꝫ vniuerſa-
lē hñs: ⁊ ita nulla eſſet differentia quā ponit Auerrois hic: inter genus et
materiam. Genus enim non dicit puram potentiam: ſicut prima materia: ⁊
per hoc a materia differt. nec dicit vltimum actum non contrahibilem per
alium actum quiditatiuum: ſicut differentia ſpecifica dicit. Sed d. quandā
formaꝫ generaleꝫ: que mediat inter puram potentiam ⁊ actum completuꝫ
qualis eſt vltima differentia. ⁊ ideo genus poteſt predicari: non auteꝫ ma-
teria: quia predicatum vt dicunt logici habet modum forme: ⁊ quia genus
aliquam formā dicit: non autē materia. inde eſt ꝙ illud predicatuꝫ eſſe po-
teſt: illud vero minime. Tamen licet genus vera materia nō ſit: tñ eſt mate-
rie proportionale: ſicut dicit Porphyrius capitulo de differentia: naꝫ quē- F
admoduꝫ ex materia ⁊ forma fit vnum per ſe compoſitum: ſic ex genere et
differentia fit per ſe vna ſpecies: ⁊ quia ſicut materia in phyſica cōpoſitio-
ne contrahitur qualificatur ⁊ perficitur per formas: ⁊ ſubſternitur forme tāqꝫ
ſubiectum: ſicut genus perficitur contrahitur ⁊ actuatur per differentias ⁊
ſubſternitur eis: ſicut perfectibile ad perficiēs: ⁊ ſicut ſubiectū ad formaꝫ:
⁊ inde fuit ꝙ modus predicandi generis fuit in quid: ⁊ modus predican-
di differentie fuit quale: quia genus predicatur per modum per ſe ſtantis:
differentia autem per modum informantis: ⁊ alteri adiacentis: et per mo-

UVA. BHSC. IyR_120_3

dum qualificantis predicatur: ⁊ ideo genus in quid: ⁊ dr̄ia predicatur in
6 quale. ¶ Solutio ergo contradictionis ſtat in hoc puncto. genus nō eſt vera materia. genus tn̄ eſt materie ſimile.

¶ Uniuerſale intellectū: inquit Cōmentator commento. 28. primi meta. eſt
Cō. xxviij prius ſm cām: eo ꝙ eſt ſub eo. Huius tn̄ oppoſitū ptz primo de aīa com. 8.
7 ¶ Soluitur. iſtud dictum procedit de vniuerſali platonico: qđ erat per ſe
h exiſtens ſeparatū a ſingularibus: ſed dictum primi de aīa cōmen. 8. locum habet de vli Ariſtotelico: ſicut ptz etiam. 12. meta. commē. 4. vbi dr̄ ꝙ vlia apud Ariſt. ſunt collecta ex ſingularibus ab intellectu qui accipit inter ea ſimilitudinem: ⁊ facit ea intentionē vnam.

¶ In cōmento. 39. dicitur ꝙ nil mediat inter materiale ⁊ abſtractū. Oppoſi
cōmē. xix. tum ptz. 2. phy. tex. cō. 26. de forma hois vltima. ¶ Soluitur. auctoritas eius
8 ſic intelligitur: nulla natura eſt in re extra que non ſit: aut a materia ſepa
3 rata: aut in materia immerſa. De forma autē hois vltima nō dicimus ipaz mediā eſſe p abnegationem vtriuſqꝫ extremi: ſed dr̄ media ſm ſimilitudinē ⁊ ſm cōparationem: nā pro quāto in aliquo cōuenit cum formis materialibus: materialis eſſe videtur: pro quāto ratio: cōuenit cū abſtractis: aliquo modo abſtracta eſt: ⁊ ideo forte dixit Themi. ſcientiā de anima mathematicam eſſe ſciam ⁊ mediā: ſicut etiā nos superiori anno. 1506. declarauimus pulchrum: dum librum de anima intepretaremur.

cōmē. 50. ¶ In cōmē. 50. ſcribitur antiquos quatuor cauſas cognouiſſe. Huius op
9 poſituz patet ſcđo phyſi. cōmen. 9. vbi dicitur eos ignoraſſe formā. Solui
2 tur. hoc habet locum de antiquis qui fuerunt Ariſto. tempore: ⁊ ita gloſat Commen. hic ꝑpoſitionem iſtam. Sed ſcđo phyſi. commen. 9. loquitur de aliis antiquis qui longe ante tempora Ariſtote. de cauſis rerum diſputabant: illi enim ſolummateriam cognouerunt: phīa enim balbutiendo incepit: ſicut dicitur in hoc primo. Et ideo diſtingue tēpora ⁊ concorda oēs ſcripturas: ſicut inquit diuus Hieronymus.

¶ Concordantie Auer. ſuper ſcđo metaph.

Cōmē. 1. Auerrois in cōmen. primi ſcđi meta. facit iſtam ꝯn̄am: ꝙ ſi intellectus noſter nō intelligeret abſtractas ſubſtātias: tunc aliquid
1 natura feciſſet fruſtra: qꝛ feciſſet illud qđ eſt in ſe naturaliter intellectuz: nō intellectū ab alio. Sed oppoſitum huius ſequitur ex dictis eius. ſeptimo meta. cō. 58. vbi dicit hec verba: eſſentie rerum intelligibilium ſunt exiſten
M tes licet non intelligantur. Confirmantur auctoritate eiuſdem ibidem cō. 46. ſubſtātie ſunt ſube: lz non diffiniantur: non eñ diuerſantur in ſuis ſubſtantiis quando diffiniuntur ⁊ quando non diffiniūtur: ſicut eſt diſpoſitio in viſibilibus: qm̄ ipſa non ſunt minus viſibilia qn̄ videntur: ꝙ quādo nō videntur. Et confirmatur. nam phs ſcđo de anima. tex. cō. 142. reprehendit antiquos opināntes ſenſibile ⁊ ſenſum eſſe relatiua ſimpliciter: qꝛ tunc nullus eſſet actu color ſine viſu. ſed idem eſt iudiciū de ſenſibili reſpectu ſenſus: ⁊ de intelligibili reſpectu intellectus. tertio de anima. tex. commen. 3. ſicut ergo ſenſibile non hz eſſe per ſenſum: ſic nec intelligibile per intellectū. Et cōfirmatur. qꝛ intelligibile intellectū natura precedit: prius autem in
R quantum prius non dependet in eſſe a poſteriori. ¶ Preterea. Ratio auer. vt. d. ſanctus doctor hic. ⁊ doctor ſubtilis in ſcđo meta. q. 3. videtur peccare per fallaciam conſequētis: qꝛ arguit ſic: ſi ſubſtātie abſtracte non ſunt intelligibiles ab intellectu noſtro: ergo a nullo: ac ſi ſic argueretur hoc nullus homo currit: ergo nullū aīal currit. Preterea peccat ſcđo in hoc quod ipſe dicit ꝙ eſſent fruſtra. Sed hoc non procedit: qꝛ fruſtra vt dicitur ſcđo phy. eſt quando aliquid eſt reſpectu alicuius finis quem non includit. Manifeſtum eſt

UVA. BHSC. IyR_120_3

ſtum eſt aũt ꝙ finis intelligentiarum non eſt vt a noſtro intellectu intelli- O
gantur: quare multipliciter peccat ratio Auer. ſicut vides. ¶ Soluitur. mul digreſſio
ti modernorũ laborauerunt in deducendo ꝯñtiam iſtam Auerro. vt talia ꝓ defen-
incõuenientia euitaret: ⁊ quia dicta eorum vana ſunt. ideo, pono modũ ſm ſiõe auer.
quẽ Cõmen. in via ſua hʒ defendi. Dico ꝙ ſm ipſum in tertio de anima. in ſm ſua fũ
infinitis locis ꝙ intellectus noſter cum ſit virtus ſeparata a materia eſt to- damenta
tius entis: ⁊ iſta fuit prima ratio phĩ ad ꝓbandum immãlitatem eius: naʒ
materia eſt ſicut opacitas quedam obtenebrãs lucem: ⁊ ideo quãto virtus
aliqua fuerit magis immerſa materie: tãto magis eſt a cognitione deficiẽs
⁊ per ꝯñs quãto magis ad imaterialitatẽ accedit: tanto magis ad cognitio
nẽ tendit: ⁊ ideo non incõuenienter dictum eſt quãlibet intelligẽtiam, eſſe
plenam formis: pro quanto quelibet intelligẽtia cum ſit a materia ſepara
ta eſt omniũ cogitatiua: qđ quõ cõtingat nõ eſt preſentis negocij. ¶ Auer.
igitur ſermo ſicut mihi videtur innititur huic fundamento: naʒ ſi ſubſtan-
tiarum abſtractarũ ⁊ cognitio noſtro intellectui repugnaret: aut hoc eſſet
inquantũ materialis: aut inquãtũ humanus: aut inquantũ abſtractus: et
inquantũ intellectus eſt. non inquantũ mãlis eſt: q2 demõſtratũ eſt in ter
tio de anima. ſm ipſum: ꝙ intellectus eſt virtus abſtracta a materia. Nec
inquantum humanus: q2 vt humanus põt intelligere res materiales: que
ſunt potentia intellecte: ergo multo magis poterit intelligere abſtracta: q̃
ſunt actu intellecta: licet non ita faciliter. Nã ſicut dicit Cõmẽ. cõ. 36. ſup
tertio de anima. vbi examinat dictũ Themi. ſi poſuerimus ꝙ intellectus
materialis non eſt admixtus materie: tunc ille ſermo erit verus. ſ. ꝙ illud P
quod eſt magis viſibile magis comprehenditur: qm̃ qđ comprehendit mi
nus perfectum ex eis comprehendentibus que non ſunt admixta materie:
neceſſe eſt vt comprehendat perfectius: ⁊ non econtra. Et cõfirmatur: quia
aliter deſideriũ naturale eſſet ad impoſſibile: nam ſi intellectui humano in
quantũ humanus eſt repugnet abſtractorum cognitio: cum homo natura
liter ad talem cognitionem inclinetur teſte phõ in prohemio meta. ſequit̃
ergo tale deſiderium ad impoſſibile ferri. Nec valet ſi dicatur talem cogni
tionem eſſe poſſibilem pro alio ſtatu: quia lʒ ita ſit ex parte rei: tamen apđ
Ariſto. non inuenitur aliquis locus in quo ponat aliuʒ ſtatũ: immo oppo
ſitũ poteſt colligi ex dictis eius in primo ⁊ decimo ethicorum. vbi ponit ꝙ
felicitas mortuis cõtingere non poteſt. Relinquitur igitur ꝙ ſi intellectui
noſtro talis intellectio repugnaret: ꝙ hoc eſſet inquantũ abſtractus: ⁊ in-
quantũ intellectus eſt: ſed quod repugnat intellectui inquantum intelle-
ctus eſt: illud repugnat cuilibet intellectui. ſequitur ergo ꝙ ſi ſubſtantie
abſtracte a noſtro intellectu non eſſent intelligibiles: ꝙ a nullo intellectu
eſſent intelligibiles: nam in his que ſunt eiuſdem nature: aut vniuoce: aut
analogice quicquid per ſe repugnat alicui ratione nature: repugnat om-
nibus exiſtentibus ſub illa natura: ſicut per oppoſitum: ſi quid per ſe com
petit alicui rõne nature per ſe: competit omnibus illius nature. 2. celi. 59. ⁊
iſta ratio Commen. eſt a ſigno non eſt a cauſa: ſi bene aduertis. ⁊ ex hoc ẽt
ſequitur per locum a ſigno: ꝙ tunc natura feciſſet aliquid ocioſum: naʒ cũ
eſſe ſubſtantiarũ ſeparatarum ſit vita intellectualis. 12. meta. 39. Si a ſe nõ
intelligerentur fruſtra eſſent: q2 fruſtra eſt eſſentia que caret propria ope-
ratione: modo ſubſtantia intellectualis non habet aliquam operationem
inſequentem formã materialem inquantũ materialis eſt: vt calefacere inſe
quitur calorem: nec operationes anime vegetatiue: aut ſenſitiue: nec etiaʒ
intellectiue: vt diximus in deducendo. Forte dices ꝙ adhuc haberent ope
rationem: que eſt ſm locũ mouere. Sʒ contra motio preſupponit in intelli Q

UVA. BHSC. IyR_120_3

gētijs ipſum intelligere ⁊ velle.12.meta.cō.36.ſi igitur intelligere carerent:
carerent ⁊ mouere ipſo:⁊ ita eſſent fruſtra:quia cū ſint naturaliter intelle-
cte ⁊ a nullo ſint intellecte:carerēt ergo ſua naturali operatione:ergo ocio
ſe eſſent in natura:ſicut diximus.⁊ omnia iſta ſequuntur a ſigno non a cā:
⁊ ſic ſicut vides tolluntur oīa argumenta latinoꝝ contra Auer. ¶Ad cō
tradictionis aūt formam ſoluentes dicimus rerū eſſentias poſſe exiſtere:
eſto ꝙ non intelligantur loquendo de eſſentijs rerum in quibus ſuum eſſe
non eſt ſuum intelligere:ſed tale intelligere eſt ſibi aduentitium ⁊ extraneū
ſicut accidit lapidi ꝙ fit intellectus ⁊ habeat eſſe cognitū :ſed in eſſentijs
rerū quarū eſſe eſt ſuū intelligere in talibus fallit propoſitio Auerro.ſicut
eſt in propoſito de abſtractis ſubſtantijs:ſi enim tales non eſſent actu intel
ligentes ⁊ intellecte tales non eſſent:quia ſuum eſſe eſt ſuum intelligere:et
econtra ſm philoſophos:modo autem iſtud ſequitur ex hypotheſi data:
vt deduximus per locum a ſigno:non autem a cauſa.
Cōmē.11. ¶In commen.11.Auerro.videtur ponere diſſolutionem fieri a priori ad
2 poſterius.Oppoſitum autem videtur dicere ipſemet in commento.23.ſe-
ptimi metaph.magna fuit queſtio de hac materia apud Pluſqꝫ Commen-
tato.ſuper primo tegni:⁊ Conciliatorem in differentia.8.⁊ omnes ſequa-
ces an reſolutiua via fieret ab effectu ad cauſam:an econtra:⁊ Pluſqꝫ Com
men.voluit ꝙ fieret a cauſa ſuper effectum.Conciliator autem voluit ⁊ om
nes moderni ꝙ fieret oppoſito modo.Nos autem in hac materia median
do dicimus compoſitionem ⁊ reſolutionem dupliciter fieri poſſe:vno mo-
do ſm ratione:⁊ alio modo ſm nām:⁊ tūc dicimus ꝙ reſolutio que fit ſm
rationem ꝓcedit a cauſa ſuper effectū:vnde The.primo poſte.analeticoꝝ.
cap.26.inquit reſoluere appello vera cōclone poſita cauſas ex quibus con
fecta eſt cōclo exquirere:⁊ illud maximo argumento eſt.nam liber poſterio
rum reſolutorius apparet eo quia de poſteriori reſolutione agitur in eo:
R que eſt penes materiā neceſſariam:talis autem reſolutio eſt circa demon-
ſtratione:que eſt ibi ſubiectum.demonſtratio autē de qua agitur ibi prin
cipaliter eſt demonſtratio ſimplr:q̄ a cā ſuper effectū ꝓcedit:quia ꝑ illam
acquiritur ſcire ſimplr diffinitū in illo libro:nō aūt per demſtratione.q2.q2
illa non facit ſcire ſimplr:ſed ſm quid:nā ſcire ſimplr eſt rem per cām co-
gnoſcere:⁊ qm̄ illius eſt cauſa:⁊ ꝙ impoſſibile eſt aliter hre.Quia igit̄ reſo
lutio illa:que ſm rationis diſcurſuꝫ penes cauſas attēditur ſupra effectus
ſequitur ergo Pluſqꝫ Commen.rectius ſentire in hoc qꝫ moderni:ſcire em̄
reſolutorie aliquem effectum ⁊ intelligere: eſt cum cognouerimus cauſas
eius ſimplices ⁊ principia prima.vſqꝫ ad elementa:vt dicitur primo phyſi.
tex.cō.primi.Et hoc etiā Auer.cōfirmat in preſenti loco:quando dixit ꝙ ſi
poſtremū non fuerit ⁊ prius ſit non pōt fieri ſuā diſſōnem:que per diſſolu-
tionem habetur.Et cōfirmatur.nam clarū eſt ꝙ in mathematicis ſcientijs
eſt maxima certitudo per reſolutionē:pꝫ aūt ꝙ ibi nō fit demōſtratio quia:
⁊ per ꝯñs reſolutio ſm rōnem non fit ab effectu ad cauſam:ſed potius ecō-
tra.Et iſtud apud me non eſt dubium:dicant alij quicquid velint : alia eſt
reſolutio que fit ſecundum naturam:⁊ talis fit ab effectu ad cauſam natu-
ra enim reſoluit mixta in quatuor elementa.⁊ elementa in mām et formā:
de iſta reſolutione loquitur Cōmen.7.meta.cō.23.q2 ibi loquitur de diſ-
ſolutione:que fit attendendo penes illud qđ eſt a natura:non aūt a rōne.
Et iſtius etiā ſententie eſt beatus doctor in.7.meta.in expoſitione ſecundi
Com.16. textus:ſicut videre potes ibi euidenter.
3 ¶In cōmē.16.dicitur ꝙ mathematice demonſtrationes ſunt in primo or
dine certitudinis:⁊ naturales ſequuntur eas in hoc.huius oppoſitū dicit̄

UVA. BHSC. IyR_120_3

pꝛimo de aīa tex.cō.pꝛimi:vbi dicit ꝙ ſcia de aīa excedit oēs alias ſciētias
nobilitate ſubiecti:⁊ certitudine demonſtrationis pꝛeter diuinam.¶Sol- S
uitur.multe ſunt ⁊ varie expoſitiones illius loci ſicut noſti:ſed illud quod
nobis videtur eſſe dicendū pꝛo nunc:eſt iſtud qđ notat hic Cōmenta.in cō
men.iſto:dicit eñi ꝙ in eadē ſcientia ſi diuerſatur certitudo ſm magis ⁊ mi
nus:multo magis diuerſat̃ in diuerſis ſcientijs ſm genus:pꝛo quo debes
ſcire:vt ſcribit Cōmenta.pꝛimo celi.cōmen.xxij.qm̃ autē differētes ſunt de-
mōſtrationes quarū alteri atteſtat̃ ſenſus ⁊ alteri nō: aut qꝛ nō eſt innata
ſentiri.aut quia non eſt poſſibilis vt ſentiatur.Fides pꝛime demonſtratio
nis erit magis perfecta.vnde ex hoc colligo ꝙ demōſtrationes naturales
quibus plures ſenſus atteſtantur ſunt maioꝛes certitudines ꝙ̃ demōſtra-
tiones:quibus paucioꝛes ſenſus atteſtantur. ⁊ ſi certitudo mathematica-
rum ſcientiarū compararetur certitudini demonſtrationū naturalium pe
nes hoc:dico ꝙ ceteris paribus ſemper demonſtrationes naturales eſſent
certioꝛes demōſtrationibus mathematicis:qꝛ naturales cauſe ſunt magis
ſenſate ꝙ̃ cauſe mathematice:naturalis eñi verſatur circa ſenſibilia ꝓpꝛia
⁊ mathematicus circa ſenſibilia cōmunia.Si vero certitudo demōſtratio-
nis attendat̃ penes abſtractionē ⁊ ſimplicitatē ſubiecti: ſic mathematice
excedunt naturales ſcias:qꝛ vt dicit̃.3.de aīa.⁊.3.celi.⁊.ij.phy.naturalia ſe
habent per additionē ad mathematica:vñ ſicut ariſmetica certioꝛ eſt geo
metria:qꝛ eſt de paucioꝛibꝰ:vt dicit̃ pꝛimo poſterioꝛ.cap.illo.certioꝛ autẽ
eſt ſcientia altera:altera.Iſta autē pꝛopoſitio ſic intellecta hꝫ veritatem vt
in pluribus:fallit autē quantū ad librū de aīa.pꝛecipue quo ad tertium li-
brum:in quo agitur de intellectu qui eſt ens magis abſtractū ꝙ̃ quodlibꝫ
mathematicū:qñꝗ autē certitudo attendit̃ penes iudiciū potentie appꝛe
hendētis talem certitudinē:⁊ penes hoc ꝙ ſcia oſtēdit illud a quo eſt fons
⁊ oꝛigo cogitatiōis oīs ⁊ ṗncipioꝛū oīm in alijs ſciētijs:⁊ in qualibet ſcien
tia.Et ſic ſcia de aīa cum tractet de intellectu agente:⁊ poſſibili quiꝰ diſtin-
guit ⁊ iudicat quālibet veritatē in qualibet ſcia:certiſſima eſt oīum ſciētia
rum pꝛeter diuinā:⁊ iſta fuit mens Themi.ibi:⁊ Auer.i cō.ij.pꝛimi de aīa
ad calcē cōmenti ſi bene aduertis. ¶Sed dices replicando ꝙ ſi iſto modo T
ſcia de aīa eſſet certioꝛ alijs ſciētijs nobilitate ſubiecti ⁊ certitudine demō-
ſtrationis:a pari ⁊ diuina ſcia ſaltē quantum ad ſcđm eſſet certioꝛ.Soluo.
ſcia de aīa nō eſt nobilioꝛ neꝗ certioꝛ diuina quantū eſt merito ſubti.Nā
illa diuina dicit̃ eo qꝛ circa deū verſatur ⁊ abſtractas ſubſtantias:que nobi
lioꝛes ſunt aīa intellectiua:teſte Auer.in.3.de aīa.cō.xix.neꝗ etiā ratione
certitudinis oſtenſe poteſt eſſe certioꝛ ſcia de aīa: qꝛ lꝫ ſcia de aīa oſtēdat
eſſe intell's agentis a quo eſt certitudo pꝛincipioꝛū ſciarum oīum: tñ diui-
na etiā cōſiderat de eo qui eſt altioꝛ cauſa veritatis ⁊ certitudinis ꝙ̃ ſit in
tellectus agens:nā vt.d.Cōmen.in ſcđo meta.cō.4.oīa entia acquirūt eſſe
⁊ veritatē a pꝛima cauſa: ⁊ ideo bene dixit Cōmē.cōmen.pꝛimo.ꝙ ſcia de
aīa in nobilitate obiecti excedit oēs alias ſcias:⁊ etiā in certitudine demō-
ſtrationis pꝛeter diuinā.Attendit̃ etiā certitudo demonſtrationis ex eo:qꝛ
paucioꝛes dubitationes contingūt in eis ⁊ minoꝛ eſt difficultas reſoluen
di ꝙ̃ in alijs.Et penes maioꝛē euidētiam illuminationis eſſe ſuper effectū
⁊ ſic loquitur Cōmen.hic dum.d.ꝙ demonſtrationes mathematice ſunt in
pꝛimo oꝛdine certitudinis:⁊ naturales ſequunt̃ eas in hoc: ⁊ poſt natura-
les:ſunt diuine:⁊ hoc quo ad certitudinē demōſtrationis quo ad nos:que
attendit̃ penes maioꝛē euidentiā cauſe ſuper effectū:lꝫ ſi loquamur de cer-
titudine quo ad nos que eſt penes obiectū magis nobis notū:vt ſic nāles
ſunt in pꝛimo oꝛdine mathematice i ſcđo;cū ille ſint de ſenſibili ꝓpꝛio: ille

antē de ſenſibili cōmuni. Diuine aūt etiā vt ſic ſunt in tertio ordine. Sꝫ de ordine nature diuine demonſtrationes ſunt in primo ordine. Naturales i ſcd̄o cū ſint de ſubſtantia. Mathematice in tertio cū ſint de accidentibꝰ: ſb̄a antē natura prior eſt accidēte. 7. metaphy. tex. cō. 4. Nolo tñ abſolute concedere quodlibet cōſideratū in naturali phīa eſſe prius natura quolibꝫ cōſiderato in mathematica: qꝛ hoc falſum eſt. ſed quo ad hoc ꝙ demōſtrationes mathematice ſunt de accidentibꝰ preter aſtrologiā: ſicut pꝫ. in. xij. me. 44. ⁊ qꝛ accidēs poſterius natura eſt ſb̄a: ſic quo ad hoc ſunt in tertio ordine quo ad naturā. Sed ſunt in primo ordine quo ad nos penes euidentiam illuminationes eſſe ſuper effectū. Et ad hunc ſenſum primo poſteriorum multū phs laudauit mathematicas demonſtrationes. ⁊ etiā in preſenti textu qñ. d. ꝙ atribologia mathematica nō eſt expetēda in omni re: nam ſermones fiunt ſm̄ exigentiā materie ſubiecte: cogita bene ⁊ pondera: quia pauci vel nulli potuerunt hoc intelligere: ſicut paſſim videre poteris.

Cō. pmo. ¶ Concordantie Auer. ſuper. 3. metaphy.

1 u Inquit Auer. Cōmen. primo tertij metaphyſi. ꝙ conſuetudo Ariſto. fuit inducere ſermones diſputatiuos in queſtionibꝰ difficilibus. huius tamen oppoſitū videt̄ dicere primo celi. commen. ij. ⁊ primo de anima. commento. 65. Solutio huius patet ex commento. 85. primi de celo. vide ibi ⁊ conſidera.

Cōm. 16. 2 ¶ In cōmen. 16. dicit Cōmen. ꝙ nomina denominatiua ſignificant vnū cōpoſitum. huius tamē oppoſitū pꝫ. 5. meta. cō. 14. vbi vult: ꝙ nomina denominatiua ſignificant primo formā. ⁊ ſeptimo meta. cō. 18. ⁊ in predicamentis. cap. de ſb̄a. vbi dicitur ꝙ album non eſt in genere propter ſuum duplex ſignificare. ⁊ ſeptimo metaphy. commen. allegato. d. ꝙ quando accidētia per accidens ſumpta fuerint in ſuis ſubiectis eſſentialibus: tunc habebunt nomina ſignificantia vtrūqꝫ. De hoc vide que ſcripſi ſuper cōmen. 8. ſcd̄i de anima. tamen diffuſius dicam infra. 5. metaphy. ſuper commen. 14. quia ibi eſt locus proprius.

Cō. pmo. ¶ Concordantie Auer. ſuper. 4. metaphyſi.

1 x Dicit Cōmen. in cōmen. primo quarti met. ꝙ ſcientia de natura eſt de ente mobili. huius tamen oppoſitū videtur dicere. xij. meta. com. 5. vbi. d. ꝙ eſt de corpore mobili. ⁊ in prologo ſuo ſuper primo phyſi. d. res ſenſibiles eſſe ſubiecta ſcientie naturalis. ¶ Soluitur. non eſt cura phīs de nominibus vt ipſemet dicit ſuper cōmen. primo. primi phyſi. idem intelligit apud me Cō. per corpus mobile: ⁊ per corpus naturale: per res ſenſibiles: per ens mobile: ⁊ per ſubſtantiā mobilē: nec inuenio aliquā diſcordiaꝫ inter antiquos de ſubiecto philoſophie: ſed latini fuerunt auctores illius difficultatis.

Digreſſio de ratiōe formali ſubiecti adequati nālis phīe.

¶ Illud igitur quod ego dico in hac materia eſt iſtud ꝙ Cōmen. idem intellexit per iſta nomina: ⁊ ideo in hoc nō eſt inſiſtendū: de ratione autē formali ſubiecti naturalis philoſophie: licet Cō. dicat quādoqꝫ mobilitatē eſſe: quādoqꝫ ſenſibilitatē: tñ iſta ſi adinuicē cōparent̄ indubitāter credo naturalitatē eſſe rationē formalē ſubiectiuā ⁊ q̄ditatiuā totiꝰ naturalis habitꝰ. Ratio q̄ me mouet eſt iſta. qꝛ mobilitas ⁊ ſenſibilitas hn̄t reduci ad illā: nā eā eſt principiū motꝰ. Ampliꝰ mobilitas eſt propria paſſio: et nulla talis poteſt eſſe prima ratio ſubiecti ſcie: qꝛ q̄libꝫ talis eſt demonſtrabilis aut demōſtratione ſimpl'r: aut ſaltē demōſtratione cauſe tm̄: ſtat em̄ aliquā paſſionē eſſe ꝑ ſe notā quo ad ſimplicē inherentiā ad ſb̄m: q̄ tñ nō ſit euidēs euidētia cauſe: ⁊ ſic eſt in propoſito: qꝛ lꝫ motū eſſe ſit de principijs cognitionis ſcie naturalis: ⁊ nō poſſit demōſtrari demōſtratiōe: qꝛ aut demōſtratione dante cauſam ⁊ eſſe nihil tñ prohibet poſſe demonſtrari de

UVA. BHSC. IyR_120_3

monſtratione cauſe tm̄.Amplius illa eſt prima ratio.forma ſubiecti adequati naturalis habitus qua primo poſita aliquid reponit̄ ſub tali habitu:⁊ qua primo remota aliquid remouet̄ a tali habitu.hm̄oi ē naturalitas nam oīa habētia principiū motus ⁊ quietis ſunt phyſi.conſiderationis:⁊ oīa carētia huiuſmodi principio nō ſunt amplius phy.ꝯſiderationis:ſicut patet.ij.phy.t.c.71.⁊ ꝯfirmat̄ per pħm ⁊ Cōmentatorē ibidē.t.c.73.vbi ꝓbant primū motorē nō eſſe naturalis ꝯſiderationis: q2 in eo nō eſt principium motus:tale autē natura eſt.Confirmatur per Auer.in ſecūdo prime philoſophie.t.c.16.vbi phs.d.Ideo primo perſcrutandū nobis eſt de natura quid ſit:ita nāq ⁊ de quibꝰ eſt phyſica manifeſtū erit.⁊ Cōmentator in cōmento ſuper iſtis verbis inquit.qn̄ homo ſciuerit naturā qui ſi declarabuntur ei naturalia a nō naturalibꝰ:quid clarius dici potuit.Sed fuit dubitatū ſilr per magnificentiā tuā propter quid eſt qđ cum Ariſto.dicat primo poſter.ꝙ ſubiectū in ſcia ſit per ſe notū:tm̄ ꝙ Auer.primo phyſi.cō.vltimo.⁊.2.phy.xxij.⁊.xxvj.⁊.ij.de anima.xxvij.⁊ i plerisq locis alijs tenet ſubiectū non poſſe in ſcia demonſtrari:nec a priori nec a poſteriori:⁊ tamē nos videmus tēporibus noſtris ſemper in principijs librorū primā q̄ſtionem fieri de ipſo ſubiecto.Nec valet ſi dicas ꝙ illud intelligit̄ quo ad naturā nō quo ad nos:nā ſi ſbm nō deberet eſſe notū quo ad nos:ſaltē demōſtrabile eſſet demōſtratione q2:⁊ iſtud lʒ a latinis teneat̄ apud Auer.tamē vbiq hoc negatū eſt.Dico ꝙ dubitatio pulchra eſt ⁊ ſubtilis: ſed illud qđ pro nūc occurrit nihil eſt hoc: ꝙ refert aliquid eſſe notū in ſe ⁊ refert illud notū eſſe in ordine ad aliquid predicatū attributū ſibi ab intellectu: vnde dico ꝙ aliquid primo modo poteſt eſſe p ſe notū:⁊ tn̄ ſcđo modo ſtat illud dubiū eſſe ⁊ ſatis ignotū:ens eſſe notū eſt:nec intellectus circa conceptum entis in ſe errare poteſt:cū nō habeat aliquid per qđ ignorari queat:quia conceptꝰ eius eſt ſimpliciter ſimplex.⁊ talis aut totaliter ſcitur:aut totalr ignorat̄:vt dicit̄ nono metaphy.t.c.xxij.tn̄ vtrū ens ſit vniuocū deo ⁊ creature:ſilr vtrū ens dicat conceptū p ſe tertiū a ſuis inferioribꝰ dubiū eſt ſatis ⁊ ignotū:⁊ ideo lʒ diuina ſcia ſit de tranſcendentibꝰ ⁊ cōiſſimis que valde notiſſima ſunt in ſe pñt tn̄.de iſtis formari propoſitiones difficillime ꝑ quas ſcia illa erit ignota ſatis:⁊ ſatis difficilis:facilitas eñ propoſitionis nō orit̄ ex notitia ſubiecti tm̄:ſed ex inherētia predicati ad ſbm: vñ quādo talis inherētia nota eſt:tūc tota propoſitio nota eſt: vñ phs q̄rit.i.xij.⁊.vij.metaph.vtrū ens ⁊ vnū habeat aliquā intētionē.vlem actu extra decē predicamēta:⁊ iſta q̄ſtio pʒ ꝙ difficillima eſt.ita in ꝓpoſito dicimꝰ nos quācūq ponat̄ ſbm phie naturalis ſiue ens mobile:ſiue corpus mobile: ſiue ſba ſenſibilis:vel aliqđ hm̄oi dico qđlibʒ iſtorū notū eſſe in ſe:⁊ nullū vt ſic demōſtrari poteſt aliquo gñe demōſtrationis in ſcia naturali:ſed q̄rere poſtea corpꝰ mobile ſit ſbm in ſcia naturali:iſtud nō eſt ꝯſiderare corpꝰ in ſe:ſed eſt ꝯſiderare ipſum in ordine ad aliqđ predicatū attributū ſibi a ratione:ſicut eſt iſta intētio ſbm:⁊ ſic ſtat illud ignotū eſſe: vñ iſta nō implicat mihi notū eſſe corpus mobile eſſe:⁊ tn̄ ꝙ me lateat vtrū ꝯditiones ſubiecti ſcie cōpetant corpori mobili:vt ad totū phyſicū negociū ptinet:iſta eſt extēporanea ſolutio:tn̄ magnificentia veſtra ſuper hoc cogitabit.

¶In cō.ij.quarti meta.d.Cōmenta.ꝙ ſba eſt cauſa accidentiū nō ſm ſinē ⁊ agens:ſed ſm ſubiectū ⁊ materiā:tm̄.huius tn̄ oppoſitū ſcribit phs in.ij.de aīa.t.cō.36.vbi.d.aīam eſſe cauſam corpis aīati in triplici gñe cauſe formalis finalis ⁊ efficiētis.Et ad hoc mihi videt̄ dīm eſſe: ꝙ ſubſtātia cōpoſita reſpectu accidentiū exiſtentiū in ipſa ꝯcurrit tanq̄ materia ⁊ ſubiectū: tara eñ ſunt terminata:⁊ nō hñt mām i qua ſubiectent̄ primo:niſi cōpoſitū: Cōmē.1. 2

UVA. BHSC. IyR_120_3

talia autē nō ſunt ab ipſo cōpoſito tanq̄ ab agente: q2 cū materia ⁊ efficiēs
non coincidāt in idē: dicimus q̄ ab ipſo vt ab agente: impoſſibile eſt talia
accidentia dependere: ⁊ ideo talia dependere ab extrinſeco motore in gene
re cauſe efficientis: nam agens q̄tum dat de forma: tantū dat de conſequē
tibus ad formā mediante forma: ſicut colligitur ex. 8. phy. xxxij. ⁊. 3. celi. cō
m. n. xxviij. ſed dices quomodo compoſitū eſt cauſa talium accidentiū: cū
A phs primo phy. 82. dicat materiā cum forma cauſam eſſe omniū eorū que
ſunt ſicut mater. Soluit. l3 cōpoſita ſint materia in qua accidētia iſta ſub-
iectātur: tñ in rei veritate ratio propter quā recipiant in genere cauſe ma
terialis eſt materia: ⁊ ratio pp quā recipiant in cōpoſito in genere cauſe fi
nalis eſt ipſa forā: ſicut p3. ij. ca. de ſba orbis. ſba' igit cōpoſita quomōcūq3
diſtinguatur a materia ⁊ forma ratiōe qua cōpoſita eſt reſpectu taliū acci
dentium ſubiectiue in ea exiſtentiū nō concurrit vt agens nō vt forma ne
q3 finis: ſed ſolum vt materia: illud autē qđ adducit de ſecūdo de aia p3.
quod nō eſt ad propoſitū: q2 nō negamus ſubſtantiā que eſt forma poſſe
eſſe cauſam finalē ⁊ agentem reſpectu accidentiū: ⁊ iſto modo patet mens
Auerrois in hoc loco. Quod autē quidā dicere voluerunt hic ſubſtātiam
eſſe veram cauſam materialem accidentium: non autem cauſam agentem
verā: ſed pullulatiuā ⁊ ſimilitudinariā: ſic etiam finalē: iſta nō ſunt Auer-
roiſtica ſicut diximus alias: ſed veritas in via eius iſta eſt.
Cōmē. 3. ¶ In cōmento tertio quarti metaphy. dicit Cōmentator q̄ ens ⁊ vnū vnā
3 B naturam ſignificat ſubiecto. ſed diuerſis modis. Huius tamen oppoſitum
habet in. xij. meta. xxj. ⁊. xxij. cōmentis. vbi habet q̄ ens non ſignificat ali-
quā naturā. ¶ Solutio. qui ponunt vniuocationē entis ⁊ vnitatem conce-
ptus entis per indifferentiā: dicunt conceptū entis nō dicere rem aliquā
neq3 realitatem aliquā: ſed dicunt q̄ dicit quandā formalitatē que habet
modū intentionis prime: ⁊ ita gloſat Cōmentatorē. xij. metaphy. cōmētis
xxj. ⁊. xxij. q2 ibi Cōmentator nō negat abſolute ens nō importare aliquē
conceptū: ſed ſolū negat q̄ nō dicit aliquā naturā. i. aliquā rem vel realita
tem diſtinctam a ſubſtantia ⁊ ab accidente a deo ⁊ a creatura: ſed q̄ ens nō
dicat aliquē conceptū realē obiectiuū hoc nunq̄ Cōmentator (vt aiunt) ne
gauit: nobis autē cum ſupportatione iſtorū: videt oppoſitū de intentione
eius. nam ego teneo cōceptū entis ſm ipſū nō eſſe aliquid tertiū vniuocū
diſtinctū a ſuis partibus ſubiectiuis neq3 naturā neq3 formalitatem impor-
tans. vñ ipſe. d. in. x. meta. cō. 8. ens ſignificat decē predicamenta prima ſi-
gnificatione ⁊ ſine medio: nō q2 ens ſit cōmune cōmunitate nois ⁊ imme-
diate ſignificat ſua ſignificata: ſicut dixerūt vulgares: ſignāt decē predica
menta ſine medio pro q̄to deſcēdit nō p differētias vniuocas: ſicut genus
in ſpecies: q2 tūc ens eſſet ſicut canis: ⁊ p ꝯñs nō poſſet ſbm eſſet in aliqua
ſcia: ⁊ q̄ nō dicat aliquā naturā diſtinctā a decē predicamētis. patuit etiā
in cōmentis allegatis. xxj. ⁊. xxij. xij. meta. ſed illud qđ intendimus pbare eſt
videre vtrū dicat aliquē cōceptū tertiū diſtinctū a decē predicamētis: ⁊ ad
hoc dicimus q̄ bene importat vnū cōceptū cōmunē cōmunitate analogie
reſpectu decē predicamētorū: q̄ dicitur ſm prius ⁊ poſterius. ſi eīm nullā vnita-
tem haberet nō eſſet de eo ſcia. ⁊ iſta eſt ſnīa eius expreſſe in. 4. me. cō. ij. iſte
autē conceptus ſm ipſum nō eſt diſtinctus a ſuis inferioribus: vt dixerūt ſub
tiles: vñ. 4. meta. cō. 6. dicit Cōmentator q̄ ens ⁊ vnū non ſignificant vnā
intentionē in omnibus rebus: neq3 intentionē diuerſā ab omnibus rebus.
Et ſic p3 qualiter ſm Auer. ens non dicit aliquā rem nec realitatē nec for
malitatem tertiā vniuocā diſtinctā a deo ⁊ a creatura ⁊ a ſubſtātia ⁊ ab ac
C cidente. Sed dices quomodo ad ꝯtradictionis formā dicet: Dico q̄ cōmē

UVA. BHSC. IyR_120_3

tator cõtra Aui.tz in.3.cõmẽto.quarti meta.⁊ etiã in.x.meta.cõ.viij.q͡ ens ⁊ vnũ ſignificant vnã naturã.i.vnũ conceptũ:nõ tñ diſtinctuz realiter vel ex natura rei:ſed ſola rõne a ↄceptibus ſuorũ inferiorũ: ſed diuerſis mõis. vnitas em̃ non importat aliquem cõceptũ vel formalitatẽ poſitiuã:vt dixerũt poſteriores diſtinctã a conceptu entis:ſed ſolã indiuiſionem ſupaddit vnum ex modo ſignificandi ad ip̃m ens:ſed in re ſignificata conueniunt:⁊ ideo.d.q͡ ens ⁊ vnũ ſignificant vnã naturã in ſubiecto:ſed differũt ſm modum ſignificandi. Auic.aũt voluit cõuerſum.vz.q͡ tam ens q̃ vnuz importarent de per ſe vnũquodq͡ aliquẽ cõceptũ poſitiuũ:quorũ vnꝰ erat ab altero diſtinctus.ſic igiť Auer.ponit ens ⁊ vnũ idẽ ſignificare:ſed quãdo dixit q͡ ens ⁊ vnum nõ ſigñat aliquã nãm intellexit ad modũ platonicorũ:q͡ vz.illa nã ſit natura tertia a ſuis inferioribus ſepata ⁊ diſtincta.vnde ipſe dicit.xij.meta.cõ.xxj.ens ⁊ vnũ ſunt ex rebus vl'ibus que nõ habent eſſe extra alam.Et idem habet.x.meta.cõmẽ.vj.ſimiliter ens ⁊ vnum non dicunt vnã intentionẽ vniuocã tertiã ab intẽtionibus decẽ predicamentoꝝ:ſed ſolum eſt indifferens per analogiã vt diximus ex intentione eius.4.meta.cõ. vj.⁊ cõ.ij.vñ etiã.x.meta.cõ.vj.dicit.impoſ'e eſt vt aliqd cõe pluribꝰ ſit ſb̃a: niſi ſm q͡ eſt in aĩa tm̃.⁊ ſubdit parũ infra.q͡ ens ⁊ vnũ ſunt de intentionibus vl'ibꝰq͡ non hñt eſſe niſi in aĩa.vnitas igitur ↄceptus entis ⁊ cõitas eiꝰ eſt cõitas ⁊ vnitas analogie:nõ vniuocationis nõ diſtincta ſm eſſe: vel ex nã rei a ſuis inferioribus:ſ3 ſolũ in aĩa ⁊ in conceptu.Et nota bene iſta:q͡ꝛ multi laborauerũt in vidẽdo veritatẽ in via Auerrois:⁊ non potuerũt.Et q͡'hoc ſit verũ ꝑbatur rõne duplici.ſi ens inquãtũ ens non diceret vnũ cõceptũ analogũ diſtinctũ rõne a conceptibus ſuoꝝ inferioꝝ:ſequereť q͡ nõ poſſet de eo aliqua demonſtratio fieri.ꝯñs eſt falſum:q͡ꝛ bonitas demõſtrari põt de ente mediante veritate:nõ rõne alicuius inferioris ad ens:ſ3 rõne ſui:ergo ens inquãtũ ens.d.aliquã vnũ ↄceptũ.Cõfirmať:q͡ꝛ ſi ens inquantum ens non diceret aliquẽ conceptũ ꝓpriũ rõne diſtinctũ a ſuis inferioribus:ſed ſolũ cõitatẽ nõis importaret:ſequereť q͡ nullũ predicatũ eſſentiale ⁊ per ſe de eo diceretur.ꝯñs eſt falſum.nã dicimus q͡ iſta eſt ꝑ ſe.ens eſt vnũ ꝓbať cõſequẽtia:q͡ꝛ ſm Auerroi3.4.metaphy.cõ.2.de termino equoco bene aliqđ predicatũ accidẽtale põt verificari vl'r:ſicut illa ꝓpõ eſt vl'r vera: oĩs canis eſt pulcher:nullũ tñ p̃dicatũ ꝑ ſe de tali põt v̾ificari:cũ igiť vnitas ⁊ bonitas primo v̾ificeť de ente rõne ſui:⁊ nõ rõne alterius demõſtratiue ſeq͡ vř:q͡ ens inquantũ ens eſt cõe deo ⁊ creature:ſubſtãtie ⁊ accidẽti:nõ ſola cõitate vocis:ſ3 cõceptus diſtincti rõne a cõceptibus inferioribus:⁊ hec nõ pñt negari ab hoĩe habente:intellectuz habilitatum ad bonum. D

¶In cõmẽto.4.huius enumerat ſcĩas medias Commentator in numero ſcientiarũ mathematicalium:ſicut eſt perſpectiua ⁊ muſica.huius tamen oppoſitur:videtur ſentire ph̃s.2.phy.t.c.20.vbi habet.demonſtrant autem ⁊ que magis phyſice q̃ mathematice:vbi loquitur.vt.d.Commentator:et vniuerſaliter omnes expoſitores:de ſcientijs medijs. Soluitur quicquid dicant alij ſcientie medie vt eſt muſica aſtrologia ⁊ perſpectiua:⁊ que aſſimilantur his:ſunt potius inter mathematicas ſcientias numerande q̃ inter phyſicas:⁊ ratio eſt iſta:nam habitus ſcientificans ſpecificatur a medio:ita enim ph̃s poſuit diſtinctionem inter ſpeculatiuas ſcientias in.6. meta.t.com.2. q͡ꝛ autẽ media talium ſcientiarũ ſubalternataruz mathematica ſunt:l3 applicata ſint materie ſenſibili dicimus q͡ cum denominatio inſequatur formam ⁊ nõ mãm:actum ⁊ non potentiam:ſicut eſt de intẽtione phi.2.phy.t.c.11.⁊.9.meta.t.c.7.propter hoc ⁊ ſi materiale in talibus naturale ſit:cũ formale ſit mathematicum:potius ergo mathematice q̃ natu Cõmẽ.4.

UVA. BHSC. IyR_120_3

¶ rales debent nuncupari:⁊ iſtius etiam opinionis eſt beatus doctor: quī et
ſi in.2.phy.ſuper allegato textu oppoſitū dicat:tamen ſeipſum retractauit
in q̄ōnibus ſuper Boetio de trinitate. ¶ Ad auctoritatem aūt phi. dico q̄
illa eſt multiplex ſm̄ amphibologiā:quia vnus ſenſus eſſe pōt: q̄ duo ſint
cōparata:⁊ vnū ſit illud ad qd̄ fit comparatio:vt ſit ſenſus q̄ mathematice
pure ⁊ ſcientie medie cōparent̄ ad phyſicas tm̄. Et tunc ſenſus eſſet iſte q̄
ſcientie medie ſunt magis phyſice:q̄ mathematice pure ſint phyſice:⁊ iſte
ſenſus verus eſt:⁊ ſic intellexit phs:vnde tranſlatio arabica ibi clarior eſt
noſtra:⁊ ſonat hoc qd̄ diximus:⁊ hoc eſt rōni conſonum:mediū enim ma-
gis ꝯuenit cum extremo q̄ vnū extremū cum alio extremo. cum maior ſit di
ſtinctio extremi ab extremo q̄ extremi a medio:ſeu medij ab extremo. Alter
ſenſus pōt eſſe:vt vnum ſit comparatuꝫ ⁊ duo ſint ad que fiat comparatio
⁊ tunc ſenſus eſſet iſte:vt ſcientie medie comparate ad mathematicas ⁊ ad
phyſicas ſciētie medie ſunt magis phyſice q̄ mathematice:⁊ iſto modo in
tellecta ꝓpoſitio philoſophi falſa eſt ꝓpter rōnem quā adduximus.
Com.21. ¶ In cōmento.21.d.Cōmentator q̄ nullus intellectus intelligit contraria
5 eſſe ſimul:ſed opponebatur ibi in margine de vnitate intellectus. nam cuꝫ
opiniōes de ꝯtradictorijs ſint ꝯtrarie teſte philoſopho in.2.pihermenias:
ſi vnus eſt omnium intellectus:vt ipſe poſuit:tunc contraria erunt in eo-
dem ſimul:⁊ cuꝫ intellect⁹ poſſit intelligere omnia que ſunt in eo: ſi igitur
tales opiniōes contrarie ſunt in ipſo:ipſe poterit intelligere ꝯtraria ſimul
eſſe. Ad hoc aūt videtur Auer. reſpondere in.6.meta.cōmen.vltimo.vbi.d.
ꝓpoſitionem illā non tenere in anima:ſed ſolum in materia:nam lꝫ mate-
ria extra animā non poſſit recipere duo contraria inſimul:tamē anima be
ne pōt:de hoc tñ videbimus infra in illo loco:ideo pro nunc dimittatur.

F ¶ Concordantie Auer. ſuper quinto metaphyſice.

1 Quinto metaphy.cō.3.dicit Cōmēta. q̄ principiū materiale eſt illud
qd̄ demonſtratur cum hac ꝓpoſitione ex. huius tamen op-
poſitum videtur ſentire ipſe in primo phy.cō.58.vbi dicit q̄ in ſubiecto di
cimus q̄ hoc fit hoc:in priuatione aūt q̄ ex hoc fit hoc. Soluit̄. vt ipſemet
Cōmenta.d.in hoc.5.meta.cō.29.famoſior ex ſignificationibus ex. eſt quā
do importat genus cauſe materialis ⁊ hoc eſt rōnabile.materia.n.ſic deſcri
bitur a philoſopho in.2.phy.27. Materia eſt ex quo fit aliquid cum inſit:
qd̄ aūt dr̄ de primo:quorū priuatio eſt manifeſta generatio attribuitur pri
uationi:cū illa ꝓpōne ex:aut etiā in recto:generatio enim fit ex non eſſe:et
non ex eſſe. Et ideo magis dicimus q̄ infirmus fit ſanus:q̄ q̄ homo ſanus
fiat:ſed in ſubiectis quorum priuatio latet gn̄atiōnes ſubiectis attribuū-
tur:ſicut dicimus q̄ domus fit ex lateribus. pro hoc vide commentum.25.
ſeptimi meta.⁊ nos ibi etiā dicemus magis.
Comē.5. ¶ In cōmento.5.quīti meta.dr̄ q̄ natura prius de forma dr̄ ſed.2.phyſi.cō.
2 primo.d.q̄ prius dr̄ de cōpoſito:quia inquit q̄ illa ſunt magis naturalia.
G Soluitur.nam ſm̄ ipm̄.2.phy.cō.3.⁊.4.non dr̄ vniuoce nec equiuoce de ma
teria ⁊ forma et compoſito. Sed analogice:lꝫ compoſitum proprie loquen
do verius naturatum:vel habens naturam dicat̄ q̄ natura:ſicut ptꝫ ibidē
vñ vlr apud ipm̄ nil vniuoce dr̄ de cā ⁊ cauſato:ꝑcipue in ꝓdicatis: q̄ ſunt
primo intellecta:⁊ habent modū intentionis prime. Ulterius debes ſcire q̄
analogia duplex:quedam eſt ſm̄ famoſitatem:⁊ quedam ſm̄ veritatem. vñ
cōpoſita exiſtimant̄ cōiter eſſe magis entia ⁊ magis ſubſtātie q̄ forma aut
materia:quia talia noſtre prime cognitioni naturali ſunt notiora:ſicut eſt
de intentione eius primo phy.cō.3.vbi ꝓ confuſa magis exponit compoſi
ta cāta ex elementis.ſed ſm̄ veritatem nam per prius dr̄ de forma q̄ de ma

UVA. BHSC. IyR_120_3

teria: aut de cõpoſito: q2 pp qđ vnũquodq3 tale ⁊ illud magis.
¶In fine cõmenti ſexti.d. Cõmẽtator ꝙ eterna nõ hñt eſſe neceſſarium ab Come.6.
alio. huius tñ oppoſitũ patet ſcđo ca. de ſub̃a orbis. Et.2.met.cõ.4. ¶Solui 3
tur. eterna citra primũ nõ habẽt eſſe neceſſariũ ab alio formaliter: hñt ta
mẽ eſſe neceſſariũ ab alio vt a fine ⁊ ab efficiente. ratio primi eſt iſta: quia ſi
aliqđ nõ eſſet formaliter ex ſe neceſſariũ: ſ3 cõtingẽs tale nullo pacto poſ
ſet ab alio ſortiri neceſſitatẽ ſm ipm.2.phy.cõ.48. contra Auic. niſi tu po
nas naturam corruptibilẽ cõuerti in naturã eternã. vnde quodlibet eternũ
caret materia que radix eſt cõtingentie ⁊ poſſibilitatis. Et ideo ſm phos qđ
libet eternũ formaliter eſt neceſſe eſſe ſeipſo: effectiue vero ⁊ finaliter talia
eterna ſunt a deo ⁊ propter deum. ſicut demonſtrauimus in queſtione no
ſtra de triplici cauſalitate intelligentie.
¶In cõmen.14. quinti meta. nomẽ accidentale primo ſignificat accidens: Come.4.
⁊ ſecũdario ſubiectũ. huius tñ oppoſitũ dicere videtur. primo phy. cõ.25. 4
vbi h3 ꝙ ſignificat nomẽ concretũ duo. ſ. ſubiectũ ⁊ formã: q2.d. ꝙ album ſi 3
gnificat albedinẽ ⁊ receptiuũ albedinis. ⁊.2. de aĩa.cõ.8. dicit ꝙ noĩa rerũ
artificialiũ q̃ accidentia ſunt primo ſignificãt ſbm: ⁊ ſcđario formã. Soluit
nomẽ ſignificat rem ſm ꝙ eſt in actu: actus aũt duplex eſt: ſbalis ⁊ accñtalis:
ſbalis dat eſſe ſimplr. ⁊ accñtalis dat eſſe ſm quid. Et ideo cũ cõpoſita ſub
ſtantialia ſint in actu ſimplr: nomẽ talium primo ſignificat formã: q2 for
ma eſt ratio ꝓpter quã cõpoſitũ eſt in actu ſimplr: ſcđario aũt importat cõ
poſitũ. In cõpoſitis vero per accidẽs noĩa taliũ in cõcreto ſumpta primo
formã ſignificant ⁊ ſecundario ſubiectũ: q2 a forma fit denominatio nõ a
mã: ⁊ q2 ſbm reſpectu accñtis eſt ſicut mã.4.meta.cõ.2. ideo dicimus nos
ꝙ talia primo ſignãt formã per quã ſunt in actu ſm qđ: ꝙ ipſum ſbm. Ac
cedit ad hoc ꝙ ſi talia prius ſignificarent ſbm ꝙ formã: tũc ſequeretur qđ
eſſet negatio dicẽdo homo albus: ſicut deducit pulchre Cõmẽta. hic cõtra
Aui. de noĩbus aũt rerũ artificialiũ qđ primo ſignãt an formã an ſ3 m̃ vi
ri in cõmẽ.8. ſcđi de aĩa. Et ideo illuc recurre: quãtũ ad propoſitũ ſpectat
dico nullã eſſe cõtradictionẽ in Auerroi: ſi qñq3 dicit nomen cõcretũ accñ
tale duo ſignificare. ſ. ſbm ⁊ formã ſeu cõpoſitũ ex forma ⁊ ſubiecto: ſicut ip
ſe h3.5.meta.cõ.16. vbi h3 noĩa denominatiua ſignificare vnũ cõpoſitum.
Qñq3 aũt.d. talia ſignificare formã primo ⁊ ſecũdario ſbm: aliud.n. eſt ſi
gnificare abſolute: aliud eſt primo ſignificare. dicimus talia noĩa cõcreta
ſignificare vtrũq3: nõ tñ primo ſignificare vtrũq3 dicimus ſed talia primo
formã ſignãt denominatio ab actu fit nõ a potẽtia.2.phy.11.⁊.9.met.t.c.
7.⁊.8.met.cõ.7.⁊ primo phy.63.⁊ primo cu. de ſubſtãtia orbis. nã qñ amit
titur forma ſbalis rei ibi mã amittit nomẽ ⁊ diffõnẽ rei. cũ aũt deſtruit for
ma accñtalis: ibi etiã amittit denoĩatio quo ad eſſe ſm quid: qđ erat a tali
forma: l3 eſſe ſimpliciter qđ eſt a forma ſubſtãtiali non amittatur p amiſſio
nẽ accidẽtalis forme. Sic igitur ſolutio ad oẽs auctoritates patet.
¶In cõmẽ.16. inquit Cõmẽtator ꝙ in intellectu vle notius eſt particulari Com.16.
huius tñ oppoſitũ ſequi videt ex dictis eius in.xij.meta. cõmen.4. vbi h3 5
ꝙ vlĩa intellecta apud Ariſto. ſunt collecta ex ſimilitudine quã accipit in 2
tellectus ex particularibus. Et facit ea intẽtione vnã: ⁊ per cõñs ſingularia
notiora intellectui eſſe vident. ¶Niſi eſſet ꝙ auctoritas iſta in oppoſitum
adducta ꝓcedit de vniuerſali pro ſcđa intentiõe: non aũt pro prima: quia
vle vt eſt de primo intellectis precedit cognitionem ſingularis. Singula
ris enim cognitio repugnat intellectui vt intellectus eſt. ſm phos non in
quantũ ſingulare. ſed inquantũ mãle. Et ſi intellectui noſtro cognitio ſin
gularis attribuitur. hoc eſt vt h3 reſpectũ ad mãm ⁊ ad ſenſum ex ſui imp

UVA. BHSC. IyR_120_3

ꝑfectione:cū ſit vltimus in genere abſtractorū.3.de aīa.cō.19.ꝛ ideo Cōme
ta.ſup cōmēto libri de diuinatione.dicebat:ꝙ ſi ſbe abſtracte ſingulare mā
le cognoſcerēt:cōtingeret illas māles eſſe:ꝛ iō intellect⁹ noſter primo aſpe
ctu vl̄e cognoſcit:qꝛ hoc cōpetit ſibi rōne qua intellectus eſt:cū ſit abſtra
ctus a materia:ꝛ habeat oppoſitū receptionis modū mō quo mā recipit:
nā materia ſingulariter:ꝛ intellectus vl̄r ꝛ abſtracte recipit ſic ergo directe
vl̄e cognoſcit ab intellectu.ſingulare aūt cū nō cognoſcatur ab intellectu
niſi vt ipſe inclinationē hꝫ ad mām.ſic dicimus tale cognoſci ab intellectu
vt ſup phantaſmata ſe cōuerti:ꝛ iſta cognitio reflexa eſt ꝛ nō cōpetit intel
lectui niſi mediāte ſenſu:ſicut pꝫ.3.de aīa cōmē.9.Caueāt ergo nominales
ꝛ Burlciſte tenētes ſingulare eſſe primo cognitū ab intellectu.Sed de hoc
in queſtione noſtra de primo cognito diximus ſatis.
Cōmē.18. ¶In.cō.18.quinti meta.ſcribit Cōmē.graue ꝛ leue ꝗtitates eſſe.Oppm̄ tn̄
6 ſcribit.2.de aīa.cō.108.ꝛ.4.ce.cō.2.vide ibi:qꝛ fuit ſolutū clare.
Com.19. ¶In cō.19.ſcribit Cōmētator bonū ꝛ malū eſſe in aīatis.Sꝫ oppoſitū pꝫ.
7 6.meta.t.cō.8.vbi dicitur ſolū verū ꝛ falſum eſſe in aīa:ſꝫ malū ꝛ bonū eſſe
in rebus.De hoc dicemus ſtatim in cō.8.ſexti met.vbi declarabimus illud
dictū nō hr̄e veritatē cū preciſione ꝛ qualiter ꝛ quō ibi dicetur.
Com.22. ¶In Cōmē.22.hꝫ ꝙ diffinitio eſt finis in cognitione.Sed huius oppoſi
8 tū pꝫ primo de aīa.cō.11.in quo dicitur ꝙ eſt principiū.¶Soluit̄.eſt prin
M cipiū cognitionis demōſtratiue.eſt finis ſimplicis ꝛ intuitiue cognitionis
Com.25. ¶Dicit Cōmēta.in cō.25.ꝙ cōpoſitio eſt in poſitione partiū adinuicē.hu
9 ius tn̄ oppoſitū hꝫ primo de generatione.tex.cō.85.¶Solutio eſt iſta ꝙ
poſitio ptiū reqrit̄ in mixtione ipſa tanꝗ̄ cōditio neceſſaria vt pꝫ ex.89.
eiuſdē primi de gn̄a.nō tn̄ formal̄r eſt ip̄a.ꝛ ad iſtum ſenſum negatiuū fuit
primo de gn̄atione.85.hic vero cōceditur ſm̄ primū ſenſum.

¶Concordantie Auer.ſuper.6.metaphyſice.

1 Sexto metaphyſice cōmē.primo habet:ꝙ ens diuiditur prima ſui di
uiſione in per ſe ꝛ per accn̄s:ſꝫ in.5.meta.t.c.14.Ens primo di
uiditur in decem p̄dicamēta.primo vero phy.tex.cō.6.primo diuiditur p
N finitū ꝛ infinitū.3.phy.t.c.3.primo diuiditur per actū ꝛ potentiā.¶Solui
tur.plures ſunt diuiſiones entis prime:tn̄ quelꝫ eſt primo in ſuo genere:q̄
dā eſt diuiſio entis in ptes ſubiectiuas.ſicut eſt diuiſio entis in decem p̄di
camēta:q̄dā eſt diuiſio entis in paſſiones:ſicut diuiſio entis per vna ꝛ mul
ta:per neceſſariū ꝛ cōtingēs:q̄dam eſt diuiſio entis per modos ſeu analo
gas drīas modo loquēdi Auer.ſicut eſt diuiſio entis per actū ꝛ potētiam.
Et iſte diuiſiones ſunt entis qd̄ eſt ſbꝫ in metaphyſica qd̄ ſm̄ Auer.habet
vnitatem cōceptus analogice dicti nō vniuoce.eſt etiā diuiſio entis in aīa
ꝛ extra aīam:ꝛ iſta diuiſio(vt peritiſſimis in hac arte vr̄:)eſt vocis equiuo
ce in ſuas ſignificationes:nō eſt igitur habendum pro incōuenienti plures
diuiſiones entis primas eſſe modo declarato:ſicut nō incōuenit plura eſſe
genera prima:teſte Porphyrio.capitulo de ſpecie.dicente decem predica
menta eſſe tanꝗ̄ decem rerum principia.
Cō.p̄mo. ¶In cō.primo eiuſdē ſexti.inquit Cōmēta.ꝙ nō eſt demōſtratio ad genus
2 artis:neqꝫ ad ſpēs illius.hoc idē hꝫ ſcd̄o de aīa.cō.27.Sed oppoſitum fuit
O adductū per nos in margine de eſſe ignis qd̄ demōſtratū eſt.4.celi.tex.cō.
32.cū tn̄ ignis ſit pars ſubiectiua illius libri.Soluunt aliq̄ ꝙ ibi non de
monſtratur eſſe ignis:ſed demonſtratur ignē eſſe in loco.iſta ſol'o nō eſt de
intētione Auer.qꝛ ipſe hꝫ ibi in cōmēto.vbi demrat̄ ſpēs ſbti artis.iō dica
mus nō incōuenire demonſtrari ſpēs ſeu ptes ſubiectiuas:quod idē eſt:in
ſcia:vbi ille ignote fuerint:ꝛ nulla alia ratione mouemur ad hoc aſſeren

UVA. BHSC. IyR_120_3

dum:niſi in caſu quo,ille fuerint ignote:nam quid prohibet eas in ſcia de=
monſtrati poſſe demonſtratione ſigni vbi in tali ſcia fuerint ignote.⁊ cum
hoc in tali ſcia fuerit medium notius per qđ in illa ſcia demonſtrari queāt
qđ dico ꝓꝑ ſubſtantias ſepatas:que licet ſint partes ſubiectiue entis inq̄tū=
tum ens:qđ eſt adequatū ſubiectū meta.non tamē poſſunt demonſtrari ex
defectu medij:q̄ nullum aliud eſt mediū.vt.d. Cōmen.ad probandū ſub=
ſtantias ſeparatas eſſe niſi motuꝫ.vt.d.Cōmentator.xij.meta.cō.5.hoc au
tem raro contingit in ſcia ꝙ tales partes ſubiectiue in ſcia demonſtrantur
vel q̄ raro contingit ꝙ ſint ignote:vel q̄ raro contingit illam ſciam habe
re mediū notius in illa ſcia ad illas demōſtrandas.vnde Cōmē.4.celi.32.
expreſſe.d.Raro iſtud contingere.Et vt ego puto:hoc nō contingit:niſi ꝓꝑ
alteram iſtarū duarum cauſarū.propoſitio igitur iſta Auer.non habet ve
ritatem:niſi vt in pluribus non ſemper. Et ita eſt de multis propoſitioni=
bus naturalibus:que non ſunt vere:niſi vt in pluribus.⁊ de hoc non debe
mus admirari.nam.ij.phyſi.48.ea que ſunt a natura:aut ſunt ſemper:aut
ſunt vt in pluribus. Cōmē.ſ.
¶In eodē primo cō.dicit̄ ꝙ eiuſdē ſcie eſt ſcire q̄ eſſe rei: ⁊ quid ſit res il= 3
la.huius tamē oppoſitū ſequit̄ ex dictis Auer.ij.phy.cō.26.vbi hꝫ ꝙ ſcia p
naturalis bene cognoſcit eſſe abſtractorū: nō autē cognoſcit quiditatem.
¶ Soluitur dictū ph̄i hꝫ locū hic qn̄ ſi eſt inueſtigatū fuerit a priori:fallit
autē qn̄ tale ſi eſt inueſtigatum fuerit a poſteriori: ſicut procedit inſtantia
ex.26.ſcđi phyſi.Et iſta gloſa eſt ipſius Ariſto.ij.poſteriorum.⁊ Auer.tex.
commen.8.ſicut clare videre poteris.
¶In cō.vltimo qđ eſt octauum in ordine.d.Cōmen.ꝙ aīa poteſt ſimul op
poſita recipere.huius tn̄ oppoſitū hꝫ.4.meta.tex.com.9.vbi Commēta.⁊ Cō. vltīo
Ph̄s probant ꝑ deductionē ad impoſſibile:ꝙ ſi primū principiū non eſſet 4
verū:tunc opiniones contrarie in eodē eſſent.⁊ Commen.in com.d.ꝙ q̄.d.
aliquod intelligibile ponit hoc fundamentū:ꝙ duo oppoſita nō ꝯgregant̄
inſimul.memini me ſuperiꝰ difficultatē iſtam in hoc loco diſcutiēdam fore
pollicitū eſſe:q̄ videbat̄ locus iſte proprius eſſe huic materie.Dico de in=
tentione ſapientū ea que diſperſa ſunt in inferioribꝰ vnita eſſe in ſuperio=
ribus:vn̄ Cōmen.xij.meta.cō.18.d.oēs formas in potētia eſſe in prima mā
actu vero ſunt in primo motore:⁊ illud forte intēdebat Plato in poſitione
idearū:ſicut.d.Cōmēta.ibi ſilr̄ dico ꝙ ea que contrariant̄ in rebus inferio
ribus:⁊ materialibꝰ in ſuperioribus:⁊ in materialibꝰ nō contrariant̄: vnde
ſicut.d.Cō.hic albedo ⁊ nigredo quo ad eſſe qđ hn̄t ex aīaꝫ in materia ꝯtra
riātur.Et ideo mā ſimul nō poteſt habere iſta:ſed ſucceſſiue: maxime quo
ad gradus ſm quos ꝯtrarietatē hn̄t.qđ dico ꝓꝑ colores medios qui ſcđm
Auer.in pluribꝰ locis actu cōponunt̄ ex extremis: tn̄ ſpecies albedinis et
ſpecies nigredinis nullā hn̄t ꝯtrarietatē in viſu vel in ſenſu cōmuni vel in
intellectu.de iſtis igit̄ ꝯtrarijs in cōplexis iudico dictū Auer.veritatē ha=
bere ſine dubio:ſed de ꝯtrarietate q̄ eſt inter cōplexa difficultas eſt: ⁊ aliq̄
ad pauca reſpiciētes voluerūt etiā predictā Auer.ſniam ſe extēdere ad cō=
plexa ita ꝙ dicūt opinionē de ꝯtradictorijs non eſſe ꝯtrarias in intellu.Et
iſta opinio falſa eſt:⁊ impoſſis ſine dubio:ſalua eorū pace:tū q̄ ſnia ph̄i ex
preſſa eſt in ſcđo pihermenias ꝯtra hoc:tū q̄ opinio iſta redit ad opinionē
negātiū ṗmū ṗncipiū.nā ſi opiniones de ꝯtradictorijs nō ſunt ꝯtrarie.q̄d
ergo ꝓhibet vnū ⁊ eūdē ꝯtradictoria vere opinari:ſed iſtud incōueniēs cō
tingit eis:ꝓꝑ vnitatē intellꝰs ſuſtinēda quā rectiꝰ finitionē: ⁊ fatuitatē dice
re fas eſt:ſed vt dixi ad pauca reſpiciētes de facili enūciant:ſi tn̄ eſt tibi cu
re iſta ſoluere:q̄ fides nō hꝫ meritū vbi humana ratio prebet experimētū:

UVA. BHSC. IyR_120_3

dicas opiniones ꝯtradictoriorū ꝯtrarias eſſe:tñ eſto q̄ ſit vnitas intellect⁹
Q diceret Cō.propter hoc nō ſequi aliquod incōueniens.Naȝ quēadmodum
eadē oratio veri ⁊ falſi ſuſceptiua eſt ad variationē factā i re:quia in ea nō
eſt niſi tanq̄ in ſigno:in re autē eſt tanq̄ in cauſa:ſic etiā veritas ⁊ falſitas
ꝓpoſitionū cōtradictoriarū exiſtētiū in intellc̄u cōſiſtit in rc̄one ad diuer
ſa phātaſmata.⁊ reſpectu illorū nō ſunt ꝯtraria:ſed reſpectu vnius ⁊ eiuſ-
dē hoīs ꝯtraria ſunt:q2 in virtute eius cogitatiua nō poſſunt eſſe due opi
niones ꝑticulares ꝯtradictorie.⁊ q2 intētiones intellecte: ſicut ipſe.d.3.de
R aīa.30.ſunt colligate cū intētionib⁹ imaginatis:ſic igiꝛ reſpectu vnius cō
traria ſunt:nō reſpectu diuerſorū.ſed iſta ſolutio:⁊ ſi de intētione Cō.ſit:
tñ multas hȝ inſtātias:que ad tertiū de aīa dimittanꝛ diſcutiēde:vbi i que
ſtione de intellect⁹ purificatione multa dicere meminim⁹. ¶Ad formā igi
tur ꝯtradictionis dicendū puto q̄ longe aliter Auer.exponit tertiū illum
nonū.quarti meta.q̄ꝫ exponūt noſtri latini:nā ſm latinos Ariſt.ibi ſȝ eoꝝ
expoſitionē probat q̄ duo cōtradictoria nō poſſunt ſimul vera eſſe:q2 ſi qs
opinareꝛ oppm̄ primi ṗncipij ſeq̄reꝛ q̄ cū opiniones de ꝯtradictorijs ſint
ꝯtrarie:tūc accideret ꝯtraria in eodē eſſe:ſed lōge aliter exponit locū illuȝ
Cō.⁊ ſua expoſitio talis eſt.q̄ ſi dictū Heracliti eſſet verū cū ꝯtingat duos
diuerſos hoīes dicere ꝯtradictoria:⁊ exiſtimare ea vera eſſe:ſequereꝛ ergo
duo ꝯtradictoria eſſe vera ſimul:qđ nō eſt poſ̄e.q̄cq̄d ſit⁹ de hoc iaȝ diximꝰ
quō ꝯtraria in intellc̄u pñt ſimul recipi:⁊ quō nō:de dictis aūt alioꝝ nō ſit
nobis cure.iuxta illud.Arbitrij noſtri nō eſt qđ quiſq̄ꝫ loquatur.

Cōmē.2. ¶Ibidē dicꝛ falſuȝ ⁊ veruȝ in aīa eſſe.bonū autē ⁊ maluȝ eſſe in materia.
5 Sed oppm̄ huiꝰ appet.3.de aīa.3 .⁊.5.meta.t.cō.xix.vbi dicꝛ q̄ maxime
bonū ⁊ malū tale quale inaīatis.Dico q̄ Cō.3.de.aīa.cō.34.dicit.q̄ ens i
intellectu eſt bonū ſimpliciter.ſed ens extra intellectū eſt bonū in reſpectu
intelligitur ſic dictū iſtud ens in intellectu eſt bonū ſimpliciter.i.inquan-
tuȝ ens abſolute.iuxta illud philoſophi: ſimpliciter dico qđ nullo addito
dico:ſed ens extra intellectū eſt bonū in reſpectu :q2 eſt bonuȝ in reſpectu
operantis.Et ideo dixit ſȝ:q̄ mihi videꝛ Cōmentator.xij.metaphy.cō.36.
q̄ balneū in aīa mouet vt efficiens:ſed balneū extra animā mouet vt finis:
q2 cū finis habeat rationē boni:iuxta illud philoſophi in ſcđo metaphyſi.
tex.cō.8.q̄ dicunt infinitū auferūt boni naturā.⁊.5.metaphyſi.tex.cō.3.⁊ q2
bonitas balnei in reſpectu operātis nō eſt ſȝ eſſe qđ hȝ in aīa:ſed ſȝ eſſe qđ
hȝ extra animā.propter hoc dixit ergo Cōmentator balneū extra animam
mouere vt finē.quantū autē ad intentionē Philoſophi hic ſpectat dicendū
puto:cum beato doctore in prima parte ſumme.q.16.articulo primo.q̄ ſi-
cut bonū nominat id in qđ tendit appetitus .ita verū nominat id in qđ tē-
dit intellectus.hoc autē diſtat inter appetitū:⁊ intellectū:ſiue quācūq̄ꝫ co-
S gnitionē:nam cognitio eſt ſm q̄ cognitū eſt in cognoſcente.Appetitus au
tem eſt ſm q̄ appetens inclinaꝛ in ipſam rem appetitā:⁊ ſic terminus ap-
petitus q̄ eſt ipſum bonū eſt in re appetibili:ſed terminus cognitionis qđ
eſt verū eſt in ipſo intellectu.⁊ ſicut bonū eſt in re inquantū hȝ ordinē ad
appetitū:propter hoc ratio bonitatis deriuaꝛ a re appetibili in appetituȝ
ſm q̄ appetitus dicitur bonus prout eſt boni:ita cum verū ſit in intellectu
ſm q̄ conformaꝛ rei intellecte neceſſe eſt q̄ ratio veri diriueꝛ ad rem intel-
lectam:vt res intellecta vera dicaꝛ ſm q̄ hȝ ordinē ad intellectū: ⁊ hoc for
te voluit dicere philoſophus q̄ bonū ⁊ malū:ſunt in rebus :ſed verū ⁊ fal-
ſum ſunt in aīa:pp̄ hoc tñ nō excludiꝛ quin in rebus aīatis ratio boni ſit:
cum aīata etiā res ſint:⁊ veriores res q̄ꝫ inaīata.teſte philoſopho in ſecun-
do de gñatione aīaliū.cap.1.⁊ etiam Auguſtino.15.de trinitate.c.14.vbi eſt

UVA. BHSC. IyR_120_3

tia non viuentibꝰ:intelligētia nō intelligentibꝰ:iniuſtis iuſta: beata mi ſe ris preferenda iudicamus. Et id eo tenendū eſt maximū bonū in animatis eſſe cum maxime res ſint. vt dicit philoſophus.5.meta.xix.

¶Concordantie Auerrois.ſu p.7.meta.

Auerrois ſeptimo meta .cō.5.hꝫ ꝙ oēs antiqui de quibꝰ meminit philoſophus ibi non perceperunt:niſi materiam ex qua tuor cauſis. Sed huius oppoſitū hꝫ ex hoc qd̄ dicā:nā Anaxagoras cognouit intellectū abſtractū.primo de aia. ꝯo.ꝛ primo phyſi.39.ꝛ primo meta. tex.cō.ij.qui ſm ipſum erat ſegregās oia que in ſuo chaos cōmixta erant. ſimiliter inſtātia eſt de Empedocle:ipſe em̄ poſuit vltra quatuor elemēta: que ſm ipſum concurrebant in genere cauſe materiales:litem ꝛ amicitiam que concurrebant in genere cauſe efficientis : ſicut patet primo phyſi.tex. cō.41. ¶Soluit.propoſitio iſta hꝫ veritatē de oibus aliis antiquis longe ante Ariſto exiſtentibꝰ.preterꝙ de Anaxagora:ꝛ Empedocle:ſicut ſcribit Cōmentator in ſcdo phyſice auſcultationis.cō.75 . Dixit autē notabiliter de antiquis longe ante Ariſto.exiſtentibꝰ:pp Socratē ꝛ platonē:nā tpe iſtorū fuit cognita ratio finis:ſicut.d . Cōmentator primo meta.cō.50.qr illi inſtituerunt reſpublicas propter bonum.ſimiliter plato ideas poſuit: que in genere cauſe efficientis concurrunt. Cōm.5. 1 C

¶In cōmento.10.hꝫ ſingularia notiora eſſe vniuerſalibus. huius oppoſitum hꝫ primo phy.tex.cō.4.ꝛ cōmen.5.ꝛ.57.ꝛ alibi infinities. ¶Soluit. ſingulare de quo loquit hic eſt notius vniuerſali in cauſando iuxta illud phi in prohemio meta.vniuerſalia ſunt maxime difficilia ad cognoſcēdū. aut loquitur hic quantū ad cognitionē complexā : ſingulare em̄ ꝛ ſi de eo ſcientia nō ſit:tn̄ eſt principiū ſcientie pro quanto ex ſingularibus p inductionem ſumit vniuerſale:qd̄ eſt principiū artis ꝛ ſcie: aut loquitur de cōfuſa cognitione ſingulariū ꝛ de diſtincta vniuerſaliū : ſed iſtud vltimū nō placet multum:quia tunc abuſiua ſatis eſſet iſta cōparatio : ſicut intuenti patere poteſt:aut aliter ſingularia ſunt notiora nobis in cognitione in genere ſumpta:vt eſt communis ad ſenſitiuā ꝛ intellectiuam:nam prima noſtra cognitio naturalis ſenſitiua eſt. Cōm.10. 2 A

¶In cōmento vndecimo.ſcribit Cōmentator ꝙ ſbē cōpoſite habent diffinitionem. huius tn̄ oppoſitū expreſſe habet infra.in cōmento.37. ¶Solutio eſt iſta.quādo infra.d.cōpoſitorū nō eſſe diffinitiones:per cōpoſita intellexit ſingularia:ꝛ de talibus non eſt ſciētia:neqꝫ p diffinitionē: neqꝫ per demonſtrationē.7.huius tex.cō.35.ꝛ.53.ſed ſolū ſenſus.hic vero ſumit cōpoſita vniuerſalia.ꝛ taliū bene diffinitiones eſſe poſſunt:ſilr talia ſubiecta demonſtrationū ſunt.ꝛ hoc eſt qd̄ dixit Cōmen.primo meta.cōmē.27.ſenſibilia habent duos modos cōprehenſionis:vnū qui nō eſt ſciētia cor.ſꝫ imaginatio:vt ſunt ſingularia.ꝛ modū ꝗ eſt ſcia eorū:ꝛ ſunt itellecta vlia. Cōm.11. 3 X

¶In cōmento.xij.hꝫ Cōmenta.ꝙ diffinitū eſt vnum actu: ꝛ duo potentia. Sed huius oppoſitū hꝫ infra tex.cō.43.vbi habet ꝙ genus eſt in potentia ꝛ differentia eſt actus.ꝛ ita diffinitū nō eſt duo in potētia: ſed vnum in potentia:ꝛ aliud in actu. ¶Soluitur.diffinitū eſt vnum in actu:quantum ad conceptū confuſum:ſed quantū ad conceptū diſtinctū eſt duo in potentia: qꝛ poteſt reſolui in duos conceptus:qui cōceptꝰ tn̄ ita ſe habēt ꝙ vnus eſt potentialis ad alterum:ſicut conceptus generis ad conceptū differentie:ꝛ ita ſedatur contradictio clariſſime:ſicut vides. Cōm.12. 4 Y

¶In cōmento.xiij.hꝫ.Cōmentator ꝙ diffinitio nō eſt omnis ſermo ſignificans illud qd̄ ſignificat nomen. huius tamen oppoſitū patet.4.meta.tex cō.28.vbi habetur ꝙ ratio quā ſignificat nomen eſt diffinitio. ¶Solui. Cōm.13. 5

UVA. BHSC. IyR_120_3

in habentibus quid rei ⁊ ratio quid nominis coincidunt: non tamen abſo
lute ratio quid nominis quelibet eſt diffinitio quid rei: multa enim habēt
quid nominis: que tamen quid rei carent.
Cōm.14. ¶In com.14. ſeptimi metaphy. hꝫ Cō. ꝙ priuatio non eſt non ens ſimplr
6 Sed huius oppoſitū ptꝫ primo phy. 79. commento.
Rñdetur priuatio formalr eſt nō ens. ſed ꝯnotatiue aliqd entitatis hꝫ: ſic loq
tur hic ratione ꝯnotati: ſed in alijs locis loquitur reſpectu ſue prime forma
lis imaginationis. vide cō. vndecimū duodecimi metaphy. ⁊ commen. 60.
primi phyſi.
Cōm.18. ¶In commēto.18. hꝫ Cōmentator ꝙ accidentia per accidens non habent
7 diffinitionē omnino. huius tamē oppoſitū patet ſupra commēto.14.⁊.15.
3 ¶Soluitur. intelligitur dictum eius hic iſto modo. accidentia per accidēs
non habent diffinitionem omnino: que. ſ. habeat habitudinem per ſe: ⁊ eſ
ſentialem: ⁊ hoc manifeſtant verba eius ſequentia: quia reddens cauſam
ſui dicti: propter quid accidentia iſta non habent omnino diffinitionē in
quit: diffinitio enim ſignificat res terminatas. Aut aliter ſolui poteſt: acci
dentia per accidēs duplici ſubiecto comparari poſſunt eſſentiali: ad quod
primo conſequuntur: ⁊ accidentali cui per accidens attribuūtur: ⁊ tunc di
ceretur ꝙ talia accidentia in comparatione ad ſubiecta quibus per acci
dens attribuuntur: non habent diffinitionē: ſed bene in comparatione ad
prima ſubiecta diffiniri poſſunt. ⁊ iſtam ſolutionem etiam latenter innuit
Commentator in hoc loco: ſicut mihi videtur.
Cōm.23. ¶In cō.23. dicit diſſolutionē fieri a poſteriori ad prius. huius tamen op
8 poſitum ptꝫ ſcđo meta. com. vndecimo. vide ibi: quia ſoluta fuit.
9 ¶Ibidē habetur ꝙ materia denominatiue predicatur de eo: cuius eſt materia
Cōm.25. oppoſitū ptꝫ ſcđo de gñatione. tex. cō.4. ꝯtra plato. vide ibi: quia ſoluta fuit.
10 ¶In.xxv. com. ſcribit Commētator ꝙ generatio magis attribuitur priua
A tioni ꝙ̄ ſubiecto. huius tamen oppoſitum patet primo phyſi. com.60. vbi
habet ꝙ illud qđ vere generatur: ſubiectū eſt. ¶Soluitur. ſubiectū motꝰ vere
moueri dicitur: quia motus eſt in moto non in motore. ⁊ ideo ſcđm gñationis ve
riſſime gñari dicitur. vt Cōmenta. dicit primo phy. cō.60. ſed in talibꝰ nō ſo
lemus niſi rariſſime loqui cū iſtis prepoſitionibꝰ ex: vel ab. in ſubiectis. vt
dicamus ex homine fit muſicus: vel ab homine fit muſicus: ſed talibus mo
dis loquendi vtimur in priuationibus: ſolemus enim dicere ex immuſico
muſicum fieri. ⁊ hoc maxime propriū eſt idiomati grecorū: ſicut ſcribit Cō
menta. primo phy.61. commē. ⁊ ideo dixit hic generationē magis attribui
priuationi ꝙ̄ ſubiecto ad modū declaratū: ⁊ de hoc clare vide commen.61.
primi phyſi. ⁊ inuenies illud quod dicimus.
Cōm.29. ¶In com.xxix. hꝫ Commē. ꝙ quēadmodū eſt in mobilibus localiter ꝙ q
11 dam moueatur ex ſe: ⁊ quedā ex alio. ita eſt in generabilibus: videtur ergo
B ꝙ aliqua ab intellecto alterari queant ⁊ generari. Cuius oppoſitum patet
ſecundo phyſico. commento primo. Ibi ſoluitur: quia licet in corporibus
ſimplicibus non inueniatur corpus quod alteretur ex ſe: ſicut inuenitur
corpus ſimplex quod mouetur in loco ex ſe: tamen in compoſitis hoc: vt ip
ſe dicit fallit: quia talia poſſunt habere principium intrinſecum effectiuū
reſpectu ſue alterationis ⁊ partialis generationis: ſicut eſt in nutritione q̄
fit in animalibus ⁊ plantis reſpectu illorum que adueniunt ſuis corpori
bus ab extrinſeco: ſicut eſt cibus ⁊ potus.
Cōm.32. ¶In cōmen.xxxij. dicit ꝙ in generatione ſubſtantie: opꝫ ꝙ preexiſtat agēs
12 qđ fit ſubſtātia: ſed inſtātia eſt de igne qui ſcđo celi. cō.42. ⁊ primo meteo
C rorum: generatur a motu. ¶Soluitur. in commē. illo.42. Nam ſubſtantie

UVA. BHSC. IyR_120_3

ipfecte que quodāmō mediāt inter ſubſtātiā ⁊ accidēs: quales ſunt ſube elementoꝝ indifferenter pñt ⁊ ab vniuoco: ⁊ ab equiuoco generari.

¶Auerrois cōmen.37.huius.d ꝙ diffinitio eſt forme vniuerſalis non com poſiti ex materia ⁊ forma. huius oppoſitū ptꝫ cōmen. vltimo octaui hui⁹ vbi habet diffinitiones eſſe compoſitoꝝ. ¶Soluit. ſumpſit hic compoſitū ex materia ⁊ forma: vt eſt ſingulare diſtinctū contra vl'e. Et de tali non eſt diffinitio: ſed ſenſus: ſed cōmē. vltimo octaui huius ſumpſit compoſitū vl'e nā tale ex materia in cōi: ⁊ forma in cōi componitur: ⁊ iſtius diffinitio eſſe poteſt teſte pħo hic.7.meta.tex.commen.37. Cōmē.37 13 D

¶Ibidē ſcribitur ꝙ forme naturales ab intellectu non pñt ſeparari a mate ria in imaginatione. huius tñ oppoſitū ſcribitur.4.phy.cō.37.⁊.8.meta. cō.8. ¶Soluitur. oē qđ intelligitur: intelligitur ſm ꝙ eſt in actu: ſicut ptꝫ. 9.meta.tex.cō.20. Et ideo cū materia ſit pura potētia pro occurſu ab intel lectu nō pōt apprehendi ſine forma: ſed eſt per analogiā ad formam cogno ſcibilis: ſicut ptꝫ primo phy.tex.cō.69. ſed ſic cognita materia: intellectus actu ſcđo pōt materiā ſine forma intelligere: intelligendo. ſ. materiam non eſſe formam: ⁊ formā non eſſe materiam. Nā vt ſcribit Cōmentator.12.me. cō.39. intellectus natus eſt diuidere adunata in eſſe in ea ex quibus cōpo nunt: quāuis nō diuidātur in eſſe: ſicut diuidit materiā a forma. Com.37. 14 E

¶Dicit Cōmenta.cō.44. ꝙ in indiuiduo nō eſſe: niſi forma pticularis et materia ex quibus cōponitur. Sed huius oppoſitum ptꝫ.5.meta.cō.6. vbi hꝫ ꝙ in indiuiduo demſato eſt nā addita nature cōponētiuꝫ: ⁊ eſt illud qđ fit ex cōpoſitione. In oī em̄ cōpōne ad aliquā vnitatē deuenire neceſſariū ē. ¶Soluitur. cōſtitutiue ⁊ integratiue nihil eſt in indiuiduo ꝙ̄ materia et forma ſic intelligitur dictuꝫ eius hic. entitatiue aūt aliqđ tertium pōt eſſe qđ nō eſt nec materia: nec forma: ſed eſt ſubſtātia cōpoſita: quicquid dicāt nouelli negātes tertiā entitatem ſm principia Auerro. Aut aliter dici pōt ꝙ dictū eius hic ꝓcedit cōtra Platonē: qui poſuit ideam ſeparatā neceſſa riā ad generationē indiuidui: ⁊ ad eius compoſitionem. ſicut poteſt pate re tibi ex cō.45. huius ſeptimi: ⁊ ita iſta auctoritas non eſt cōtra ipſum in pꝛeallegata auctoritate quinti metaphyſice. ſicut vides. Cō.44. 15 F

¶Auer.cō.57. huius. dicit ꝙ nullū cōe eſt ſbā. ⁊ idē hꝫ.45. Sꝫ huius oppo ſitū patet hic in cō.46. vbi hꝫ ꝙ diffōnes vl'iuꝫ hñt aliquā diſpōnē diſpoſi tionū ſbaliū: ⁊ q̄litatē accñtē eis. ¶Soluit. Cō. in iſta auctoritate.46. alle gata expſſe innuit duplicē vl'is acceptionē. ſ. ꝑ intētione ſcđa: q̄ eſt q̄dā q̄li tas. i. qđdā accñs a rōne cauſatū ⁊ attributū vl'i ꝑ prima intētiōe: qđ vl'e ꝑ prima intētione appellat ipſe diſpōnē ex diſpōnib⁹ ſbalibus. i. habētib⁹ eſſe citra actū aīe: qđ aūt dr̄ ab ipſo in pñti cōmētoꝙ nullū cōe eſt ſba: hoc dicit ad modū quo poſuit Plato: vl'ia em̄ apud Ari. nō hñt eſſe ex aīam: ſicut po ſuit Plato.3. de aīa.cō.18. ⁊ primo met.cō.45. Ariſt. opinabat ꝙ intellecta rerū notificāt ſbas earū: ⁊ nō ſunt ſube earū: ſic igit vl'e ꝑ prima intētione nō. d. aliquā formā realē diſtinctā a forma pticulari realiter: vt q̄dā volue rūt: ſꝫ dicit cōceptū realē q̄ eſt notio ſingulariū: ⁊ eſt forā declarās nō dans eſſe. tenemus em̄ formā generis ſpēi ⁊ indiuidui vnā eſſe ſm rē ſolum rōne differētes: ⁊ ſic gloſo auctoritatē eius. pmomet.cō.17. qñ. d. ꝙ mā prius reci pit formas vl'es ꝙ̄ minus vl'es. ⁊ eis mediātibus recipit indiuiduales: nō ꝙ in mā ſit multitudo formarū correſpōdētiū multitudini pdicatoꝝ q̄dita tiuoꝝ factoꝝ ab intellectu: ſꝫ vna ⁊ eadē forma ſm modū intelligēdi no ſtrū prius itelligit informare mām q̄ ad gradū ſbalitatis ꝙ̄ corporeitatis: ⁊ prius quo ad gradū corpis ꝙ̄ viuētis: ⁊ ſic deſcēdēdo quo ad vltimū in diuidualē gradū quicq̄d dicat Joānes de ianduno in hoc ⁊ ſequaces eius. Com.57. 16 G

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cõm.58. ¶In cõmen.58.hꝫ Commen.ꝙ eſſentie rerum ſunt exiſtentes:licet non in
17 telligantur:ſed opponebatur per nos ibidem per commentum primũ.ſcdi
meta.vbi habet ꝙ ſi ſubẽ intellectuales a nobis non eſſent intellecte:tunc
eſſent fruſtra in natura:et per conſequens non eſſent:cũ natura nihil agat
fruſtra.primo celi.32.⁊.3.de aĩa.45.vide in cõmen.primo.ſcdi metaphyſi-
ce:qꝛ fuit ibi ſoluta iſta inſtantia diligenter.

Cõm.60. ¶In cõmen.60.habetur ꝙ compoſitũ per ſe eſt aliud a componentibus.
18 huius oppoſitum ſcribit Cõmẽ.in primo phyſi.cõmen.17.⁊ ſupra.cõ.44.
h vbi dicebat ꝙ in cõpoſito non eſt niſi materia et forma particularis ex qui
bus componitur.¶Soluitur.in omni per ſe cõpoſitione ſm oẽs ſapiẽtes
neceſſario ad aliquam per ſe vnitatẽ deuenire.Et huius oppoſitum nõ po
teſt imaginari ab intellectu diſpoſito ad bonum.cuꝫ igitur compoſitio ex
materia et forma ſit per ſe cõpoſitio:opꝫ igitur iſtam terminari ad aliquã
per ſe vnitatẽ:iſtud non eſt niſi tertia entitas ſi enim in mixtione elemen-
torũ nõ dicimus mixtũ eſſe oĩa quatuor elemẽta ſimul ſumpta.nã tũc mix-
tio eſſet partiũ iuxtapoſitio cõtra phm primo de gñatione.85.Et cõmen.
hic expreſſe.caro non eſt terra ⁊ ignis ex quibus cõponitur:ſꝫ eſt aliqd ad-
ditũ:quare ergo etiã mã cũ forma nõ ſunt cauſantes aliqd tertiũ aliud ab
eis nõ video.De auctoritate aũt Cõmẽ.primo phy.17.procedit de toto in-
tegrali ⁊ cõtinuo:qꝛ ſic etiã loquitur ibi Phs.tale em ſm rẽ nõ dicit aliquaꝫ
formã tertiã diſtinctã ab eſſe partiũ ſimul ſumptaꝝ:lꝫ ego teneã tale ſꝫ rõ
nẽ dicere formã aliquã diſtinctã ab eſſe partiũ ſimul ſumptaꝝ:nã ſm phm
quinto meta tex.cõ.1 .ſenarius numerus nõ eſt bis tria:ſed eſt ſemel ſex.
Si aũt velis illã ꝑpoſitionẽ Cõmen.17.primi phy.dilatare ad totũ eſſen-
tiale dicas ꝙ totũ nihil aliud eſt ꝙ̃ partes ſimul ſumpte integratiue ⁊ con-
ſtitutiue:⁊ ſic ad auctoritatẽ eius ſupra in.4 .huius dicas ꝯñr.Et vide ſu
pra vbi etiã diximus in illo loco.ꝙ aũt iſta ſit opinio Cõmẽ.credo me dif-
fuſe probaſſe ſuper primo phyſi.cõ.17.⁊ tu illuc recurras.

¶ Cõcordantie Auer.ſuper octauo prime phie.

Cõm.4. In commento quarto iſtius octaui meta.d.Cõmen.ꝙ oppoſitio
1 eſt primo in loco.Huius oppoſitũ vr velle.8.phy.
3 cõ.16.Soluitur.refert dicere oppoſitionẽ primo eſſe in loco:⁊ refert illam
motui locali ineſſe:⁊ ꝙ hoc ſit notũ primũ verũ eſt ꝙ prima oppoſitio in
loco reperitur:nã cum de rõne oppoſitorũ ſit diſtãtia:maxima aũt diſtan-
tia reperitur in loco.Ideo.Tamẽ non eſt per ſe notũ ꝙ omne quod eſt mo
bile motu locali talem oppoſitionem habeat.quare.

Cõm.10. ¶In cõmẽ.10.inquit formã ſubſtantialẽ non recipere magis nec minus:
2 inſtantia eſt de formis elementorũ.tertio celi.commen.67.de formis ele-
L mentorum.Soluitur.hꝫ locũ in veris formis ſubſtantialibus:fallit in his
que ſunt medie inter ſubſtãtiam ⁊ accidens:gloſa Auerr.vbi ſupra.tertio
celi.commento allegato.Non tamen ꝙ licet forme perfecte nõ recipiãt ma
gis aut minus in ſua eſſentia:tñ vt ſunt forme in materia bene:vt ſic reci
pere poſſunt magis aut minus:ſicut innuit Cõmenta.hic in iſto cõmen.in
quit enim.vnus homo non eſt maioris humanitatis quam alter ſecunduꝫ
formam:ſed ſi fuerit erit ſecundum quod eſt forma in materia.Nam for-
ma humana ſm diſpoſitionem materiales in quibus exiſtit ſic põt magis
⁊ minus recipere in tantum ꝙ a pho in ethicis aliqui homies arborei:ali
qui brutales:aliqui intellectuales:⁊ quaſi terreſtres dij nuncupantur.
Aliqui enim vt dicit Heſiodus ad ſcientias capeſcendas per ſolam natu-
ram ſunt apti ⁊ perfecti ex bonitate complexionis:ſicut fuit Hippocrates:
⁊ Ariſto.Aliqui vero non per naturã:ſed per doctores excitantes mentes
eorum

UVA. BHSC. IyR_120_3

eorum.quidam vero neutro modo apti ſunt. Et iſti oino ad diſcernendum
verū a falſo oino inutiles ſunt.patet aūt ꝙ totalis iſta diuerſitas non ꝓue
nit niſi ex diuerſitate complexionis ⁊ diſpoſitionū in quibus forma exiſtit
theologi etiam noſtri dicunt ꝙ in puris naturalibus anima Chriſti fuit ⁊
eſt perfectior anima iude.

¶Concordantie Auer.ſuper nono prime phie.

Auerrois nono meta.cōmen.2.dicit ꝙ forme liberate a materia ſunt Cōme.2.
tantum agentes:nullo modo patientes: neq̧ eſſentialiter: 1
neq̧ accidentaliter. ſed opponebatur ibi de aīa intellectiua q̄ recipit intel- M
lectionē ⁊ ſpēs intellectas.¶ Soluit:dictum Auer.veritatem hꝫ ſm̄ princi
palia phi.pro quo debes ſcire ꝙ actus ⁊ forme eſt agere ⁊ mouere. ſcd̄o de
gñatione.tex.com.53.⁊ nono meta.tex.com.2.⁊.3.phy.17. materie aūt eſt
moueri ⁊pati:vnde quelibet forma ſiue materialis:ſiue ſeparata fuerit acti
na eſt:nec aliqua ſub hac rōne qua forma eſt:eſt paſſiua: q: paſſiuū eſſe in
ſequitur potentiam:que eſt primo diuerſa ab actu. ſi igitur aliqua forma
paſſiua fuerit iſta paſſibilitas competit ſibi ratione qua potentia partici-
pat:paſſibilitas aūt iſta duplex eſt:quedam ſignata ⁊ realis:⁊ iſta inſequit
primo ſm̄ phos materiam quantam:vnde ſi qua forma paſſiua fuerit paſ-
ſione ⁊ receptione ſignata ſiue realis:ſiue ſpiritualis fuerit hoc eſt ratione
materie.ſicut ſcribit Cōmen.com.53.de aīa.ad principiuꝫ cōmenti: ⁊ com.
38.alia eſt paſſio ⁊ receptio vlis ⁊ abſtracta:⁊ iſtius rō eſt intellꝰ poſſibilis
qui nullam aliam naturam hꝫ: niſi q: poſſibilis vocatus eſt. ⁊ iſte intelle-
ctus eſt materia intelligibilium:⁊ eſt quartum genus entiū:ſicut dicit Cō
men.tertio de aīa.com.5.in ſolutione tertie qōnis. ſi forme igitur exiſten-
tes in materia reali paſſione patiantur:hoc eſt rōne materie:vnde Cōmen.
quarto celi.cō.22.dicebat.forma in motu elementi mouet: ſed vt eſt forma
in materia mouetur:ꝙ etiam ſenſitiue virtutes ſignate recipiant eſt: quia
ſunt in materia. Sequitur igitur ꝙ cum omnes forme a materie ſeparate
preter animā noſtram intellectiuam que infima eſt ſcd̄m ipm abſtracta.ter
tio de anima.com.19.nullo modo paſſiuas eſſe non eſſentialr̄. q: cuilibet
forme:vt forma eſt repugnat eſſentialr̄ pati:etiam materialibus:vnde Cō-
men.quinto ph.com.5.qui dixerit formas per ſe moueri non eſt amplius lo
quendum cum eo in hac ſcia:neq̧ etiam accidentaliter:q: forma accidenta
liter patitur ratione potentie que vel eſt materia:vel eſt intellꝰ poſſibilis.
In talibus aūt non eſt materia. ideo non pñt pati paſſione reali ⁊ ſignata
ſm̄ phos:neq̧ etiam paſſione ſpūali:q: non intelligūt per receptionē: nec
in eis eſt vere intellectus poſſibilis(licet Commen. videatur illud dicere.)
Sed ſm̄ rationem:vt alꝰ declarauimus. Nullo igitur modo pati pñt tales
forme:neq̧ per ſe:neq̧ per accidens:nec paſſione reali:nec ſpūali:cū intelli
gant per eſſentiam:⁊ non per ſpēs ſm̄ phos.aīa aūt intellectiua: cum ſit in
fima inter abſtracta:cū ſit compoſita ex intellectu poſi vero: ⁊ ex intellectu
agente rōne poſis paſſiua eſt:rōne vero agentis eſt actiua: ſed paſſio iſta
eſt alterius rationis a paſſione materie: ſicut ſcribit Cōmen.tertio de aīa.
cō.38.vbi formaliter ponitur iſta ſolutio ad inſtātiam motam a nobis hic:
ſicut tu diligenter poteris ibi videre. Cōm.19.

¶In cōmen.19.ſcribit Commen.ꝙ potentia ad ſanitatem ⁊ ad egritudinē 2
eſt eadem.oppoſitum patet tertio phy.tex.com.17. vbi hꝫ ꝙ ſi potentia ad N
ſanitatem ⁊ egritudinem eſſet vna:tunc ſanitas ⁊ egritudo eſſet vnū ⁊ idē.
¶Soluitur.loquitur hic de potentia ſubtiua:q: eadē eſt materia cōtrario
rū.ſed tertio phy.loquitur de potentia reſpectiua.idem aūt eſt ens in potē
tia reſpectiua ad actum:⁊ ens in actu.vnde Cōmen.dicit.8.meta.com.15.

UVA. BHSC. IyR_120_3

agens extrahens aliquid de potentia ad actū non largit̃ multitudinē:ſed
perfectionem.⁊.xij.meta.cōmē.18.iuxta dimidiū.agens nāle non congre
gat inter diuerſa.Nota tamen hic ꝙ potētia iſta ſubiectiua:et reſpectiua
vna ⁊ eadem eſt realiter:ſicut mihi vr̃ pro nūc:ſed ſortiuntur tales potētie
diſtinctas denominationes in ordine ad diuerſa:ſicut eſt de actione ⁊ paſ
ſione:vnde pluralitas entium eſt euitanda inquantum eſt poſſibile.Dico
quod vna ⁊ eadem forma:vt eſt in potentia materie appropriat̃:vt ſic eſſe
in potentia ſubiectiua:ſed eadem forma vt eſt in potētia actiua agētis dr̃
eſſe in potētia reſpectiua in ordine.ſ.ad actū:vñ cū ſm̄ Auer.12.me.cō.18.
cū oēs forme ſint in potētia in pͥma mā̃.⁊ ſint in actu in pͥmo motore:ta
les ſunt in potētia ſubiectiua ⁊ paſſiua māe:cū aūt potētia paſſiua ſit pͥn
cipiū trāſmutandi ab altero inꝗ̄tū alterū:vr̃ mihi ꝙ ſit vn⁹ reſpect⁹ realis
ꝗ̄ reſpicit tā ſb̄m ꝙ̄ formā:vt in ſb̄to inducit̃ ab agēte:ſ3 diuerſas ſortit̃ de
noiatiōes:vt ad diuerſa extrema ꝯparat̃:ſicut eadē eſt diſtātia inter ſupe
rius ⁊ inferius inter Thebas ⁊ Athenas:non tñ eſt idē diſtare:⁊ita ego ca
ueo ponere potentia3 obiectiuam realiter diſtīgui a ſubiectiua ī via auer.
licet multi teneant hoc tñ mihi vr̃ in via eius:⁊ forte etiam in via Ariſt.illā
non diſtingui a re ſubiectiua:q⁊ eſt principiū per ſe notū:⁊ ab oibus peri
patheticis conceſſum:ꝙ quicquid eſt poſ̃e reſpectu agētis eſt poſ̃e reſpe
ctu patiētis:⁊ quicquid eſt poſ̃e reſpectu patientis etiam illud poſſibile ē
reſpectu agentis.⁊ hoc loquendo de vera potentia.Nam aliter aliquid eēt
ocioſum in nā:⁊ fruſtratorium cōtra ph̄m.primo celi.32.⁊ ideo recte dixi
mus nos entitates pluralitatem entiū iuxta ꝯſuetudinē pͥncipis noſtre mi
litie Ariſto.inquantum eſt poſ̃e:ꝙ reſpectus ille ad ſub̄m ⁊ ad formam vt
eſt ab agente vnus ⁊ idem eſt re:ſed rōne diſtinguitur:ſed theologi noſtri
qui habent principia oppoſita principijs phoꝝ:tenēt aliq̄d eſſe poſ̃e reſpe
ctu agentis:quod non fuit poſ̃e reſpectu paſſi.ideo hn̄t de neceſſitate pōe
re iſtos reſpectus realiter diſtingui.vnde mundus ante ſui creationē erat
in potentia actiua agentis.ſ.dei creatoris:non erat aute3 in potētia ſubie
ctiua alicui⁹ paſſi:cum ex nihilo creata ſit.ſil̃r angeli ante ſui creationem
erant in potentia actiua dei:non autem erant in potētia paſſiua alicuius
cum ex nihilo ſint creati:immo mā̃ pͥma fuit in potētia ante ſui creatione3
actiua dei:in nullius tamen potētia ſubiectiua fuit:q⁊ primū potētiale in
nullius eſt potentia ſubiectiua:aliter eſſet pͥmū ⁊ nō primū.⁊ ideo theolo
gus diſcrepans a ph̄is in principijs h3 etiam diſcordare in cōcl̃onib⁹:ſed
velle tenere concluſionem phyſicā per pͥncipia theologica diſtincta a phi
ſicis vel econtra ridiculum eſt.⁊ ideo ſubtiliſſimus Scotus videns iſta ve
ra eſſe theologice voluit ponere potentiam obiectiuā diſtinctā a ſubiecti
ua motus:vt mihi videtur per iſta fundamēta.de ariſt.in hoc tantū cura
bat.inquantum auctoritates eius gloſare poſſet ne veritati theologice ob
uiarent.quod aūt hoc nō poſſit ipſe tenere in fundamentis ph̄i mihi vr̃ h̄
poſſe rationibus conuinci ſic:nam ſm̄ te ariſto.ideo ponit potētiā obiecti
uam:quia diuiſio bona debet euacuare totā naturā diuiſi:ſed ſi Ariſt.di
uidens ens per potentiam ⁊ actū intellexiſſet potētiā ſubiectiuā tm̄:⁊ non
obiectiuam:tūc ſub tali diuiſione nō cōprehenderet̃ omne ens:ſicut p3 de
angelis de mundo ⁊ mā̃ pͥma ante ſui creationē que erāt res in potentia
non ſubiectiua:nec erāt res in actu formali vel exiſtētie.ergo oportet dice
re potentiā:que eſt dr̃ia entis eſſe potentiā obiectiuam.amplius.9.metap.
tex.cō.13.actus ⁊ potentia ſunt eiuſdē gn̄is:ſed hoc nō pōt de potētia ſub
iectiua verificari:q⁊ ſubſtantia pōt eſſe potentia ſubiectiua quantitatis:et
patet ꝙ iſta ſunt diuerſoꝝ generū. Trahit̃ illud ſic per auer. 3.meta.com.

UVA. BHSC. IyR_120_3

15.agēs extrahēs aliq̄d de potētia ad actū non largit multitudinē:ſʒ pfe-
ctionē.ꝛ hoc idē hʒ.xij.me.cō.18.vbi hʒ ꝙ agēs apud ariſt.nō ꝯgregat iter
diuerſa.ꝛ hoc idē hʒ.5.phy.cō.9.ꝙ potētia ꝛ actus ſunt eiuſdē gn̄is.ꝛ ptʒ
iſtas auctoritates nō poſſe ſaluari de potētia ſubtiua:ſʒ de neceſſitate ſūt
vere de potētia obiectiua.ꝛ intantū pceſſerūt:cū hmōi auctoritatibꝰ ple-
riqꝫ nō modice auctoritatis viri:vt de intētione auer.ſubſtinere auſi ſint
potētiā obiectiuā diſtingui ab actiua ꝛ a paſſiua potētijs:necnō a logica
potētia q̄ nil aliō ē ꝙ̄ reſpectꝰ rōnis ex nō repugnātia terminoꝝ cātus.et
iſta p vitā meā non pn̄t ſuſtineri de mente phoꝝ.Et vt egritudini coꝝ ſuc
curramꝰ oñdamꝰ eis cām erroris eoꝝ.ꝛ ē qꝛ ponētes potētiā obiectiuam
coacti ſunt ad illō ex pn̄cipio repugnāte phie:ꝛ eſt ꝙ aliq̄d ē in potētia re-
ſpectu agētis tm̄ qō nō eſt in potētia paſſi.ꝛ hoc nō cōcedit a phis in rebꝰ
nouis.imo ipſi dicūt oē qō eſt in potētia actiua agētis eſt in potētia paſſi
ua alicuiꝰ ſubti.iuxta illō Cōmētatoris allegatū ſupra.oēs forē ſunt in po
tētia paſſiua māe:ꝛ ſunt in potētia actiua pmi motoris:pʒ mō ꝙ ſm theo-
logos aliqua forma añ ſui pductionē eſt polis poſſibilitate qua reſpicit
agēs tm̄.Et iō iſtā potētiā a qua polis denoiat nūcupauere obiectiuam:
ſed phs dicēs oppoſitū huiꝰ opʒ negare ipſum talē potentiā diſtingui a
potētia paſſiua:qꝛ per potentiā paſſiuā forma eſt poſſibilis ex parte ſubie
cti cum reſpectu ad agens:qꝛ nono meta.tex.cō.ij.potentia paſſiua eſt pn̄-
cipiū trāſmutandi ab altero inquantū alterū.potētia enim paſſiua diffini
tur per actiuam ꝛ econtra.vn̄.ij.phy.4 8.ꝛ.8.phy.79.ꝛ in pleriſqꝫ locis in
loco deſtructionum contra alga.qcq̄d eſt pole p pn̄cipiū paſſiuū intrinſe-
cum eſt pole p pn̄cipiū extrinſecū actiuū.ꝛ ꝙ ens non diuidat p potētiaʒ
obiectiuā:ſed per potētiā ſubiuā oſtēdit ſic.phs.xij.meta.tex.com.8.vo-
lens declarare quod ſit eē māe diuidit ens p potētiā ꝛ actū:ꝛ ibi declarat
mām contineri ſub potentia:ꝛ non ſub actu:qꝛ eſt illud ex quo oia fiunt p
tranſmutationem.Manifeſtū eſt aūt potentiam ex qua aliq̄d tranſmutat
eſſe potentiam ſubiectiuā non obiectiuā:quare entis diuiſio p potentiā et
actum non eſt ſm philoſophos p potētiā obiectiuā:qꝛ tūc argumentū phi
adductum eſſet in q̄tuor terminis.amplius Cōmen.in.xij.meta.com.xxvj.
declarās intētionē philoſophi.inquit ꝙ ibi intendit inducere aliū modū q̄
pn̄cipia omnium pdicamentorum ſunt eadē:ꝛ eſt pro quāto actus ꝛ poten
tia ſunt in omni gn̄e:ꝛ ꝙ actus hʒ reduci ad formam.ꝛ potētia ad mām:ꝛ
ꝙ potētia ꝛ actus ppinqui ſunt diſtincti in diſtinctis predicamentis.vult
ergo potentiam ſubiectiuam ꝛ actum eſſe pn̄cipia pdicamentoꝝ oim:ꝛ nō
obiectiuam cum dicat potentiā reduci ad mām:ꝛ actū ad formā. amplius
ipſe in.v.meta.cō.14.vbi declarās quō actus ꝛ potentia ſunt in oi predi- p
camēto exponēs exēplū philoſophi in pdicamēto ſbe:de forma mercurij.d.
ꝙ in lapide eſt eadē forma mercurij:ꝛ in actu:ꝛ in potētia:et declarās quō
ſit in potentia dicit ꝙ eſt in potentia:qꝛ hʒ nām recipiendi eam.actu vero
habet eam quando actu recipit eam.vbi pʒ de intētione eius potentiā ſīq̄
mercurius eſt ſubiectiuam eſſe non obiectiuam:nec valet dicere obiectiuā
debere poni pter reſpectum ad agens:qꝛ iſte reſpectus importat p ſubie
ctiuam cum ſit pn̄cipium tranſmutandi ab altero inquantū alterū: et ita
non opʒ entia ſine neceſſitate multiplicare.ei ideo ſicut mihi videtur ſal-
uo ſemper meliori iudicio de intentione philoſophi potentiā iſtā obiecti-
uā non eſſe diſtinctam re a potētia paſſiua.qꝛ iſta potētia obiectiua ſi po
nit:nō eſt pp aliud niſi pter reſpectū quē iportat forma ad ipſum agēs:
ſed cū iſte reſpectus ſufficienter importetur p potentiā ſubiectiuā ſeu paſſi
uam:ſicut clare patet ex diffōne potētie paſſiue poſite in nono meta.ꝛ in

UVA. BHSC. IyR_120_3

quinto. propter hoc dicimus de intētione phi nō dari potentiam obiecti
uam tanq̄ rem distinctā a subiectiua. Et dicimus q̄ diuisio entis per actū
⁊ potentiam est per potentiā subiectiuā: ⁊ sic dicimus agēs extrahēs aliqd
de potentia subiectiua ad actū nō largiri multitudinē: sed perfectionē: qa
vna ⁊ eadem est res: q̄ est in potētia sbtiua mãe ⁊ in potētia actiua agētis:
cum re que actu pducta est. ⁊ sic agens apud Arist. non ɔgregat inter di=
uersa. Et sic dicatur ɔñter q̄ potentia subiectiua ⁊ actus sunt eiusdem ge=
neris: loquendo de potētia subiectiua prima. nam vt dixit phs ⁊ Cōmen
tator. xij. meta t. cō. xxij. lʒ principia oium decē p̄dicamētorum remota pos
sint esse eadem: qꝛ principia p̄dicamēti substātie sunt pncipia omniū pre
dicamentorum. tñ principia prima vniuscuiusq̄ sunt sibi ppria: ⁊ sic pʒ
quomodo actus ⁊ potētia circuūt oē genus: ⁊ quo sunt eiusdē gñis. ista ē
mens phi. Et Auer. xij. meta. 26. qd aūt dr de angelis: ⁊ de mã ⁊ corporib⁹
celestibus: qꝛ nō sunt in potentia subiectiua: sed obiectiua pʒ q̄ hoc nihil
est cōtra phm ⁊ Cōmētatorē: sed apud theologū bene illud haberet vim. co
gita ergo ⁊ ɔsidera q̄ ex diuersis principijs diuersa sequuntur principia.
Et ideo Auer. plerūq̄ dānauit Auicēnā in hoc. appellans ipm mediū in=
ter peripatheticos ⁊ loquentes.

¶ Ibidē dr q̄ in absolutis a motu reperit̄ melius. oppositū pʒ. 3. me. t. c. iij.
3 vbi dr in imobilib⁹ nō est rō finis: neq̄ boni. ¶ Soluit̄. imobilia duplicia:
Cōmē. 19 quedā ſm esse ⁊ diffōnē: sicut sunt substātie separate: ⁊ quedam sola diffō=
Q ne: tunc dico q̄ in imobilib⁹ sola diffōne, qualia sunt entia mathematica:
non est in eis rō boni: neq̄ finis: qꝛ talia ſm eē separata nō subsistūt: qꝛ si
subsisterēt esset in eis bonū. s. ipm eē ipsoꝝ: sed talia sola rōne a motu sepa
rata sunt: ⁊ sic abstrahunt a ratione finis qui hʒ rōnē mouētis: nec est incō
ueniēs q̄ in aliquo ente ſm rōnē nō sit bonum vel ratio boni: cū rō entis
sit prior q̄ rō boni. Loquit̄ igit̄ Commētator hic de rebus separatis pʒ eē
⁊ diffōnē a motu: qꝛ in talib⁹ bene pōt esse rō boni: imo summi boni.

¶ Concordātie Auerrois super decimo metaphy.

Decimo metaphysice inuenimus contradictionem satis apparentē
in commento sexto: qꝛ ibi Commen. dicit in commen. quod
1 hoc nomen ens de pluribus df q̄ vnum. huius tñ oppositum legimus in
Cōmē. 6. quarto meta. t. com. 3. Solui pōt sic q̄ ens de plurib⁹ dr q̄ditatiue q̄ vnū.
R nam ens quiditatiue dr de suis partib⁹ subiectiuis: nō aūt vnū precipue
ſm viam communem: q̄tūcunq̄ beatus doctor sup. 4. meta. hoc idē de vno
tenere videatur. Et tunc ſm istam solutionem auctoritas Commen. taliter
hʒ interpretari. ens dr de plurib⁹ q̄ vnū: vt cū dr de sigñato rei. i. q̄tū ad
q̄ditatē rei: seu q̄ditatiuā p̄dicatiōeʒ. sʒ quantū ad predicationē identicā
de quot dicitur ens de tot etiam dicit̄ vnū: qꝛ ens ⁊ vnum vnam ⁊ eandem
naturam sigñant secundū Cōmenta. cō. 3. quarti meta. ⁊ cō. 8. decimi hui⁹.
Aut alr ⁊ subtilius meo iudicio. ens dicitur de plurib⁹ q̄ vnū qñ dr de si=
gnificato rei propter hoc: qꝛ stat multa eē vnū subiecto: que tamen i signi=
ficato rei sunt distātia: ⁊ ſm diffōnem ipsam: sicut patet expresse prio phy.
t. c. xxi. vbi phs reprehendit antiquos ſm expōnem Commentatoris i hoc
quia credebant ens ⁊ vnū semper idem significare ad modū dictum et sic
patet qualiter contradictionis solo pʒ. Nam ens et vnum. aut sumuntur
quo ad naturam significatam: ⁊ sic idem sigñant: vt patuit: aut sumuntur
quo ad significationes et rationes rerum: et sic de pluribus dicitur ens q̄
vnum: quia stat aliqua vnum esse subiecto: et talia esse plura secundum ra
tiones et significationes. vide vt dixi commentum. xxi. primi physi. et sic
Commentatorem per Commentatorē expone: quia nil melius quaʒ ipsum

UVA. BHSC. IyR_120_3

met auctorem ſuimet interpretem eſſe:qꝛ nemo nouit melius ꝓpriā mentē
ꝙ ipſemet auctor.

¶Auerrois in commento.7.dicit.non eſt dicendū colores componi ex al- z
bo ꝛ nigro tanꝙ ex duob⁹ principijs.huius tñ oppoſitū ſcribit ipſe expſſe Cōmē.7.
5.phy.c.19. 52.et hic commento.23.¶Soluit.forte pp iſtā auctoritatem
motus fuit Burleus ꝛ multi. Auerroiſte ad tenendum de intētione auer. S
duo contraria non poſſe eſſe ſimul in eodem ſubiecto:ꝛ quod magis auget
difficultatem hanc:etiam eſt auctoritas eiuſdem in quarto meta.in.t.com.
26.vbi aſſignat cauſam quare contraria non pñt eſſe in eodē:ꝛ eſt qꝛ vnū
contrarium eſt priuatio alterius:ꝛ hoc etiam dicit ibi phs in lra.ꝛ parū in
fra Commentator.d.ꝙ in contrarijs imediatis talia nō pñt eſſe in eodem
ſubiecto ſimul:ſed ſucceſſiue.Cōtraria vero habentia medium poſſunt ſeē
in medio potentia non actu:nec pfecte.ꝛ hoc videt̄ fauere opinioni iſto-
rum qui dicunt talia media inter contraria eſſe ꝯpoſita ex extremis quan
tum ad denominationem:nō aūt quantū ad eſſe:pro quanto medium cō-
paratum vni extremoꝝ ſortit̄ nomen alterius:ſicut pallidū reſpectu nigri
album dicitur.ꝛ reſpectu albi dicit̄ nigrū:ſed ꝓculdubio iſta non fuit mēs
Auer.qꝛ tūc periret motus inter contraria habentia medium:ſicut ipe de
ducunt.x.huius commento.13.nam in omni motu vnitatis prius mutant
in medio ꝙ in extremo:et ideo ſi in tali medio non eſſet formaliter ꝭm ali
quem gradum forma ad quam fit motus:tunc talis motus non poſſet eſſe
ſucceſſiuus neqꝫ vnus.¶Dicamus igitur ad auctoritates in oppoſitū ad T
ductas.Ad primā hic qñ dr̄ colores non eſſe cōpoſitos ex extremis:verum
eſt tanꝙ ex duob⁹ principijs menſurantib⁹ perfectionē ꝛ eſſe ipſorum.nā
cum ſemper vnū contrariū ſit:vt dicitur in litera:ſicut priuatio alteri⁹:nō
impoſſibile eſt ambo rationem menſure hr̄e:qꝛ ratio menſure attribuitur
habitui non priuationi:vñ phs in lra vult ꝓbare inductiue:qualr̄ in omi
genere eſt vnū primū qd̄ eſt mēſuratū ꝛ menſura oium exiſtentium in illo
genere:ꝛ ſic in genere colorū eſt albedo colores igit̄ medij nō ꝯponunt̄ ex
extremis tanꝙ ex duabus menſuris.¶Ad auctoritatē aūt phi ꝛ Cōmen-
tatoris.4.meta.t.cō.26.dico ꝙ contraria non pñt eſſe ſimul in eodem et
quia vnum eſt priuatio alterius.Soluitur.verum eſt de cōtrarijs in illis V
gradibus conſideratis in quib⁹ ꝯrietatē hñt.nō enim tenemus albedinē
ſub quolibet gradu nigredini contrariari:nec calorem frigiditati:ſed ſub
eſſe actuali ꝛ perfecto contrariant̄:ꝛ vnū:vt ſic eſt priuatio alterius.¶Ad
auctoritatē Auer.in eodem com.quando dicebat ꝙ in ꝯtrarijs mediatis
talia poſſunt eſſe in eodem potentia nō actu nec pfecte.Dico ꝙ per poten
tiam ibi non intellexit puram potentiam:qꝛ tunc nulla eſſet drīa inter con
traria mediata:ꝛ immediata penes hoc:nam etiam cōtraria imediata pñt
eſſe in eodem ſbto in potentia pura:per potentiā igit̄ intellexit potentiam
actui admixtam.ſicut in ſimili ipſe dixit in fine primi de generatione:vbi
exponit quomodo elemēta ſunt potētia in mixto.per potentiā exponit ꝓ
quanto non ſunt in mixto in ſuo eſſe pfecto:ſed refracto:ꝛ ideo caueat bur
leus et alij ad pauca reſpicientes de intentione Commentatoris negare
contraria nō poſſe ſimul eſſe in eodē ſub aliquo eē refracto: qꝛ tūc ēt opor
teret dicere elementa non eſſe formaliter in mixto ꝭm ipm Auer.diſcordāt
igitur in principio ꝛ volunt concordare in ꝯcluſione.ꝛ hoc non eſt poſſe.ſic
etiā exponit ſeipm Commentator cōmē.6.ſup.5.phyſi.ſicut videre potes
videas etiam qualr̄ gloſa Burlei nō pōt ſtare:ꝙ media īter ꝯtraria cōpo-
nunt̄ ex extremis quātū ad denoiationē:nō quātū ad actualē ꝯpōnē.Naꝫ
quarto celi.cō.26.Auer.diſtiguit de duplici medio ꝭm ꝯparationē ꝛ ſcdm

UVA. BHSC. IyR_120_3

ꝯpōnē media ꝑm ꝯparationē ꝯponūtur ex extremis q̄tū ad denoīationem ſicut ipſe dicit: nō q̄tū ad eē: ſicut dicim⁹ aerē eē mediū inter ignē ⁊ aquaꝫ ꝑm ꝯpationē: q꞉ reſpectu ignis ē grauis: ⁊ reſpectu aq̄ ē leuis: nō tñ cōponi dicit̄ pp hoc ex graui ⁊ leui ſed media ꝑm cōpōnē: ſunt illa in quib⁹ extrema actu ſunt in eſſe nō in ꝯparatione tm̄: ⁊ iō diſtinctio Cōmētatoris nulla eē: q꞉ mēbra coinciderēt: ſi aliqua media ex extremis ꝯtrarijs nō actu ꝑmixto tñ potētie eſſent compoſita ex talibus extremis. ⁊ hoc eſt certū: nec alicui parum exercitato in via iſtius hominis dubium eſſe poteſt.

3 ¶Auerrois cō. x. ſcribit ꝙ linea arcualis non poteſt equari linee recte. oppoſitum ſequitur de quadratura circuli: ſicut pꝫ in predicamentis. ¶Soluitur. aliqui non mediocris auctoritatis viri tenuerunt quadraturā circuli minime dari poſſe: nam cum figura circularis ⁊ figura recta ſint alteri⁹ rōnis: minime videnť comparabiles adinuicē: ꝑ regulā philoſophi poſitā 7. ph. t. cō. 31. Et confirmant hoc ſic. equalia per cōem animi conceptioneꝫ ſunt que adinuicem ſuppoſita non ſe excedunt adinuicem: nec exceduntur modo curuum ſuperpoſitum recto nunq̄ equari poteſt remanendo in ſua curuitate: ſicut patꝫ. Et confirmatur auctoritate philoſophi. 7. ph. t. c. 21. vbi probat motum circularem non eſſe cōparabilē motui recto: q꞉ tūc magnitudo recta eſſet comparabilis magnitudini circulari: q̄d falſum ē ⁊ impoſſibile apud ariſt. ꝓpter ſuperius adductā rōnē. ¶Ad auctoritatē autē philoſophi i predicamētis dum dicit in capl̄o de ad aliquid: quadraturā circuli ſcibilem eſſe. dicūt ꝙ ariſt. loquitur ibi ſub ꝯditione ⁊ nō aſſertiue: et quātum ad hoc verū dicūt: q꞉ litera taliter iacet: ſcia vero ſi nō ſit: nihil ꝓhibet ſcibile eſſe: vt quadratura circuli ſi eſt ſcibilis: ſcia quidē ei⁹ nondū eſt. Boetius autem vir ſūme auctoritatis in oī ſcia ⁊ latinoꝝ gloria aſſeuerat ibidē ſciam illā poſt ari. tpa inuētam fuiſſe: ſꝫ ip̄e breuitati ſtudēs noluit ſuſpedere a tali demr̄atione. Nos igiť dicam⁹ nō icōuenire aliq̄ ꝯuenire magnitudinib⁹ mathematice conſideratis: q̄ tñ repugnāt magnitudinibus eiſdem vt a naturali ꝯſideranť: ſicut pulchre declarat Cōmē. j. celi cō. 32. vbi dicit motui circulari mathematice aliq̄d ꝯtrariari: nō nāl'r: ſic. iij. ph. 72. linea mathematica in infinitū pōt diuidi: nō aūt vt ē terreſtris vel ignea: ſic etiam naturaliter conſiderando magnitudinē circularē ⁊ rectā non ſunt comparabiles: q꞉ iſte ꝯſiderat res vt ſunt in motu ⁊ in re extra: et q꞉ vt dicebatur cū eq̄lia ſint illa q̄ inuicē ſuppoſita non ſe excedunt nec exceduntur a ſe inuicē: ⁊ iō ꝑm rē curuū ⁊ rectū nō pñt equari: q꞉ tūc curuum non eſſet curuū: ſed mathematic⁹: cui⁹ propōnes oēs ſunt vere ad imaginationem. 3. phy. 60. tenet figuram rectam cōparabilē eſſe figure circulari: q꞉ ipſe imaginatur quod eſt poſſe ꝙ linea recta incuruetur: ⁊ fiat circlaris: et ideo ipſe etiam dicit ꝙ linea recta eſt breuiſſima: q̄ duci pōt iter duo puncta: ex hoc patet ꝙ geometra comparat lineā rectā curue: cū tñ eq̄litas ꝑm rem dicať fere equiuoce: ſed iſtud dictū eſt large verū: ⁊ ad imaginationem: ⁊ ita etiam ad imaginationem. d. figuram poligoniā cōparabileꝫ eſſe figure recte: ⁊ iſta eſt ſolo Auer. expreſſe. 7. phy. cō. 29. ſicut videre poteris: ⁊ per hoc poſſum⁹ modernos cū Boetio ꝯcordare de quadratura circulari: quod eſt pol'is mathematice: ⁊ ſic locut⁹ eſt Boetius in predicamentis. naturaliter aūt dictū modernoꝝ procedit: nō aūt abſolute ⁊ ſimplr.

3 et iſtud multotiens eſt quod ducit doctores in graues errores: q꞉ neſciūt diſcernere conſiderationē a ꝯſideratione: ⁊ ſic q̄ repugnāt vni ꝯſideratiōi credunt alij repugnare: ſed nō eſt ita ſicut vides. ⁊ h̄ forte fuit i cā ꝙ Ariſ. in predicamentis locut⁹ eſt ſub ꝯditione dū dixit: ſi ſcibilis eſt: quis ip̄e videbat nō ꝑm quālibet ꝯſiderationē ſcibilē eē talē circuli quadrationem.

¶In cō.13.decimi meta.d.cōmē.ꝙ cōtrarietas in loco eſt cauſa cōtrarieta= 4
tis in ſubſtātijs.huius tñ oppoſitū ptz.5.phy.cō.10.vbi hꝫ cōtra Alex.in Cō.13.
ſubſtātijs nullā eſſe cōtrarietatē.¶Soluit.in ſubſtātijs eſt cōtrarietas ꝙtū B
ad qualitates ſuas:ideo phs in ſcđo de gñat.ꝛ corrup.tex.cō.49.ꝙ igni cō
trariatur aqua:vt contingit ſubſtantiam ſubſtātie contrariā eſſe:ꝛ hoc nō
propter aliud dixit: niſi qꝛ videbat formas ſubſtātiales ſm ſe nō hꝛe con=
trariū: ſꝫ rōne ſuaꝝ qualitatū: ſicut ipſemet ſeipſuꝫ declarādo in eodē ſe=
cūdo in tex.cō.24.d.eſt ita oīa habēt cōtrarietatē adinuicē:qꝛ dñe contra=
rie inſunt his: ſic igit contrarietas in loco eſt cauſa cōtrietatis in ſubſtan
tijs non quātum ad eſſe ſubale:ſꝫ ꝙtū ad eſſe qualitatiuū.
¶In com.22.habet cōmenta. ſciam eſſe in qualitate:ꝛ ſcitū in ſubſtantia 5
ſed ſeptimo phy.20.dicit ꝙ ſcia eſt in relatione.Soluitur.non inconuenit Cō.22.
idē in diuerſis pdicamētis eſſe ſcđm diuerſas rationes: ſic ſcia noſtra que B
cauſat a rebus qualitas eſt:ſꝫ eſt relatio ſm dici:qꝛ ad ſcibile refert:lꝫ ſcibi
le ad ſciam:aut non referatur:aut relatione rationis refertur.Aſſimilatur
etiam ſcētia relationi inquantum in indiuiſibili conſiſtit:ꝛ inquantum in
ea non eſt per ſe motus.
¶Ait Commē.in commēto.13.decimi metaphyſic.ꝙ partes in compoſito 6
ſunt in potētia:ſed oppoſitum dixit ipſe.5.phyſic.c.19.ꝛ.59.ꝛ nos paulo Cō.13.
ante oppoſitū determinauimus in com.7.Soluitur ſic.ibi p potētiam nō C
intellexit potentiam puram abijcientē omnē actum: ſꝫ potētiam actui per
mixtam: vnde partes vt ſunt in toto non hñt tantā actualitatē quantā ha
bent ipſe cum ſunt totum:ꝛ ideo vt in toto inexiſtunt dicunt eſſe in poten=
tia.i.in quodam modo potentie:qui modus pmixtus eſt actui.
¶In commē.24.dicit Cōmenta.ꝙ genus ſi ſignificat materiā.huius op= 7
poſitū pmo meta.17.¶Soluit.aliud ē genus eſſe materiā:aliud ipm māꝫ Cō.24.
ſignificare:ꝛ a mā ſumi.primū eſt falſum:vt ipſe pbat pmo meta.17.ꝛ.12. D
meta.cō.14.ſcđm aūt verū eſt.vide.2.celi.cō.49.ꝛ.7.meta.43.Et hoc eſt
rōnabile: nam ſicut.d.Cōmen.pmo de aīa.cō.5.partes diffinitiōis ſumunt
a principijs que ſunt in re.Et ideo a principio potētiali ſumit genus.ꝛ ab
actuali differētia.ideo dixit Porphyrius in capitu.de differentia.ꝙ genus
eſt pportionale materie:differentia forme.

¶Concordantie Auerrois ſuper.12.metaphy.Ariſto.

Auerrois in ſuo vndecimo ſup.12.meta.ari.com.6.inquit ꝙ natu= 1
ralis conſiderat cauſas mouētes ꝛ materiales ipſius ſen Cō.6.
ſibilis ſubſtantie:formales aūt ꝛ finales conſiderare non pōt.huius oppo E
ſitum legimus.2.phyſi.70.vbi hꝫ ꝙ naturalis omnes cauſas conſiderat.
¶Soluit.memini me dixiſſe in pmo phy.com.pmo.ꝛ in prologo auer.diffe
rentiā eſſe dicere naturalē omnes cauſas conſiderare:ꝛ dicere ipm conſide
rare oēs pmas cauſas.pmū eſt verum:ſcđm vero falſum.duas primas cau
ſas conſiderat naturalis:ꝛ duas alias pmus diuinus:pmū motorē:ꝛ pmā
materiā naturalis conſiderat:ſꝫ diuinus pmā formā ꝛ primū finē.vnde lo
co allegato ſuper pmo phyſi.qꝛ late diſputaui:vide cōmentuꝫ tertiū tertij
metaphyſi.ꝛ cōmentū quintū:ꝛ nonū ſeptimi metaphy.ꝛ in plogo ſuo ſu
per primo phy.ꝛ in quarto meta.cō.pmo.
¶In cō.nono duodecimi meta.d.Cō.ꝙ Democritus fuit propinquior in 2
aſpiciēdo materiā:ſꝫ oppoſitū legimus prio phyſi.cō.79.vbi iſtud plato Cō.9.
ni attribuit non democrito.¶Soluit.procedit dictū eius de illis quos enu F
merat philoſophus hic:ꝛ vniuerſaliter de his qui fuerunt ante ariſto: ſed
plato qui fuit in eodē tpe cum ariſto.fuit propinquiſſimus in inſpiciēda
natura materie:ꝛ ſic intelligit dictū auer.in pmo phy.cō.79.

UVA. BHSC. IyR_120_3

Cōm.12. ¶In.12.cōmento inquit Cōmentator ꝙ nec forma nec materia generatᷓ.ſ3
3 oppoſitū p3 de materia primo phy.cōmen.6-.vbi h3 ꝙ mā vere generatᷓ.
5 ¶Soluitᷓ.mā ꝛ forma nō generantᷓ: vt terminus ꝑ ſe totalis generationis. Nam ex ꝓhemio metaphyſice actus ꝛ generationes oēs circa ſingularia ſunt.ꝛ ideo dixit Cōmentator ad iſtum ſenſum hic ꝙ ſi materia ꝛ forma generarentᷓ iſto modo:tunc materie eſſet materia:ꝛ ſic in infinitū.ꝛ ita etiam de forma ꝓcedit ꝙ illius eſſet forma:ꝛ ſic in infinitū.mā tamen vere generatur ſubiectiue ſicut ipſe dicit in cōmen.60.primi phyſicoꝝ.

Cōm.14. ¶Forma nō cōprehenditᷓ ſenſu : ſicut dicit Cōmentator in.xij.meta.com.
4 14.ſed oppoſitū huius p3 ſcḋo de aīa.63.vbi dicitᷓ ꝙ cogitatiua hoīs com
b prehendit intentiones indiuiduales decē ꝑdicamentoꝝ. ¶Soluitᷓ. forma non cōprehenditur a ſenſu in eo ꝙ ſenſus:ſic intelligitur dictum eius hic. tñ forma cōprehendi pōt a ſenſibus hoīs in eo ꝙ ſenſus hoīs ſunt.ſic intelligitur dictum eius.2.de aīa.63.ſicut ipſemet ſeipm̄ gloſat ibidem in cōm. 65.illius ſcḋi.ꝛ hoc etiā ipſe aſſeuerat in com.ſuo.ſup libro de ſenſu ꝛ ſenſato ad finem vbi dicit ꝙ homo comprehendit dr̄ias rerū:ꝛ intentiones earum ꝓprias:q̄ ſunt in re ſenſata quaſi medullā de fructu.In animali autē3 bruto cōprehendunt ea que ſunt extra que ſunt quaſi cortices fructuum. ¶Alia etiam ſolᷓo dari poſſet quam etiam in ſimili tetigimus in alijs locis ſed breuitatis gratia ad preſens dimittatur.

Cōm.16. ¶In cōmento.xvj.Cōmentator dicere vr̄ materiā ꝑcedere formā.hui⁹ tñ
5 oppoſitū vide.9.meta.t.cō.xv.vbi dicitur actū precedere potentiam. Rn̄de
3 tur.ꝙ mā ꝑcedit formā que prioritas eſt prioritas nature.teſte Auer.cōmento.7.ſuper ſcḋo de generatione ꝛ corruptione:qḋ aūt ḋr per ph̄m: actū natura ꝑcedere potentiam. ¶Soluitᷓ. nā illud dictū h3 veritatem de actu agētis:non aūt de actu cōpoſiti producti ab agente.l3 etiā ſi vere loqui velim⁹ nō ſit ſimpl'r reſpondendū ad queſtionē querentē an materia precedat formā:ſicut colligi pōt ex ſnīa ipſius.7.met.cōmento.35.vnde materia via generationis precedit formā:q2 forma educitᷓ de potentia materie:ſed forma precedit materiā via perfectionis.

Cōm.18. ¶In cōmento.xviij.habet cōmēta.calorē ignē nihil generare.hui⁹ oppoſi
6 tū memini me legiſſe ab ipſo in cōmento.xv.ſup primo cātice cāticoꝝ Aui. dixi aūt in hac materia calorē celeſtem:ꝛ calorē elemētalē nō differre adinuicem:niſi ſicut calor ignis:ꝛ calor fabulis.manifeſtū eſt aūt calorē artis ꝛ elementalē vnū ꝛ eundē ſubiecto eſſe:ſed nō differūt:niſi rōne tm̄.nā forma caloris vt regulatᷓ ab arte eſt res artis:ſed vt eſt regulata a forma ignis eſt res nature:ſic vt mihi videtᷓ idē ſbto eſt calor elementalis : ꝛ calor celeſtis: q2 ſenſus tactus rectus eſt iudex de qualitatibus tāgibilib⁹:ex ſcḋo de aīa. nullā aūt dr̄iam ꝑcipit tactus inter vtrūq3 calorē:ſed iſte calor vt eſt regulatus a corporibus celeſtibus ꝛ cōmenſurat⁹:ſic celeſtis ḋr:ꝛ ḋr eſſe generationis inſtrm̄ effectiuū.ſi autē calor iſte regulatus fuerit a forma propria ignis:ſic dicitᷓ calor igneus:ꝛ q2 vt ſic diſproportionatus eſt vite:ꝛ generationi:ſic nō ḋr calor viuificās:ſ3 reſoluēs igneus ꝛ elemētalis.ꝛ tñ ſm̄ rem ſunt vnū ꝛ idē:ꝛ ſic etiā teneo calorē naturalē in aīalib⁹ ꝛ plantis eundem eſſe realiter cū calore igneo ꝛ elemētali: q̄cq̄d dicat Gentilis ſpeculator in hac materia ſup prima quarti ad principiū : qui voluit multiplicare entia ſine neceſſitate imaginando calorē naturalem:ꝛ calorē ꝑter nām eſſe duos calores realiter ꝛ eſſentialr̄ diſtinctos:ſed nobis tuti⁹ vr̄ eſſe dictu ꝙ vnus ꝛ idē calor eſt naturalis ꝛ ꝑter naturā:nā vt regulatᷓ ab aīa naturalis ḋr:vt vero regulatur a forma ignis ſic appet elm̄talis ꝛ igne⁹. Et hoc voluit Gal. medicoꝝ princeps:dum dixit febrē eſſe calorē naturalē cōuerſum igneum.

UVA. BHSC. IyR_120_3

et hoc vt mihi vr: ſicut Cōmētator.2.de aīa.cō.xlj.ſic igitur ſedatur contra dictio in dictis eius:q2 vtrūq3 verum eſt.⁊ q calor ignis generat:⁊ q calor ignis non generat mixta.nam eſt eoꝝ generatiu9 vt regulat a ſuperiorib9 lationibus.iuxta illud Phi meteororum primo.ad principium.oꝫ mundu3 iſtum inferiore3 ſuperioribus lationib9 eſſe cōtinuū:vt ois eius virt9 inde gubernetur.ſed iſte idem calor vt regulatus a ſua forma ſic mixta corrum pit.⁊ hoc non incōuenit q ab vna forma ꝓueniant oppoſiti effectus ꝑut reſpectu vnius effectus cōcurrit vt agens principale:⁊ prout reſpectu alte rius ipſa efficitur inſtrumentum:ſicut dixit ſubtiliſſimus Scotus meus in theorematibus:actio cuiuſcunq3 quando ipſum fit inſtrumentum ſpē dif fert ab actione eiuſdem vt principalis agentis. ¶Sed cōtra iſtam ſolōne3 ſlr tu dixiſti q calor celeſtis ⁊ calor ignis:ſunt idem eſſentialiter:ſed huius oppoſitum opparet expreſſe in ſcđo capło de ſbā orbis:ab ipſo Auerroi.vbi tenet q ſpecie diſtinguuntur:⁊ confirmatur.ille forme ſpecifice diſtinguūt tur que hn̄t opationes ſpecie differētes. Opatio eı9 fecit cognoſcere formā ⁊ tranſmutatio materiā:ſed opationes iſtorū duorū calorū ſunt ſpecie dif ferētes:ſicut pt3 ex quarto meteororū:⁊ ex ſcđo de gñatione aīaliū.cō.3.nā calor celeſtis generat:ꝯſeruat:viuificat:digerit.calor igne9 corrūpit mor tificat:ſeu cōburit:putrefacit:deſtruit:ergo videt q ſint ſpecie differentes. 𝔏
¶Ad hoc ego memini me alias dubitaſſe ſatis ꝑꝑ auctoritatē illā Auer.et tn̄ ſicut mihi videt poteſt dici q diſtinctio ſpeſifica:qn̄q3 eſt accidētaliter:⁊ ab accidētali differētia:qn̄q3 vero eſſentialiter.Dico ergo calorē celeſtē et elementalē differre ſpecie accidētali abinuicē ratione diuerſorū regulātiū: tn̄ eſſentialiter ſunt vnus ⁊ idē calor:q2 nō eſt multiplicāda rerū entitas ſi ne neceſſitate. ¶Ad rationē autē pt3 ſolutio q nō op3 ſemꝑ oppoſitos effe ctus arguere oppoſitas formas.immo qn̄q3 effectus oppoſiti proueniunt ab vna ⁊ eadē forma oppoſito modo ſe habēte.Idē em̄ inquantū idē ſem per eſt aptū facere idem:ſicut pt3.ij.de gñatione.tex.cō.56.ſed idem inquā tum diuerſum poteſt diuerſa facere:ſicut ibi dicit de ſole qui per acceſſum generat:ꝑ receſſum corrūpit.ſimiliter.ij.phy.30.nauta ſui abſentia eſt cau ſa ſubmerſionis nauis:cuius potentia erat cauſa ſalutis:ſic forma cū ipſa ſit inſtrumentū ſua actio ſpecie diuerſat a ſeipſa:vt erat principale. 𝔐
¶Auerrois in cōmento.23.exponens propoſitionē Phi quā etiam primo phyſi.ad principiū adduxit ſibiipſi cōtradicit in exponēdo quid nomine cauſe importetur.ꝓpoſitio autē eſt iſta.oīa habētia principia:aut cauſas aut elemēta nō cognoſcunt niſi ex horum cognitione.Ibi autem expoſuit cauſas.i.finales:principia autem dixit accipi pro agente:⁊ mouente:ſed ꝑ elementa intellexit cauſas materiales:⁊ finales.hic vero dicit q ꝑ cauſas Philoſophus intendebat illud qđ eſt cōmune illis quatuor.ꝑ pn̄cipia aūt cauſas mouētes:per elementa aūt cās:que ſunt in re.⁊ vult q ꝓpoſitio iſta in phyſicis adducta iſto mō intelligi d3.Ecce igit manifeſtiſſimā contradi ctionē. ¶Soluit.forte littera eſt corrupta:aut forte peccauit per obliuionē aut forte hic exponit illam ꝓpōnem ex ſn̄ia ꝓpria:ſed p̄mo phy.dedit illa3 expōnem ex ſn̄ia Alexandri:ſicut ipſemet fatetur in illo loco.⁊ iſta ſolō eſt verior apud me. aut forte fecit hoc:vt oſtenderet illa tria principium cām ⁊ elemētū ſynonima nō eſſe:non curauit autē ad hoc declarandum vt eodē mō illa verba fuerint expoſita ibi.⁊ hic iuxta illud doctrinalis. Ad placitū poni propriorꝝ multa notaui. Com.23. 7 𝔑
¶Inquit Cōmēta.com.29.duodecimi9 met.ſbā eterna q ſic poteſt declara ri propoſitionibus cōibus vtriuſq3 ſcie.ſ.diuine ⁊ naturali.S3 huius oppoſi tum dixit ipſe primo phyſi.com.vltimo.⁊ hic com.5.vbi dixit ſolum ꝓpoſi Com.29. 8

UVA. BHSC. IyR_120_3

tionibus nãlibus iſtud declarari poſſe.longa eſt diſcordia.varij modi dicē
di in hac mã reperiunt̃:an ſolũ naturalis ſbas abſtractas declaret:an cum
hoc etiã diuin⁹.dic reſolute in hac materia:duas ↄclõnes ab alijs forte nõ
dum intellectas:naturalis purus eſſe abſtractoꝝ a posteriori demonſtrat
via motus.rõ eſt:qꝛ nullũ aliud eſt mediũ per qꝺ demonſtrari queant:niſi
motus.Iſtud(vt mihi videtur) eſt potiſſimũ Auer. fundamentum ſup hoc.
ſicut mihi vr̃ primo phy.com.vltimo.⁊.12.meta.cõ.5.¶Scða cõcluſio:me
O taphyſicus purus habito pro cõſtanti ſbas abſtractas eſſe a naturali põt
eſſe illarũ non domonſtrare:ſed declarare aliqua ſuꝑficiali via ꝙ ſint entia
prima:⁊ ꝙ ſint forma prima ⁊ finis oĩm:ꝓcedendo a ſubſtãtijs:nõ vt ſunt
ſubſtãtie ſenſibiles:ſed vt ſunt ſbe tm̃:hoc dixit com.nono.7.meta.Cõmen
tator:qñ dicit ꝙ cõſideratio de forma vt eſt ſubſtantia ꝑducit ad cognitio
nē prime forme ⁊ primi finis.⁊ iſta ſecũda cõcluſio eſt de mente Cõmenta-
toris.12.huius cõmento.5.ſicut potes videre.¶Adde tertiã cõcluſionem.
metaphyſicus induens.habitũ naturalis phi:aliquid addens etiã de ſuo
ad bene eſſe põt demonſtrare ſubſtantias abſtractas eſſe:ſed vis medij de-
monſtrationis eſt a naturali:nõ ab illo addito tali demõſtrationi a ſeipo.
Iſtã concluſionē probo auctoritate eius.ſcðo meta.cõmento.6.vbi phs ꝓ
bat via motus ꝙ in cauſis mouentibus nõ eſt proceſſus in infinitũ:ſed eſt
deuenire ad vnũ primũ motorē non motũ.⁊ Cõmentator in fine illius cõ
menti ponit quoddã documentũ in quo docet quare Ari.multas rõnes:ꝗs
fecit in naturali phia adducat in metaphyſica.⁊ inquit:⁊ Ariſt.quãuis vta
tur hic demonſtrationibus naturalibus:tñ inducit eas vniuerſalius:quo-
niã quãto fuerit demonſtratio vniuerſalior:tanto erit magis propria huic
ſcientie.⁊ Ariſt.ſe obſeruat in hac intentione.ſ.in inducendo demõſtratio
nes vniuerſales alio modo ꝙ̃ in ſcientia naturali.Et hec eſt cauſa in itera
tione illarũ demonſtrationũ in hac ſcientia.ſimiliter.Cõmentator in ſcðo
celi.cõmento.61.declarat in exemplo manifeſto:quõ aliqua demonſtratio
P põt fundari ſuper propoſitiones vtriuſqꝫ ſcientie.Dixit enĩ ꝙ Philoſophus
in illo textu induxit demonſtrationes:qꝛ ad probandũ celum animatũ eſſe
ſed demonſtratio ſimpliciter in hac ſcientia fundata eſt ſuper propoſitio-
nes phyſicas:⁊ ſuper propoſitiones acceptas ex ſcientia diuinali.Declara
tum eſt enĩ in ſcientia naturali in libro phyſi.ꝙ motor corporum celeſtiũ
non eſt in materia:⁊ declaratum eſt in libro de anima:ꝙ illud qꝺ eſt hmõi
eſt intellectus.⁊ declaratum eſt in.12.meta.ꝙ forma intellectualis non mo
uetur niſi ſm̃ deſiderium qꝺ fit a ſuo intellectu:quapropter neceſſe eſt:vt
habeat ſuum imaginatum:⁊ eſt corpus celeſte habens deſiderium.Ecce igi
tur quomodo ſubſtantia eterna corporis celeſtis declaratur eſſe animata
per propoſitiones communes vtriqꝫ ſcientie ſcꝫ naturali ⁊ diuine.ſic intel-
ligitur dictum Commentatoris hic in iſto commento.29.ſed hic eſt loc⁹ du
bitationis.nam per Phm poſteriorum primo media ⁊ extrema oportet in
eadem proximitate eſſe.ergo videtur ꝙ non poſſit fieri demonſtratio ex ꝓ-
poſitionibus communibus ſcientie naturali ⁊ diuine:cuius oppoſitum Cõ
mentator dicit.Et confirmatur:qꝛ ſm̃ ipſum:ſcðo celi.com.59.demonſtra-
tiones doctrinales.i.mathematice non ſunt innate poni in ſcientia natura-
Q li.Ergo a pari nec naturales in ſcientia diuina:qꝛ nõ magis videtur ratio
de vna ꝙ̃ de alia.¶Soluitur.vt mihi videtur.demonſtrationes iſte:⁊ ſi na
turales ſint:qꝛ vis medij eſt a naturali ſcientia:qꝛ omne mediũ efficax de
monſtratiuum ad eſſe abſtractorum ⁊ eternorum demonſtrandum innitit̃
motui.Tamen tales demonſtrationes:vt fiunt in metaphyſica pñt etiam
inniti veritati alicuius principij diuinalis:qꝺ in virtute intrat tales demõſ

UVA. BHSC. IyR_120_3

tiones:⁊ ſic pñt induci conſimiles demõſtrationes in ſcientia diuina ⁊ na turali:ſed in diuina abſtractiori mõ ꝙ in naturali. ſicut demõſtratio illa ſe cũdi metaphyſice innititur huic propoſitioni diuine:que dicit qđ medio℞ extra q̃ eſt aliqđ vltimũ ⁊ primũ opꝫ eſſe illud qđ eſt primũ cauſam illorum que ſunt poſt:pꝫ aũt ꝙ iſta ꝓpoſitio diuina eſt:qꝛ innitiť rõni primi ⁊ vlti mi ⁊ rõni cauſe:⁊ rõni ordinis.⁊ iſta non ingrediť demonſtrationẽ illaꝫ in ſua ipſa maxima cõitate ſumpta niſi in virtute tm̃. Naturalis aũt accipit medium iſtud ad motum coartatuꝫ tm̃ non in ſua maxima cõmunitate: ſic intelligis modo illud qđ forte adhuc ab alijs nondum eſt intellectuꝫ: quõ diuinus põt aliquid adminiculari in declaratione eterne ſubſtantie:ſꝫ hoc non tollit quin medium demonſtrationis efficaciam habens ſit naturale. Et iſte modus eſt valde ſubtilis:ſicut vides : ⁊ conſonus doctrine Auer. in locis adductis. Aliter etiam põt dici ꝙ ſubſtantia eterna põt declarari ꝙ ſit per propoſitiones cões vtriuſ ſcientie:non qꝛ in vna ⁊ eadem demõſtra tione accipiantur due premiſſe:quarum vna ſit a naturali ſcientia accepta ⁊ alia a diuina:ſed poſtꝙ diuinus accepit a naturali pro conſtanti ſubſtã tias abſtractas eſſe. Declarat ipſe poſtea:qualiter prima ſubſtantia eſt fi nis ⁊ forma oium entium:⁊ ſic etiam ſubſtantie eterne principia declaranť a diuino eſſe principia ſubſtantie eterne inquãtum ſba eſt in ratione finis forme ⁊ efficientis.⁊ iſtum ſenſum videtur ſentire Auer.in cõmento.5.duo decimi meta.ſi recte inſpicias:eligatur alter iſtorum modorũ:qꝛ ſicut mihi videtur vterꝙ verus eſt.

¶ In eodem cõ.29.ſcribit Cõmẽtator ꝙ ſine tpe impoſſe eſt imaginari mo tum.huius tñ oppoſitum ptꝫ.4.phy.com.97.¶ Soluiť.dictũ eius hic in telligiť de ſcda operatione intellectus:que ab Auer.3.de aia appellatur fi des vel credulitas. Sed dictũ eius.4.phy.com.97.procedit de prima opa tione intellectus que ab ipſo appellatur formatio:nã cũ tps non ſit de qui ditate motus:intellectus poteſt intelligere motum nõ intellecto tpe: lꝫ ſine tpe verus motu eſſe non poſſit. Cõm.29. 9 R

¶ Cõmentator in com.3 .dicit ꝙ omne eternũ eſt actio pura: ⁊ omne qđ eſt actio pura non hꝫ potentiam:ex hoc igitur vr̃ velle Cõmẽtator nullũ eter nũ habere potẽtiam.huiꝰ tñ oppoſitũ hꝫ ab ipſo.3.de aia.cõmen.5.in ſolo ne.3.qõnis. Et in cõmento.14.vbi hꝫ in omni intelligentia citra primã eẽ potentiam. ¶ Soluitur.potentia duplex.logica:⁊ phyſica.potentia phyſi ca conſequitur mãm:ſiue ſit mã in potẽtia ad eſſe:ſiue ſit mã que ſit in po tentia ad vbi:ſiue ſit mã que ſit in potentia ad intelligibilia:de tali poten tia in ſubſtantijs eternis non eſt potentia ad eſſe:ſiue ille ſint corpora eter na:ſiue ſint motores eterni:vt pꝫ.8.phy.⁊ in lib.de ſba orbis.⁊ primo ce.in finities.potẽtia ad vbi bñ eſt in corporibus eternis:qꝛ talis conſequitur ma teriã in actu:que eſt ipſe orbis. Mã aũt intelligibilium eſt intellꝰus poſſis. Et iſta materia repiť in aia intellectiua vere:cum ipſa ſit ſm Cõmentatorẽ cõpoſita ex intellꝰu agẽte:⁊ poſſe tanꝙ ex duabus ptibus eſſentialibus:p q̃ rum alterã creat intelligibilia:⁊ per alteram recipit ea:ſed in alijs intelligẽ tijs nõ eſt intellꝰus poſſis vere:cũ in eis nõ ſit intellectio recipiendo:ſicut ſit in nobis:vñ nulla potentia phyſica in alijs intelligentijs excepta anima intellectiua vere reperitur:non potentia ad eſſe:qꝛ ille inſequitur materiã primã:nõ potẽtia ad vbi:qꝛ illa inſequitur materiã in actu: q̃ eſt corpꝰ ſim plex nõ compoſitũ ex materia ⁊ forma:intelligentie aũt oẽs:nec ſunt corpꝰ nec ſunt virtutes in corporibus:nõ eſt etiã in eis potentia ad intelligibilia qꝛ in eis nõ differunt intelligens:intellectũ:⁊ intellectio ſicut eſt in anima noſtra in ordine ad nos cõſiderata:vt ipſe tenet:nulla igitur eſt ſm Auer. Cõm.3. 10 S

UVA. BHSC. IyR_120_3

vera potentia in eternis ſubſtantijs. alia aũt potentia logica eſt: que nihil reale dicit: ſed dicit ens rationis. nam potẽtia logica apud me nil aliud eſt q̃ ens rõnis cauſatũ ab intellectu ex nõ repugnãtia terminorũ: inquãtum nõ repugnant. Pro quo debes ſcire φ ſolũ vnũ eſt ens ſimpliciter pfectuʒ in quo eſt tota pfectio poſſibilis reperiri in habitu entis: ⁊ iſtud eſt ſolus deus: ſicut ſcribit Cõmentator. 5. met. cõ. 21. Et tale verius dicit̃ eſſentia q̃ ens: cũ ſit ens per eſſentiã. Alia vero ſunt entia per pticipationeʒ: ſicut ſcribit Cõmen. 2. met. cõ. 4. ⁊. 12. meta. cõ. 51. omnia aũt entia citra primũ deficiunt aliquo gradu perfectionis poſſibilis reperiri in habitu entis: qꝛ oĩa emanãt a primo: eo modo quo apta ſunt emanare: nullũ autem ens aptuʒ natum eſt emanare a primo inequali gradu perfectionis primi: cum impoſſibile ſit dari duo prima eque perfecta in genere entiũ: quorũ vnum ſit ab alio. immo nullo modo: ſicut oſtẽdit phus. xij. met. ad finem: ⁊ etiã pulchre deducit Scotus primo ſententiarũ diſtinctione. ij. q. iij. Et ideo qꝛ ſecũda intelligẽtia emanat a prima in alietate nature. ⁊ cũ eſſentiali dependẽtia a prima: lʒ ſm philoſophos iſta intelligẽtia ſit ab eterno habẽs oẽm pfectionem poſſibilẽ ſibi: inquãtum talis intelligẽtia eſt in tali rerum ordine conſtituta: qꝛ ibi nõ differt poſſe ab eſſe: ſicut ptʒ. iij. phy. tex. cõ. xxxij. poſſibilitas enĩ in eis eſt neceſſitas: ſicut ptʒ. ij. celi. cõmẽto. xxxiij. vnde Cõmẽ. ibi dicit. poſſibile in rebus eternis eſt neceſſariuʒ: cum nihil ſit poſſibile in eis vere. Notãter dixit vere: qꝛ nulla vera potẽtia in eis eſt: vt deduxit. tamen iſta intelligẽtia inquãtum ens reperitur priuata aliqua perfectione: quia ſibi inquãtum ens nõ repugnat habere maiorẽ perfectionẽ q̃ ſit illa quaʒ actu habet: qꝛ ſi ſic ſibi repugnaret: cuilibet enti hoc repugnaret: qđ falſum eſt: ſicut ſi talpe repugnaret viſio inquãtum aĩal: cuilibet animali viſio repugnaret: iſta autẽ potẽtia nõ eſt vera potẽtia: quia nihil reale dicit. ſed ſolum eſt ens rationis fictũ ab intellectu ex nõ repugnantia talium terminorum: ſicut diximus: ⁊ de iſta potẽtia loquebatur Commẽtator. 3. de aĩa. cõ. 5. in loco allegato quãdo dixit: in omni intelligẽtia citra primam reperiri potentiam. Et ego addo φ etiam in omni ente abſolute citra primum eſt potentia: ⁊ ideo opinio illa Subtilis doctoris in. 8. diſtinctiõe primi. q. prima vbi tenet quãlibet creaturã cõpoſitã eſſe ex actu ⁊ potẽtia: tã q̃ ex priuatiuo ⁊ poſitiuo. eſt opinio veriſſima: ⁊ de intẽtione Auerrois ſine dubio: ſic igitur de potẽtia prefata diſtinctio cõtrouerſie modũ ſoluit.

Cõ. xxxvi ¶ In cõmẽto. 36. duodecimi inquit Commẽtator φ forme materiales actu
11 ſunt in materia: ſed potẽtia: ſicut in primo motore. Huius tamẽ oppoſitum inuenimus in cõmẽto. 18. ad finem in eodem libro. ¶ Soluitur quãdo forma materialis ẽ actu in materia talis potentia eſt ĩ deo: qꝛ eminẽter in deo cõtinetur: nõ actu formali. Sed qñ potẽtia eſt in materia: tũc actu virtuali eſt in deo ⁊ iſta nõ cõtradicunt ſicut vides.

Cõmẽ. 37 ¶ Auerrois in cõmẽto. 37. inquit deum ſollicitari circa indiuidua ſub ratione ſpeciei: nõ ſub rõne indiuidui. Huius oppoſitũ habet ab Ariſtotele ⁊
12 ab ipſo decimo ethicorũ capitulo. 10. vbi dicit: circa ſingularia: vt ſingularia: ſunt deum ſollicitũ eſſe: inquit enim ibi: φ viſitat deus ſapientem: ſicut
T facit amicus cum amico. ¶ Soluitur ibidem. qꝛ dicitur in textu: nam ſi dij curam aliquam habent humanarum rerum: vt exiſtimatur ⁊ creditur: rationabile eſt eos gaudere optimo ⁊ cognatiſſimo: patet φ ibi loquitur probabiliter: nã ſermones fiunt ſm materiam ſubiectam: ⁊ quia ibi erat in moralibus: cõgruum fuit vulgo perſuadere hoc: ſed in ſciẽtia diuina tex. com. 51. determinat Phs ſm propriam intẽtionem deum circa ſingularia: vt ſingularia materialia ſunt: non habere ſollicitudinem. ſic diceret: vt mihi vi-

UVA. BHSC. IyR_120_3

dicitur Auer. in iſta cõtradictione. Sed iſta opinio falſa eſt ⁊ heretica ⁊ con
tra fidem noſtrã que falli non põt: cuꝫ ordine infallibili regatur: nec rõnes
phorum cogunt cõtra nos. immo ipſemet Commẽtator ab ipſa quaſi veri-
tate coactus dicit ſe quãdoq; a deo illuſtratũ fuiſſe in ſolutione alicuius u
difficultatis ⁊ multa conſimilia. ¶ Sed hic eſt locus dubitationis quid eſt
hoc dictu deum intelligere entia ſm ſpẽm: ⁊ ſollicitari de entibus ſm ſpẽm:
ſi enim intelligatur deum cognitionem habere de Socrate ⁊ Platone vt cõ
ueniunt in natura humana: multiplex videtur ſequi incõueniens: tuꝫ quia
talis cognitio eſſet vniuerſalis: q2 cognoſcere ſortem: vt eſt homo eſt habe
re cognitionẽ vniuerſalem: ⁊ per conſequens potentialem: cum ſcire in vni
uerſali ſit ſcire in potẽtia. 12. meta. cõ. 14. conſequẽs autẽ falſum eſt: nam
ſm ipſum. 12. meta. commen. 51. ſcientia dei nõ eſt vniuerſalis neq; particu-
laris. Amplius accideret poſitio idearum in mente diuina: quia nõ eſt ma
ior ratio q̃ ſpecies humana cognoſcatur ab itellectu diuino: q̃ alie ſpecies
⁊ ita rediret opinio Platonis que ſm excellentes Platonicos fuit q̃ idee eſ
ſent in mente diuina: iſtud autẽ videtur repugnare dictis peripateticorũ
dicentium deum tantũ vnum intelligere. Iſta ſunt que diu agitaui in via
eorum: ⁊ tandem deueni ad hoc q̃ ſm ipſius Auer. ſniam. 12. meta. commẽ.
51. Deus ſublimis tm̃ vnũ intelligit: ⁊ illud intellectũ eſt ſua eſſentia que
eminẽter eſt omnia: cuꝫ (ſicut ſupra dictũ fuit) nulla ſit ibi potentia neq; im
perfectio aut defectus: ſequitur aũt ex hoc omnia alia entia ſuppoſita eſſe
reſpectu eſſentie diuine per participationem dicta: ſicut patet ſecundo me
ta. commento. 4. Deus igitur intelligens ens per eſſentiam intelligit om-
nia ſm ſpeciem: q2 omnia entia ſunt quaſi ſuppoſita per participationem
dicta in ordine ad eſſentiam diuinam: non q̃ diuina eſſentia formaliter in-
grediatur conſtitutionem aliorum entium: ſed iſta participatio eſt talis: q̃
eſſentia aliorum entium eſt quedã participatio dependentie reſpectu diui
ni eſſe: pro quãto quelibet talis fuit extrema natura a natura diuina: depẽ
dens tamen ab ipſa: ⁊ ſm q̃ tales creature magis ⁊ minus diſtanter depẽ-
dent ſm hoc dicũtur magis ⁊ minus perfecte: ⁊ ſic intelligitur dictum Phi
loſophi ſcdo de aĩa. 34. vbi habet: q̃ omnia appetunt participare diuinum
eſſe eo modo quo poſſunt. ⁊ primo celi. tex. com. 100. habet. his quidem cõ-
municatum eſt eſſe: alijs quidẽ clarius: alijs vero obſcurius. Nulla igitur
ſm ipſummet Ariſto. ⁊ Auer. eſt alia idea: nullum exemplar: nulla alia for-
ma niſi diuina eſſentia: que taliter ab omnibus participatur. Et ideo dicit x
Cõmentator commẽto. 51. huius. q̃ ſi quis cognoſcat caliditatem ignis ta
lis nõ dicitur ignorare naturam caliditatis exiſtentis in alijs entibus. ⁊ ſic
dei intellectio eſt per ſpeciem: pro quanto cognoſcendo ſe cognoſcit illud
quod eſt omnia: quia cognoſcit ens per eſſentiam: ens autem per eſſentiaꝫ
ſpecies eſt participata ab entibus per participationem dictis. Iſtud autẽ
verificari poteſt per dictum Auer. quarto phyſice auſcultationis. cõmento
102. vbi habet: ſi illud quod eſt calidum ſimpliciter eſt ignis ſimpliciter: il
lud quod eſt aliquod calidum eſt aliquis ignis: vbi patet manifeſte ſm ip-
ſum ens participatiue dictuꝫ eſſe: quaſi ſuppoſitum entis per eſſentiam. ⁊
iuxta hoc conſimili modo poſſumus arguere ſi ens ſimpliciter perfectum
eſt deus ſimpliciter: ⁊ eſt eſſentia ſimpliciter: ergo ens aliqualiter per-
fectum eſt aliquis deus vel aliquid deitatis habens: ⁊ eſt aliquod ens vel
aliquid entitatis habens. ſic igitur deum omnia cognoſcere ſm ſpẽm: intel
lexit Cõmẽtator. ſicq; deum ſollicitum eſſe ad extra: intelligendũ deum pro
quanto ad gradum entitatis in quolibet concurrit tanq̃ ad effectum pri-
mum ⁊ vniuerſaliſſimuꝫ: qui vniuerſaliſſime ⁊ prime cauſe attribui debet:

UVA. BHSC. IyR_120_3

iuxta illud ph'i loſophi.in ſc'do phy.tex.cō.38.Effectuum vniuerſaliū cau
ſe ſunt vniuerſales.⁊ ideo recte dixit auctor de cauſis. propoſitione quar
ta.dum dixit primā rerū creatarū eſſe ipſum eſſe:⁊ nihil ante ipſum cauſa
tū eſſe:ſic etiā verificātur dicta ph'orum dicentiū res mundi huius eſſe in
intētione nature ſub rōne ſpeciei nō ſub rōne indiuidui niſi per accidens:
pro quāto deus ⁊ intelligētie cōcurrunt per ſe ad gradus nature cōis.Ad
gradū aūt materialē cōcurrit agens materiale.⁊ ſic ſollicitudinē habēt cir
ca iſta:quo ad ea:que ſunt nature:ſed quo ad ea que ſunt indiuidui mate-
rie relinquuntur:ponētibus.n.nobis duo extrema latitudinis entiū: p'ria
materia.ſ.⁊ primo motore.12.meta.cō.18.cōgruum eſt materiales formas:
que ſunt in potētia in prima materia:⁊ ſunt in actu in primo motore in ali
quibus diſpoſitionibus talia attribui materie:⁊ in aliquib⁹ attribui p'rio
motori:⁊ in aliis abſtractis ſubſtātiis:que cū primo cōcurrunt inſimul: vt
ex eis fiat vnus actus:⁊ ſc'do cap.de ſubſtātia orbis.⁊.12.me.cō.44.⁊ ſc'do
celi.cō.42.ex iſtis iam p3 intellectionē dei actualiſſimā eſſe:cū ſit tm̄ per
ſuā eſſentiā:que eſt ipſa actualitas:p3 etiā qualiter nō ē ibi vniuerſale nec
f particulare:nec potētia aliqua:nec multitudo ideaꝝ ſm viā Auer.⁊ Ariſ.
vt ego puto.l3 nos vera hec eſſe minime fateamur: q2 catholice cōfitentur
deum omnia intelligere:iuxta illud hieronymi.Ne minimū quidem foliū
cadens in terra cadit abſq3 nutu dei:nec ꝓpter hoc ſequitur intellectū diui
nū vileſcere:quia tūc intellectus aliquis vileſcit ex perceptiōe rei vilis:qn̄
talis eſt cauſatus a re vili.⁊ qn̄ diſtrahitur a perceptione rei nobilis ꝓpter
rei vilis cōſiderationem.Iſta autē deo benedicto non attribuimus: tum q2
ipſe nō eſt cauſatus:ſ3 cauſa:tum q2 percipiēdo alia a perceptione ſuiipſi⁹
nō diſtrahitur:cū alia nō percipiat niſi in ſeipſo.nam ſua eſſentia eſt ſuum
obiectū primo motiuū:⁊ primo terminatiuum reſpectu ſue intellectionis:
alia autē obiecta ſunt ſecūdaria terminantia tm̄ nullo modo mouentia dei
intellectū:licet igitur Ariſto.iſta nō viderit:nec ph'i:viderūt tamē iſta pro
phete:qui in ſuperiori gradu ſunt cōſtituti q̄ ph'i ſm ſapiētes:⁊ ideo ſtan-
te diſcordia in talibus potius ꝓphetis credēdum q̄ ph'is: cum ipſi intētio
res deo ſint q̄ fuerint philoſophi.

cōmē. 38 ¶In cōmen.38. ait Cōmēta.ꝙ forma hominis inquātum homo eſt intelle
15 ctus.Sed huius oppoſitum patet:tertio de anima.commē.5.vbi videt̄ vel-
le ꝙ aīa intellectiua nō ſit forma dans eſſe homini. ¶Defenſores Auer.in
queſtiōe de vnitate intellectus nō potentes euadere argumēta a ſancto do
ctore in tractatu de vnitate intellectus:⁊ in queſtionibus diſputatis de ani
ma.⁊ in ſumma cōtra gētiles.deuenerūt ad hoc:vt dicerēt animā intellecti
uam eſſe verā formam dātem veru3 eſſe ſubſtātiale homini ad intētionem
Auer.⁊ ſic volūt hoīem intelligere formaliter per animā intellectiuā tanq̄
per p'ricipiu3 formale cōiunctum homini ſm eē: ⁊ ſic vnitatem intellectus
volūt ſuſtinere de mēte Ariſto.⁊ incōuenietia multa euadūt poſito iſto fun
damēto.Nos aūt volumus veritatis amore aſtricti ⁊ chriſtiane religiōis
vinculo coacti: oſtēdere opinionē iſtam minime fuiſſe de intētione Auer.
vt deſtructo fundamēto ſuper quo iſti innitūtur:deſtruatur poſitio vnita
tis intellectus.Licet enim veritas iſta ſit animam intellectiuam eē forma3
ſubſtātialem hominis.Dico tn̄ Auer.iſtam veritatem nō vidiſſe.Moueor
5 autē ad hoc rationibus ⁊ auctoritatibus eius.¶Preſuppono de intentio-
ne eius formam hoīs per quā homo eſt generabilis ⁊ corruptibilis eē ani
mam cogitatiuam que ſm ipſum educta eſt de potētia materie:⁊ eſt multi
plicata gn̄abilis ⁊ corruptibilis:ſicut p3 cō.5.⁊.20.in tertio de anima.
¶Preſuppono ſc'do aīam iſtā cogitatiuā prius natura aduenire homini q̄

UVA. BHSC. IyR_120_3

animã intellectiuã: ſicut patʒ lcdo de gñatiõe animaliuʒ.cap.3.ꝛ eſt etiã hoc de mẽte eius.tertio de aia.cõmẽ.5.in ſolõne lcdo qõnis. ¶Tertio preſuppono de mẽte Auer. animã intellectiuã eſſe quãdam intelligẽtiam vnam numero in oibus hoibus a materia ineſſe nõ depẽdentem eternam a parte ante: ꝛ a parte poſt. his ſtãtibus arguo Auer. nullo pacto poſuiſſe animã iſtã intellectiuã eẽ formaʒ dãtem eſſe intrinſece ꝛ formaliter ipſi homini: quia dato hoc ſequeretur ꝙ ex duob⁹ entibus in actu fieret per ſe vnũ: qꝺ eſt cõtra philoſophum: ꝛ cõtra ipſum in.8.meta.tex.com.15.ꝛ ſeptimo metaphyſice.com.ꝛ tex.49.ꝛ ſecũdo de anima.tex. cõmẽ.7. cõſequentia probatur: qꝛ cum anima intellectiua ſit quoddam ens actu: per tertium ſuppoſitum ꝛ homo conſtitutus ex materia ꝛ anima cogitatiua: que eſt perfectiſſima forma inter formas eductas de potentia materie: ſit etiam quoddam ens actu. cũ igitur anima intellectiua adueniat materie poſterius: aut natura: aut natura ꝛ tẽpore reſpectu cogitatiue forme: ſequitur igitur ex duobus actu exiſtẽtibus fieri vnũ per ſe formaliter ꝛ intrinſece quantum ad eſſe qꝺ eſt cõtra oẽm phiam: nec põt cauillãdo dici ꝙ forma cogitatiua nõ dat eẽ ſimpliciter homini: qꝛ vt dictũ eſt: ipſa eſt vere forma ſubſtãtialis nõ inteñſibilis nec remiſſibilis. vt ſunt forme elemẽtorum ſm Auer. neqꝫ eſt forma aliqua generica qualitercũqꝫ diſtincta a ſpecifica: ſed eſt forma ſpecifica cõpleta. ergo dabit eſſe ſimpliciter: ꝛ anima etiã intellectiua dat eſſe ſimpliciter. ergo etiã ſequitur nõ ſolum ex duobus actu entibus fieri vnũ ens ſimpliciter. Immo ſequitur ꝙ vnius rei erunt duo eſſe ſimpliciter. qꝺ nõ capit intellectus: ſʒ dicebat ꝙ aia intellectiua eſt forma dãs eẽ nõ educta de potẽtia materie: ſed anima cogitatiua eſt forma dans eſſe educta de potentia materie: que qꝛ ordinabilis eſt ad aiam intellectiuã tanqꝫ ad poſtremã formã: ideo vtraqꝫ vniri põt materie vna immediate: ꝛ alia mediãte alia: ꝛ ꝙ ex eis fiat vnũ ſimpliciter: ſʒ ſi iſte due forme eſſent eiuſdẽ ordinis bene hoc inconueniret. Contra. ens actu inquantum actu nõ eſt ordinabile ad aliud ens actu inquantũ ens actu: ſiue ille actus ſit alterius rõnis ſiue eiuſdem: ita ꝙ ex eis fiat per ſe vnum: qꝛ ſemper opꝫ: vt inquit Phs in talibus vnum eſſe potẽtiam: aliud vero actũ. ſʒ homo ꝯſtitutus: vt dixi per animaʒ cogitatiuã hʒ eẽ actu ſimpliciter per aiam cogitatiuã: aliꝰ illa nõ eẽt forma dans eẽ ſimplr: qꝺ eſt falſum: nam ſi alie forme mixtorũ inanimatorũ ꝛ animatorum dant eẽ ſimplr: quãtomagis cogitatiua hois: que eſt ſuprema: ergo anima intellectiua nõ dat eẽ ſimulr ſm ipſum. Alr enim ſequitur idem hre duo eẽ. Et confirmatur: qꝛ aut talia eẽ ſimpliciter ſunt duo: aut vnuʒ. ſi duo habeo intentũ: ꝙ tunc idẽ eẽt bis hõ ſimplr: qꝺ eſt abſurdũ. ſi vnũ: cõtra. qñ vnũ eẽ ſimplr attribuitur vni ſuppoſito rõne duarum formarũ: quarum vna eſt ordinabilis ad aliã: illud eẽ principalr attribuitur vltime forme: q̃ eſt actualiſſima. ſi ergo aia cogitatiua ordinatur ad intellectiuã tãqꝫ ad poſtremam hois formã: tũc eſſe ſimpliciter hois inquãtũ hõ principalr eſſet ab aia intellectiua. ꝛ tũc ſequeretur ꝙ homo nõ eẽt gñabilis ꝛ corruptibilis inquantũ homo: ſʒ inquantũ aial: ita arguit Cõmẽ.3.de aia. cõ.5. probatur ſequela: qꝛ hõ intrinſece ꝛ formaliter ẽ homo per te. per animam intellectiuã. ſʒ aia intellectiua nõ eſt gñabilis: neqꝫ corruptibilis. ergo homo nõ eſt gñabilis inquãtũ homo: qꝺ ẽ abſurdum. ¶Amplius tu eſſes per eſſe mei: ꝛ ego eſſem per eẽ tui: nã ſi eſſe ſimplr hois: ꝛ platonis ſit per animã intellectiuã: cũ illa ſit vna nũero erit in vtroqꝫ. ergo idẽ eſſet ſimpliciter numero erit in vtroqꝫ. Aut igitur opꝫ te cõcedere animã intellectiuã nõ dare eẽ ſimpliciter: aut oportebit te incurrere in iſta incõuenientia. Et cõfirmatur: qꝛ ſi aia intellectiua vniret homini ꝑ informationẽ: ſequitur eã eẽ mul- A

UVA. BHSC. IyR_120_3

tiplicatā ⁊ diuiſaz. Cuius oppoſitum tenet Cōmen. ꝓbatur ſequela: qꝛ om
nis forma dans eſſe materie aduenit materie mediātibus quātitatibus in-
terminatis. primo cap. de ſubſtātia orbis: ſed oīs talis extenditur ad extē-
ſionez materie: ergo aīa intellectiua erit extēſa. ita arguit cōmen. primo ca.
de ſubſtātia orbis: ſi intelligētia vniret orbi mediāte dimēſione intermina
ta eſſet diuiſa: ſz dicebat ꝙ eſt rō diuerſitatis: qꝛ intelligentia aduenit orbi
nō preexiſtēte aliqua alia forma ſbali: ⁊ ideo ſi mediāte dimenſione vnire-
tur per informationē ipſi materie: cū omne receptū recipiatur per modum
recipiētis: ſequitur intelligētiā eſſe extenſam. ¶ Sz aīa intellectiua vnitur
homini mediāte alia forma ſubſtātiali: qꝛ mediāte aīa cogitatiua: que ſuf
ficiēter terminat quātitatū interminatarū interminationez: ne ꝓgredi poſ
ſit vſqꝫ ad animā intellectiuā. ¶ Sed cōtra. qñcunqꝫ eſt aliqua per ſe ratio
adequata alicuius effectus facta quacūqꝫ variatiōe in accñtalibus cauſis
reſpectu illius effectus: ille effectus remanet remanēte ſua per ſe ⁊ adequa
ta cauſa. patet iſta ex terminis: ſicut in exemplo dicimus: ſi rationalitas in
hoīe eſt per ſe ⁊ adequata cauſa reſpectu riſibilitatꝭ hoīs: eſto ꝙ rōnalitas
cōiungeretur vel albedini vel nigredini: adhuc manente rationalitate ma
neret riſibilitas. ſz tūc ſic. ratio per ſe adequata extēſionis formaruz in ma
teria inductarū eſt ipſa quantitas ſm Auer. primo capitulo de ſubſtantia
orbis. ⁊ non eſt preexiſtētia vel non preexiſtētia forme precedentis in mate
ria. Aliter enim forme mixtorū ⁊ forme accidentiū aduenientiū ipſis mixtꝭ
non eſſent diuiſe: cum tales aduenīant materie poſt aduentū aliarum for-
marum: ſed dicebat ꝙ hoc eſt verum de formis eductis de potentia mate-
rie. fallit autem de formis dantibus eſſe materie non eductis tamē de potē
tia materie. Sed contra tu negas ergo Cōmentatorē tuum: quem defendis
quia a pari ſibi dicā ꝯñia quā facit in primo cap. de ſubſtantia orbis de in
telligētia ꝙ eſto ꝙ illa vniretur orbi mediāte dimenſione ꝓpter hoc nō ſe-
quitur ipſam extendi: qꝛ dicāt ſibi ꝙ non valet hoc in formis non eductis
de potentia materie. Sed dicebat ꝙ procedit de intelligentia: ⁊ non de ani
ma intellectiua: qꝛ vna aduenit mediāte priori forma alia non. Cōtra. con-
ſimilis rñſio exigit conſimilē replicā. Cōmentatoris rō ſolum innititur ra
tioni quātitatis preciſe tanqꝫ medio. qꝛ. d. ſi vniretur orbi mediante dimē-
ſione: nullam faciēs mentionē de preexiſtenti forma ſubſtātiali vel non pre
exiſtēti: qꝛ videbat ꝙ illud nō erat niſi accidētale reſpectu diuiſibilitatis.
preterea ſi tu dicis. ideo aīam intellectiuam non extendi: licet ſm eſſe vnia-
tur materie: qꝛ talis aduenit poſt formā cogitatiuam que ſufficiēter termi-
nat materiā ⁊ interminationem quātitatum exiſtentium in ea: vt vlterius
progredi non poſſint ad ſubſequentē formā. Contra ergo aīa intellectiua
aduenit materie ſufficiēter terminate per priorem formā. ergo ſi vnitur ma
B terie informate per cogitatiuam: tūc ipſa erit accidens. Sic arguit Cōme-
ta. contra Auic. primo phyſi. cōmen. 63. qui ponebat formam corporeita-
tis vniri materie per informationē ante aduentuz aliaruz formarū. dedu-
cit enim eum ad hoc ꝙ oēs ſubſequētes forme eſſent accidentia: qꝛ aduení
rent materie exiſtēti in actu ſimpliciter. Et ratio iſta apud Auer. concludit
de forma corporeitatis: que ſz Auic. erat imperfectiſſima forma: quare igi
tur argumētuz cōſimile non procedet contra ipſum de aīa cogitatiua: que
eſt formarū ꝑfectiſſima; ſz dicebat ꝙ in formis dantibus eē materie: q̄ ſunt
educte de potētia materie incōueniēs eſt duas formas ſubſtātiales perfe-
ctas non intēſibiles; neqꝫ remiſſibiles eē in eodē ſubiecto: qꝛ ſic vt aiunt in
telligitur dictum Auer. primo cap. de ſubſtātia orbis: dicētis vnū ſubm ha
bere niſi vnaz formā; impoſſibile eſt. Dicitur. intēſibilitate carentes ꝓpter
formam

UVA. BHSC. IyR_120_3

formã elemẽti:dicitur eductis de potẽtia materie:qꝛ in talibus que nõ ſunt
educte ſtat vnũ ſubm̃ hr̃e plures ſb̃ales formas:quarum vna dat eſſe:⁊ eſt
educta de potẽtia mãe:⁊ alia etiã nõ educta de potẽtia mãe dat eſſe etiam:
ſicut eſt de facto in hoĩe qui hꝫ eſſe a duabus formis ſb̃alibus.ſ.a cogitati
ua ⁊ ab intellectiua.Sꝫ cõtra.a pari dicã pro Auic.ꝙ eſto ꝙ forma corpo-
reitatis ſb̃e preexiſtat in mã:nõ ſequit̃ alias formas accidẽtia eſſe:qꝛ ſcd̃m
Auic.alie forme:que de nouo inducuntur in mã non ſunt educte de potẽ-
tia materie:ſꝫ ſunt ab extrinſeco motore:quẽ datorẽ formarũ appellat ſeu
colcodeã:ſicut inquit de ipſo Cõmen.7.meta.cõ.31.Et cõfirmat̃ qꝛ dato ꝙ
iſte forme aduenientes poſt formã corporeitatis eſſent educte de potẽtia
materie:tũc adhuc magis videtur ꝙ ex forma corporeitatis que mãlis eſt
⁊ alijs formis materialibus fiat vnũ per ſe:ꝙ̃ ex anima cogitatiua ⁊ intel
lectiua fiat vnum ꝑ ſe.nam ille ſunt eiuſdem ordinis iſte vero diuerſorum.
¶Amplius opinio iſta incurrit opinionẽ Plato.⁊ incõuenietia illius.Nã
Ariſto.cõmen.⁊ tex.45.ſeptimi metaph.arguit cõtra Platonẽ ꝓbãdo ideã
non eſſe cauſam formalẽ indiuiduorũ cõſtitutorum ſub ipſa.Cauſam in-
quã formalẽ dantẽ eſſe nõ declarantẽ quiditatẽ:vt exponit ibi Cõmẽ.Et ra
tio ſua cõſiſtit in hoc.ſuba vniuſcuiuſqꝫ indiuidui eſt ſibi ꝓpria.q̊libet
vl'e eſt cõe pluribus.ergo vl'e non eſt ſubſtantia ꝓpria alicuius.Et inq̃t ibi
Commen.ꝙ cũ oĩa indiuidua conueniunt in vna ſuba numero ſunt vnũ
numero.Modo a pari:ſi ſm̃ ipſum oĩa indiuidua ſpeciei hũane cõueniũt
in vna forma numero que eſt anima intellectiua tanq̃ in forma dante eſſe
ſimpl'r materie:ſicut iſti imponũt Auer.demonſtratiue ſequitur oĩa indiui
dua eſſe vnũ numero.Et ita argumẽtũ q̊d ipſe facit in cõmẽ.5.vbi difficul-
tat ſcd̃am queſtionem de vnitate intellectus:in quo.d.ꝙ ſi vnus eſt omniũ
intellectus.tũc tu eſſes per eſſe mei.⁊ ego eſſem per eſſe tui.⁊ ꝙ homo non
eſſet gñabilis inquantũ homo:ſed inquãtũ aĩal euidẽter demonſtraret:ſi
ipſe tenuiſſet intellectiuã aĩam eſſe formã intrinſece conſtituentẽ hoĩem.et
illud maximo argumẽto eſt ꝙ Cõmẽ.in illo com.non ſoluit iſta argumen-
ta:qꝛ iã ſolutionẽ patuiſſe ſupponit ex his:q̃ declarauerat in illo commẽ.⁊
eſt ꝙ aĩa intellectiua non dat eſſe formal'r ⁊ intrinſece hoĩ:ſed aſſiſtit ſolũ:
ſicut motor mobili:vt nos infra declarabimus de intẽtione eius.Al'r enim
diminutus fuiſſet:ſi ipſe tenuiſſet oppoſitũ:qꝛ argumẽta iſta ſunt in ſimi
li caſu contra Platonẽ:⁊ ſi contra Platonẽ demonſtrãt demoſtrabunt ⁊ cõ
tra ipſum.Confirmatur.qꝛ tertio celi.com.61.principia propinqua rerũ
corruptibilium ſunt corruptibilia:ſi igit̃ aĩa intellectiua eſſet forma dans
eſſe homini formal'r:tunc eſſet propinquum ⁊ immediatum principiũ per
q̊d hõ eſt hõ:⁊ ita eſſet corruptibilis.Et ideo Cõ.vidẽs hoc dixit.3.de aĩa:cõ
mẽ.33.ꝙ homo non eſt generabilis ⁊ corruptibilis:niſi per virtutẽ cogita
tiuã:qꝛ iſta ſm̃ ipſum eſt forma per quam homo intrinſece ⁊ formaliter eſt
homo.Amplius homo eſſet in duplici ſpecie ſi haberet duplicem formam
ſubſtantialem in eſſe perfecto.ſic arguit Commen.cõtra Auic.3.celi com-
mẽ.67.ponentẽ formas ſubſtãtiales elemẽtorũ formal'r in mixto remane
re.Nec valet:ſi dicatur ꝙ homo per aĩam cogitatiuã nõ eſt in ſpẽ ſed in ge
nere:ſꝫ per animam intellectiuam homo eſt in ſpecie.Contra qꝛ iſti quorũ
iſta eſt poſitio:tenẽt ſicut tenẽdũ eſt de mente Cõmẽ.eſſe vnã ⁊ eandẽ for
mã per quam aliquid eſt in gñe ⁊ ſpẽ:ergo ſi per cogitatiuam homo eſt in
gñe erit etiã ⁊ in ſpẽ.¶Amplius ſi aĩa intellectiua eſſet forma dans eſſe for
mal'r homini ſm̃ Cõmẽ.ſequeretur ꝙ nõ eſſet idẽ agẽs diſponẽs materiam
⁊ inducens formam cõtra ipſum.7.meta.cõmẽ.21.Probat̃ aũt ſequela.naꝫ
in inſtanti gñationis in quo homo hꝫ primũ eſſe hoĩs:opꝫ ibi eſſe aĩam in

UVA. BHSC. IyR_120_3

tellectiuã.al'r enim homo eſſet homo ſine forma ſua ſ͞bali:per quã eſt forma
liter homo:q̄d implicat cõtradictionẽ:ſicut implicat albũ eſſe ſine albedi-
ne.Quero igitur in illo inſtãti an virtus informatiua q̄ eſt in ſemine attin
gat aiam intellectiuã:vel nõ:primũ dari nõ põt:q2 aia intellectiua non eſt
in ptãte agentis nãlis:q2 ab extrinſeco aduenit teſte pħo in.2.de gñatione
aialiũ.cap.3.ꝛ.12.meta.tex.cõ.17.ſi.n.cõſequeretur trãſmutationem:tunc
eſſet generabilis ꝛ corruptibilis:ſic arguit cõtra Platonem phs.ꝛ Cõmẽ.
7.meta.51.oẽ mixtũ cũ mã fit a mixto cũ mã:q̄d ſi dicas aliud eſſe diſpo-
nens:ꝛ aliud eſſe inducens formam:tunc cõſequẽtia contra Auic.facta nul
la eſt.Forte dices ꝙ ratio Commen.cõtra Auicẽnam procedit de formis
eductis de potentia materie qualis nõ eſt aia intellectiua.immo in talib'
non incõuenit aliud eſſe diſponens:ꝛ aliud inducens:ſicut colligitur ex in
tẽtione eius.p̄mo phy.cõmẽ.62.vbi habet ꝙ nõ ceſſant partes ſpermatis
recedere ꝛ fieri partes hominis:ꝛ hoc ſi forma humana recipit partitionẽ:
ſi vero non:iſtud neceſſario erit in diſpoſitionibus ꝓpriorũ accidẽtiũ for
me generate.Sed cõtra hoc nõ euadit:q2 quãtũcunq3 forma nõ acquirat
partibiliter:ſed ſue diſpoſitiones partibil'r acq̄rant:ꝓp hoc tñ nõ ſequit' ꝙ
aliud ſit diſponens materiã:ꝛ aliud ſit inducens formam:nec valet cauilla
tio tua data:q2 a pari Auic.diceret ad argumenta eius ꝙ ſi forme quas ip
ſe ponebat aduenire materie ab extrinſeco motore eſſent educte de poten-
tia materie bene inconueniret aliud eſſe diſponens materiã.ꝛ aliud indu-
cẽs formã:modo ſm̄ Auic.omnes iſte forme ſ͞bales rerũ mãliũ ſunt a dato
re formarũ infundẽte eas in mã diſpoſita per agẽs naturale.¶ Preterea.
incõueniẽtia illa q̄ adducit Cõmẽ.ibi eque ꝓcedũt de forma educta:ſicut
de forma non educta:ꝛ ecõuerſo.¶ Amplius accideret aiam intellectiuã
moueri localiter ſaltẽ per accidẽs:q̄d Cõmen.habet ꝓ incõueniẽti de quo
libet abſtracto:patet ↄñtia:nam motis nobis mouentur oia3 que ſunt for-
maliter in nobis:ſi igitur aia intellectiua eſt forma hominis.igit' mouebit'
ad motum formati:q2 non põt ſine implicatione contradictionis intelligi
aliquam eſſe formã dantẽ eſſe:ꝛ ꝙ formatum moueatur:ꝛ ꝙ ſua forma nõ
moueatur ſaltem per accidens.Sed dicebat dando inſtantiam de polis
mũdi:qui ſunt formaliter ꝛ actualiter in orbe:ꝛ tñ orbe moto ſunt ſimpl'r
immobiles tam per ſe q̄3 per accñs:ſed cõtra quia quies polorũ eſt trãſum
ptiua:ꝛ nõ eſt vera quies:ſed hoc q̄d dicũt mathematici polos q̄ſcere eſt
ad imaginationem:ſicut ſunt propoſitiones mathematicorũ:ſ3 nãl'r hoc
nõ eſt verũ:ſicut expreſſe dicit Cõmẽ.in.2.celi.cõ.16.ꝛ.4.phy.commẽ.118.
q̄õ aũt implicet cõtradictionẽ:ego ſic deduco:nam ſumpto hoc homine:q̄-
ro an in illo loco in quo eſt ipſe ſit ſua for̄a per quam ipſe eſt homo vel nõ
eſt:ſi ſic:habeo intentũ:ꝙ eſt in loco per accidens:quia locat' ad locationẽ
totius.ſi non eſt in illo loco:tũc igitur ibi erit homo ſine ſua forma ſ͞bali ꝑ
quam homo eſt homo:nec põt dici ꝙ anima intellectiua ſit in loco per ope
rationem:q2 operatio eius non eſt mouere ſm̄ locũ:ſed intelligere.licet enĩ
intellectus practicus concurrat:vt dicitur in tertio de aĩa.ad motum pro-
greſſiuum.tñ illud q̄d exequitur motũ eſt a cauſa cogitatiua mediante vir
tute motiua que eſt in mẽbris.Et ideo poſito ꝙ Plato quieſcat a motu ꝓ-
greſſiuo querendum eſt:vt prius:an illo loco in quo eſt Plato ſit anima in
tellectiua in quo eſt Plato:aut non:ꝛ deducatur vt prius.¶ Amplius ſi
anima intellectiua eſt formaliter vnita corpori ſecundum eſſe:ſequitur ope
rationẽ eius:que eſt intelligere eſſe ſignatam ꝛ materialem patet ſequela:
q2 non poteſt eſſe operatio propria alicuius forme magis abſtracta:q̄3 ſit
eſſentia a qua prouenit operatio.ſi igitur anima intellectiua eſt forma in

UVA. BHSC. IyR_120_3

materia ſm eſſe: ergo ⁊ intelligere. Confirmatur: quia tertio de anima. tex. commen. 4. demonſtratur intellectum poſſibilem eſſe abſtractum ſm eſſe a materia: ⁊ non eſſe corpus: neqꝫ virtutem in corpore. Forte dices ꝙ Ariſtoteles ⁊ Commen. demonſtrant intellectum eſſe ſeparatum a materia ſm eſſe ad hunc ſenſum: quia videlicet. non ſit virtus educta de potentia materie. Non autem quin ſit forma dans eſſe materie: ſed contra hoc nõ poteſt ſtare ſm expoſitionem ⁊ viam Commentatoris. Nam tertio de anima. cõmen. 5. deridet Alexandrum tenentem actum poſitum in diffinitione anime vniuoce dici: ⁊ ideo tenuit animam intellectiuã ſm ꝙ ſibi imponit Cõmentator eſſe formam eductam de potentia materie: quia actus ⁊ finis ⁊ ꝑfectio conuertuntur: ſi igitur omnis anima eſt actus corporis: ergo nulla eſt a corpore ſeparabilis. Commenta. autem dicit ꝙ actus poſitus in diffinitione anime dicitur equiuoce: oportet autem ſi ipſe intendit Alexandro cõtradicere: vt ipſe ſumat actum equiuoce dictum, modo oppoſito quo Alexan. ſumebat ipſum vniuoce dici: ſed Alexan. omnem animã appellat actũ pro quanto quelibet anima ſm ipſum eſt perfectio ⁊ finis corporis: hoc autem non cõpetit anime inquantum eſt educta de potentia materie: quia vt ſic conſiderata forma potius eſt cauſata a materia in genere cauſe materialis ꝙ̃ ꝙ ſit cauſa eius. ſi igitur anima eſt actus: eſt pro quanto quelibet ſm eſſe vnita eſt materie: ergo ſm Auer. ſi menti Alex. vult obuiare nõ ois anima eſt actus vniuoce dictus: quia non ois dat eſſe: quia anima intellectiua ſm ipſum eſt actus vtens corpore: non perficiens corpus: ſicut etiam Simplicius. d. in. ij. de anima in expoſitione illius diffinitionis. ¶ Et confirmatur auctoritate Cõ. ij. de anima. cõ. 22. vbi habet hec verba. ex ſermonibus predictis manifeſtũ eſt ex diffinitione anime: ꝙ alie partes aie non ſunt abſtracte. Et reddens cauſam huius. d. declaratũ eſt eñ in vnaquaqꝫ iſtarũ ꝙ eſt perfectio corporis organici: perfectio eñ eſt finis ⁊ cõplementum ꝑfecti. Finis autẽ nõ ſeparatur a finito: vnde neceſſe eſt vt ille ſint nõ abſtracte: ecce manifeſtũ locũ in quo Cõ. declarat qualiter actus poſit⁹ in diffinitione aie ſit equiuoce dictus. Nã vult animã vegetatiuã ⁊ ſenſitiuã eſſe corporis organici perfectionẽ. Et ideo nõ eſſe ſeparabilẽ a corpore: qꝛ finis ⁊ cõplementũ nõ ſeparatur ab eo: cuius eſt finis: manifeſtũ eſt autem ſm ipſum Auer. tales formas non habere rationẽ finis ⁊ cõplementi reſpectu corporis organici: niſi pro quanto dant eſſe: nõ quia ſunt educte de potentia materie: qꝛ vt ſic potius dicũtur conſtitute in eſſe per ſubiectũ apud ipſum ſm iſtã rationẽ: materia eñ eſt cauſa forme. ij. phy. 30. cõ. pro quãto ſuſtentat eam: ſed forma appellatur perfectio ⁊ finis materie pro quanto ipſa eſt cauſa materie dans, eſſe ſibi: vt ibi videt. Ergo ſi aia intellectiua eſt ſeparabilis a corpore: opꝫ ipſam nõ eſſe perfectionẽ ⁊ cõplementũ organici corporis per informationẽ ⁊ vnionẽ formalẽ: ſed dicebat ꝙ forma quelibet dicit ab informãdo: ſi igitur aia intellectiua apud Auer. dicitur forma hois: igitur dat eſſe formaliter homini. Et iſta ratione innixi dicunt etiã intelligentias dare eſſe formaliter orbibus: ſed nos contra hos fecimus prolixam queſtionẽ de triplici cauſalitate intelligentie in annotationibus noſtris contra Joannẽ de ĩãduno ſuper ſua meta. ſed pro nunc volo de intẽtione Auer. luce clarius oſtẽdere nõ oẽm formã eſſe per informationẽ dictam. Nam Cõ. xij. meta. cõ. 37. habet ꝙ perfectionũ propter quas mouet perfectũ: quedã ſunt qualitates quibus perficitur illud qd mouetur: vt illud qd mouetur propter ſanitatẽ. Et quedã ſunt ſñe extrinſece a re que mouetur ad eas: vt aſſimiletur eis: vt ſunt actiones oẽs ſeruorũ: qꝛ ſunt erga ſgña intentionũ dñi ſui: hec Cõ. ¶ Amplius ſi ois forma eſſet informãs

UVA. BHSC. IyR_120_3

fruſtra igitur phs queſiuiſſet in.ij.de aia in.t.cō.11.an aia ſit actus corpo=
ris:ſicut nauta nauis.¶Confirmat.nam Cōmen.ij.de aia.ſuper tex.com.
xxi.vbi phs loquens de intellectu dicit ꝙ videtur eſſe alterum genus aie:hꝫ
ꝙ anima intellectiua non dicit anima niſi equiuoce:ꝛ rectius dicit de ipſa
ꝙ ſit nō aia.Et ſeipſum declarādo in eodē ſcđo de aia.cō.32.decebat aiam
intellectiuā eſſe de natura ſuperiori natura anime:pro quo debes ſcire qđ
ordo entiū eſt iſte.natura:aia:itelligentia ꝛ deus.Natura eſt inferior aia:
ꝛ aia inferior ad intelligētiam:intelligentia aūt inferior deo.vnde Cōme.
in libro deſtructio deſtructionū.diſputatione.xi.in ſolutione primi dubij.
inquit.Et id qđ ipſe dixit nomine philoſophorū.vꝫ.ꝙ id qđ procedit ab ip
ſo deo procedit modo nature:falſum eſt:immo dicūt peripathetici ſm ve=
ritatem loquētes ꝙ entia procedūt ab eo altiori modo ꝙ̃ ſit natura:ꝛ ꝙ̃ ſit
humana volūtas.Scias etiā apud arabes aiam ab animando dictā:vnde
Aui.loquens in.9.ſue meta.cap.4.de aia imaginatiua orbis que ſm ip=
ſum non erat educta de potentia materie ſed ſolum creata ab intelligentia
vnita tamen formaliter ſm eſſe.inquit hec verba.Nos aūt iam oſtendimꝰ
ꝙ aia vniuſcuiuſqꝫ celi eſt eius perfectio:ꝛ eius forma:nec eſt ſbā ſeparata
alioquin eſſet intelligentia nō aia.a pari dico ꝙ ſi anima intellectiua apud
Auer.dicit melius nō aia:hoc nō eſt propter aliā cauſam:niſi qꝛ nō eſt vni
ta ſm eſſe dans perfectionē corpori formaliter:vt iſti ſibi imponūt.¶Am=
plius Cō.vult.3.de aia.cō.5.xix.ꝛ.xx.aiam intellectiuā primo vniri homi=
ni ſm ſpeciē ꝙ̃ homini ſm indiuiduū:hoc aūt non eſſet:ſi aia eſſet forma
dans eſſe formale homini:qꝛ actus ꝛ gñationes oēs ſunt ſingulariū ex p=
L hemio meta.¶Amplꝰ Cō.3.de aia.cō.5.tenet aiam intellectiuā non vni=
ri homini niſi mediantibꝰ phantaſmatibꝰ:homo aūt phātaſiari incipit qñ
deuenit ad diſcretionis annos:hoc aūt non eſſet ſi ipſe tenuiſſet aiam in=
tellectiuā dare eſſe formaliter homini:qꝛ tunc a principio vniret ei:qꝛ nul
lum formatū poteſt eſſe ſine ſua forma intrinſeca:etiā per diuinā potentiā
vt noſtri theologi dicūt:cū non poſſit deus vicē cauſe intrinſece ſupplere.
M ¶Et confirmat.nam ſi teneamꝰ aiam cogitatiuā eſſe in hoie:ꝛ teneamus
aiam intellectiuā eſſe vnam intelligentiā numero ſeparatā ꝛ eternā omnia
ſaluari poſſunt:ꝙ homo non habeat aiam iſtam intellectiuā:niſi poſt an=
nos diſcretionis:qꝛ homo oēs opationes vitales ꝛ naturales ꝛ aiales ha=
bere poteſt ſine aia intellectiua:qꝛ aia cogitatiua ſm Auer.oia iſta ſupple
re poteſt:ſi igitur aia intellectiua ipſi homini vnit nulla alia eſt neceſſitas
niſi propter intellectionē:ſed intellectio non requirit formalē vnionē cuꝫ
corpore ſm Auer.qꝛ potius iſta vnio impedit:vt diximus:intelligere enim
non fit mediante organo corporeo:quare igitur cogūtur ponere de inten=
tione eius aiam iſtam corporis organici actum eſſe intrinſecū:non video:
vnde iſti ſunt medij inter Auer.ꝛ chriſtianos.volunt enim tenere vnita=
tem intellectus cum Auer.ꝛ volūt eam defendere cum principijs chriſtia=
norum:ꝛ illa non poſſunt ſtare:qꝛ ex oppoſitis principijs ſequunt oppoſi=
te concluſiones.Erubeſcant ergo mendacio velle tueri vnitatē intellectus
imponendo ei illud qđ non dixit.Sed potius dicant ipſum mentitū fuiſſe:
ſicut rei veritas eſt:ꝙ̃ noua figmenta ꝛ monſtra parere in via eius.Naꝫ vt
luce clarius patet:non minora inconuenientia ſequūtur contra hoc quod
dicunt ꝙ̃ contra vnitatem intellectus:ꝛ illud maximo argumēto eſt:ꝙ om
nes latini noſtri:ſicut Albertus cognomento magnus:qui opinionū ara=
bum:ꝛ precipue Auer.fuit fideliſſimus interpres.Et beatus doctor:inſup
ſubtiliſſimus Scotus ac Egidius romanus:quorū iſti non ſunt digni ſol=
uere corrigiam calciamenti voluerunt Auer.ſententiā fuiſſe aiam intellecti

UVA. BHSC. IyR_120_3

nam non eſſe formā ſubſtantialē hominis: taceo Gregoriū ariminēſem Joannem de gandauo: Caietanū et Paulū venetū et multos preclaros Auerroiſtas ex viuentibus qui tenuerunt hanc fuiſſe Auerrois ſententiā. ſed vt dixi etiā iſti bene intrinſecus deuenerūt ad hoc: ſed volentes euitare inconuenientia contra vnitatem intellectus deueniunt ad hoc: vt dicant animā intellectiuam: et ſi vnica ſit: ipſam tamen dare eſſe aſſeuerant. Aliter enī nō poſſet homo itelligere per aliquod principiū ſeparatū. Et ideo propoſitū noſtrū fuit declarare oppoſitū de mente eius: vt ab ipſa tandē veritate coacti nullo pacto defendāt vnitatē: immo potius fatuitatē intellectus. ¶Ad formam igitur contradictionis dicamus ꝙ Cōmen. ſeipſum declarat quo modo eſt anima intellectiua forma hominis in iſto cō. 38. quia. d. ꝙ eſt forma inquantum eſt agens nos: quia intelligentie abſtracte duobus modis ſunt pncipia eorū quorū ſunt principia: et ſm ꝙ ſunt mouētes: et ſm ꝙ ſunt finis: eſt igitur forma non perficiens intrinſece ſm ipſum: ſed extrinſece tm̄ et ideo appellat Commen. etiam formas abſtractas poſtremas perfectiones et non primas reſpectu orbiū. ij. metaphyſi. commē. vltimo. et anima intellectiua rectius apud ipſum dicitur actus ſecundus ꝙ̄ primus: ſicut pōt colligi ex commē. 5. ſecundi de aīa. et ex commēto. 5. tertij eiuſdem. N

¶In commē. 39. h3 Cōmētator ꝙ intellectus diuidit materiā a forma. oppoſitum patet primo phyſi. 69. et 4. phyſi. 16. et primo capitu. de ſubſtantia orbis vbi dicit. ꝙ impoſſibile eſt intelligere materiā abſqꝫ forma. ¶Soluitur. quicquid intelligitur: intelligitur ſm ꝙ eſt in actu: et cum materia nō ſit in actu niſi propter formam: ideo materia intelligitur per formam: nam cum materia ſit purum potentiale: caret de ſe principio formali quo aliud cognoſci poteſt. Et ideo dixit philoſophus in. 7. metaphy. in tex. com. 35. ꝙ materia ſm ſe ignota eſt. Intellecta autē ſic materia in primo intellectꝰ diſcurſu poteſt intellectus diuidere materiam a forma: et intelligere materiam non eſſe formam: nec aliquam habens formam: et iſto modo cōſiderata materia non habet eſſe extra animam: quia non poteſt ſm ipſum. ij. phyſi. cō. xij. exiſtere ſine forma: quia tunc quod non eſt in actu eſſet in actu: ſed ſolū vt ſic habet eſſe in anima: et eſt ens rationis: vt dixit Commentator. xij. metaphyſi. com. 14. pro quanto vt ſic ſolius rationis poteſt eſſe obiectum: nō autem nature vel agentis naturalis: quia ſi materia extra animā eſſet ſine omni forma: non poſſet aliquā recipere in actu: vt ſcribit Commēta. in. 8. phyſi. com. 4. ſicut patet qualiter intellectus materiam a forma diuidere poteſt: et in quo actu: et qualiter non. Cōm. 39. 14 O

¶Auer. in cō. 41. duodecimi metaphy. habet ꝙ in celo nulla eſt alia potentia niſi ad quietem. oppoſitum patet per ipſum. 6. phyſi. com. 15. et 7. phy. commē. ij. et nono metaphy. cō. et tertu. 17. vbi dicitur ꝙ non eſt timendū ꝙ corpora celeſtia ſtent. ¶Magna fuit magnifice dn̄e altercatio inter nos hoc anno in exercitationibus et diſputationibus quas habuiſtis vos nobiles inuicem. Et magnificus ac perfectiſſimi iudicij dominus Gaſpar contarenus amiciſſimus tuus: et ſtudiorum meorum collega dubitauit acutiſſime contra Commentatorē in preſenti paſſu. Nam dictum eius ꝙ in celo non eſt potentia ad corruptionē: ſed ſolum eſt in potentia ad quietem: aut hoc intelligitur de celo inquantū celum: aut hoc intelligitur de celo inquātum corpus: ſi de celo inquantū celum: hoc eſt falſum: quia per ipſum Cōmen. ij. ſeptimi phyſi. celum inquantū celum non poteſt quieſcere. Si vero dicas ꝙ dictum Auer. intelligitur de celo inquātum corpus: tunc nulla vi ſic eſt differentia in dicendo celum eſſe in potentia ad quietem: et dicere ipſum eſſe in potentia ad corruptionē: ꝙ ſi forte dicas celū inquantū corpus Cōm. 41 15 P

UVA. BHSC. IyR_120_3

poſſe coꝛrumpi:celum autem inquantum celum poſſe quieſcere:tunc comparatio erit in equiuoco:ſimiliter vt dictum eſt:tunc Commentatoꝛ cōtradiceret ſibiipſi:quia ipſe minime vult celum inquantum celum poſſe quieſcere. Argumentū eſt ſatis difficile:ſicut vides:ſed vt mihi videtur dici poteſt ꝙ celum poteſt ſumi tribus modis:vt ſcribit commentatoꝛ in primo celi.com.76.⁊.96.vno modo pꝛo oꝛbe qui mouetur: alio modo pꝛo toto aggregato ex omnibus oꝛbibus:quod vt ſic animal magnum dicitur: ⁊ dicitur etiam celum aggregatꝫ ex intelligentia ⁊ oꝛbe. Tunc dico ꝙ celū pꝛo oꝛbe tantum non habet potentiam ad coꝛruptionem inquantum oꝛbis talis eſt:quia eſt coꝛpus ſimplex carens materia:licet inquantum coꝛpus abſolute:vt ly coꝛpus dicit aliquid indifferens ad coꝛpus generabile ⁊ eternum poſſit coꝛrumpi potentia logica:que nihil aliud eſt:niſi non repugnātia quedam:⁊ non implicatio contradictionis cauſata ab intellectu ex terminoꝛum rationibus:inquātum non repugnant. Celum autem pꝛo oꝛbe tantum:poteſt quieſcere:⁊ inquantum coꝛpus:⁊ inquantum celum: quia ſucceſſio ⁊ fieri motus non dependet in eſſe:niſi ab ipſa intelligentia tanq̄ a cauſa extrinſeca totaliter cauſante entitatem motus ſicut dicit Commē. in pꝛeſenti com. Et ideo celum pꝛo oꝛbe ſumptum ꝙ ſit in motu non habꝫ a ſe hoc:ſed ab ipſo motoꝛe:ideo vt ſic etiam ſolitarie conſideratum abſq̄ intelligentia non implicat contradictionem ipſum poſſe eſſe in quiete. Et iſto modo ſumpſit celum Commentatoꝛ hic dum dixit celum non habere aliam potentiam inquantum celum ſic ſumptum:niſi ad quietem:quia vt ſic non habet potentiam ad coꝛruptionem:vt dictum eſt. Sed.7.phy.cōmen.2.⁊.6.phyſi.15.Et nono metaphyſi.tex.commen.17.quando dicitur celum non poſſe quieſcere inquantum celum ibi ſumitur celum pꝛo aggregato ex intelligentia ⁊ oꝛbe:quid vt ſic ſtat ſub motoꝛe: ⁊ vt ſic non poteſt non moueri:quia ibi non eſt contingentia:qꝛ eſſe a poſſe non differt in talibus:tamen inquantum coꝛpus tale celum conſideratum non repugnat ſibi quies:quia tunc cuilibet coꝛpoꝛi repugnaret quies:quod eſt abſurdū argumentum igitur ex equiuocatione celi pꝛocedit: qꝛ aliter ſumitur celū ibi ⁊ aliter hic:ſicut patet ex declaratis. Et ſic ſit finis omnium ſolutionꝫ ad contradictiones Auer ſuper tota philoſophia naturali:⁊ ſuper tota metaphiſica ad laudem omnipotentis dei ⁊ glorioſiſſime virginis:in quibus ſi quid dictum eſt:quod a veritate fidei noſtre diſſonare videtur: illud ex philoſophoꝛum mente ⁊ Auer. cuius nos interpꝛetes fuimus dictum ſit. Ego autꝫ in omnibus romane eccleſie me ſubmitto pꝛo veritate fidei noſtre pꝛo qua bis patiar moꝛi:pꝛo qua bis moꝛiar libens.

¶ Expliciunt ſolutiones contradictionum Auer. ſuper tota philoſophia naturali ⁊ ſuper tota metaphyſica: edite per ſolertiſſimum philoſophum Marcum Antonium zimaram de ſancto petro de galatinis philoſophiā naturalem padue publice pꝛofitentem.

¶ Impꝛeſſum Lugduni cura ⁊ diligentia ſolertis viri Jacobi Myt. Impēſis aūt hōeſtoꝛū dñoꝛꝫ Scipionis De Gabiano ⁊ Fratrū eius. Anno Chꝛiſti oīꝫ redēptoris Milleſimo q̄ngētesimo trigeſimo.xviij. Januarij.

¶ Regiſtrum.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk

Omnes ſunt quaterni dempto Kk duernione.

UVA. BHSC. IyR_120_3

UVA. BHSC. IyR_120_3

UVA. BHSC. IyR_120_3

… eius receptio formarum …

… sit receptio formarum [illegible]. In

… intellectus sit forma uniuersalis. Quod

… sit forma non subsistens

… causa: idem est sed rem

… intellectus sit compositum ex

… solum secundum nomen. Nam

eadem dicitur: que sunt constituunt speciem

sunt diuisiue generis. Sic et si hec ipsa

potest esse sic quod esse genus esse separatum

per se subsistens: non potest esse nisi unum

Similiter non diuidatur in diuisis: sic genus. Et per

hec quod est huius uel alterius esse. Iam habet ma

… [illegible]

UVA. BHSC. IyR_120_3

[illegible]
mo[illegible] [illegible]. Omnis enim forma et actus est
ipso [illegible] ipsum esse acquirendo. Solum quod ad compe-
tit. quod est ipsum esse. Sic [illegible] competit quod sic p[er]
[illegible] agens. Causa ipsum esse competit primo
agenti secundum [illegible] [illegible]. Esse enim dicitur est et [illegible]
ut supra ostensum est. quod autem [illegible] competit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] eius. omnia autem [illegible]
ipsum esse. [D]eo praeterea quod [illegible]
ad ipsum esse. Sic post ad acci-
dens [illegible] ad aliud agentem
genus et agente [illegible] [illegible]
assimilatio autem [illegible]
omne esse per ipsum esse [illegible]

UVA. BHSC. IyR_120_3

UVA. BHSC. IyR_120_3

UVA. BHSC. IyR_120_3

ARISTOTEL.
IV.

Biblioteca de Santa Cruz
IyR 120

UVA. BHSC. IyR_120_3